

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
PROF. ÜLKER MUNCUK MÜZESİ'NDE BULUNAN METAL
İPLİKLERLE İŞLENMİŞ ÜRÜNLERİN İNCELENMESİ**

SANATTA YETERLİK TEZİ

**Hazırlayan
MİNE CAN**

ANKARA-2008

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
PROF. ÜLKER MUNCUK MÜZESİ'NDE BULUNAN METAL
İPLİKLERLE İŞLENMİŞ ÜRÜNLERİN İNCELENMESİ**

SANATTA YETERLİK TEZİ

**Hazırlayan
Mine CAN**

**Danışman
Prof. Fatma ÖZCAN**

ANKARA-2008

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Mine Can'ın "Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde Bulunan Metal İpliklerle İşlenmiş Ürünlerin İncelenmesi" başlıklı tezi tarihinde, jürimiz tarafından El Sanatları Anabilim Dalında Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):.....	
Üye :	
Üye :	
Üye :	
Üye :	

ÖNSÖZ

Türk el sanatları içerisinde işleme sanatı çok zengin ve köklü bir geçmişe sahiptir. Yüzyıllarca Türk insanı giydiği, kullandığı eşyayı işlemelerle süslemiştir. Ancak günümüzde hızla gelişen teknoloji ile insanoğlunun emek gerektiren ince işlere sabrının kalmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle metal iplik çekiciliği gibi pek çok sanat ve zanaat kaybolma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Türk işleme sanatının her döneminde ustaların çektiği altın ve gümüş tellerle yapılan işlemelerle karşılaşılmaktadır. Bugün pek çok yerli ve yabancı müzede sergilenmekte olan bu ürünleri, bilimsel olarak incelemek ve Türk işlemelerinde kullanılan gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyon özelliklerini belgelemek üzere bir araştırma yapma gereği duyulmuştur. Bu nedenle Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi çalışma evreni olarak belirlenmiştir. Bu araştırma kültürel değerlere sahip çıkarak, el sanatları alanında eğitim gören bireylere bir müzede çalışma yapma adına örnek olmaktadır.

En başta bana bu imkanı sağlayan Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'ni, idealist çabaları ile Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu bünyesinde kuran bütün öğretmenlerimi saygıyla anar, ebediyete göçenlere sonsuz rahmet dilerim. Çalışmamda bilgi ve tecrübesini esirgemeyen ve yol gösteren tez danışmanım Sayın Prof. Fatma Özcan başta olmak üzere, üzerimde emeği olan bütün hocalarıma sonsuz saygılarımı sunarım. Yardımlarından dolayı Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde görev yapan Sayın Dilek Erdal'a ve AutoCAD programını öğrenmemi sağlayan Sayın Murat Kural'a teşekkür ederim. Ayrıca çalışmamda manevi desteğini esirgemeyen tüm aileme, arkadaşlarıma ve emeği geçen herkese sonsuz saygılar sunarım.

Mine CAN

ÖZET

GAZİ ÜNİVERSİTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ PROF. ÜLKER MUNCUK MÜZESİ'NDE BULUNAN METAL İPLİKLERLE İŞLENMİŞ ÜRÜNLERİN İNCELENMESİ

Can, Mine

Sanatta Yeterlik, El Sanatları Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Fatma ÖZCAN

Aralık, 2008

Bu çalışmada Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım alanları, işlemelerde kullanılan metal iplik türleri, işleme teknikleri ile renk, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan işlemeli ürünler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemine ise metal ipliklerle işlenmiş 111 adet ürün alınmıştır. Araştırmaya veri toplamak üzere işlemeli eserleri incelemeye yönelik bir bilgi formu hazırlanarak kullanılmıştır. Bilgi formlarından elde edilen bilgiler araştırmanın amaçları doğrultusunda uygun konu başlıkları altında tablolastırılarak, istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda,

1. Müzede bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin sayısal olarak büyük çoğunluğunu bindallıların oluşturduğu tespit edilmiştir. Bindallılardan sonra kullanım alanı bakımından en fazla ürün cepkenlerdir.

2. İncelenen ürünlerde kullanılan metal iplik türünün yoğun olarak klaptan olduğu ve bunu yakın değerlerle sırmının takip ettiği belirlenmiş, kırma telin kullanımının ise daha az olduğu anlaşılmıştır.

3. İncelenen ürünlerin işleminde yoğun olarak dival işinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunu yakın değerlerle sarma ve kordon tutturma tekniklerinin takip ettiği görülmüştür. Ancak sarmanın genellikle başka iğne teknikleri ile birlikte kullanımının oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir.

4. Ürünlerin işlemelerinde yoğun olarak altın renginin kullanıldığı görülmüştür. Ürünlerin zemininde ise koyu renklerin kullanımının açık renklere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

5. Araştırma kapsamında incelenen ürünlerde yoğun olarak bitkisel kaynaklı motiflerin kullanıldığı tespit edilmiştir. İşlemelerde geometrik kaynaklı motifler ile vazo, fiyonk, püskül gibi nesnel kaynaklı motiflerin genellikle bitkisel kaynaklı motiflerle beraber kullanıldığı görülmüştür. Sembolik ve figürlü bezemelerin ise çok az kullanıldığı belirlenmiştir.

6. Araştırma kapsamında incelenen ürünlerde daha çok bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunu ürünün şekline göre oluşturulmuş serbest kompozisyonlar ile düzgün sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların takip ettiği görülmüştür.

Araştırma sonunda ortaya çıkan sorunlara dayalı olarak araştırmacı tarafından ortaya konulan önerilere yer verilmektedir.

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE HANDIWORKS EMBROIDERED BY THE METAL THREADS IN VOCATIONAL EDUCATION FACULTY OF GAZI UNIVERSITY PROF. ÜLKER MUNCUK MUSEUM

Can, Mine
Proficiency in Art, Hand Art Discipline
Thesis Administrator: Prof. Fatma ÖZCAN
December, 2008

In this study, types of the metal embroidered handiwork in Vocational Education Faculty of Gazi University Prof. Ülker Muncuk Museum are analyzed with types of metal threads used for handiworks and used embroidery techniques and color, motif and composition characteristics of. Metal embroidered handiworks in Vocational Education Faculty of Gazi University Prof. Ülker Muncuk Museum composes the core of the research. 111 handiworks are used for the research sampling. For the data collection of the research an information form is prepared and used to analyze the embroidered handiworks. The information obtained from the data sheets are tabled into suitable subject subtitles through the research objective and consequently are evaluated and analyzed by using statistical methods.

In research findings,

1. Most of the metal embroidered handiworks are determined to be bindallıs. Short coat are in the second order of the majority according to usage area.

2. The type of metal threads used in embroideries are determined to be mostly klaptan and silver thread with similar values but knotted stitch worked with cut metallic thread with less value.

3. It is determined that in the most of the analyzed handiworks, dival technique is used mostly and it is followed by cord fixing couching and wrapping technique. Usage of wrapping technique with another needle techniques is wide.

4. For the color of the handiworks it is seen that in the embroideries densely gold color and in the base dark colors are used comparing to light colors.

5. As the pattern of the handiworks, mostly botanical based patterns are used. In the handiworks, geometrical patterns, objective patterns as vase, fringe and bow tie and botanical patterns are used together. The designs with symbols and figures are not used widely.

6. In the handiworks it is determined that, compositins formed by connected allignments are prefered. These are followed by unrestricted compositions formed according to the shape of the object and compositions formed by regular allignments.

Researcher's suggestions based on the issues in the research conclusion are stated.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xx
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	5
2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	13
2.1. İlgili Yayınlar	13
2.2. İlgili Araştırmalar	15
3. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	19
3.1 Müzenin Tanımı ve El Sanatları Eğitiminde Müzenin Yeri ve Önemi Hakkında Genel Bilgi.....	19
3.1.1. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi.....	20
3.2. İşleme Sanatının Tarihçesi Hakkında Genel Bilgi	21
3.2.1. Türk İşleme Sanatının Tarihçesi Hakkında Genel Bilgi	25
3.2.1.1. Hun İmparatorluğu Dönemi.....	26
3.2.1.2. Göktürk İmparatorluğu Dönemi.....	27
3.2.1.3. Akhunlar Dönemi.....	27
3.2.1.4. Uygur Devleti Dönemi	28

3.2.1.5. Anadolu Selçukluları Dönemi.....	28
3.2.1.6. Anadolu Beylikleri Dönemi.....	29
3.2.1.7. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi	30
3.2.1.7.1. XV. Yüzyıl işlemleri	31
3.2.1.7.2. XVI. Yüzyıl işlemleri	31
3.2.1.7.3. XVII. Yüzyıl işlemleri.....	32
3.2.1.7.4. XVIII. Yüzyıl işlemleri	33
3.2.1.7.5. XIX. Yüzyıl işlemleri	35
3.2.1.8. Cumhuriyet Dönemi	36
3.3. Metal iplikler Hakkında Genel Bilgi	38
3.3.1. Metal İpliklerin Tanımları	38
3.3.1.1. Metal ve Metal İplik Kaynaklı Süsleyici Gereçler	39
3.3.2. Metal İpliklerin Yapımı Hakkında Genel Bilgi.....	40
3.3.3. Türk İşleme Sanatı Tarihinde Metal İplikler.....	42
3.3.3.1. Metal İplikler ve Bu İpliklerle Yapılan İşlemlerin Anadolu Dışındaki Kaynakları	42
3.3.3.2. Metal İplikler ve Bu İpliklerle Yapılan İşlemlerin Anadolu Kökenli Kaynakları.....	44
3.3.3.2.1. Anadolu Selçukluları Dönemi	44
3.3.3.2.2. Anadolu Beylikleri Dönemi	45
3.3.3.2.3. Osmanlı İmparatorluğu dönemi.....	45
3.3.4. Geçmiş Yüzyıllarda Metal İpliklerle Yapılan İşlemlerin Uygulandığı Alanlar	50
3.3.4.1. Erkek dış giysileri.....	50
3.3.4.2. Kadın kıyafetleri.....	53
3.3.4.3. Elbiselerin tamamlayıcı parçaları.....	55
3.3.4.4. Askeri eşyalar.....	57
3.3.4.5. Diğer eşyalar	60
3.4. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Müzesi'nde Bulunan Metal İpliklerle İşlenmiş Ürünlerde Kullanılan İşleme Tekniklerinin Analizleri	66
3.4.1. Elde Dival İş Yapma.....	66

3.4.1.1. Çiriş Hazırlama	67
3.4.1.2. Desenleri Beyaz Kartona Yapıştırma	67
3.4.1.3. İşleme Kartonu Hazırlama	68
3.4.1.4. Desenleri İşleme Kartonuna Teyelleme	68
3.4.1.5. Desenleri Oyma.....	69
3.4.1.6. Oyulan Deseni Kumaşa Yapıştırma	69
3.4.1.7. Dival İşine Başlama ve Dival İşinde Sarma Yapma	70
3.4.1.8. Dival İşinde Yarmalı Sarma Yapma	71
3.4.1.9. Dival İşinde Balıksırtı Yapma	72
3.4.1.10. Dival İşinde Kabartma Sarma Yapma.....	73
3.4.1.11. Dival İşinde Pesent Yapma.....	74
3.4.1.12. Dival İşinde Hasır İğne Yapma.....	75
3.4.2. Tırtıl ve Pul tutturma.....	76
3.4.2.1. Makine Dikişi İle Pul Tutturma	76
3.4.2.2. Boncuk İle Pul Tutturma	77
3.4.2.3. Tek Olarak Yan Yana Pul Tutturma	77
3.4.2.4. Kum Tırtıl Yapma	78
3.4.2.5. Tırtılla Sarma Yapma	79
3.4.2.6. Tırtılla Sap İşi Yapma	80
3.4.3. Simi İğneye Geçirmek	81
3.4.4. Sarma Yapma	82
3.4.4.1. Sarma Yapma (Dolgusuz).....	82
3.4.4.2. Dolgulu Sarma Yapma	83
3.4.5. Kordon Tutturma	84
3.4.6. Balıksırtı Yapma.....	85
3.4.7. Düz Pesent Yapma.....	86
3.4.8. Verev Pesent Yapma.....	88
3.4.9. Hasır İğne Yapma	89
3.4.10. Muşabak Yapma	90
3.4.11. Üçgen Susma Yapma	92
3.4.12. Civankaşı Yapma.....	93
3.4.13. Ciğerdeldi Yapma.....	94

3.4.14. Makine Dikişı Yapma	96
3.4.15. Sap İşi Yapma.....	97
3.4.16. Tohum İşi Yapma	98
3.4.17. Gölge İşi Yapma	99
3.4.18. Tel Kırma Yapma	100
3.4.18.1. (+) Artı Puan Tekniği	100
3.4.18.2. (x) Çarpı Puan Tekniği	102
3.4.19. Şerit Tutturma.....	103
4. YÖNTEM.....	104
4.1. Araştırmanın Modeli.....	104
4.2. Evren ve Örneklem	104
4.3. Verilerin Toplanması	104
4.4. Verilerin Analizi	105
5. BULGULAR VE YORUMLAR	107
5.1. Bilgi Formlarında Elde Edilen Veriler.....	107
5.1.1. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Kullanım Alanları	107
5.1.2. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Metal İplik Türleri.....	110
5.1.3. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan İğne Teknikleri.....	111
5.1.4. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Renkler	114
5.1.5. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Zemininde Kullanılan Renkler	115
5.1.6. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Motif Kaynakları.....	116
5.1.7. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerde Kullanılan Kompozisyon Türleri.....	118
5.2. Bilgi Formları	120
5.2.1. Cepken, Cepken Yelek ve Cepken-Şalvar Takımlar	120
5.2.2 Bindallılar.....	179
5.2.3. Diğer Giysiler	237

5.2.4. Çevreler	279
5.2.5. Peşkir ve yağlıklar	296
5.2.6. Örtüler	311
5.2.7. Bohçalar	346
5.2.8. Elbiselerin Tamamlayıcı Parçaları.....	370
5.2.9. Diğer Eşyalar	431
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	455
6.1. Sonuç	455
6.2. Öneriler	459
KAYNAKÇA	460
EKLER.....	466
Ek-1. Bilgi Formu Örneği.....	466
Ek-2. Dekoratif Abajur Çalışması.....	467
EK-2.1. Ürün Tanıtım Kartı	467
EK-2.2. Dekoratif Abajur Çalışmasının Yapım Aşamaları	469
Ek-3. 673 Envanter Numaralı Bindallının Tam Döküm Desen Çizimi	475
Ek-4. 355 Envanter Numaralı Cepkenin Tam Döküm Desen Çizimi	478

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Sayfa

Fot. 1: Cepkenin önden görünüşü.....	120
Fot. 2: Cepkenin önden görünüşü.....	120
Fot. 3: Cepkenin önden görünüşü.....	123
Fot. 4: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.....	123
Fot. 5: Cepkenin önden görünüşü.....	126
Fot. 6: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.....	126
Fot. 7: Cepkenin önden görünüşü.....	129
Fot. 8: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.....	129
Fot. 9: Cepkenin önden görünüşü.....	132
Fot. 10: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.....	132
Fot. 11: Cepkenin önden görünüşü.....	135
Fot. 12: Cepkenin arka işlemlerinden detay.....	135
Fot. 13: Cepkenin önden görünüşü.....	138
Fot. 14: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.....	138
Fot. 15: Cepkenin önden görünüşü.....	141
Fot. 16: Cepkenin arkadan görünüşü.....	141
Fot. 17: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.....	141
Fot. 18: Cepkenin önden görünüşü.....	144
Fot. 19: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.....	144
Fot. 20: Cepkenin önden görünüşü.....	147
Fot. 21: Cepkenin işlemlerinden detay.....	147
Fot. 22: Cepkenin önden görünüşü.....	150
Fot. 23: Cepkenin önden görünüşü.....	152
Fot. 24: Cepkenin işlemlerinden detay.....	152
Fot. 25: Cepkenin önden görünüşü.....	155
Fot. 26: Cepkenin işlemlerinden detay.....	155
Fot. 27: Cepken yeleğinin önden görünüşü.....	158
Fot. 28: Cepken yeleğinin işlemlerinden detay.....	158
Fot. 29: Çocuk cepkeninin önden görünüşü.....	161

Fot. 30: Çocuk cepkeninin işlemlerinden detay.....	161
Fot. 31: Cepkenin önden görünüşü.....	164
Fot. 32: Cepkenin arka işlemlerinden detay.....	164
Fot. 33: Cepkenin önden görünüşü.....	167
Fot. 34: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.....	167
Fot. 35: Şalvardan bir görüntü.....	167
Fot. 36: Cepkenin önden görünüşü.....	170
Fot. 37: Cepkenin işlemlerinden detay.....	170
Fot. 38: Şalvarın önden görünüşü.....	170
Fot. 39: Cepkenin önden görünüşü.....	173
Fot. 40: Cepkenin işlemlerinden detay.....	173
Fot. 41: Şalvarın önden görünüşü.....	176
Fot. 42: Şalvarın işlemlerinden detay.....	176
Fot. 43: Bindallı ceketin önden görünüşü.....	179
Fot. 44: Bindallı ceketin işlemlerinden detay.....	179
Fot. 45: Bindallının önden görünüşü.....	182
Fot. 46: Bindallı eteğin önden görünüşü.....	182
Fot. 47: Bindallı ceketin önden görünüşü.....	182
Fot. 48: Bindallının önden görünüşü.....	187
Fot. 49: Bindallının arkadan görünüşü.....	187
Fot. 50: Bindallının önden görünüşü.....	190
Fot. 51: Bindallının arkadan görünüşü.....	190
Fot. 52: Bindallının önden görünüşü.....	193
Fot. 53: Bindallının arkadan görünüşü.....	193
Fot. 54: Bindallının önden görünüşü.....	196
Fot. 55: Bindallının arkadan görünüşü.....	196
Fot. 56: Bindallının önden görünüşü.....	199
Fot. 57: Bindallının arkadan görünüşü.....	199
Fot. 58: Bindallının önden görünüşü.....	202
Fot. 59: Bindallının arkadan görünüşü.....	202
Fot. 60: Bindallının önden görünüşü.....	205
Fot. 61: Bindallının arkadan görünüşü.....	205

Fot. 62: Bindallının önden görünüşü.	208
Fot. 63: Bindallının arkadan görünüşü.....	208
Fot. 64: Bindallının önden görünüşü	211
Fot. 65: Bindallının arkadan görünüşü.....	211
Fot. 66: Bindallının önden görünüşü.	214
Fot. 67: Bindallının arkadan görünüşü.	214
Fot. 68: Bindallının önden görünüşü.	217
Fot. 69: Bindallının arkadan görünüşü.....	217
Fot. 70: Bindallının önden görünüşü.	219
Fot. 71: Bindallının arkadan görünüşü.....	219
Fot. 72: Bindallının önden görünüşü.	222
Fot. 73: Bindallının arkadan görünüşü.....	222
Fot. 74: Bindallının önden görünüşü.	225
Fot. 75: Bindallının arkadan görünüşü.....	225
Fot. 76: Bindallının önden görünüşü	228
Fot. 77: Bindallının arkadan görünüşü.....	228
Fot. 78: Bindallının önden görünüşü	231
Fot. 79: Bindallının arkadan görünüşü.....	231
Fot. 80: Bindallının önden görünüşü.	234
Fot. 81: Bindallının arkadan görünüşü	234
Fot. 82: Canfesin önden görünüşü	237
Fot. 83: Canfesin işlemlerinden detay	237
Fot. 84: Üç eteğin önden görünüşü.....	240
Fot. 85: Üç eteğin arkadan görünüşü	240
Fot. 86: Milli kıyafetin önden görünüşü.	243
Fot. 87: Milli kıyafetin arkadan görünüşü.....	243
Fot. 88: Milli kıyafetin önden görünüşü.	246
Fot. 89: Milli kıyafetin yaka işlemlerinden detay.	246
Fot. 90: Milli kıyafetin önden görünüşü.	249
Fot. 91: Milli kıyafetin işlemlerinden detay.....	249
Fot. 92: Paşa elbisesinin önden görünüşü.	252
Fot. 93: Paşa elbisesinin arkadan görünüşü.	252

Fot. 94: Paşa elbisesinin kol işlemlerinden detay.....	252
Fot. 95: Erkek kıyafetinin önden görünüşü.....	255
Fot. 96: Erkek kıyafetinin pantolonu.	255
Fot. 97: Erkek kıyafetinin yaka işlemlerinden detay.	255
Fot. 98: Ceketin önden görünüşü.....	258
Fot. 99: Ceketin işlemlerinden detay.	258
Fot. 100: Ceketin önden görünüşü.....	261
Fot. 101: Ceketin işlemlerinden detay.	261
Fot. 102: Ceketin önden görünüşü.....	264
Fot. 103: Ceketin işlemlerinden detay.	264
Fot. 104: Ceketin önden görünüşü.....	267
Fot. 105: Ceketin işlemlerinden detay.	267
Fot. 106: Jilenin önden görünüşü.	270
Fot. 107: Jilenin işlemlerinden detay.....	270
Fot. 108: Elbisenin önden görünüşü.	273
Fot. 109: Ceketin önden görünüşü.....	273
Fot. 110: Elbisenin işlemlerinden detay.	273
Fot. 111: Şalvarın önden görünüşü.....	276
Fot. 112: Şalvarın işlemlerinden detay.	276
Fot. 113: Çevreden bir görüntü.	279
Fot. 114: Çevrenin işlemlerinden detay.....	279
Fot. 115: Çevreden bir görüntü.	282
Fot. 116: Çevrenin işlemlerinden detay.....	282
Fot. 117: Çevreden bir görüntü.	285
Fot. 118: Çevrenin işlemlerinden detay.	285
Fot. 119: Çevreden bir görüntü.	288
Fot. 120: Çevrenin işlemlerinden detay.....	288
Fot. 121: Çevreden bir görüntü.	291
Fot. 122: Çevrenin işlemlerinden detay.	291
Fot. 123: Çevreden bir görüntü.	294
Fot. 124: Çevrenin işlemlerinden detay.	294
Fot. 125: Peşkirden bir görüntü.	296

Fot. 126: Peşkirin işlemeden detay.	296
Fot. 127: Peşkirden bir görüntü.	299
Fot. 128: Peşkirin işlemeden detay	299
Fot. 129: Peşkirden bir görüntü	302
Fot. 130: Peşkirin işlemeden detay	302
Fot. 131: Peşkirden bir görüntü	305
Fot. 132: Çevrenin işlemeden detay	305
Fot. 133: Yağlıktan bir görüntü	308
Fot. 134: Yağlığın işlemeden detay.....	308
Fot. 135: Ayna örtüsünden bir görüntü.....	311
Fot. 136: Ayna örtüsünün işlemeden detay.	311
Fot. 137: Ayna örtüsünden bir görüntü.....	314
Fot. 138: Ayna örtüsünün işlemeden detay	314
Fot. 139: Örtüden bir görüntü.	317
Fot. 140: Örtünün işlemeden detay	317
Fot. 141: Örtüden bir görüntü.....	320
Fot. 142: Örtünün işlemeden detay.	320
Fot. 143: Örtüden bir görüntü.....	323
Fot. 144: Örtünün işlemeden detay	323
Fot. 145: Örtüden bir görüntü	326
Fot. 146: Örtünün işlemeden detay	326
Fot. 147: Yatak örtüsünden bir görüntü	329
Fot. 148: Yatak örtüsünün işlemeden detay	329
Fot. 149: Yatak örtüsünün işlemeden detay	329
Fot. 150: Nihaliden bir görüntü	333
Fot. 151: Nihalinin işlemeden detay	333
Fot. 152: Nihalinin işlemeden detay	333
Fot. 153: Yastık örtüsünden bir görüntü	337
Fot. 154: Yastık örtüsünün işlemeden detay.....	337
Fot. 155: Örtüden bir görüntü.....	340
Fot. 156: Örtünün işlemeden detay	340
Fot. 157: Örtü takımından bir görüntü.....	343

Fot. 158: Örtü takımının işlemlerinden detay	343
Fot. 159: Bohçadan bir görüntü	346
Fot. 160: Bohçanın işlemlerinden detay	346
Fot. 161: Bohçadan bir görüntü	349
Fot. 162: Bohçanın işlemlerinden detay	349
Fot. 163: Bohçadan bir görüntü	352
Fot. 164: Bohçanın işlemlerinden detay	352
Fot. 165: Bohçadan bir görüntü	355
Fot. 166: Bohçanın işlemlerinden detay	355
Fot. 167: Bohçadan bir görüntü	358
Fot. 168: Bohçanın işlemlerinden detay	358
Fot. 169: Bohçadan bir görüntü	361
Fot. 170: Bohçanın işlemlerinden detay	361
Fot. 171: Bohçadan bir görüntü	364
Fot. 172: Bohçanın işlemlerinden detay	364
Fot. 173: Bohçanın işlemlerinden detay	364
Fot. 174: Bohçadan bir görüntü	367
Fot. 175: Bohçanın işlemlerinden detay	367
Fot. 176: Alduvaktan bir görüntü	370
Fot. 177: Alduvağın işlemlerinden detay	370
Fot. 178: Fulardan bir görüntü	374
Fot. 179: Krepten bir görüntü	377
Fot. 180: Krepin işlemlerinden detay	377
Fot. 181: Krepten bir görüntü	380
Fot. 182: Krepin işlemlerinden detay	380
Fot. 183: Terlikten bir görüntü	383
Fot. 184: Terliğin işlemlerinden detay	383
Fot. 185: Nalından bir görüntü	386
Fot. 186: Nalının işlemlerinden detay	386
Fot. 187: Terlikten bir görüntü	389
Fot. 188: Terliğin işlemlerinden detay	389
Fot. 189: Saray terliğinden bir görüntü	392

Fot. 190: Saray terliğinin işlemlerinden detay	392
Fot. 191: Silahlık	395
Fot. 192: Silahlığın işlemlerinden detay	395
Fot. 193: Tozluk	398
Fot. 194: Tozluğun işlemlerinden detay	398
Fot. 195: Çantadan bir görüntü.....	401
Fot. 196: Çantanın işlemlerinden detay	401
Fot. 197: Çantadan bir görüntü.....	404
Fot. 198: Çantanın işlemlerinden detay	404
Fot. 199: Uçkurdan bir görüntü	407
Fot. 200: Uçkurun işlemlerinden detay.....	407
Fot. 201: Uçkurdan bir görüntü	410
Fot. 202: Uçkurun işlemlerinden detay.....	410
Fot. 203: Uçkurdan bir görüntü	413
Fot. 204: Uçkurun işlemlerinden detay.....	413
Fot. 205: Keseden bir görüntü	416
Fot. 206: Kesenin işlemlerinden detay	416
Fot. 207: Kemerden bir görüntü	419
Fot. 208: Kemerin işlemlerinden detay.....	419
Fot. 209: Başörtüsünden bir görüntü	422
Fot. 210: Başörtüsünün işlemlerinden detay.....	422
Fot. 211: Başörtüsünden bir görüntü	425
Fot. 212: Başörtüsünün işlemlerinden detay.....	425
Fot. 213: Başörtüsünden bir görüntü	428
Fot. 214: Başörtüsünün işlemlerinden detay.....	428
Fot. 215: Kur'an kabının önden görünüşü	431
Fot. 216: Kur'an kabının kapak işlemlerinden detay	431
Fot. 217: Peştamaldan bir görüntü.....	434
Fot. 218: Peştamalin işlemlerinden detay	434
Fot. 219: Peştamaldan bir görüntü.....	437
Fot. 220: Peştamalin işlemlerinden detay	437
Fot. 221: Peştamaldan bir görüntü.....	440

Fot. 222: Peştamalın işlemesinden detay	440
Fot. 223: Yastık yüzünden bir görüntü	443
Fot. 224: Yastık yüzünün işlemesinden detay	443
Fot. 225: Havludan bir görüntü	446
Fot. 226: Havlunun işlemesinden detay	446
Fot. 227: Havludan bir görüntü	449
Fot. 228: Havlunun işlemesinden detay	449
Fot. 229: Yastık başından bir görüntü	452
Fot. 230: Yastık başının işlemesinden detay	452
Fot. 231: Abajurdan bir görüntü.	467
Fot. 232: Abajurdan bir görüntü.	467
Fot. 233: Abajurun işlemesinden detay	467
Fot. 234: Abajurun yapımında kullanılan araç ve gereçlerden bir görüntü.	469
Fot. 235 : Abajurun teline ekstrafor sarılma işlemi.	469
Fot. 236: Abajurun işleme aşamasından bir görüntü.	472
Fot. 237: Abajurun işlemesi tamamlanmış parçalarını ütöleme.	472
Fot. 238 : Abajurun parçalarının tele tutturulması.	473
Fot. 239 : Abajurun kenar temizleme işleminden bir görüntü.	474

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Kullanım Alanlarının Dağılımı.....	108
Tablo 2. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Metal İplik Türlerinin Dağılımı.	110
Tablo 3. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan İğne Tekniklerinin Dağılımı.	112
Tablo 4. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Renklerin Dağılımı.	114
Tablo 5. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Zemininde Kullanılan Renklerin Dağılımı.	115
Tablo 6. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Motif Kaynaklarının Dağılımı.	117
Tablo 7. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerde Kullanılan Kompozisyon Türlerinin Dağılımı.	118

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Dival işinde düz sarma.	71
Şekil 2. Dival işinde yarmalı sarma	72
Şekil 3 Dival işinde balıksırtı..	72
Şekil 4 Dival işinde balıksırtı..	72
Şekil 5 Dival işinde pesent..	74
Şekil 6. Dival işinde hasır iğne.....	75
Şekil 7. Makine dikişi ile pul tutturma.....	76
Şekil 8. Boncuk ile ile pul tutturma.	77
Şekil 9. Tek olarak yan yana pul tutturmaya başlama.	78
Şekil 10 Tek olarak yan yana pul tutturma.	78
Şekil 11. Kum tırtıl yapma.	79
Şekil 12. Tırtılla sarma yapma.	80
Şekil 13. Tırtılla sap işi yapma	81
Şekil 14. Simi iğneye geçirme.....	81
Şekil 15. Sarma.	83
Şekil 16. Dolgulu sarma.	84
Şekil 17. Kordon Tutturma.	85
Şekil 18. Balıksırtı.	86
Şekil 19. Düz pesentin ilk sırası.	88
Şekil 20. Düz pesent	88
Şekil 21. Verev pesent	89
Şekil 22. Hasır iğne.....	90
Şekil 23. Muşabağın birinci sırası	91
Şekil 24. Muşabağın dönüş sırası	91
Şekil 25. Üçgen susma.....	93
Şekil 26. Cıvankaşı	94
Şekil 27. Ciğerdeldi	96
Şekil 28. Ciğerdeldi	96
Şekil 29. Gözenmiş ciğerdeldi.....	96

Şekil 30. Makine dikişi	97
Şekil 31. Sap işi	98
Şekil 32. Tohum işi.....	99
Şekil 33. Gölge işi.....	100
Şekil 34. Tel kırma tekniğinde (+) Artı puan yapma.....	101
Şekil 35. (+) Artı puan	101
Şekil 36. Tel kırma tekniğinde (x) çarpı puan yapma.....	103
Şekil 37. (x) Çarpı puan	103
Şekil 38: 588 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	125
Şekil 39: 614 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	128
Şekil 40: 478 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	131
Şekil 41: 354 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	134
Şekil 42: 360 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	137
Şekil 43: 461 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	140
Şekil 44: 575 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	143
Şekil 45: 753 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	146
Şekil 46: 576 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	149
Şekil 47: 357 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	154
Şekil 48: 361 En. no.'lu cepkenin desen çizimi	157
Şekil 49: 356 En. no.'lu cepken yeleğin desen çizimi	160
Şekil 50: 239 En. no.'lu çocuk cepkeninin desen çizimi.	163
Şekil 51: 359 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	166
Şekil 52: 363 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	169
Şekil 53: 364 En. no.'lu cepken-şalvar takımının desen çizimi.	172
Şekil 54: 459 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.	175
Şekil 55: 460 En. no.'lu şalvarın desen çizimi.	178
Şekil 56: 449 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	181
Şekil 57: 370 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	185
Şekil 58: 370 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	186
Şekil 59: 350 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	189
Şekil 60: 351 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	192
Şekil 61: 353 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	195

Şekil 62: 352 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	198
Şekil 63: 480 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	201
Şekil 64: 450 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	204
Şekil 65: 453 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	207
Şekil 66: 452 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	210
Şekil 67: 683 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	213
Şekil 68: 349 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	216
Şekil 69: 676 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	221
Şekil 70: 674 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	224
Şekil 71: 672 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	227
Şekil 72: 675 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	230
Şekil 73: 682 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	233
Şekil 74: 456 En. no.'lu bindallının desen çizimi.....	236
Şekil 75: 572 En. no.'lu canfesin desen çizimi.	239
Şekil 76: 463 En. no.'lu üç eteğin desen çizimi.	242
Şekil 77: 371 En. no.'lu milli kıyafetin desen çizimi.	245
Şekil 78: 451 En. no.'lu milli kıyafetin desen çizimi.	248
Şekil 79: 469 En. no.'lu milli kıyafetin desen çizimi.	251
Şekil 80: 794 En. no.'lu paşa elbisesinin desen çizimi.	254
Şekil 81: 481 En. no.'lu erkek kıyafetinin desen çizimi.	257
Şekil 82: 365 En. no.'lu ceketin desen çizimi.	260
Şekil 83: 679 En. no.'lu ceketin desen çizimi.	263
Şekil 84: 678 En. no.'lu ceketin desen çizimi.	266
Şekil 85: 677 En. no.'lu ceketin desen çizimi.	269
Şekil 86: 167 En. no.'lu jilenin desen çizimi.	272
Şekil 87: 386 En. no.'lu elbise ve ceketin desen çizimi.....	275
Şekil 88: 378 En. no.'lu şalvarın desen çizimi.	278
Şekil 89: 9 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.....	281
Şekil 90: 8 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.....	284
Şekil 91: 24 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.....	287
Şekil 92: 43 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.....	290
Şekil 93: 763 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.....	293

Şekil 94: 26 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.....	298
Şekil 95: 398 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.....	301
Şekil 96: 412 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.....	304
Şekil 97: 47 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.....	307
Şekil 98: 114 En. no.'lu yağlığın desen çizimi.....	310
Şekil 99: 585 En. no.'lu ayna örtüsünün desen çizimi.....	313
Şekil 100: 582 En. no.'lu ayna örtüsünün desen çizimi.....	316
Şekil 101: 587 En. no.'lu örtünün desen çizimi.	319
Şekil 102: 762 En. no.'lu örtünün desen çizimi.	322
Şekil 103: 761 En. no.'lu örtünün desen çizimi.	325
Şekil 104: 108 En. no.'lu örtünün desen çizimi.	328
Şekil 105: 792 En. no.'lu yatak örtüsünün desen çizimi.....	331
Şekil 106: 792 En. no.'lu yatak örtüsünün desen çizimi.....	332
Şekil 107: 793 En. no.'lu nihalinin desen çizimi.....	335
Şekil 108: 793 En. no.'lu nihalinin desen çizimi.....	336
Şekil 109: 586 En. no.'lu yastık örtüsünün desen çizimi.....	339
Şekil 110: 565 En. no.'lu örtünün desen çizimi.	342
Şekil 111: 685 En. no.'lu örtü takımının desen çizimi.	345
Şekil 112: 160 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.	348
Şekil 113: 154 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.	351
Şekil 114: 156 En. no.'lu bohçanın desen çizimi	354
Şekil 115: 172 En. no.'lu bohçanın desen çizimi	357
Şekil 116: 430 En. no.'lu bohçanın desen çizimi	360
Şekil 117: 790 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.	363
Şekil 118: 671 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.	366
Şekil 119: 159 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.	369
Şekil 120: 168 En. no.'lu alduvağın desen çizimi.	372
Şekil 121: 168 En. no.'lu alduvağın desen çizimi.	373
Şekil 122: 124 En. no.'lu fuların desen çizimi.	376
Şekil 123: 565 En. no.'lu krepin desen çizimi.	379
Şekil 124: 10 En. no.'lu krepin desen çizimi	382
Şekil 125: 240 En. no.'lu terliğin desen çizimi.	385

Şekil 126: 511 En. no.'lu nalının desen çizimi.....	388
Şekil 127: 598 En. no.'lu terliğin desen çizimi.	391
Şekil 128: 654 En. no.'lu saray terliğinin desen çizimi.	394
Şekil 129: 237 En. no.'lu silahlığın desen çizimi.	397
Şekil 130: 238 En. no.'lu tozluğun desen çizimi.....	400
Şekil 131: 230 En. no.'lu çantanın desen çizimi.	403
Şekil 132: 231 En. no.'lu çantanın desen çizimi.	406
Şekil 133: 202 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.....	409
Şekil 134: 25 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.....	412
Şekil 135: 496 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.....	415
Şekil 136: 205 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.....	418
Şekil 137: 443 En. no.'lu kemerin desen çizimi.....	421
Şekil 138: 184 En. no.'lu başörtüsünün desen çizimi.....	424
Şekil 139: 185 En. no.'lu başörtüsünün desen çizimi.....	427
Şekil 140: 186 En. no.'lu başörtüsünün desen çizimi.....	430
Şekil 141: 653 En. no.'lu Kur'an kabının desen çizimi.	433
Şekil 142: 776 En. no.'lu peştamalın desen çizimi.....	436
Şekil 143: 777 En. no.'lu peştamalın desen çizimi.....	439
Şekil 144: 778 En. no.'lu peştamalın desen çizimi.....	442
Şekil 145: 3 En. no.'lu yastık yüzünün desen çizimi.....	445
Şekil 146: 779 En. no.'lu havlunun desen çizimi.	448
Şekil 147: 613 En. no.'lu havlunun desen çizimi.	451
Şekil 148: 591 En. no.'lu yastık başının desen çizimi.	454
Şekil 149: Abajurun desen çizimi.....	470

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.	: Bakınız.
cm.	: Santimetre.
En.	: Envanter.
Fot.	: Fotoğraf.
m.	: Metre.
mm.	: Milimetre.
No.	: Numara.
Uz.	: Uzunluk.
Y.Y. (y.y.)	: Yüzyıl.

1. GİRİŞ

İşleme sanatı, el sanatları ve süsleme sanatları tarihinde özel ve önemli bir yere sahiptir. İşlemenin tam olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte, başlangıç olarak gösterilen ilk çağlardan günümüze kadar geçen sürede toplumdan topluma, bölgeden bölgeye bazen değişik özelliklerle, bazen de etkileşmeler sonucu benzer özellikler göstererek gelişmiştir. Günümüzde de halen severek uygulanan bir el sanatı olarak varlığını sürdürmektedir.

Türk işlemleri çok zengin ve köklü bir geçmişe sahiptir. Türk işleme sanatının kaynakları incelendiğinde; Orta Asya, İslam, Eski Anadolu Uygarlıkları gibi güçlü kaynaklardan beslenerek, doğu-batı kültürleri ile olan ilişkilerle yayıldığı anlaşılmaktadır. Türkler Anadolu'ya gelirken kendilerinden önce yaşayan Hun, Göktürk ve Uygurlar ile komşu kültürlerin işlemeciliğinden elde ettikleri izlenimleri, doğu ve İslam düşüncesinin görüşleri ile birleştirerek zengin bir sentez oluşturmuşlardır (Barışta, 1995a, s.3). Türklerin Anadolu'ya gelmesi ile başlayan süreçte ise yeni bir kişilik kazanan Anadolu ve çevresi işlemeciliği; Selçuklu dönemi, Anadolu Beylikler dönemi ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde gelişmiş ve Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen süreçte endüstriyel gelişmelere bağlı olarak yeni bir kişilik kazanmıştır (Barışta, 1984a, s.1).

Türk işleme sanatı Osmanlı İmparatorluğu döneminde en parlak devrini yaşamıştır. Bu dönemde üç kıtada hüküm süren Türkler, kültürlerini gittikleri her yere götürmüşler ve oralardaki halkların sanatlarından da etkilenecek işleme sanatını çok yaygın bir hale getirmişlerdir. Bütün bu süreç sonucunda Türk işlemleri sadece teknik, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından değil, aynı zamanda işlemede kullanılan gereç özellikleri bakımından da gelişerek zenginleşmiştir. Özellikle metal iplikler ve bu ipliklerle yapılan işleme teknikleri bu anlamda ilgi çeken unsurlar arasındadır.

Türklerde altın ve gümüş gibi değerli metallerin işlemelerde kullanımı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Elde edilmiş şekli son derece zor olan metal iplikler, üstün bir yetenek ve beceriyle bu işin ustaları tarafından üretilmiş ve altın ve gümüş teller aracılığı ile Türk insanının duygu ve düşünceleri işlemelere yansıtmıştır. Değerli metallerin işlemelerde kullanımı ile Türk işlemelerinin teknik ve estetik özellikleri ile birlikte, değeri de bir kat daha artmıştır. Bugün yerli ve yabancı müzelerde altın ve gümüş tellerle işlenmiş eşsiz güzellikte pek çok sanat eseri mevcuttur.

Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde, unutulmaya yüz tutan kültürel değerleri barındıran müzeler, maddi kültür ürünlerini geniş kitlelere tanıtmaya görevini üstlenmiştir. Bu konuda yapılacak araştırmalara kaynak oluşturan müzelerdeki ürünleri incelemek ve belgelemek bu açıdan son derece önemlidir. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'ndeki Türk işlemelerinin teknik ve estetik özelliklerini incelemek ve var olan kültürel değerleri belgelemek amacı ile yapılan bu araştırmanın, el sanatları alanında eğitim gören bireylere bu anlamda örnek olacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem

Günümüzde hızla gelişen teknoloji ile birlikte insanoğlunun uzun zaman alan bu tür meşakkatli işlere karşı sabrını azalmıştır. Yüzyıllar boyu insan yaşamında çok önemli yer tutan metal iplik çekiciliği gibi pek çok sanat ve zanaat, bu nedenle hızla değişen ve gelişen teknoloji karşısında kaybolma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Kültürel değerlerin unutulmaması için yapılan ön araştırmada, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde metal ipliklerle işlenmiş, geleneksel özelliklere sahip çok sayıda ürünün bulunduğu görülmüştür. Bu ürünlerin teknik ve estetik özelliklerini bilimsel olarak ortaya çıkarmak için, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım alanları ile teknik, renk, motif ve kompozisyon özelliklerinin incelenerek belgelenmesi problem olarak ele alınmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin değerlendirilmesidir. Bu temel amaç çerçevesinde;

1. Türk işleme sanatı tarihinde metal ipliklerin yeri ve önemini araştırmak,
2. Araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım alanlarını belirlemek,
3. Ürünlerin işlemelerinde kullanılan metal iplik türlerini tespit etmek,
4. Araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerde kullanılan işleme tekniklerini belirlemek,
5. Araştırma kapsamına alınan ürünlerde kullanılan işleme tekniklerinin analizini yapmak,
6. Araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin renk özelliklerini incelemek,
7. Araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin işlemelerinde kullanılan motif çeşitlerini belirlemek,
8. Araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kompozisyon özelliklerini belirlemek,
9. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk müzesi'nde incelemeye alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünleri değerlendirerek Türk süsleme ve desen kataloğuna katkıda bulunmak,
10. İncelenen eserlerden ve tekniklerden yararlanarak bir ürün tasarımı yaparak uygulamak,
11. Türk işleme sanatı alanında çalışma yapacak olan araştırmacılara bilgi sunmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde, unutulmaya yüz tutan kültürel değerleri barındıran müzeler, bu konuda araştırma yapmak adına önemli kaynaklardır. Maddi kültür ürünlerini geniş kitlelere tanıtmaya görevini üstlenen müzelerdeki ürünleri incelemek ve belgelemek bu açıdan son derece önemlidir. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde, Türk işlemlerinin teknik ve estetik özelliklerini incelemek ve var olan kültürel değerleri belgelemek amacı ile yapılan bu çalışma, el sanatları alanında eğitim alan bireylere bir müze çalışması olması adına, örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

Bugün ancak yerli ve yabancı müzelerde görülebilen altın veya gümüş tellerle işlenmiş ürünler, Türk işleme sanatı tarihinde çok özel bir yere sahiptir. Gerek günümüze ulaşan ürünlerin işlemlerinde kullanılan gereçlerin ve uygulanan işçiliğin mükemmelliği, gerekse metal iplik çekiciliği zanaatının kaybolmaya yüz tutması, bu ürünlerin bir kopyasının bile yapılmasını neredeyse imkansız hale getirmektedir. Bu nedenle Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlere yönelik bir araştırma yapmak ve bu tür çalışmalarla Türk işlemlerinin teknik ve estetik özelliklerini inceleyerek belgelemek son derece önemlidir.

Müzelerde bulunan işlemeli ürünlerin desen kataloglarının oluşturulması, geleneksel özellik taşıyan desen ve kompozisyon özelliklerinin kaybolmaması ve bu alanda yapılacak çalışmalarda kullanılması için gereklidir. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'ne incelenen eserlere ait desenler, Türk süsleme sanatı alanında çalışma yapan bireylerin yeni uygulamalarına kaynak oluşturacaktır. Ayrıca çağdaş üretim tekniklerini uygulayan ticari amaçlı kuruluşların, geleneksel Türk desen ve kompozisyon özelliklerine dikkatini çekerek, bu sayede kültürel zenginlikleri tanıtmaya ve canlandırma imkanı yaratacağı umulmaktadır.

1.4. Varsayımlar

1. Veri toplama aracı olarak kullanılan bilgi formunun ürün özelliklerini tanıtıcı ve örnekleyici nitelikte olduğu konusunda uzman kişilerin bilgisi ve deneyimi yeterlidir.

2. İncelemeye alınan ürünlerin desen çizimlerinde seçilen motiflerin ürünü temsil ettiği varsayılmaktadır.

3. İncelemeye alınan ürünlerin teknik açıdan metal ipliklerle işlenmiş ürünleri temsil etmede yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerle,
2. İşlemesinin tamamında metal iplik kullanılmış olan ürünlerle,
3. İşlem analizleri araştırma kapsamında incelenen ürünlerde kullanılan iğne teknikleri ile,
4. Araştırma yararlanılan literatür Türkçe ve İngilizce kaynaklarla sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Alduvak : Gelinin baş süsünü tamamlamak ve yüzünü örtmek için hazırlanmış, ince, üzeri işlemelerle süslü örtü (Barışta, 1999, s.211).

Antinaturalist: Nesnenin karakteristik özelliklerini olduğundan fazla abartarak daha belirgin hale getirme (Alpaslan, 2003, s.97).

Antep işi : Dokumanın en ve boy iplikleri çekilerek ya da kesilerek yapılan bir iğne tekniği (Barışta, 1999, s.195).

Aplike : Bezemek istenilen kumaşın üstüne, başka kumaştan hazırlanmış motiflerin tutturulmasıyla yapılan bir işleme türü (Barışta, 1999, s.196).

Astragan işi : Süslenmek istenen kumaşın tersinden işlenen, dokumanın yüzünde kabarık motiflerin yapıldığı bir işleme türü (Barışta, 1999, s.197).

Atlas : İnce ipekten sık dokunmuş, düz renkte, sert ve parlak bir kumaş türü (Altay, 1979, s.12).

Balıksırtı : Türk işlemlerinde yaygın olarak yaprak, dal gibi küçük ünitelerin bezenmesinde kullanılan sarma iğnesinin bir türüdür (Barışta, 1997a, s.29).

Beyaz iş : Dokumanın iplikleri kesilerek yapılan bir işleme türü.

Bindallı : Köy ve şehir kadınları arasında çok yayılmış olan çoğunlukla kadifeden yapılmış, baştan giyilen, bol etekli, üzeri dival işi ile işlenmiş gelin elbisesi (Markaloğlu, 1996, s.125).

Biz : Dival işinde işleme sırasında kartonu delerek alttaki iğneyi üste çıkarmak için kullanılan, tahta saplı, ucunda ince uzun iğnesi bulunan araç (Markaloğlu, 1996, s.20).

Börk : Yeniçerilerin giydikleri, ak çuha ya da keçeden yapılmış yuvarlak biçimde başlık <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Cağ : Dival işinde üst ipliklerin düzgün gelmesi için üzerine yan yana çiviler çakılmış tahta makaralık (Markaloğlu, 1996, s.20).

Canfes : İnce, parlak bir tür ipekli kumaş (Anonim, 1985a, s.161).

Cığerdeldi : Dokumanın iplikleri sayılarak ya da dokumanın iplikleri kesilerek yapılan ve kumaş üzerinde oyma etkisi veren bir iğne tekniği (Barışta, 1997a, s.38).

Civankaşı : Zig zag biçiminde yan yana dizilmiş üçgenlerden oluşan ve sayılarak yapılan bir tür sarma iğnesi (Barışta, 1999, s.202).

Cülde : Dival işinde kartona gerilmiş kumaşı sıkıştırmaya yarayan, bir taban üzerine eğik olarak yerleştirilmiş büyük bir cımbıza benzeyen araç (Markaloğlu, 1996, s.19).

Çevre : Giyim-kuşam, ev süsleme, çarşı alışverişlerinde ve hediye etmede kullanılan, kare şeklinde pamuklu dokumalara uygulanan, 70-80 cm. en ölçülerinde değişen eşya (Özcan, 2000, s.24).

Çin iğnesi : İşlenilecek motifin kenar çizgisinde birinci sırada uzun ve kısa sarma nakışlarıyla başlanan, sonraki sıralarda sarma iğnesi gibi sürdürülen bir iğne tekniği (Barışta, 1999, s.204).

Çiriş : Çiriş otunun yumrularının kurutulup öğütülmesinden elde edilen toz haldeki yapıştırıcı (Markaloğlu, 1996, s.21).

Çintemani : Sembolik düşünce mahsulü bir motif (Birol ve Derman, 1995, s.13).

Çuha : Çözüğü ve atkısı yün iplikten olan, havlı, düz renkte ve sade, tok kumaş (Altay, 1979, s.11).

Desen : Herhangi bir yüzey üzerine nesnelerin çizgilerle yapılan şekli şekli (Alpaslan, 2003, s.112).

Dival işi : İhlamur ağacı, çuha ya da karton kalıplar üzerine altın veya gümüş rengi metal ipliklerle işlenen bir tür yüzeysel sarma (Barışta, 1999, s.204).

Enderun : 1. Saraylarda harem ve hazine dairelerinin bulunduğu yer. 2. Devlet görevlilerini yetiştiren okul (Anonim, 1985a, s.332).

Entari : İnce dokumadan yapılmış uzun giysi (Anonim, 1985a, s.335)..

Güvez : Mora çalan kırmızı (Anonim, 1985b, s.452).

Hadde : Erimiş madeni döküp tel yapmaya yarayan ince delikli alet (Anonim, 1985b, s.458).

Hamaylı : Omuzdan çapraz asılan bağ (Anonim, 1985b, s.468).

Harç : Metal veya diğer tür ipliklerden hazırlanan farklı kalınlıklarda gereç.

Hasır iğne : Belli sayılarla sarılarak yapılan ve kumaşın kare, dikdörtgen formlarının kaydırılarak birbiri üzerine yerleştirilmesi ile oluşturulan bir iğne tekniği (Barışta, 1999, s.212).

Hesap işi : Sayılarak yapılan, kumaşın iki yüzünde aynı görüntüyü veren, yatay ya da dikey diagonal hatlar üzerinde çalışılan bir işleme tekniği (Barışta, 1999, s.213).

Hilat : Hükümet veya vezirler tarafından birine hürmet ve mükafat yerine giydirilen kaftan (Anonim, 1985b, s.509)

İlme : Suzeni adıyla da bilinen bu iğne zincir işinin küçük bir alet aracılığı ile kumaşın tersinden birbiri içinden geçen halkalar aracılığı ile işlenen bir çeşitlemesidir (Barışta, 1999, s.214).

Kanaviçe : Sayılarak yapılan, çapraz ya da yıldız görünümlü batışlardan oluşan bir işleme tekniği (Barışta, 1997a, s.45).

Kaşbastı : Başa ve alna bağlanan bağ, çatkı
<<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Kavuk : Pamuktan yapılmış, üzerine sarık sarılan erkek başlığı
<<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Kırma tel : Madensel tellerin özel makinelerden geçirilerek 1 mm. genişliğinde yassı şerit tel haline getirilmesi (Köklü, 2002, s.21).

Kordon tutturma: Süslenecek kumaşın üzerine çizilen desenin çizgilerine serilen kordonun gizli iğneyle tutturulması ile oluşturulan bir iğne tekniği (Barışta, 1999, s.217).

Krep : Çok bükümlü iplikle dokunmuş bir çeşit ince kumaş <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Kum iğnesi : Yan yana sıralanmış gözeme dizilerinden oluşan bir işleme türü (Barışta, 1999, s.217).

Kupon kumaş : 90 x 400 cm. boyutlarında, organize türü kumaş üzerine serpmeye işleme motifleriyle bezenmiş, hediye edilmek ya da acele dikilmek için hazırlanmış kumaş parçası (Barışta, 1999, s.218).

Kurgan : Tepe biçiminde mezar, höyük <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Makat : Dival işinde desen yapıştırılırken ve işleme kartonu hazırlarken iki kağıdın arasında kalan hava boşluklarını gidermeye yarayan araç (Markaloğlu, 1996, s.20).

Makrama : Yemek yerken sini etrafını çevreleyen insanların peçete olarak kullandıkları, dikdörtgen şeklinde, keten ve pamuklu kumaşlardan hazırlanan, her iki ucu işlemeli örtü (Özcan, 2000, s.24).

Maraş işi : Bkz. (Dival işi)

Mıhlama : Bkz. (Dival işi)

Minyatür : Çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık, gölge ve hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatı <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Motif : Süslemenin bütünü oluşturarak tasarımın tüm özelliklerini bir araya toplayan en küçük parçası (Alpaslan, 2003, s.116).

Möhlüke : Dival işinde deseni oyarak çıkarmada kullanılan, tahta saplı, ucu kıvrık, sivri bıçak (Markaloğlu, 1996, s.20).

Muşabak : İki yüzü aynı görünümlü, sayılarak diagonal iplikler üzerinde işlenen, delik işi görünümlü bir iğne tekniği (Barışta, 1997a, s.95).

Mürver : İsmi mürver ağacı çiçeğinden alan, sayılarak yapılan, yüzü ile tersi aynı görüntüyü vermeyen bir iğne tekniği (Barışta, 1999, s.220).

Nalın : Hamamda giyilen yüksekçe ve tasmalı takunya (Anonim, 1985c, s.973).

Naturalist : Doğadan alınan nesne ve süslemenin amacına ve ilkelerine uygun biçim, ölçü, doku ve renkte belirli bir değişiklik yapılmadan kullanılacak yüzeye uygulanması (Alpaslan, 2003, s.90).

Pesent : Dokumanın en ya da boy iplikleri üzerinde aynı sayı ve işlemler yinelenerek, gözeme sıralarından oluşturulan bir iğne tekniği (Barışta, 1999, s.222).

Peştamal : Büyük havlu (Anonim, 1985c, s.1068).

Pul : Türk işlemlerinde süsleyici gereç olarak kullanılan metal kaynaklı malzeme (Barışta, 1997a, s.110).

Puşide : Türbelerde bulunan sandukaların üzerine örtülen dikdörtgen şeklinde veya çatı ve yan taraflar ile baş ve ayağı kaplayan altı parçalı örtü (Yılmazkurt, 2000, s.307).

Sarma : Çizilen desenin sınır çizgileri üzerinde karşılıklı olarak iğnenin bir noktadan batırılıp bir noktadan çıkarılması ile uygulanan serbest bir işleme türü (Barışta, 1999, s.223).

Sayeban : Gölge (Anonim, 1985c, s.1159).

Seraser : Çözüğü ipek, atkısının altın alaşımlı gümüş tel veya doğrudan doğruya gümüş tel kullanılarak dokunan bir kumaş türü (Altay, 1979, s.14).

Stilize : Doğadan alınan motiflerin gerçekçi bir bakışla belli başlı esas çizgilerini koruyarak sadeleştirme (Biol ve Derman, 1995, s.14).

Susma : Üçgen, kare, dikdörtgen , baklava gibi biçimlerde sayılarak işlenen bir tür sarma iğnesi (Barışta, 1999, s.227).

Suzeni : Bkz. (İlme)

Şahmeran : Başlı insan, gövdesi yılan biçiminde olduğuna inanılan efsanevi yaratık <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Şalvar : Değişik parça ve ağ kesimleri ile hazırlanan, bol, dökümlü, hem kadın hem de erkeklerin giydiği bir tür pantolon (Barışta, 1999, s.228).

Telkari : Gümüş veya altını ince teller durumuna getirip örerek yapılan takı vb. iş <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Tel Kırma : Sayılarak işlenen, özel iğnesi ile yassı metal telin artı ya da çarpı şeklinde bir form oluşturarak ve telin elle birleştiği noktadan kırılması ile yapılan bir

Tuğra : Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları özel bir biçimi olan sembolleştirilmiş işaret <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Üç etek : Eteği üç parçadan meydana gelen bir çeşit kadın elbisesi (Anonim, 1985c, s.1417).

Üsküf : Yüksek aşamadaki yeniçeri subaylarının giydikleri, yarısı arkaya sarkan uzun bir sarık <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13).

Yemeni : Kısa kenarlı kaba pabuç (Anonim, 1985c, s.1483).

Zerdüz : Kumaşın yüzünde sık sık yan yana getirilmiş sırma veya simin üzerinden ipek ipliklerle tutturulmasıyla elde edilen işleme türü (Markaloğlu, 1996, s.125).

Zincir işi : Bkz. (İlme)

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. İlgili Yayınlar

APAK SEVÜKTEKİN, M. Onat Gündüz F. ve Öztürk Eray, F. (1997). “Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri” adlı çalışmalarında, Osmanlı İmparatorluğu dönemi Türk işlemelerinin yüzyıllara göre özellikleri hakkında bilgi vermişlerdir. Osmanlı döneminde kadın giyimine ait eşyalar ile süslenme ve giysilerin tamamlayıcı parçaları ayrıntılı olarak sunulmuştur.

ASLANAPA (1977). “Türk Sanatı El Kitabı” adlı çalışmasında, İslamiyetten önce Hun Sanatı, Göktürk Abideleri, Uygur sanatı ve Türk mimarisi, halı sanatı, çini sanatı, seramik sanatı, minyatür sanatı ile ilgili bilgiler sunmuştur.

BARIŞTA (1984a). “Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen ve Terminolojisinden Örnekler” adlı çalışmasında, Cumhuriyet dönemi halk işlemeciliğinde seçilen türler, kullanılan araç ve gereçler, uygulanan teknikler, seçilen konular biçimlendirme, renklendirme ve kompozisyon özellikleri hakkında bilgi vermiştir. Cumhuriyet dönemi Türk halk işlemeciliğinde kullanılan bazı eş anlamlı ve benzer terimler ile yörelerden derlenen desenler sunmuştur.

BARIŞTA (1995a). “Türk işleme sanatı tarihi” adlı çalışmasında, Türk işleme sanatının Anadolu ve çevresi ile Anadolu dışı kaynakları, Anadolu Selçukluları dönemi, Anadolu Beylikleri dönemi ve Osmanlı İmparatorluğu dönemi Türk işlemleri hakkında bilgi vermiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk işlemlerini uygulanan iğneler, seçilen konular, motiflerin biçimlendirilmesi,

biçimlerin renklendirilmesi ve kompozisyon özelliklerini yüzyıllara göre incelemiştir.

BARIŞTA (1997a). “Türk İşlemelerinden Teknikler” adlı çalışmasında, Türk işlemelerinde kullanılan araçlar hakkında bilgi vermiştir. Türk işlemelerinde kullanılan teknikleri serbest stil iğneler, dokumanın iplikleri sayılarak yapılan iğneler, dokumanın iplikleri kapatılarak yapılan iğneler, dokumanın iplikleri kesilerek yapılan iğneler ve dokumanın iplikleri çekilerek yapılan iğneler olarak sınıflandırarak analiz etmiştir.

BARIŞTA (1999). “Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşleme Sanatı Tarihi” adlı çalışmasında, Osmanlı İmparatorluğu dönemi Türk işlemelerinde uygulanan iğneler, seçilen konular, motiflerin biçimlendirilmesi, biçimlerin renklendirilmesi ve kompozisyon özelliklerini yüzyıllara göre ayrıntılı olarak incelemiştir.

BERKER (1981). “İşlemeler” adlı çalışmasında, Türk işleme sanatı tarihi hakkında ayrıntılı bilgi vererek, Osmanlı İmparatorluğu dönemi Türk işlemelerinin özelliklerini Topkapı Sarayı’ndan örneklerle yüzyıllara göre incelemiştir. Geçmiş yüzyıllarda Türk işlemelerinin uygulandığı yerleri belirtmiştir.

DİYARBEKİRLİ (1993). “İslamiyetten Önce Türk Sanatı” adlı çalışmasında, İslamiyetten önce Türk topluluklarında din ve sanat, Hun topluluklarında sanat, Göktürk devri ve sanatı, Kültigin ve Bilge Kağan’ın mezar külliyesi ve anıtları, Uygurlar ve sanat dünyaları, ortaçağda Avrupa’ya inen Türk topluluklarının sanatları hakkında bilgi vermektedir.

KÖKLÜ (2002). “El İşlemeleri” adlı çalışmasında, işleme hakkında genel bilgi, işlemede kullanılan araç ve gereçler, desen ve kompozisyon özellikleri, desen geçirme, iplik ve kumaş seçimi, kumaşı germe teknikleri, kenar temizleme teknikleri, ütü yapmanın önemi ve ütüleme teknikleri ile ilgili bilgi vermiştir. Serbest stil iğneler, dokumanın iplikleri sayılarak yapılan iğneler, dokumanın iplikleri kapatılarak yapılan iğneler, dokumanın iplikleri kesilerek yapılan iğneler, dokumanın iplikleri çekilerek yapılan iğneler ve iğne oyalarını analiz ederek sunmuştur.

MARKALOĞLU (1996). “Dival İşleme” adlı çalışmasında, Türk işleme sanatı tarihi gelişimi ve dival işleme ile ilgili bilgi vermiştir. Elde dival işleme yapımında kullanılan araç-gereçleri hazırlama, dival işlemede desen hazırlama, dival işlemede işlemeye hazırlanma ve dival işi yapım tekniklerini işlem basamakları ile belirtmiştir.

TEZCAN (2001). “Saray İçin Yapılan Gümüşlü, Altınlı Dokumalar, İşlemeler” adlı makalesinde, Osmanlı İmparatorluğu döneminde altın ve gümüş ipliklerin elde ediliş şekilleri ve konu ile ilgili bilgi sunmuştur. Topkapı Sarayı’nda bulunan altın ve gümüş ipliklerle yapılmış Türk işlemelerini örneklerle incelemiştir.

THER (1993). “Türk İşlemeleri” adlı çalışmasında, ev işlemelerinin türleri, adları, kullanım alanları ve değerleri ile ilgili bilgi vermiştir. Kullanılan kumaş ve işleme ipliği, teknik, renk ve kompozisyon özelliklerini belirtmiştir. Motiflerin kökenleri, gelişmeleri ve sembolik anlamlarını saptanmıştır. İşlemelerin tarihleme, ait oldukları yöreler ve Türkiye’deki bugünkü durumunu tespit etmiştir.

TUĞTAŞ (1971). “Türk Nakışları” adlı çalışmasında, Antep işi, Maraş işi, iğne oyaları, Bartın işinin meslek analizini sunmuştur.

ÖGEL (1985). “Türk Kültür Tarihine Giriş V” adlı çalışmasında, Türklerde giyecek kültürü ve dikiş dikme ile ilgili bilgi vermiştir. Türklerde keten, pamuk ve ipekli dokumacılık konularında ayrıntılı bilgi sunmuştur.

ÖZCAN (1994). “Türk Nakışları Öğretim Yaprakları” adlı çalışmasında, geleneksel Türk işleme tekniklerini (Türk işi, hesap işi, Antep işi, Maraş işi, iğne oyaları, Bartın işi) detaylı şekilde analiz ederek işlem öğretim yapraklarını sunmuştur.

2.2. İlgili Araştırmalar

AKÇİN (2007). “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Bünyesinde Bulunan Ülker Muncuk Müzesi’ndeki Geleneksel İşlemeli Ürünlerin Değerlendirilmesi ve Eğitime Katkısının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı basılmamış yüksek lisans tezinde, el sanatları ve işlemenin tanımı ile müze hakkında genel bilgi verilmiştir. Prof. Ülker Muncuk Müzesi’nde bulunan ürünler kullanım alanları, yapım tarihleri, bugünkü durumları, işleme kullanılan gereç, teknik, renk, bezeme konuları ve kompozisyon özellikleri açısından incelenerek, bilgi formlarından elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve bilimsel bir doküman oluşturulmuştur. Araştırmada ayrıca G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi öğrencilerine müzeden yararlanma konusundaki görüşlerini almak üzere anket uygulanarak değerlendirilmiş, elde edilen verilerden müzelerin eğitime katkısı, Ülker Muncuk Müzesi’nin kaynak açısından yeterliği ve müze ortamı konularında bilgi sunulmuştur.

ALTUN (2003). “Müzelerin Eğitimdeki Yeri ve Bu Bağlamda Müzelerin Eğitim Olanakları (Araç-Gereç-Personel) Açısından Yeterlik Düzeyi” adlı basılmamış yüksek lisans tezinde, müzenin tanımı ve müzelerin eğitimdeki yeri hakkında genel bilgi verilmiştir. Araştırmada bir grup öğrenciye anket uygulanarak değerlendirilmiş, elde edilen verilerden müze eğitiminin gerekliliği, müzelerin eğitime katkısı, ve müze ortamının araç-gereç ve personel açısından değerlendirilmesi konularında bilgi sunulmuştur.

ALYÜZ (2007). “Geleneksel Türk İşlemelerinden Türk İşinin Bilgisayar Destekli Nakış Makineleri İçin Desen Kalıbı Hazırlaması ve Öğretim Programı Önerisi” adlı basılmamış yüksek lisans tezinde, işleme ve Türk işinin tanımı, tarihçesi, kullanılan araç-gereç özellikleri, teknik, uygulandığı alanlar, ütüleme, desen geçirme, kenar temizleme ve saklama ile makinede Türk işi yapımı, müzeciliğin tarihi, dikiş ve nakış makineleri, bilgisayar destekli nakış makinelerinde kullanılan desen sistemleri hakkında genel bilgi verilmiştir. Ayrıca çalışmada Prof. Ülker Muncuk Müzesi’nde bulunan Türk işi ürünler incelenerek, örnek bir öğretim programı sunulmuştur.

ATA (2002). “Müzeler ve Tarihi Mekanlarda Tarih Öğretimi - Tarih Öğretmenlerinin Müze eğitimine İlişkin Görüşleri” adlı basılmamış doktora tezinde, müze ve müzecilik hakkında genel bilgi verilmiştir. Çalışmada müzelerin ve tarihi mekanların tarih öğretmenliği programındaki yeri ve önemini belirlemek için, tarih öğretmenlerine anket uygulanarak değerlendirmiş ve elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

KOÇAK KETENCİOĞLU. (2003). “Konya-Mevlana Müzesi’nde Bulunan Puşideler Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Tasarımlar” adlı basılmamış sanatta yüksek lisans tezinde, el sanatları, işleme ve puşidenin tanımı ile puşidenin tarihçesi, dival

işi hakkında genel bilgi ve Konya ili ile ilgili bilgiler verilmiştir. Konya-Mevlana Múzesi'nde bulunan puşideler kullanılan araç-gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri açısından incelenerek, gözlem fişlerinden elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve bilimsel bir dokúman oluşturulmuştur. Ayrıca araştırmanın sonunda teze dayalı olarak yapılmış yeni tasarımlara yer verilmiştir.

KÖKLÜ (2004). “İ Anadolu Bölgesindeki El İşlemeli Peşkirler” adlı basılmamış doktora tezinde, işleme ve Türk işleme sanatı, işlemede kullanılan araç-gereçler, kullanım alanları, işleme teknikleri ve peşkir hakkında genel bilgi verilmiştir. İç Anadolu bölgesinde yer alan müzelerdeki el işlemeli peşkirler dokuma örgüsü, boyutları, özğü ve atkı sıklığı, lif cinsi, desen ve renk özellikleri, peşkirlere uygulanan işlemeler; gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından, peşkirlerin kenar süslemeleri ise; gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri açılarından incelenerek, bilgi formlarından elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve bilimsel bir dokúman oluşturulmuştur.

YETİM (2004). “Kastamonu El Dokumacılığı ve Üretilen Dokumaların Bazı zellikleri İle İşleme Teknikleri Üzerine Bir Araştırma” adlı basılmamış doktora tezinde, dokumanın ve işlemenin tarihi gelişimi ile Kastamonu ili ve el sanatları hakkında genel bilgi verilmiştir. Kastamonu el dokumaları en-boy ölçüleri, atkı sıklığı, renk ve motif özellikleri yönünden incelenerek, bilgi formlarından elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve bilimsel bir dokúman oluşturulmuştur.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ BİLGİLER

Çalışmanın bu bölümünde el sanatları eğitiminde müzenin yeri ve önemi ile Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra Orta Asya Türk devletlerinin işleme sanatı özellikleri ile Anadolu Selçukluları dönemi, Osmanlı İmparatorluğu dönemi ve Cumhuriyet dönemi Türk işleme sanatı özelliklerine değinilmiştir. Ayrıca metal ipliklerin tanımları, yapılışı, metal ipliklerle yapılan Türk işlemlerin Anadolu dışı ve Anadolu kökenli kaynakları ile uygulandığı alanlar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Müzenin Tanımı ve El Sanatları Eğitiminde Müzenin Yeri ve Önemi Hakkında Genel Bilgi

Müzeler, toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan, geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur (Atagök, 1995, s.10).

Müzeler sanat, tarih, etnografya, folklor ve arkeoloji eserlerini toplama, koruma ve tanıtma adına aktif bir rol üstlenmiştir. Günümüzde müzecilik artık derlenmiş önemli eserlerin sergilendiği bir yer değil, aynı zamanda anlamlı, okul dışı öğrenme yaşantısı sağlayan ve insanların kültürel kimlik duygusunu geliştirmelerine yardım eden yerler olarak görülmektedir (Ata, 2002, s.67).

Müzelerin amacı, halkı eğitmeyi ve öğrenmeyi zevkli hale getirerek, kültür ve bilimi topluma aktarmaktır. Müzeler kuru bilgi aktarımının temel alındığı ezberci sistemden öğrencileri uzaklaştırarak, araştırmacı, yaratıcı, cevabı öğrencinin kendisinin bulduğu etkin bir eğitim sistemine geçişte önemli temel taşlardan biri olmuştur. Böylece müzeler, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinde yeni eğitim alanları olarak önem kazanmıştır (Altun, 2003, s.20-21). Özellikle uygulamalı sanat

dallarında bireylere uygun ortam ve bilgi birikimini sunma görevini en iyi yerine getiren kurum müzelerdir (Akçin, 2006, s.4).

Müzelerde amaçlı ve planlı olmayan, farkına varmadan öğrenmenin oluştuğu, kendiliğinden eğitim söz konusudur. İnformal eğitim diye adlandırılan bu tür eğitimde, öğrenme gözleme dayalıdır (Fidan, 1985, s.23). Gözlem tekniğinin el sanatları eğitiminin temelini oluşturduğu bilinmektedir. Bu teknikte öğrenci bütün duyularını kullanarak eğitimde aktif bir rol oynar. Müzedeki nesnenin yapıldığı malzeme ve tekniklerin kullanımı hakkında genelleme sağlar. Bu nedenle günümüzde müzeler birer yaygın eğitim kurumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle maddi kültür ürünlerinin geçmişte olduğu gibi vitrin müzeciliğinden farklı bir anlayışla sergilenmesinin gerekliliği günden güne artmaktadır (Altuntaş, 2003, s.177).

3.1.1. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi

Bir eğitim kurumu içerisinde yer alması sebebiyle, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi özel bir misyon üstlenmiştir. Ankara’da bir grup öğretmen tarafından kurulan müze etnografya nitelikli olup, 1974 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu bünyesinde Cumhuriyetin 50. yılı anısına açılmıştır. Müzedeki ürünlerin çoğu okul öğretmenleri tarafından Müdür Bakiye Koray’ın denetiminde, Kenan Özbel, Tevhide Serav tarafından Anadolu yer yer dolaşarak temin edilmiştir. Ayrıca bir kısım hibelerle koleksiyon zenginleştirilmiştir. Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü denetiminde faaliyet gösteren Müze, 17 Mayıs 2006 tarihinde Gazi Üniversitesi Senato kararı ile Prof. Ülker Muncuk Müzesi olarak Turizm Bakanlığı tarafından Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Bugün için bünyesinde bine yakın ürünü bulunduran Prof. Ülker Muncuk Müzesi’ndeki ürünler şöyle gruplanmaktadır:

1. Giysiler (Bindallı, üç etek, cepken ve şalvarlar)

2. İşlemeler (Çevre, peşkir, yağlık, uçkur, nihali ve ayna örtüleri)
3. Takılar (Gümüş kemer, başlık, takunya, kolye ve küpeler)
4. Çoraplar
5. Dökümanlar
6. Oyalar
7. Keseler

Bu araştırmada, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünler konu olarak ele alınmıştır. Aşağıda araştırmacıya ve el sanatları alanında eğitim gören diğer bireylere destek olması amacı ile işleme sanatı ve metal iplikler hakkındaki genel bilgilere yer verilmiştir.

3.2. İşleme Sanatının Tarihçesi Hakkında Genel Bilgi

İlk insanlar kendilerini iklim ve dış etkenlerden koruyabilmek için giyinmek zorunda kalmışlar ve bu amaçla doğal kaynaklardan yararlanma yoluna giderek, hayvan kürk ve postlarını ilk elbiselerin yapımında kullanmışlardır. Bu süreçte iki parçanın birleştirilmesine duyulan gereksinim dikiş iğnesini ortaya çıkarmıştır. İlk insanların ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan dikiş iğnesi, daha sonraki yüzyıllarda insanların günlük ihtiyaçlarını karşılarken giydikleri veya kullandıkları eşyayı süslemelerinde kullandıkları bir araç olmuştur. (Emre vd., 1974, s.4).

İlk iğneler kemikten yapılmıştır. Kemikten yapılmış iğneler ve ilk bakır bizler Orta Asya'da Minusinsk bölgesinde Neolitik devre ait, 80 mezardan oluşan bir buluntu yerinde bulunmuştur (Ögel, 2003, s.18). Ülkemiz sınırları içerisinde yapılan kazılarda da ele geçen buluntular arasında iğneler mevcuttur. Samsun çevresinde erken Hitit buluntuları arasında ve Mersin'in kuzeybatısındaki Yürüktepe'de yapılan kazılarda çok sayıda iğneye rastlanmıştır (Atalayer, 1996, s.6).

İnsanoğlunun güzel olanı bulma arzusu, onları süslemeli dikişler bulmaya yöneltmiş böylece düz dikişi dekoratif şekillerde yapma fikri, işleme sanatını ortaya

çıkarmıştır (Emre vd., 1974, s.4). İşleme sanatını ortaya çıkaran sebeplerden biri de dikilen kumaşların kenarlarının atmasını önlemek amacıyla bir pekiştirmeye ihtiyaç duyulması olduğu düşünülmektedir (Sürür, 1976, s.8).

İşleme, değişik özellikteki dokumalar, keçe, deri v.b. üzerine; elde veya makinede; iğne ya da tıgla; ipek, yün, keten, pamuk, metal v.b. iplikler kullanarak; çeşitli iğneler ve uygulama biçimleri aracılığıyla yapılan bezemelere denir (Barışta, 1999, s.4).

İşlemenin ne zaman ve nerede ortaya çıktığı tam olarak bilinmemekle birlikte, yazılı kaynaklar incelendiğinde insanlık tarihi kadar eski olduğu anlaşılmaktadır. Babil yazma ürünlerinde iğnenin bir işleme aracı olduğuna dair kayıtlar mevcuttur (Berker, 1974, s.2). Yunan Mitolojisinde işleme sanatına çok önem verilmiş ve bu konuda bir tanrının olduğu belirtilmiştir. Homeros'da Helen ile Kirke'nin işlemelerle meşgul olduklarından bahsedilmektedir. Ayrıca eski Yunanda ünlü Atina kumaşlarında işleme bulunduğu belirtilmektedir (Berker ve Durul, 1970, s.6). Yine İncil'de nakışlı elbiselerin zenginliğinden ve üstünlüğünden söz edilmekte, İbrani tarihinde de Nuh'un kızı Noeme'nin ilk nakışlı kemeri kullandığı belirtilmektedir (Emre vd., 1974, s.4).

Mısır, Mezopotamya, Asur, İran ve Anadolu Uygarlıklarının çeşitli sanatları ile yapılan kazılarda bulunan ürünler, işleme sanatının o dönemlerde de varlığını göstermektedir.

İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Mısırlılara ait Kopt dokuma kumaş parçaları ve bunların üzerindeki işlemeler, kabartmalar ve püsküller önemli işleme örnekleridir (Sürür, 1976, s.9).

Yapılan araştırmalarda M.Ö. 3500-2000 yıllarında Mezopotamya'da hüküm süren Sümerlerde, kadınların işlemeli kıyafetler giydikleri ve bu giysilerin etek kenarlarının saçaklı olduğu tespit edilmiştir (Berker, 1981, s.3).

M.Ö. 2000 yılından M.Ö. 609 yıllarına kadar süren Asur uygarlığında dokumacılığın varlığı bilinmektedir. Asurlular tarafından dokunan halıların tamamı

düğümlü veya örülmüş halılar olmayıp, bazıları işlenmiş applike halılardır (Berker, 1981, s.3). Yine Asur anıtlarının bazı heykellerinin yarım kabartmalarındaki nakışlı elbiseler, işlemenin o yüzyıllarda varlığına referans olarak gösterilmektedir (Emre vd., 1974, s.4).

M.Ö. 2000-1200 yılları arasında Anadolu topraklarında varlıklarını sürdüren Hititlere ait, Maraş yakınlarında yapılan kazılarda işlemenin varlığını gösteren bulgulara rastlanmıştır. Bulunan kabartmalarda görülen anne ve çocuk kompozisyonundaki çocuğun elbisesi ve başlığı, ayrıca annenin başörtüsünün süslemeleri o dönemde işlemenin varlığına işaret etmektedir (Berker, 1981, s.3).

M.Ö. 2000 yıllarının ikinci yarısı ve M.Ö. 547 yılları arasında Anadolu'da yaşayan Lidyalılar döneminde işlemenin bilindiğini gösteren kanıtlar mevcuttur. Bu dönemde bilim ve sanat merkezi olan Sard şehrinin yıkıntıları üzerinde yapılan kazılarda, sanatkarca işlenmiş kumaş örneklerine rastlanmıştır (Sürür, 1976, s.9)

Yine Anadolu topraklarında M.Ö. 750-300 yılları arasına varlıklarını sürdüren Friglere ait, Ankara'da yapılan kazılarda bulunan bazı kumaş parçalarında, iplik çekilerek yapılmış antikalar, sarma sıraları ve ajur çeşitlemeleri uygulandığı görülmüştür. Bulunan bir parça üzerindeki boncuk işlemleri, o devirde boncuk işinin yapıldığını ortaya çıkarmıştır (Barişta, 1995a, s.4).

205-651 Yılları arasında hüküm sürmüş Perslerin işleme konusunda uzman oldukları bilinmektedir. Perslere ait Elam şehri Sus Sarayının duvar frizlerindeki kabartmalarda, okçu savaşçıların topuklarına kadar uzanan elbiseler giydikleri ve bu elbiselerin kolları çok geniş olup, üzerinde beyaz renkte nakışlar bulunduğu görülmüştür (Sürür, 1976, s.9).

Romalılar döneminden (M.Ö. 753-510) günümüze ulaşan örneklerde süsleyici nakışlı aplikeler işlemlerdeki çeşitliliği göstermektedir. Ayrıca bu zamanından kalan keten üzerine zincir, yarma zincir işi ile işlenmiş portreler, ağaçlar ve meyve tabaklarının yer aldığı kumaş parçaları ile kum iğnesi ve taftingle

bezenmiş dokuma örnekleri yeni işleme tekniklerine işaret etmektedir (Barışta, 1995a, s.5).

Bizanslılara ait en eski işleme örneği M.S. 501-542 yıllarına ait Saint-Cesaire'nin elbisesidir. Bu yüzyıl Bizans işlemelerinde üzerinde M.S. 226-636 yıllarında İran'da yaşamış büyük medeniyetlerden biri olan Sasanilerin etkileri görülmüştür (Berker, 1981, s.4). Bizans, Roma İmparatorluğunun başkenti olduğu zaman en parlak devrini yaşamış ancak İmparatorluğun ikiye ayrılması ile yeni bir devir açılarak, Ortaçağ'da Hristiyanlık işleme sanatına yeni bir yön vermiştir. Bu sanatın yaşatılmasına kilise tarafından destek verilmiş ve dini motiflerle süslenmiş yeni işlemler ortaya çıkmıştır (Emre vd., 1974, s.5). Roma ve Bizans dönemlerine ait en güzel örneklerden bazıları İtalya ve Fransa'da bulunan Meryem ananın başörtüleridir. Bunların dışında 10. veya 11. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu düşünülen ve Vatikan'da Papa Leo III.'e ait olduğuna inanılan Dolmaçya işli kıyafetler en ilgi çekici örnekler arasındadır (Sürür, 1976, s.9).

Ortaçağ şatolarında işleme sanatı, şato sahipleri ve oda hizmetçileri tarafından yapılarak ilerletilmiştir. Dönemin kahramanlarının başarıları, büyük dokuma kumaşlar üzerine işlenerek canlandırılmıştır. Ortaçağ başlarından bu yana pek çok manastırda işleme atölyeleri bulunduğu ve bu atölyelerde genellikle papazların dini kıyafetleri ile kilise eşyalarına işleme yapıldığı bilinmektedir (Sürür, 1976, s.61).

Rönesansla birlikte işleme sanatında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Bu sırada Venedik, Cenova ve Floransa hükümetleriyle Doğu arasındaki ilişkiler sonucu, Çin'den ipekli, Hindistan'dan kadife, Suriye'den tül gibi kumaşlar gelmiş, Çinliler ve Japonlar tarafından yapılan saten dikişi ve Anadolu'da yapılan pul işlemesi gibi, Avrupa'da hiç görülmemiş işleme teknikleri ortaya çıkmıştır. Yine bu dönemde İngiltere'de zincir işi görülmeye başlanmıştır. İtalya ve Fransa'da çok sık rastlanan, Rönesans ve Rişliyo işlerinin de içine girdiği İtalyan işinin pek çok türü her yana dağılmıştır (Emre vd., 1974, s.5).

IV. Henry, XIV. ve XV. Louis, Kardinal Mazarin gibi ünlü kişiler Avrupa'da işleme sanatının gelişmesine destek olmuşlar, işlemenin elbise ve kilise giysilerinde

süsleme olarak kullanılmasına yardım etmişlerdir. Bu devirde hafif işlemlerle süslenmiş ilk iç çamaşırları kullanılmaya başlanmıştır. 1750 yılında bulunan ve iki parçadan oluşan kasnak sayesinde ince ve zor motiflerin işlenmesi kolaylaşmıştır. Bu arada Fransız İhtilali ve Napolyon'un yaptığı savaşlar bazı ülkelerde ilgi gösterilmesine ve yardım yapılmasına karşın işleme endüstrisinin zarar görmesine yol açmıştır. 19. Yüzyıl sonlarında işleme sanatı tekrar gelişmiş ve eski yerini almıştır. Bundan sonra yöresel işlemler tanınmaya başlamış ve çok tutulmuştur (Emre vd., 1974, s.5-6).

Avrupa işleme sanatı üzerinde Osmanlıların da çok büyük etkileri olmuştur. Özellikle 16. ve 17. yüzyılda iki yüz yıldan fazla Avrupa'da hüküm süren Osmanlı hakimiyeti nedeniyle, Türk işlemeciliği Avrupa'da çok beğenilmiştir. Bu dönemde Türk hayatına ilgi gösteren Macar soyluları usta işlemecileri ülkelerine getirerek işlemeciliği bir halk sanatı haline getirmişlerdir. Özellikle Balkan ülkeleri üzerinde bu etki kendini daha çok göstermiştir. Bulgar ve Yugoslav işlemlerinin hemen hepsinde Türk işleme sanatının tesirleri bugün bile çok açık olarak görülmektedir. (Sürür, 1976, s.62).

3.2.1. Türk İşleme Sanatının Tarihçesi Hakkında Genel Bilgi

Türk boyları Asya'dan Anadolu'ya gelmeden önce, yaşadıkları yörelerdeki diğer kültürlerle etkileşim içinde olmuş ve dolayısıyla Türk el sanatları Hun, Göktürk, Akhun, Uygur, Anadolu Selçukluları gibi Türk devletlerinin sanatlarından etkilenecek gelişmiştir. 1071 yılında Anadolu'ya geldiklerinde tekstil alanında son derece üstün olan Türkler, kültürlerini de birlikte getirmişler ve burada karşılaştıkları Hitit, Frig, Yunan, Roma, Bizans gibi Anadolu uygarlıklarının sanatlarından da beslenerek ve İslam kültürünün etkilerini de kendi anlayışlarıyla bağdaştırarak yepyeni bir Türk sanatının doğmasını sağlamışlardır (Barışta, 1988, s.1).

3.2.1.1. Hun İmparatorluğu Dönemi

Türk sanatının öz kaynağı olan Orta Asyada yapılan kazılardan elde edilen bulgular, Türk işleme sanatında göçebe yaşamın etkilerinin oldukça fazla olduğunu göstermiştir. Altay dağlarında yaşayan Hunlara ait Pazırık, Noin-Ula ve öteki kurganların içine dolan ve daha sonra donan kar suları, yüzyıllar boyunca erimeden işlemelerin, keçelerin, halıların ve hatta cesetlerin bozulmadan kalmasını mümkün kılmıştır. Bu kazılarda ele geçen bulgulardan, akınlarını atlılarıyla yapan Hunların koşum takımları, eğerler ve eğer altı örtüleri gibi eşyalara büyük özen gösterdikleri anlaşılmıştır. Eşyaların üzerinde bazen gerçekçi bir görüşle, bazen de stilize edilerek işlenmiş hayvan motiflerinin yer aldığı görülmüştür. Hunların akın yolu üzerindeki Güney Rusya ve Kafkasya’da da aynı etkilere rastlanmıştır (Sürür, 1976, s.11).

Hun işlemelerine genel olarak bakıldığında işleme konularının geometrik bezemeler, stilize edilmiş çiçek ve yaprak gibi bitkisel bezemeler, hayvan motifleri ile birlikte sembolik nitelikli yaratık ya da kadın ve erkek gibi figürlü bezemeler olduğu görülmüştür. Bitkisel bezemelere daha çok giysilerde rastlanırken, figürlü bezemeler eyer örtüleri ya da perdelerde kullanılmıştır (Barışta, 1995a, s.6). Pazırık ve Noin-Ula kurganlarından çıkartılan buluntularda hayvanların, insan üstü fantastik yaratıkların konu olarak seçildiği ve sembolik hikayeci bir üslupla işlendiği görülmüştür (Barışta, 1988, s.2).

Hunların uyguladıkları işleme teknikleri incelendiğinde özellikle applike konusunda çok başarılı oldukları görülmüştür. Pazırık kurganından çıkarılan bir eğer süsünden, deriyi katlayıp katlanan deriden figürlerin bir kerede kesilerek applike işlemini serileştirdikleri anlaşılmıştır. Çeşitli yaygı ve örtüler üzerine uygulanan bu aplikelerin bazılarında tutturma işlemi için renkli yün iplikler kullanılmıştır (Sürür, 1976, s.11). Yine Pazırık’ta bulunan eğerlerin üzerinde yün applike ile grifonlar ve efsanevi hayvan resimleri işlendiği görülmüştür (Ögel, 2003, s.65).

Ulan Bator’da Hunlara ait mezar duvarlarına asılan örtülerde de applike tekniği ile çalışılmış hayvan figürlerine ve keçeler üzerine çalışılmış renkli insan figürlerine rastlanmıştır (Aslanapa, 1993, s.11). Bu örtülerde çoğunlukla hayvan figürlerine yer

verildiği görülmüştür. Bir örtüde aslanın geyiğe saldırdığı sahne, başka bir örtüde siyah beyaz kaplan başı ve pençeleri, başka bir örtüde ise su bitkileri arasında kaplumbağa ve balıklar konu olarak işlenmiştir. 6. Kurganda bulunan bir işlemede de kıvrık atları ile Hun süvarileri canlandırılmış, 22. Kurganda ise portre özelliği olan, bıyıklı iki insan başı işlenmiştir (Aslanapa, 1993, s.14).

Hunların applike dışında başka işleme tekniklerini de çok başarılı şekilde uyguladıkları ele geçen bulgulardan anlaşılmıştır. Pazırık ve Noin Ula kurganlarında bulunan M.Ö. 1. yüzyıla ait renkli keçe parçalarıyla yapılmış eyer örtüleri, örtüler ve perdeler üzerinde kordon tutturma iğnesine, Noin Ula 6. kurganında ele geçirilen duvar perdesi üzerinde de zincir işi tekniğine rastlanmış olması bu tekniklerin uygulandığını ortaya koymaktadır (Barışta, 1995a, s. 6-10).

3.2.1.2. Göktürk İmparatorluğu Dönemi

Hunlardan sonra Göktürklerde tekstil alanında üstün örnekler icra etmişlerdir. Göktürklerin özellikle metal plaka applike tekniğinde başarılı oldukları kaynaklarda belirtilmektedir.

Orta Asya'da yapılan kazılarda Kuray ve Kudırge'deki Göktürk buluntuları arasındaki kemerler üzerinde metal plaka applike örneklerine rastlanmıştır (Ögel, 2003, s.156). Göktürlere ait Katanda kurganında bulunan elbiselerin dikiş yerlerinde kaytanlarla yapılan kapatmalar, Kültiğin'in Barkı ve çevresinde bulunan süs plakaları bu dönemde metal plaka aplikenin dışında kordon tutturma tekniğinin de uygulandığını ortaya koymaktadır (Barışta, 1995a, s.9).

3.2.1.3. Akhunlar Dönemi

Akhunların keçe applike tekniğini kullanma konusunda oldukça başarı göstermişlerdir. Bu teknikle keçe çoraplar, çizmeler, çadır içi perdeleri, kilimler ve örtüler süsledikleri bilinmektedir. 518'de Çinli Song Yun bir belgede, Eftalit-Akhun

Hakanının çadırının içini ve döşemesini anlattıktan sonra, Hakanın işlemeli ipek bir elbise giydiğinden bahsetmektedir. Bizans elçisi Zemarhos ise gezi günlüğünde Hakanın işlemeler ve kakım kürkleriyle süslü muhteşem kıyafetini anlatmıştır (Sürür, 1976, s.12).

3.2.1.4. Uygur Devleti Dönemi

Uygurlardan günümüze pek çok etnografya ürünü kalmıştır. Uygur kültürü ve sanatındaki köklü gelişmeyi belirgin olarak gösteren örnekler duvar resimleri ve o dönemden kalmış kumaş parçalarıdır. Bu resimlerde Uygur soylularının elbiselerinin işlemelerle zenginleştirildiği görülmüştür. İslam dininin doğuşuyla birlikte Totemizim ile olan ilişkilerini koparan ve yeni bir kültürün etkisi altına giren Uygurlar, kullanmış oldukları insan resimlerini ortadan kaldırarak uzun bir zaman hayvan figürleri kullanmışlardır. Daha sonra İslamiyeti kabul eden Türk toplumlarında kullanılan eşyaların süs unsurları değişmiş ve hayvan figürleri yerlerini bitkisel figürlere bırakmıştır (Sürür, 1976, s.12-13).

Uygur döneminden kalan Murtuk ve Bezeklikteki mabet duvar resimlerindeki figürlerin giysileri İslam dininin kabulünden önceki giyim ve giyimi bezeyen işlemeler konusunda bizlere bilgi vermektedir. Şal yakası, ön ortası ile tiraz bordürleri işlemelerle bezenmiş ve eteğinin ucu ince bir suyla çevrilmiş elbiseler, bu dönemde işlemenin varlığına işaret etmektedir. Bitkisel ve geometrik bezemelerle işlenmiş elbiselerde sarma iğnesinin uygulandığı anlaşılmıştır (Barışta, 1995a, s.10).

3.2.1.5. Anadolu Selçukluları Dönemi

Bugüne kadar yapılan inceleme ve araştırmalarda Anadolu Selçukluları dönemine ait kesin tarihli bir işleme parçası ele geçmemesine karşılık (Barışta, 1995b, s.157), Selçukluların işlemeye çok önem verdikleri bilinmektedir. Selçuklu çadır minyatürlerinde dokuma ve süsleme sanatlarının yanı sıra işleme sanatı ile ilgili

unsurlar oldukça fazladır. Selçuklu çadırlarında görülen yapıştırma keçe tekniği Hunlardan Selçuklulara kadar aplike kalıplarının geçmiş olduğunu göstermektedir. İşlemelerde daha çok kıvrık dal, geometrik şekiller ve hayvan motifleri kullanılmıştır. Özellikle kıvrımlı dallar arasına yerleştirilmiş hayvan motiflerinin sıkça kullanıldığı görülmüştür (Berker, 1981, s.6).

Selçuklular döneminden kalan minyatürlerden elde edilen konular arasında Gülşah ile Varka hikayesini bezeyen minyatür bizlere o dönemde işlemenin varlığının sürdürdüğünün en sağlam göstergesidir. Minyatürde atın üzerinde bulunan çulun ve Kubadabad Sarayı çinilerini bezeyen bazı figürlerin üzerindeki elbiselerin işlemelerle bezendiği görülmüştür (Barışta, 1995a, s.12).

Yine Selçuklular döneminde Türk boylarının kullandığı kelimelerden oluşan Divan-ı Lügat it Türk bu konuda kapsamlı bilgiler içermektedir. İğne karşılığı yiğne, yüksük karşılığı yüksek, iplik büktürme karşılığı katurdu, yama için yamağ, teğel gibi sık dikmek için sırırdı, boncuklama için moncukladı gibi fiiller, o dönemde kullanılan araç ve uygulanan teknik çeşitlemelerini göstermektedir (Barışta, 1995a, s.11).

3.2.1.6. Anadolu Beylikleri Dönemi

Alâeddin Keykubad'ın 1307'de ölümünden sonra Selçuklular gücünü giderek yitirmiş ve 14'den fazla beyliğe bölünmüştür. 1308'den başlayıp 1453'de İstanbul'un fethi ile son bulan bu dönem Beylikler Dönemi olarak bilinmektedir.

Yapılan araştırmalarda Anadolu Beylikleri dönemine ait mezar taşları üzerinde işleme yapan kadın figürlerinin bulunuşu, Beylikler döneminde de işlemenin yapıldığını belgelemektedir (Barışta, 1995a, s.14).

Yine bu döneme ait minyatürler bizlere bilgi sunmaktadır. Nasrettin Hoca'yı yansıtan bir minyatürde Hocanın giydiği kaftanın kolları ve ön bedeninin yaka

kenarlarının işlemelerle bezenmiş olması işlemenin bu dönem de giysilere uygulandığını göstermektedir (Barışta, 1995a, s.14).

Bugüne kadar Anadolu Beylikler döneminden kalan işleme parçası bulunmamasına rağmen Marco Polo, İbni Batuta gibi gezginlerin anılarında Anadolu’da işlemenin varlığına değinilmektedir. Marco Polo Selçukluların çarşı kuruluşlarından övgü ile söz etmiş ve Rum, Ermeni ve Türk ustaların şehirlerde yan yana çalıştığını belirtmiştir. İbni Batuta Birgi beyinin nakışlı kumaşlarla örtülü sedirde oturduğundan söz ederek uygulanan işleme türlerine değinmiştir. Ayrıca Batuta günlüğünde bu dönemde Konya çarşısındaki kuruluşlardan ve bu merkezdeki kumaş ve işlemelerden bahsetmektedir (Barışta, 1995a, s.13).

3.2.1.7. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Geniş bir coğrafyada beş yüz yılı aşkın süre hüküm süren Osmanlılar işleme sanatına çok büyük önem vermişlerdir. Bu dönem işlemelerini yaptıkları yere göre ev, çarşı ve saray olmak üzere üçe ayırmak mümkündür (Özbel, 1945a, s.5). Sarayda değişik kültürlerin usta ve sanatçıları Türk ustalarıyla beraber Topkapı Sarayı birinci avlusunda yer alan imparatorluk atölyelerinde çalıştırılmıştır. Saray işleme atölyelerinin ünü batılı komşu ülkelere ulaşmıştır. Bu anlamda saray hem kültürler arası bir köprü, hem de eğitim merkezi niteliğini taşımıştır (Barışta, 1995a, s.17).

Bu dönemde evlerde amatörce yapılan uygulamalar evden eve gezerek iğne tekniklerini öğreten aşına kadınlar aracılığı ile genişlemiştir. 16. ve 18. Yüzyıllar arasında batılılarca Türk işleme ustalarına büyük önem verilmiş ve yabancılara aşına kadınlar tarafından Türk işlemleri öğretilmiştir. Macarların bulya adı verdikleri işlemeciler şatolara giderek Macar asillerine işleme yapmışlardır. Ayrıca memleketlerine geri dönen bulyaların edindikleri yeni beceriler işleme sanatının zenginleşmesine neden olmuştur. Ayrıca bu dönemde halk arasında belli teknikler yaygınlaşmıştır. Maraş’tan Osmanlı sarayına gelin giden kızların çeyizlerinde bulunan sırma ile yapılmış dival işi eşyalar saraya değer katarken, aynı zamanda halk arasında işlemeciliğin düzeyi hakkında da bilgi vermektedir (Özcan, 2006). Bu

dönemde çarşıda esnaf ve sanatkarların üretimleri devlet tarafından denetlenerek kontrol altında tutulmuş ve son derece saygın bir usta çırak ilişkisi yaşanmıştır. Sanatkar düzeyine ulaşan ustaya saray atölyelerine yükselme imkanı verilmiştir (Barışta, 1995a, s.18-20).

Osmanlı İmparatorluğu dönemi Türk işleme sanatının teknik ve estetik özellikleri incelendiğinde yüzyıllara göre farklılık gösterdiği anlaşılr. Bu dönem işlemlerinin özellikleri yüzyıllara göre sırasıyla şöyledir:

3.2.1.7.1. XV. Yüzyıl işlemleri: Fatih'in İstanbul'u almasıyla başlayan bu dönemde işleme sanatının bir gelişme süreci gösterdiği bilinmektedir. İstanbul'a değişik çevrelerden gelen işleme ustaları kendi kültürleri ve Bizans sarayı çevresindeki işleme atölyelerinin etkileri ile zengin bir ortam yaratmışlardır (Barışta, 1995a, s.20-21).

Beylikler döneminden İmparatorluğa geçiş dönemi olan bu yüzyıldan günümüze ulaşmış örnek sayısı azdır. 15. Yüzyıl işlemlerinde kumaş desenlerinden faydalandığı söylemek mümkündür. Çünkü 16. yüzyıl işleme örneklerinde kullanılan motifler, genellikle 15. yüzyıl kumaş desenlerinden alınmıştır (Gönül, 1973, s.47-48). Bu yüzyıla ait motifler genelde geometrik bir düzen içindedir ve desenlerde az da olsa hayvan motifleri görülür. Bu durum yüzyılın sonlarına kadar sürmüştür (Berker, 1981, s.6).

3.2.1.7.2. XVI. Yüzyıl işlemleri: 16. Yüzyılda en yüksek noktasına ulaşan Türk işleme sanatının bu yüzyıl boyunca siyasal ve sosyal olaylarla birlikte yürümüştür. 16. Yüzyıldan günümüze ulaşan parçalardan, bir üründe kullanılan teknik sayısının genellikle ikiye geçmediği anlaşılmıştır. En yaygın uygulanan iğne pesent olup, daha çok tek iğne ile bütün parça işlenmiştir. Kenar baskılarının ise gözeme ve sarma çeşitlemeleriyle yapıldığı görülür. (Barışta, 1999, s.22).

Bu yüzyılda sadelik ön planda tutulmuştur. Motifler serbest ve karışık olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Serbest motifler bir eşyanın ortasını veya bordürünü kaplamaktadır. Karışık motiflerde ise değişik çiçek, yaprak ve meyvelerle, bunların karışık kombinasyonlarından motifler elde edilmiştir (Apak vd., 1997, s.45).

Seçilen konular arasında çiçek, yaprak ve meyve vb. bitkisel bezemelerin daha çok tercih edildiği ve kuş, kuzu, ejder vb. figürlü bezemelerin ise daha az kullanıldığı görülür. Bitkiler stilize edilerek temel özellikleri bozulmadan çalışılmıştır. Kaçınılarak kullanılan az sayıda figürlü bezemenin ise bitkisel bezemelerin arasında yumuşatılarak kullanıldığı görülmüştür (Barışta, 1995a, s.22).

16. Yüzyıl işlemlerinde renklerin dağılımı iki ana düzende yapılmıştır. Tek renkli ya da çok renkli bir düzende renklendirilen eşyalarda kullanılan renk sayısı beşi geçmemektedir. Çok renkli işlemlerde bazen renkli ipliklerle beraber altın ve gümüş ipliklerin beraber kullanıldığı görülmüştür (Barışta, 1995a, s.27). Yüzyılın ana renkleri domates kırmızısı, lal rengi, indigo mavi ve boncuk mavisidir. Yardımcı renk olarak beyaz, sabun yeşili, sarı ve bej rengi kullanılmıştır. Oluşturulmuş motif ve desenlerin renklendirilmesinde kontursuz lekeler biçiminde bir kullanım dikkati çekmektedir (Barışta, 1999, s.36). Kenar gözemelerinin siyah veya gri renk ipliklerle yapıldığı görülür (Özcan, 1998, s.34). Tek renkli uygulamalarda altın veya gümüş iplikler kullanılarak yapılmış aplike çalışmaları bulunmaktadır (Barışta, 1995a, s.27).

3.2.1.7.3. XVII. Yüzyıl işlemleri: 17. Yüzyılda Türk işleme sanatı varlığını korumuştur ancak bu yüzyılın sonlarına doğru Avrupa sanatının etkisiyle yavaş yavaş hızını kaybetmeye başlamıştır. 17. Yüzyıldan günümüze ulaşan parçalar kaftan, merasim mendili, traş önlüğü, ok torbası, bohça, kavuk örtüsü, uçkur, çarşaf, ayna örtüsü, peşkir, nihali, seccade, taht örtüsü ve çadır şeklinde sıralanabilir. Bu yüzyılda erkek giyim kuşamında işlemenin eski önemini yitirdiği görülür (Barışta, 1999, s.36).

17. Yüzyılda 16. yüzyıla göre bir üründe kullanılan teknik sayısı artmıştır. Bu yüzyılda pesentin yanı sıra hesap iğnesinin yaygın bir biçimde kullanıldığı, dival işi ve buhara atmasının çoğaldığı görülmüştür (Barışta, 1999, s.56).

17. Yüzyılın ikinci yarısında bütün sanat dallarında olduğu gibi işleme sanatında da Avrupa özentisi görülmüştür (Yetim, 2004, s.9). 19. Yüzyıla kadar giderek artan bu etki nedeniyle, bu yüzyılda motif ve kompozisyonlarda öz benliğin sarsılmış olduğu görülür. Önceki yüzyıldaki rahatlığın yerine ufak motifler, grift kompozisyonlar ön plandadır. Çintemani denilen iç içe üç ay motifi bu yüzyılın sonlarına doğru kaybolmuştur (Berker, 1981, s.9). Serbest ve karışık motifler bu yüzyılda da kullanılmıştır. Serbest motifler arasında en çok yer alan çiçekler lale, gül, sümbül ve karanfildir. Karışık motifli işleme bordürlerinde çoğunlukla çiçek, yaprak veya motiflerin küçük şekilleri kullanılmıştır. Motif sıralamasında eşyanın şekline uyma esası göz önünde bulundurulmuştur (Apak vd., 1997, s.47). Yeni bir konu olarak gelişim gösteren nesneli bezemeler kapsamında kandil, sütun, kemer v.b. tasvirler de yer verilmiştir (Barışta, 1999, s.58).

Çok renkli işlemlerde yüzyılın ilk çeyreğinde 16. yüzyıl renkleri tercih edilmiştir. Yüzyılın ikinci çeyreğinde ise 16. yüzyılın renk dengesinin giderek bozulduğu görülmüştür (Barışta, 1999, s.62). En çok kullanılan renkler mercan rengi, domates kırmızısı, yakut rengi, pembe, kırmızı, güvez, boncuk mavisi, kobalt mavi, sabun yeşil, türbe yeşili, sarı, yavruağzı, gül kurusu ve beyazdır (Barışta, 1995a, s.43). Çok renkli işlemlerde zaman zaman esas renkleri belirtmek için sim veya sırmanın beraber kullanıldığı görülür. Pembe, mavi, sütlü kahverengi, yeşil gibi pastel renk bileşimleriyle simin beraber kullanımı bu yüzyılda oldukça yaygındır (Barışta, 1984 b, s.28).

3.2.1.7.4. XVIII. Yüzyıl işlemleri: 18. Yüzyıl başında Sultan III. Ahmet'in Osmanlı İmparatorluğu'nun geçmişteki ihtişamını yeniden diriltmeye çalıştığı bilinmektedir. Ancak Lale Devri diye adlandırılan bu dönemde işleme sanatında batı etkileri giderek artmış ve işlemlerdeki öz benlik iyice sarsılmıştır (Onuk, 2005,

s.189). 18. yüzyıla kadar gücünü doğudan alan işleme sanatı bu yüzyılda Avrupa etkisiyle büsbütün zayıflayarak yeni bir şekil almıştır. İşlemelerde kullanılan motif ve renklerin çeşitlerinde çoğalma görülür (Gönül, 1973, s.54).

18. Yüzyılda saray dışı örneklerde bir artış gözlenmiştir. Bu döneme ait işlemeli ürünler arasında bohça, kavuk örtüsü, makrama, uçkur, kare kuşak, çocuk kaftanı, traş önlüğü takımları, havlu, seccade, puşide, puşide levhası, nihali, yatak örtüsü, yastık, beşik örtüsü, ayna örtüsü, hayvan koşumları, ok yay torbaları ve çadır olarak sıralanabilir (Barışta, 1999, s.67).

18. Yüzyılda 16. ve 17. yüzyıllarda kullanılan tekniklerin yanı sıra kordon tutturma, ilme, çin iğnesi, gölgeli pesent, sarma çeşitlemeleri ve muşabağın beğeni kazandığı görülmüştür (Barışta, 1999, s.78). Bu yüzyılda bir örtüde kullanılan teknik sayısının üçü geçtiği görülmektedir. Aplike çeşitlemeleriyle yapılmış çadır ve sayebanlar bu yüzyılın en güzel süsleme örnekleri arasında yer almaktadır. Kordon tutturma iğnesi ile çalışılmış levant giysileri, kalyoncu ceketleri bu tekniğin yaygınlaştığını göstermektedir (Barışta, 1999, s.79-80).

18. yüzyıl motiflerinde peyzaj hakimdir. Batı etkisiyle bitkisel bezemelerin genellikle tabak, vazo ya da kurdele fiyonklarla karma olarak yansıtıldığı konuların ağırlık kazandığı gözlenmiştir. Bunlar doğadaki görüntünün aksine hayal gücünün yarattığı kompozisyonlardır (Özcan, 2001, s.10). Bitkisel kaynaklı motifler tamamen gerçeğe yakındır. Çeşitleri çoğalan motifler oldukça karışık ve eski sadeliklerini kaybetmiş durumdadır (Gönül, 1973, s.60). Bitkisel bezemelere boru çiçeği, sümbül ve bahar dalları gibi yeni çiçekler eklenmiş, gül dallarının küçük boyutlu çiçeklerle bir arada kullanıldığı görülmüştür. Üç top motifleri giderek kaybolmuş, yazı türleri ise yaygınlaşmıştır (Barışta, 1995a, s.53).

18. Yüzyılda ipliklerde renk ve ton zenginliği sağlanmış, işlemler daha canlı bir görünüm kazanmıştır. Bu yüzyılın en önemli özelliği renk tonlarının kullanılmış olmasıdır (Özcan, 1994, s.4). Bir eşyada kullanılan renk sayısının beşi geçtiği ve bazı renklerin tonları ile farklı yaklaşımlar gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Apak vd., 1997, s.49). Bu yüzyıl renklendirmelerinde ya antinaturalist bir tutum izlenmiş ya da

bunun tam tersi olarak gerçeğe yakınlaşmaya çalışılmıştır. Tek renkli çalışmalarda sarı ve beyaz simin kullanımı 17. yüzyıla oranla büyük ölçüde artmıştır.

3.2.1.7.5. XIX. Yüzyıl işlemleri: Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme dönemini yaşadığı 19. Yüzyılda pek çok siyasi ve ekonomik bunalıma rağmen işleme sanatı önemini korumuştur (Barışta, 1995a, s.65). Abdülaziz döneminde Mithat Paşa'nın 1864 yılında açtığı ve Ahmet Vefik Paşa'nın gerçekleştirdiği Kız Sanat Okulları ile işleme sanatı örgün eğitim programına alınmıştır. Önceleri yaygın eğitim biçiminde buylalar veya aşına kadınlar tarafından öğretilen işleme teknikleri, bu yüzyılda belli bir sistem içinde ele alınmıştır (Barışta, 1995a, s.67). Bu yüzyıla ait başka bir önemli bilgi ise 7 Eylül 1871'de Darülmuallit (Kız Öğretmen Okulu) mezunu öğrencilerinin dikiş ve nakışlarından oluşan bir sergi açılmasıdır (Çetintaş, 2000, s.460).

19. Yüzyıldan günümüze ulaşmış pek çok ürün bulunmaktadır. Bu döneme ait işlemeli ürünler arasında bindallı, üç etek, hırka, yelek, kupon kumaş, üniforma, cepken, şalvar, gelin duvağı, kemer, nalın bantı, terlik, ayakkabı yüzü, çanta, mendil, çevre, yağlık, peşkir, havlu, uçkur, bohça, kavuk örtüsü, nihali, seccade, koltuk yüzü, duvar panosu, resim çerçevesi, masa örtüsü, taht sancağı, puşide, puşide levhası, çadır ve sayeban sıralanabilir (Barışta, 1999, s.90).

Önceki yüzyıllarda uygulanan bütün iğnelerin kullanıldığı 19. yüzyılda, tohum işi, ciğerdeldi, pul işi, goblen, susma, sarma ve Antep işi gibi yeni işleme teknikleriyle zenginleşmiştir. Çin iğnesi, tohum işi, dival işi gibi tekniklerle doğaya gerçekçi bir üslupla yaklaşımlar gözlenmektedir (Apak vd., 1997, s.49). Dival işi, Antep işi, Suzeni teknikleri ile pul ve tırtıl gibi gereçlerle yapılan işlemler yoğunlaşmıştır (Özcan, 1994, s.4).

19. Yüzyılda işlemlerin renk, motif ve kompozisyon özelliklerinde gerileme görülmektedir. Her çeşit bitki işlemeye konu olmuş ve her türlü şekil motif olarak işlenmiştir (Özcan, 2001, s.3). Daha önceki yüzyıllarda görülen çiçek desenlerinin

bozulduğu ve farklı tür çiçek ve yaprakların bir arada kullanıldığı görülmüştür. Bu durumu özellikle dönemin önemli işleme örnekleri arasında olan puşidelerde açıkça gözlemek mümkündür. Bitkisel kaynaklı motiflerin oluşumunda yer yer naturalist izlenimler algılanmakla birlikte, çiçeklerin arasına serpiştirilmiş farklı dal ve yapraklarla doğaya aykırı bir tavır izlenmektedir (Ketencioğlu, 2000, s.261). Ayrıca bu yüzyılda kuş, at, balık, şahmeran gibi figürlü bezemeler arasında yer alan işleme portreler, batı modasını vurgulamaktadır (Apak vd., 1997, s.53).

19. Yüzyıl işlemlerinde çok zengin bir renk kompozisyonu görülmektedir. Yüzyılın ikinci yarısında işlemlerde renk sayısı ve türleriyle, zengin renk tonlarının katkıları sayesinde özgür bir anlayış sergilenmiştir (Apak vd., 1997, s.53). Yüzyılın açık ve koyu mavi, açık ve koyu pembe, açık ve koyu yeşil gibi ton atlayan bileşimleriyle yapılmış tek renkli çalışmalar mevcuttur. Ayrıca bu yüzyıla ait sarı ve beyaz sim ve metal telle işlenmiş pek çok parça, tek renkli düzenlemeye örnek teşkil etmektedir (Barışta, 1985, s.22).

3.2.1.8. Cumhuriyet Dönemi

20. Yüzyılın ilk çeyreğinde başka bir deyişle Osmanlı İmparatorluğu döneminin sonunda işleme sanatında bir duraklama görülür. Bu döneme ait işleme örneklerinde 19. yüzyıl özellikleri gözlenmektedir. Cumhuriyetin kuruluşuna kadar geçen süreçte gerek yaşanan savaşlar ve ekonomik bunalım, gerekse makinenin işleme alanına girmesi bu sanatın eski önemini yitirmesine sebep olmuştur (Barışta, 1997a, s.89).

Bu dönem işlemlerinde iğne sayısının giderek arttığı görülür. Kız Sanat Okullarının ve Fransa'dan getirilen teknikerlerin etkisiyle Fransız düğümü, anavata, goblen iğnesi gibi nakışlar tercih edilmeye başlanmıştır (Barışta, 1994, s.305). Geleneksel işlemlere fisto nakışı, pul işi, astragan iğnesi, tohum işi, kanaviçe gibi yeni tekniklerin katıldığı görülür (Sözen, 1998, s.206). En yaygın kullanılan iğneler kanaviçe, sarma, hesap işi, kum iğnesi, mürver, muşabak, tel kırmadır. Özellikle

makinenin işlemeye girmesiyle birlikte Buldan çevresinde makineyle yapılan zincir işi yaygın hale gelmiştir (Barışta, 1984a, s.17-18).

Seçilen konular arasında her türlü çiçek, ağaç ve meyvenin yer aldığı bitkisel bezemeler; kelebek, deve, kurbağa, tavuskuşu gibi figürlü bezemeler, geometrik birimler ve her çeşit mimari unsurlar görülmektedir. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında dua şeritleri biçimindeki yazılı bezemelerde ise bir azalma olduğu fark edilmiştir (Barışta, 1984a, s.26).

Bu yüzyıl işlemelerinde tek renkle ve çok renkle yapılan renklendirmeler görülür. Dival işi, kordon tutturma ve Antep işi ile yapılmış örnekler genellikle tek renkle çalışılmıştır. Çok renkli çalışmalarda ise antinaturalist bir yaklaşımla bir rengin tonları ya da ton atlamaları ile sert kontrastlar oluşturulmuştur (Barışta, 1984a, s.29).

Bugün işleme sanatı milli kültürün bir parçası olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Halk tarafından sevilerek yapılan bir el sanatı olmasının yanı sıra, teknolojinin ilerlemesi ile her alanda olduğu gibi işleme alanında da yeniliklerden faydalanmak kaçınılmazdır. Bugün artık el nakışından ayrı tam ve yarı otomatik dikiş ve nakış makineleri ile işleme yapılmakta ve bu sayede süsleme ve süslenme ihtiyacı pratik ve ekonomik bir şekilde karşılanmaktadır (Alyüz, 2007, s.3). İşleme aynı zamanda eğitim kurumlarının Yüksek Öğretim Kurumları ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı örgün ve yaygın eğitim programları kapsamı içinde de yer almaktadır. Ayrıca ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerde düzenlenen kurslarla da eğitim ve üretim çalışmaları sürdürülmektedir (Özcan, 2004, s.6).

3.3. Metal iplikler Hakkında Genel Bilgi

3.3.1. Metal İpliklerin Tanımları

Türk İşleme sanatında kullanılan metal iplik türleri sıрма, sim, klaptan, kırma tel isimleri ile tanınmaktadır. Çeşitli kaynaklara göre bu iplikler şöyle tanımlanmaktadır:

Sırma, haddeden geçirilerek iplik gibi ince bir hale getirilmiş, sıyrılmış altın ya da gümüş telin adıdır (Sürür, 1976, s.32).

Sırma, haddeden geçirilerek iplik haline getirilmiş altın, gümüş ya da altın yaldızlı ince gümüş teldir (Özcan, 1994, s.291).

Hadde ise madenleri tel durumuna getirmek için kullanılan ve türlü çapta delikleri olan bir araçtır <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 28).

Sırma, çok ince, yumuşak, altın veya gümüş renginde madensel bir teldir (Markaloğlu, 1996, s.20).

Sim, gümüşten çekilen sırma tel üzerine altın yaldız vurulması ile elde edilen metal ipliğe denir (Sürür, 1976, s.32).

Sim, altın yaldızlı ince gümüş telin iplik üzerine sarılması ile meydana getirilmiş iplikdir. (Gümüş ya da gümüşün üzerine altın yaldız vurulmuş telin, iplik üzerine sarılması ile oluşturulmuş metal iplikdir) (Özcan, 1994, s.291).

Sim, astar iplik üzerine altın veya gümüş renginde, ince ve kaliteli, yassı metal telin sarılması ile üretilen bir iplikdir (Markaloğlu, 1996, s.20).

Klaptan, altın veya gümüş toparlakların haddeler içine atıldıktan sonra tazyik ile diğer uçtan çıkarılması sonucu elde edilen tellerin, ipek ya da pamuk iplik üzerine sarılması ile elde edilen ipliklere denir (Başbuğ, 1964, s.10). İpek ya da pamuk ipliği üzerine yapılan sarım, isteğe göre bazen alttaki iplik görülmeyecek kadar çok sık, bazen de aralarda birer devir atlanarak seyrek olarak yapılır (Tezcan, 2001, s.72).

Geçmişte klaptan olarak bilinen olarak bu iplikler, günümüzde sim adıyla tanınmaktadır.

Kırma tel ise, altın veya gümüş renginde, tamamen madenden yapılmış, 1 mm. genişliğinde yassı şeritler haline getirilmiş tellerdir (Tuğtaş, 1971, s.183). Eski Türk işlemlerinde hakiki altın veya gümüş kırma teller kullanıldığı gibi gümüş, bakır vb. madenler üzerine altın veya gümüş yaldız vurularak elde edilmiş olanları da kullanılmıştır (Köklü, 2002, s.22).

3.3.1.1. Metal ve Metal İplik Kaynaklı Süsleyici Gereçler

Türk işlemlerinde tırtıl (tertil), kurt, pul, kordon ve harç adı verilen metal iplik kaynaklı süsleyici gereçler de kullanılmıştır. İşleme aralarında bezemeye güzellik katmak için kullanılan bu gereçler kaynaklarda şöyle tanımlanmaktadır:

Tırtıl (tertil): İnce sırma telinin yuvarlak ve sık olarak, düzgün bir helezon şeklinde bükülmesi ile elde edilen, altın veya gümüş renginde gereçtir (Köklü, 2002, s.23). Eskiden tırtıl veya tertil olarak bilinen bu gereçlerin günümüzde köşeli ve hafif seyrek, helezon şeklinde bükülmüş olanlarına kurt adı verilmektedir. Tırtıl ve kurt kesilerek kullanılmakta ve farklı tutturma şekilleri bulunmaktadır.

Pul: Yuvarlak, ince, yassı, düz, ortasında iğnenin geçebileceği büyüklükte deliği olan metal gereçtir (Köklü, 2002, s.23). Farklı tutturma şekilleri vardır.

Kordon: Metal ipliklerin elde veya çırkık aracılığı ile birkaç kat halinde bükülmesi ile elde edilen gereçtir. Simden hazırlanabildiği gibi başka tür ipliklerden de hazırlanabilmektedir.

Harç: Sim, sırma ve çeşitli renk iplikler karıştırılarak çeşitli kalınlık ve görünümde hazırlanan gereçtir (Köklü, 2002, s.22).

3.3.2. Metal İpliklerin Yapımı Hakkında Genel Bilgi

Metal ipliklerin yapımı ve işlemlerde kullanımı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Bir çeşit metal iplik türü olan sırma telinin yapılışı ilk olarak Tevrat'ta şöyle anlatılmaktadır: “ve altını ince levhalar halinde dövdüler ve lacivert ve erguvani ve kırmızı ve ince keten arasına üstad işi olarak işlemek üzere teller kestiler” (Sürür, 1976, s.32).

Türk işleme sanatı tarihine yönelik yapılan araştırmalardan ve elde edilen bulgulardan Türklerin metal iplikleri Orta Asya'dan beri işleme malzemesi olarak kullandıkları ve Türklerde altın tellerle veya ibrişime sarılmış teller ile yapılan işlemlerin çok yaygın bir gelenek olduğu anlaşılmıştır (Ögel, 1985, s.348). Daha sonraları özellikle Selçukluların tekstil alanında son derece başarılı olmaları ve o dönemde metal bükümlü ipliklerle yapmış oldukları dokumaların ünü, Türklerin bu konudaki geçmiş tecrübelerini yansıtır niteliktedir. Bu başarı Osmanlı İmparatorluğu döneminde de devam etmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde metal iplik çekiciliği ve işlemeciliği ayrı birer meslek olarak icra edilmiştir. Osmanlı döneminde altın veya gümüşten tel çeken ustalara simkeş veya sırmakeş adı verilmektedir. Farsça kökenli bir kelime olan sim kelimesinin Türkçe sözlüklerde gümüş ve gümüşten sırma olmak üzere iki karşılığı bulunmaktadır. Sim kelimesinden türeyen simkeş ise gümüşten tel çeken anlamını taşımaktadır. Yapılan araştırmalarda simkeşlik ve sırmakeşliğin aynı yerde yapıldığının anlaşılması bu işi yapan ustalarında aynı kişiler olduğunu düşündürmektedir. Altını ve yaldızı bol işlemler, halk arasında hep sırma işlemeli diye söylenegelmiştir. Buna dayanarak belki beyaz renkli gümüşten tel çekene simkeş, altından veya yaldızlı gümüşten tel çekene ise sırmakeş dendiği düşünülebilir (Tezcan, 2001, s.70-71).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde de klaptan ve sırmanın nasıl yapıldığı ve nerede imal edildiğine dair çeşitli bilgiler mevcuttur. Bu yerlerden birisinin eski Beyazıt Hamamı karşısında bulunan han olduğu bilinmektedir. Bu hana o devirlerde simkeşhane yani sim imalathanesi denmektedir (Başbuğ, 1964, s.10). 19. Yüzyılda

ressam Thomas Allom'un çizdiği Yerebatan Sarnıcındaki Metal İplik Çekicileri adlı bir tablo, bu sarnıcında iplik üretiminde kullanıldığının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Barışta, 1999, s.13). Bu dönemde altın ve gümüş tel çekmek üzere İstanbul, Selanik ve Bursa şehirlerinde simkeşhaneler kurulmuştur. Darphane'ye bağlı bir mukataa (Hazineye ait herhangi bir gelirin kiraya verilmesi) olarak çalışan bu atölyelerden biri hassa simkeşlerine diğeri ise esnaf için çalıştırılmıştır. Simkeşhanelerde görev yapanlar daima devlet kontrolünde tutulmuştur. 18. Yüzyıl ortalarına kadar 85 çıkırık ve gediğin (belli sayıda olan bir toplulukta görev yapanların işgal ettiği yer) çalıştığı simkeşhanelerde durum değişmemiş ve 19. yüzyılda bu sayı giderek artmıştır. Bu durumun aynı zamanda simkeşlerin sonunu hazırlayan etkenlerden biri olduğu da bilinmektedir. Devlet dükkan sayısının sabit kalmasına çok önem vermiş, dışarıda atölye açılmasına kesinlikle karşı çıkmıştır. Simkeşhanenin dükkan veya çıkırık sahiplerinden birinin vefatı halinde evladı yoksa, başlıkçı adı verilen, güvenilir ve hak eden kalfalardan birine verilmesi şart koşmuştur. Simkeşhanelere konulan kurallardan bir diğeri ise, simkeşlerin miri adı verilen devlet kontrollündeki damgalı gümüşü kullanmasıdır. Bu dönemde gümüşün dışarıdan alınması yasak olup cezası çok büyüktür. Simkeşhanelerden başka yerlerde çıkırıklar meydana getirilerek sırma çekmek ve buna bağlı işler yapmanın yasak olduğu, çıkarılan hükümlerle sık sık tekrar edilmiştir (Tezcan, 2001, s.71-72).

Simkeşler ve sirmakeşler yüzyıllar boyunca işlerinde çok başarılı olmuşlar ve çektikleri telle dokunan ve işlenen kumaşlar çok beğenilmiştir. Ancak simkeşlik de Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde yaşanan ekonomik krizden nasibini alarak çökmüştür. Devlet o günkü düzeyi ile esnaf ve sanatkarları kalkındırmak için bir takım girişimlerde bulunmuş ve simkeşlerin zor durumda olmaları gerekçesi ile şirketleşmelerine ve hazineden yardım almalarını uygun bulmuştur. Bu amaçla devlet bir dizi kararlar alarak, askeri ve devlet erkanının üniformaları ve devlet dairelerinin sırmalı eşyaları simkeşhanede yapılarak, parası peşin ödenmiştir. Devletin almış olduğu bu kararlar doğru olmasına rağmen, simkeşlerin kendi özel sorunları dolayısıyla kurdukları şirkette kısa sürede dağılmıştır. Çünkü uzun zamandan beri sanatlarından uzak kalan ustalar, değişik işlerde çalışarak geçimlerini temin etmeye çalışmışlardır. Böylece tembellik ve nazik işlerde çalışmak istememe gibi nedenler

ve hazinenin de vaat ettiği sermayenin pek az bir bölümünü vermesi bu mesleğin çöküşüne neden olmuştur (Tezcan, 2001, s.78).

Günümüzde simkeşlik bir sanat dalı olarak yürütölmemektedir. Ancak telkari ve Trabzon hasırı gibi bazı el sanatlarında altın veya gümüş teller çekilerek kullanılmaktadır. Pek çok geleneksel el sanatında olduğu gibi telkari sanatında da sanatçılar kullanacağı malzemeyi kendisi hazırlamaktadır. Telkari sanatında en çok kullanılan malzeme gümüş olup bazen altın kullanıldığı da olmaktadır. Tel çekme işlemi şöyle anlatılmaktadır: Ocakta pota içerisinde eritilen maden çubuk haline getirilerek kalıba dökölür. Yapılacak işin şekline göre çubuk döküm üzerinde genişten dara doğru delikleri olan çelikten yapılmış haddeden geçirilir. Haddeden geçirilme işlemi oldukça zor ve zaman alıcıdır. Haddenin geniş tarafından sokulan tel öbür ucundan çekilirken uzar ve aynı zamanda inceler. Maden bu sırada sertleşir ve kor haline gelinceye kadar ateşte bekletilir. Haddeden çekme işlemini yapan usta beline manda derisinden yapılmış, üzerinde madeni halkalar olan kalın bir kuşak bağlar. Kol gücünün yetmediği ve telin uzadığı zamanlar telin ucunu belindeki derinin madeni halkalarına takar ve beden gücünü de kullanarak işlemi tamamlar. Telkari sanatında çekilen telin kalınlığı aşağı yukarı 0,5 cm. olan gümüş çubuk halinden 1 mm.'lik ince bir tel haline gelinceye kadar sürer <<http://www.midyat.net/telkarisanati>> (2008, Kasım 11).

3.3.3. Türk İşleme Sanatı Tarihinde Metal İplikler

3.3.3.1. Metal İplikler ve Bu İpliklerle Yapılan İşlemelerin Anadolu Dışındaki Kaynakları

Türklerde değerli metallerin süslemelerde ve işlemede kullanılması Orta Asya'ya kadar dayanmaktadır. Türklerin altın teller veya ipek iplik üzerine sarılmış teller ile yaptıkları işlemler Orta Asya'da yaşadıkları çağlardan beri çok yaygın bir gelenektir (Ögel, 1985, s.348). Yapılan kazılardan elde edilen buluntular bu bilgiyi

doğrulamakta ve Türklerin çok eski dönemlerde metal iplikleri kullandığını göstermektedir.

M.Ö. 4. yüzyıldan kaldığı tahmin edilen, Isık gölü yakınlarında bir kurganda, Pazırık'tan daha önce olduğu tahmin edilen bir mezarda, üzerinde üçgen biçiminde küçük altın levhaların yan yana ve üst üste dikilerek işlenmiş olduğu bir kaftan ve çizme bulunmuştur. Kaftanın kollarında aslan başları işlenmiş levhalar ile tiraz biçiminde bir şerit dolamakta olduğu, aynı şeritlerin kol yenleri ile kaftanın eteğini de süslediği görülmüştür (Aslanapa, 1993, s.14).

Hunlardan sonra Göktürk ve Uygurlarda değerli metalleri süsleme ve işlemelerde kullanmışlardır. Özellikle Göktürk ve Uygur kağanlarının altın otağları onların hakanlık sembolü olarak görülmüştür. Altın otağların kapıları, eşikleri, direkleri ve hakanın tahtı altın ile kaplıdır (Ögel, 1984, s.350-351). Göktürkler devrinde Isık gölü çevresinde yaşayan Hakanın sırmalarla süslü büyük bir çadırda oturması, o devirde metal iplik çekiciliğinin bilindiğinin ve işlemelerde başarı ile kullanıldığının bir göstergesidir (Barışta, 1995a, s.9). Yine Uygur kağanlarının yabancı elçileri, altın veya gümüş telle işlenmiş örtülerle süslü tahtlarda kabul ettikleri edinilen bilgiler arasındadır (Berker, 1974, s.2).

Hun, Göktürk ve Uygurlarda sosyal düzenin önemli bir göstergesi olan ve rütbe anlamına gelen sarkıntılı kemerler üzerinde, altın veya gümüşten süslemelerin yer alması, metal plaka aplikenin bu dönemdeki varlığına işaret etmektedir (Diyarbakirli, 1993, s.19). Kültiğin'in barkı ve çevresinde bulunan süs plakaları da metal plaka applike tekniğinin uygulandığının diğer bir göstergesidir (Barışta, 1994, s.157).

Ayrıca Uygur resimlerinde işleminin tekniği pamuklu kumaş üzerine, ipek iplikle zincir iğne, sarma ve altın tel kırma olan koko işlemesine rastlanmıştır (Berker, 1981, s.4).

M.S. 5-6. yüzyıllara gelindiğinde Azerbaycan Mingeçevir katakomblarında bulunan metal ipliklerle işlenmiş parçalar, işlemeciliğin o dönemdeki düzeyi hakkında bilgi vermektedir (Barışta, 1997b, s.66).

3.3.3.2. Metal İplikler ve Bu İpliklerle Yapılan İşlemelerin Anadolu Kökenli Kaynakları

3.3.3.2.1. Anadolu Selçukluları Dönemi

Türk işlemeciliğinin Anadolu kökenli kaynakları incelendiğinde de metal ipliklerin işleme ve dokumalarda da kullanıldığı görülür. Anadolu Selçukluları döneminde Türklerin tekstil alanında çok yüksek bir seviyeye ulaştıkları bilinmektedir. İpek ve metal bükümlü ipliklerle dokunmuş brokar kumaş parçaları Selçukluların metal iplik elde etme tekniklerini bildikleri ve bu iplikleri son derece başarılı şekilde kullandıkları konusunda bizlere önemli ipuçları vermektedir. Bu dönemde Denizli altın telle işlenmiş dokumaları ile ünlenmiştir (Özcan, 2003, s.34). Ayrıca bu dönemde seyyahların gezi notlarında işleme atölyelerinin varlığından bahsedilmektedir. Bu ürün Marco Polo'nun övgü ile söz ettiği atölyelerin varlığını da belgeler niteliktedir. Selçuklular dönemine ait az sayıdaki örnek arasında, Lyon Tekstil Müzesinde bulunan ve kitabesinde Alâeddin Keykubad adı geçen (1219-1237) kırmızı ipek brokar kumaş üzerinde, rozet içinde altınla dokunmuş, sırt sırta duran bir çift aslan motifinin yer aldığı dokuma parçası önemli bir eserdir. (Barışta, 1988, s.22).

Ayrıca 1072 yılında yayınlanan ve bütün Türk boylarının kullandığı kelimelerden oluşan Divan-ı Lügat it Türk Selçuklular dönemine ait Türk işlemeciliği hakkında kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Bu eserde Kaşgarlı Mahmut işleme sanatı ile ilgili bilgiler aktarmaktadır. Klaptan adı verilen iplik üzerine altın sarılı tellerle, ipek kumaşlar üzerine yapılan süslemelere çikin veya çekin adı verildiğini belirtmektedir (Ögel, 1985, s.95; Barışta,1995a, s.11). Yine (Ögel, 1985, s.346)'da 11. Yüzyıl Türklerinin ipek kumaşı bu şekilde nakışlama işlemine, çikin

veya çıknedi adını verdikleri bilgisini aktarmakta ve altın tellerle işleme geleneğinin Çin tesiri ile Türklerde çok eskilere dayandığı belirtilmektedir.

3.3.3.2.2. Anadolu Beylikleri Dönemi

Anadolu Beylikleri Döneminde de metal ipliklerin işleme ve dokumalarda kullanımına devam edilmiştir. Beylikler Döneminde Anadolu ile ilgili kapsamlı bilgiler veren İbni Batuta günlüğünde Ladik'te dünyada eşi emsali olmayan altın işlemeli pamuklu elbiseler dokunduğunu belirterek, çarşı kuruluşları ile kumaş ve işleme iğnelerinden bahsetmektedir. Birgide gördüğü müderrisin üzerinde altın kakmalarla süslü bir lata olduğunu, Ayasaluğ beyinin sırma işlemeli nah adı verilen bir hilatı kendisine armağan ettiğinden söz etmektedir. Kırım Türk hakanına yapılan bir gezide saraydaki uluğ ve küçük hatunların başlarına kenarları altın, mücevher işlemeli olan örtüler örttüklerinden, hizmetkarlarına da altın, mücevher işlemeli ipek giysiler giydirdiklerinden bahsetmektedir. (Barışta, 1995a, s. 13-14).

3.3.3.2.3. Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde işleme sanatı en parlak devrini yaşamış ve metal iplikler oldukça geniş bir uygulama alanında kullanılmıştır. Özellikle devletin ilk zamanlarında saraydaki her şey işlenmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle tarihte yeni bir çağ başlarken aynı zamanda işleme sanatının da altın çağı başlamıştır. İstanbul'da Padişahın verdiği imkanlar sayesinde kurulan Kârâne-i Hâssa' da, saray eşyalarını yapan Ehl-i Hiref-i Hâssa denilen iki bin sanatkar çalışmıştır. Bu ustaların aralarında İstanbul Rumları ile İranlıların da bulundukları çeşitli kaynaklarda belirtilmiştir. (Barışta, 1999, s.22-23)'de 1526 Ocak tarihli Ehli Hiref Defteri'nin 8. ve 9. sayfalarında Cemaat-ı zerduzan (altın işleyicileri) başlığı altında kayıtlı Tebrizli Bülbül, Beşaret Gürcü, Bosnalı Hemdem isimli ustaların, Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı bölgelerinden ve komşu ülkelerden gelerek saray atölyelerinde beraber çalıştığı belirtilmektedir. Osmanlı döneminde Hareme ait

elbiseler, işleme ve süslemeler ile sarayın bütün dikiş işlemleri Terziler Kârhanesi”nde (Terziler Atölyesi) yapılmış ve işleme örnekleri ise saray nakkaşlarınca düzenlenmiştir. Haremdeki cariyeler de özel olarak işleme ve dikiş işlerinde çalışmakta olsalar da, bütün işlemler terziler atölyesinde yapılmıştır. Padişaha ve büyük ağalara ait kapaniçe veya kaftanların üzeri altın ve kıymetli taşlarla işlendiğinden, bunlar hazineye mensup Kapaniçeci veya Hassa işlemecileri tarafından yapılmıştır. Ayrıca saray dışında çarşıda Esnâf-ı Nakkaşân-ı Zerdûzan adı verilen altın işlemecileri de, saraya ve saraylılara ait altın işlemeli eşyaların yapımında görev almışlardır (Sürür, 1976, s.14). Osmanlı döneminde sarayda sadece altın işleme yapanlar değil, aynı zamanda simkeşler ve ipekçiler de çalıştırılmıştır. Bu dönemde yabancılar tarafından skofium adı ile bilinen altından ya da gümüşten çekilmiş ince teller Macaristan gibi dış ülkelere ihraç edilmiştir (Ther, 1993, s.17).

Osmanlı dönemi işlemlerinde kullanılan malzemeler arasında sırma çok özel bir yer teşkil etmektedir. Osmanlılarda sırmanın sarı renkli olanına altın sırma, beyaz olanına ise gümüş sırma adı verilmekte, ipek iplik üzerine sarılan sirmaya ise klaptan denilmektedir (Ögel, 1985, s.395). Bir ara sırma terk edilerek ipek iplik ve çeşitli renklerde ibrişim kullanılmış olsa da, daha sonra sırma ya tek başına ya da çeşitli renklerdeki ipliklerle bir arada kullanılmıştır (Sürür, 1976, s.32).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde metal ipliklerle yapılan işlemlerin özellikleri incelendiğinde, 16. ve 17. yüzyıllarda metal iplik kullanılarak yapılan işlemler tek renkli bir uygulama gözlendiği görülmüştür. İşlemlerde ya altın ya da gümüş rengi tek başına kullanılmıştır. Dönemin metal bükümlü ipek ipliklerle yapılan renklendirmelerinde doğaya, nesneye gerçek dışı bir yaklaşım gözlenebilir (Barışta, 1995a, s.43). Metal bükümlü ipek iplikle yapılmış örnekler arasında Topkapı Sarayı Müzesi’nde bulunan 17. yüzyıla ait nar dalları ile bezenmiş sancak kılıfı bu dönemin seçkin örnekleri arasında gösterilmektedir (Barışta, 1995a, s.61). Osmanlı İmparatorluğu döneminde taht örtülerinin süslemesine de çok büyük önem verilmiş ve taht örtülerinin işlemlerinde altın iplikler kullanılmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi’nde sergilenen 17. yüzyıla ait açık filizi seraser üzerine işlenmiş taht örtülerinde zengin bir altın işleme göze çarpmaktadır (Barışta, 1999, s.48).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ülke topraklarını ziyaret eden bazı gezginler de bu dönemde metal iplikler ve bu ipliklerle yapılan işlemler hakkında çeşitli bilgiler sunmaktadır.

(Barışta, 1999, s.44-46)'da 1668 yılında Tavernier'in Valide Sultan'ın Edirne'den İstanbul'a gelişinden bahsederken alayda geçen sipahilerin sağ yanlarında altın simli çiçekler işli sadaklar, sollarında ise aynı tipte işlenmiş yeşil kadifeden bir kılıf içinde yaylarını taşıdıklarını, aynı alayda geçen Kuloğlu'nun atının örtüsünün altın ve ince simlerle işli bir kumaştan yapılmış olduğu nakledilmektedir. Yine aynı kaynaktan 17. Yüzyılda İstanbul'da bir süre yaşayan Antoine Galland hatıralarında At Meydanı'nda kurulan kırmızı ve yeşil renk ipekten yapılmış, altın gümüş ipliklerle işlenmiş, geometrik ve bitkisel bezemeler yanı sıra yer yer yazı şeritleriyle süslenmiş, Sultanın yeni yapılmış otağını uzun uzun anlattığı ve Otağı kurmakla görevli mehter başı ile birkaç kişiye belki yirmi yahut otuz kuruş değerinde, altın ve gümüş sırmalı kaftanlar hediye edildiğinden söz edilmektedir. Bu konuda aynı kaynaktan elde edilen başka bir bilgi ise, Gerard De Nerval'ın Muhteşem İstanbul isimli kitabında, yazarın Kapalı Çarşı'dan ve bu çarşıda satılan sırma işlemeli kumaşlardan bahsetmiş olduğu ve İstanbul'a gelen Pardoe'nün de kitaplarında çarşyı, imalathaneleri, evleri uzun uzun anlatarak, sim imalatına ilişkin bilgiler sunmuş olmasıdır.

18. Yüzyıl başında Sultan III. Ahmet'in Osmanlı İmparatorluğu'nun geçmişteki ihtişamını yeniden diriltmeye çalıştığı bilinmektedir. Batı etkilerinin giderek arttığı bu dönemde altın ve gümüş tellerle dokunan kumaşlar sarayda çok moda olmuştur. İşlemlerde metal iplik, sim kordon ve harçlarla süslemeler yapılmıştır (Onuk, 2005, s.189). Bu yüzyıl işlemlerinde tek renkle yapılan süslemelerde gümüş veya altın rengi metal iplikler, 17. yüzyıla oranla daha yoğun olarak kullanılmıştır. Tek renkli işlemler genellikle dival işi ve kordon tutturma teknikleri ile işlenmiştir. Bazı örneklerde altın ve gümüş renginin beraber kullanıldığı görülmüştür. Sayıca az olan bu örnekler arasında Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan merasim mendilinin ayrı bir yeri vardır. Bu dönemde atlas türü kumaşlar üzerine dival işiyle ve bitkisel bezemelerle süslenmiş giysiler arasında sultan,

sadrazam vb. gibi erkek giysileri ve sonradan bindallı olarak isimlendirilen kadın giysileri dikkat çekmektedir (Barışta, 1999, s.86-87).

18. yüzyılda altın ve gümüş alaşımli çıplak tel işlemede çok ağırlıklı olarak kullanılmıştır. İpek iplikle işlenen işlemelerin yer yer kılaptan, kesme telle zenginleştirildiği dikkat çekmektedir. Diğer taraftan elbiselik, gelinlik kumaşlar desenli de olsa yüzeyleri ayrıca tellerle işlenmiştir. Hüseyini işleme de denilen bu elbiselikler çok altın ve gümüş sarfiyatına sebep olduğundan sık sık yasaklanmıştır. Bütün uyarılara rağmen yüzyılın sonlarından itibaren hızlı bir yükselişe geçmiştir. Seraser, kadife, atlas gibi ağır ipekliler, canfes, tafta, bürümcük gibi hafif ipekliler ile şalaki, lahuraki denen yünlülere kadar her cins kumaş toplar halinde işlenmiştir. Çekilmiş gümüş tel ve altın yaldızlı telin birkaç çeşidi bir arada kullanılmıştır. Düz kesme tel, bükme tel, tırtıl tel, zemberek gibi kıvrılmış titrek tel, saç teli inceliğindeki birkaçı bir arada kullanılan tel, vs. gibi. Bunun yanı sıra işleme araları yer yer yaldızlanmış pul ve boncuklarla zenginleştirilmiştir. Daha çok Tepebaşı ve Galata semtlerindeki atölyelerde ve evlerde, büyük kasnaklarda işlenen bu kumaşlara işlendikleri yerin ismini atfen Galata işi, Tepebaşı gibi isimler verilmiştir. 19. Yüzyılda bu işlemler önemli bir iş kolu haline gelmiştir. 15 Nisan 1786 tarihli bir emirle; hanımların Galata işi denilen tel sırma ve kılaptan işleme, suzeni alıp satmaları, dokumacıların dokumaları ve işlemleri, terzilerin bu kumaşlardan elbise dikmeleri yasaklanmıştır. Osmanlı döneminde halk tarafından dokunan kumaşlar kontrol edilse bile en büyük sarfiyat saray için yapılmıştır (Tezcan, 2001, s.74-75). Sarayın altın ve gümüş sarfiyatını en çok arttıran sebepler arasında, her sene Mekke ve Medine'ye gönderilen altınlı gümüşlü telle işlenmiş kutsal örtüler gösterilmektedir (Tezcan, 2001, s.77).

19. yüzyılda halk arasında mıhlama olarak isimlendirilen altın ya da gümüş rengi metal iplikle işlenmiş dival işi çeşitlemelerinde zenginlik gözden kaçmamaktadır. Bu dönemde Tanzimatın getirdiği yeniliklerle uygulama alanlarının giderek arttığı görülmüştür (Develioğlu ve Can 2005, s. 25). Atlas, kadife veya deri üzerine dival işi ile işlenmiş örtüler çarşıda bu işi yapan bazı merkezlere işletilmektedir. Bu yüzyılda metal iplik kullanılarak yapılan işlemler arasında özellikle

puşideler ilgi çekmektedir. II. Mahmud, Hamidiye, Fatih, Yavuz Sultan Selim, Süleymaniye, Havatin ve Cedid Havatin vb. gibi hanedan türbeleri yanı sıra İstanbul Eyüp Sultan, Konya Mevlana Dergahı ve Afyon Mevlevi Camii'nde dival işi ile işlenmiş bazı kitabeli örnekler bu dönemin en güzel örnekleridir. Sandukanın biçimine göre tasarlanmış bu parçalar gerek işlemeleriyle gerek motif ve bordürleriyle göz kamaştırmaktadır. (Barışta, 1999, s.95).

19. Yüzyılda işlemlerde kullanılan metal ipliklerin gümüş veya altın kaplamalarının karatlarında bir düşüş fark edilmektedir. Günümüze ulaşan pek çok işleme üzerinde sarı rengin kararak gümüş rengine dönmesi ya önceki yüzyıllarda metal ipliklerde yapılmış uygulamaların unutulduğunu ya da bunların başka pazarlardan ithal edildiğini ortaya koymaktadır. Metal iplikler açısından ilgi çeken bir başka özellik ise çok sayıda sırma tel ile yapılan dival işlerinin yüzyılın sonlarına doğru özellikle çarşı kesiminde kalın, tek metal tele dönüşmesidir. Bu arada kordon tutturma iğneleri için hazırlanmış metal iplik bileşimi harçlar, püsküller çeşitlilik arz etmektedir (Barışta, 1999, s.104).

Osmanlı imparatorluğu döneminde başta dival işi ile işlenmiş eşyalar olmak üzere, altın ve gümüş rengi metal ipliklerle yapılan tek renkli işlemlerin çoğunlukla mor, kırmızı, bordo, lacivert, yeşil renkteki kumaşlar üzerine uygulandığı fark edilmektedir (Barışta, 1999, s.142). Bu dönemde metal ipliklerle yapılan işlemler sadece dokumalar üzerine değil, aynı zamanda deri üzerine uygulanmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki kırmızı meşin üzerine işlenmiş sofraltı (nihali) ve II. Selim'e ait siyah deri üzerine ipek iplik ve altın tel ile işlenmiş çizme deri üzerine yapılan çalışmalar buna güzel bir örnektir (Barışta, 1999, s.30). Topkapı Sarayı Müzesi'nde deri eşyaların sergilendiği bölümde balık derisi üzerine altın sim işlemeli kutular, üzeri altın klaptanla afiyet, sıhhat yazı işlemeli tas ve seccadeler de ilgi çeken diğer örneklerdir (Berker, 1981, s.17).

3.3.4. Geçmiş Yüzyıllarda Metal İpliklerle Yapılan İşlemelerin Uygulandığı Alanlar

Osmanlı İmparatorluğu döneminde günümüze ulaşan örneğin çok olması ve daha öncesi ile ilgili somut örnek azlığı sebebiyle metal ipliklerle yapılan işlemlerin uygulandığı alanlar konusunda ayrıntılı inceleme yapmak mümkün olmuştur. Osmanlı döneminde metal ipliklerle yapılan işlemler oldukça geniş bir uygulama alanına sahiptir. Özellikle Osmanlı padişahlarının dönemlerinin süsleme özelliklerini yansıtan, son derece gösterişli kıyafetler giydikleri bilinmektedir. Padişahların kalite arayışı dokuma ve işleme sanatının gelişmesine sebep olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan batışına kadar saraya bağlı yöneticilerin görevlerini ve rütbelerini, padişaha yakınlıklarını kıyafetlerinden anlamak mümkündür. Ayrıca saray halkının giysileri ile sarayda görevli kişilerin kıyafetlerinin son derece özel kumaşlardan hazırlandığı ve işlemlerle süslendiği de bilinmektedir. Saray için yapılan eşyalar da son derece gösterişlidir. Bu eşyalar arasında metal ipliklerle işlenmiş olanlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu eşyaları erkek dış giysileri, kadın kıyafetleri, elbiselerin tamamlayıcı parçaları, askeri eşyalar ve diğer eşyalar olmak üzere belli başlıklar altında toplamak mümkündür:

3.3.4.1. Erkek dış giysileri

Başlık: Osmanlı döneminde başta Padişahlar olmak üzere pek çok kişi genellikle işlemeli başlıklar giymekteydi. Sürür, 1976'da İmparatorluğun ilk yıllarında (1359-1389) Bursa'da Osmanlı devletini yöneten I. Murat'ın, Hünername'de başında altın işlemeli bir başlık giymiş şekilde görüldüğünü belirtmiştir.

Metal ipliklerle işli olan başlıklar arasında, üsküf denen ve Enderunda giyilen üzeri sırma işlemeli ve altınlı börkleri, bir tür merasim başlığı olan sırma işlemeli yeniçeri börkleri, kırmızı zemin üzerine som yaldız veya altın sırma işlemeli Haremeyn muhasebecilerinin takkeleri, saraydaki dairelerin anahtarlarını koruyan ve

padişaha yemek yerken hizmet eden Anahtar Ağasının giydiği sırma işlemeli som-kulah, Hassa yoğurtçubaşısının giydiği kırmızı zemin üzerine sırma ile işlenmiş sim veya som-kulah denilen başlığı sayılabilir. Yine sarayda zülfün moda olması üzerine Silahtar Ağa'ya kadar bütün Enderun Has Odalıkları başlarına sırma takke giyip kenarlarına zülûf takmışlardır (Sürür, 1976, s.16). Ayrıca vezirlerin sarıklarında da altın işlemeli bir şerit bulunurdu (Clot, 2005, s.75).

Üstlük: Kaftanların üzerine giyilen üstlüklerin bazılarının tamamı işlemeliydi. Bilinen üstlükler arasında I. Beyazıd'ın (Yıldırım) yeşil yakalı ve kırmızı zemin üzerine altın sırma işlemeli üstlüğü, I. Selim'in Koyu vişne çürüğü yakalı ve altın işlemeli üstlüğü ve I. Süleyman'ın (Kanuni) altın sırma işlemeli kolsuz üstlüğü bulunmaktadır (Sürür, 1976, s.16).

Maşlah: Saraylarda hizmet gören Ak Ağalar sırtlarına çeşitli renkte çuhadan, yuvarlak yüksek yakalı, uzun ve geniş kollu, kenarları sırma işlemeli maşlah denilen elbiseler giymekteydi (Sürür, 1976, s.17).

Kürk: Osmanlı döneminde Beylerbeyleri sırma işlemeli samur kürk giymekteydi. Dar-üs-saade Ağalarının giydiği genellikle kırmızı renkli kumaştan hazırlanan, üzeri altın ve gümüş işlemeli ve buna kol altlarında iki parça ilave edilmiş uçlarına da birer kürk dikilmiş elbiselerine dört peşli samur kürk denirdi. Sadrazamlar da üst denem üzeri sırma işleme kaplı kürk giyerlerdi (Sürür, 1976, s.17).

Erkek Feracesi: İlmîyye ileri gelenlerinin resmi günlerde giydikleri oldukça geniş ve kolları sırma işlemeli üstlüğe ferace denirdi. Delikanlı feracelerinin de kol kenarları ve yakası sırma harçla işlenirdi (Koçu, 1996, s. 107).

Kaftan: 1828'den önceki eski kıyafetlerde en üste giyilen astarsız elbiselere, entarilere ve özellikle erkek entarisine kaftan denir. Kaftanın üstüne zamanımızın palto ya da pardesüsü yerine cübbe, kürk veya kapaniçe giyilirdi. Ağır, kıymetli kumaşlardan hazırlanan kaftanların göğüs kısımları ayrıca altın telli şeritlerle, kordonlarla süslenir, elmas ve altın düğmelerle bezenirdi (Koçu, 1996, s.138).

Kapaniçe: Osmanlı padişahları tarafından giyilen içi kürklü, dışı seraser, atlas, gezi vb. kumaşlarla kaplı son derece gösterişli kaftanlara kapaniçe denir (Altay, 1979, s.6). Saltanat gücünü sembolize eden kapaniçeler sadece sultanlar tarafından giyilirdi. Ancak askeri törenlerde sultan temsilcisi olarak vezirler tarafından da giyilmekteydi (Anonim, 1999, s.26). Kapaniçe kaftanların üzeri altın ve kıymetli taşlarla işlendiğinden, bu giysileri hazineye mensup Kapaniçeci veya Kaftancı denilen Hassa işlemecileri yapmaktaydı. Şehzadelerin kaftanları da sırmalı, şeritli kumaşlardan yapılırdı. Bunun en güzel örneklerinden biri olarak XVI. Yüzyıla ait Şehzade Mehmet'in koyu kırmızı atlastan hazırlanmış, bütün yaka ve kol kenarları tamamen sırma ve ipek işlemeli kapaniçedir. (Sürür, 1976, s.18).

Kap: Bir tür kısa pelerindir, çuha kumaştan hazırlanır ve üzeri sırma işlemelidir (Sürür, 1976, s.18).

Göğüslük: II. Beyazid'in önü sırma işlemeli göğüslük giydiği, I. Abdülmecid'in göğüslüğünün üstünün iki taraflı altın sırma dal işlemeli olduğu bilinmektedir (Sürür, 1976, s.18).

Entari: Kaftan, hırka içine giyilen entarilerin de işlemeli olanları vardır. Dar-üs Saade Ağası, üzeri sırma ve altın işlemeli entari, daha sonraki yüzyıllarda ise bu ağaların yerini alan Kızlar Ağası üzeri işlemeli veya altın ve sırma çiçekli, oyali entari giyerlerdi (Sürür, 1976, s.20).

Şalvar: Osmanlı padişahları üzeri altın sırma işlemeli şalvar giyerlerdi. Bir tür pantolon olan şalvarların cep ağızları, paçaları ve yan taraflarında şerit şeklinde işlemler bulunurdu (Barışta, 1999, s.228). Bunun en güzel örneklerinden biri Kanuni Sultan Süleyman'a ait olan üzerinde hilal ve yıldızlarla çevrili güneş motiflerinin yer aldığı, altın ve gümüş sırma ile işli ipek şalvardır (Clot, 2005, s.238).

Cepken: Kolları koltuk altından bileğe kadar yarık, bir çeşit kısa ceket olan cepken, çuhadan yapılır, üzeri sırma veya kaytan işlemeli olurdu. Halk giyimini teşkil eden giysiler içinde en süslü parçalar arasındadır. Bazılarının bütün yüzeyi işlenirdi. Zamanımızın ceketini yerine giyilen cepkenler, genellikle siyah ve

kahverengi renkli kumaşlardan hazırlanır, giyenin varlığına göre yaka ve kol kenarları, önleri, etek köşeleri ipekle, sırma ile işlenirdi (Koçu, 1996, s. 51).

Salta: Bir çeşit kısa cepken olan saltalar genellikle çuhadan hazırlanmıştır. Cepkenden farkı kollarının ceket koluna benzemesidir. Üzerleri sırma ile işlenirdi (Koçu, 1996, s.201).

Fermene: Çuha veya abadan hazırlana bir çeşit kısa yelektir. Fermenelerin üzeri genellikle zengin şekilde sırma işlenirdi (Sürür, 1976, s.18).

Camedan: Kısa ve kolsuz, ön tarafı çapraz kavuşan bir yelektir. Çuhadan veya kadifeden hazırlanan camedanların göğüs kenarları ve yaka etrafı şeritlerle, ince kordonlarla süslenir, bazen iki ön parçanın alt köşeleri ile alt ve ön kenarları veya etrafı sırma işlemeli olurdu. Ön kısım kenarlarında her kenarda 7-9 adet olmak üzere sırmadan örülmüş düğmelerle süslenen camedanların en makbulleri kadife üzerine sırma işlemeli olanlarıydı (Koçu, 1996, s. 49).

Yemeni, Pabuç, Çizme: Osmanlı padişahları üzerine süsleme yapılmış çekme veya çedik pabuç giyerlerdi. Osmanlı döneminde giyilen yemeni, pabuç ve çizmelerinin sarma tekniğiyle kılaptan kullanılarak işlendiği ve değerli taşlarla süslendiği görülmüştür (Sürür, 1976, s.20).

3.3.4.2. Kadın kıyafetleri

Çarşaf: Mihraplı Şam Çarşafı adı verilen ipekli ve iki parçalı çarşafların çeşitli renkleri vardı ve bu çarşafların üzeri klaptan işlemeli olurdu. Yine farklı bir çarşaf türü olan ve kadınların sokağa çıkarken büründükleri kare çarşafalara car denirdi. İpeklilerini zenginler kullanır ve klaptan işlemeli olurdu (Koçu, 1996, s. 50).

Kadın Maşlahları: Altı üstü bir, kol yerine yukarıdaki iki ucunda yarıkları olan bir çeşit üstlüktür. Kibar kadın üstlükleri olarak sayfiye yerlerinde, konaklarda

giyilen maşlahların özellikle Bağdat'ta halis gümüş sırma ile işlenmiş olanları meşhurdu (Koçu, 1996, s.170).

Entari: Osmanlı döneminde sultanların ve cariyelerinin elbiseleri sırma işlemeli olurdu. İşlemeli kadın entarilerinin bindallı ve peşli gibi çeşitleri vardı (Sürür, 1976, s.20; Clot, 2005:193).

Gelinlik: Eski toplum hayatında bir kadının ömrü boyunca giydiği en pahalı, en süslü entari olan gelinlik altın, gümüş işlemeli olurdu (Koçu, 1996, s.121). Osmanlı döneminde gelinlikler İstanbul gibi belli merkezlerde dikilip işlenerek pazarlandığı gibi Kastamonu, Beypazarı gibi yöresel özellikler taşıyanları da bulunmaktaydı (Barışta, 1999, s.211). Gelinliği tamamlayan diğer parçalar arasında olan duvaklar kırmızı bürümcükten hazırlanır, üzeri kullanacak kimseye göre sırma, sim, kırma tel ile işlenirdi. Yine gelinin eline yakılan kınayı sarmak için kullanılan kına bezlerini de kıyafeti tamamlayan bu parçalar arasında yer almaktaydı.

Yelek: Eskiden kadınlar ipekli kumaşlardan işlemeli dış yelekler giyerlerdi. Bazen bütün yüzeyi bazen çevresi işlemelerle bezenmiş olan bu giysilerin tamamı metal iplik kullanılarak süslenmiş olanları mevcuttur (Barışta, 1999, s.236).

Cepken: Kadife, atlas, çuha vb. kumaşlardan hazırlanan cepkenlerin kadınlar ve çocuklar için olanları da bulunmaktaydı. İşlemeli cepkenlerin yaka ve boy çevresi ile kol ağzları metal ipliklerle yapılmış bezenmiş örnekleri mevcuttur (Sürür, 1976, s.20).

Hırka: Osmanlı döneminde kadife, atlas ve mantinden hazırlanan hırkalar dival işi ile işlenirdi (Sürür, 1976, s.20).

Şalvar: Tören günlerinde giyilen şalvarların paçaları sırma işlemeli olurdu. Şalvarların beline takılan ve Şalvar-bend adı verilen uçkurların da bir karış eninde işlemeli olanları vardı. Gençler tarafından bele sarılan kuşağın altından şalvar önüne süs olarak sarkıtılan bu uçkurlar altın ve gümüş tellerle işlenirdi (Sürür, 1976, s.21). Ayrıca 19. Yüzyılda kadınlara için kına gecelerinde giyilmek üzere hazırlanan, metal ipliklerle işlenmiş şalvar ceket takımlar da bulunmaktadır.

3.3.4.3. Elbiselerin tamamlayıcı parçaları

Başörtüsü: Kadın başörtülerinin iki ucuna işleme yapılırdı. Ferace ile giyilir ve kenarları sırma işlemeli olurdu. Gelin başı örtüsü olarak kullanılan kırmızı bürümcük üzerine sırma veya sim işlemeli olan başörtüleri de vardı. Başa örtülen düz yemeniler de altın veya gümüş tellerle işlenirdi (Sürür, 1976, s.23).

Kaşbastı: Diyadem veya didim isimleri de verilen, 4 cm. ile 8 cm. arasında değişik enlerde hazırlanan, kaşın üstünden altına sımsıkı bağlanan baş bağıdır. Harem kadınlarının sınıfını belirlemeye yarayan kaşbastılar çeşitli kumaşlar üzerine altın, gümüş sim, ipek, pamuk ipliklerle işlenmiştir. Üzerindeki bezemenin ağırlığı, kullanılan malzemenin kalitesi takan kişinin kimliğini belirlemeye yardım eder. Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan ve Hürrem Sultan'a ait olanları en güzel olan örneklerdir (Berker, 1981, s.23).

Terlik: Hem erkekler hem de kadınlar için içeride giymek üzere tabanı köseleden, üstleri deri, keçe, çuha, kadifeden hazırlanan terliklerin en süslüleri gelin ve güvey için hazırlanırdı. Bu terlikler altın veya gümüş sırma ile işlenirdi (Koçu, 1996, s.228).

Nalın: Takunyaya nispetle yüksek olan nalınların, yalnız üstü sırma işlemeli kumaş kaplı, tasmaları sırma işlemeli olanları vardı. XVII. yüzyılda da İstanbul'un büyük çarşı hamamlarının şimşirden yapılmış ve türlü şekillerde süslenmiş nalınlarının tasmalarına ya da nalın ayaklarının ön kısmına ait olduğu hamamın adını belirten beyitler yazdırılırdı (Koçu, 1996, s.180).

Bileklik: III. Murad'ın sarı üzerine altın sırma işlemeli bir bileklik taktığı bilinmektedir (Sürür, 1976, s.23).

Kese: Eskiden para, tütün, saat, mühür vb. nesneleri taşımak için üzeri işlemeli keseler kullanılırdı. Özellikle kadife, atlas gibi kıymetli kumaşlardan hazırlanan keselerin üzeri sırma, tırtıl, pul ile işlenerek süslenirdi. Bu keselere işlemeye göre değil, işlemede kullanılan malzemenin kalitesine göre değer biçilirdi (Özbel, 1945 b, s.7)

Kemer: Bir şerit şeklinde hazırlanan giyilen kıyafeti belinden sıkı tutmak veya süs olarak bele yalnız bir defa dolanarak önden bir toka ile tutturulmasına yarayan kemerler, en kıymetli kumaşlardan yapılmıştır ve altın sırma ile işlenmiş olanları vardır. İnce kuyumculuk işi altın ve gümüş tellerle örülmüş kemerlerde bulunmaktadır (Koçu, 1996, s.152). I. Selim'in (Yavuz) açık yeşil üzerine altın işlemeli kemer taktığı bilinmektedir. Sarayda Çuhadar Ağası Kesme diye tabir edilen sırmadan bir çeşit kemer takardı. Hazine-i Hassa Mülazimlerinin bellerine içi ve üzeri ağır sırma işlemeli kapaklı som sırmadan kemer takarlardı. Kız Bekçileri de bellerine kapağı sırma işlemeli enli siyah çuha kemer takardı (Sürür, 1976, s.23).

Hamaylı: Omuzdan çapraz asılan bağıdır. Kılıç hamaylı, nişan hamaylı, aynı suretle asılan muskalara, uğur tılsımlarına da hamaylı denir. Hamaylı okula giden çocukların omuzdan çapraz asılan cüz keselerine de, çapraz bağı ile beraber hamaylı denirdi. II. Abdülhamid zamanında öğrencisi için üniforması olan okullarda bir karış enliğinde kırmızı atlastan hamaylılar yapılır ve üzerine sarı sırma veya beyaz ipek ile padişahım çok yaşa dövizi işletilirdi. Kılıç hamaylılarının ise som sırma işlemelileri vardı. (Koçu, 1996, s.127)

Tiraz: Elbiselerin yaka ve kol ağızlarına, önlerine ipek ve sırma ile yapılan süstür. Askeri üniformalara konulan rütbe işareti işlemeler, öğrenci ceketlerinin göğüslerine işlenen okul armaları, Frenk gömleklerindeki harf markalara eskiden tiraz adı verilirdi (Koçu, 1996, s.229).

Kuşak: Bez veya ince keten bezinden elbiselerin beline dolanarak bağlanmak amacıyla kullanılmış, iki ucu işlemeli dar ve uzun parçalardır. Uçları daha çok sırma ile işlenirdi. Topkapı Sarayı Müzesinde XVI. yüzyıldan kalma altın fon üzerine ipek iplikle işlenmiş örnekleri mevcuttur (Sürür, 1976, s.25).

Mendil: Osmanlı döneminde mendiller kadın ve erkek mendilleri olarak ikiye ayrılır. Bir de işlevlerine göre hediyelik, enfiye, burun ve merasim mendilleri olarak ayırma uğrar. Bu mendillerin en gösterişlileri merasim mendilleridir. Bu mendiller günlük mendillerden daha büyüktür ve çevre bordürlerinde 35-40 cm'yi bulan ağır işlemeler yer alır. Altın ve gümüş sim kullanılarak yapılan bu mendiller

Sultan merasimlerinde kullanılır (Berker, 1981, s.23). Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan bilhassa erkek mendilleri önemlidir. Özellikle XVI. yüzyıla ait sırma ile işlenmiş mendiller çok değerlidir. Ayrıca kadınların ipek ve altın tel ile işlenmiş, oyali bir mendili üstlüğün göğsüne veya omuz başına elmas bir iğne ile süs olarak ilâştirirlerdi (Koçu, 1996, s.172).

Eldiven: Ceylan ve deve derisinden hazırlanmış ve sahibinin mevkisine göre ipek veya altın tel ile işlenmiş eldivenler yapılmıştır. Deri işlemeciliğinde çalma, çarpma, kabartma, yapıştırman, elvan denilen usulleri bulunan deri üstüne ipek veya altın tel işlemler eldivencilikte de kullanılmıştır (Koçu, 1996, s.101)

Uçkur: Eskiden alt kısma giyilen her şey belden uçkur denilen ince kuşaklarla tutturulurdu. İnce keten bezi veya pamuklu kumaştan yapılan, enleri 20 cm. ile 25 cm., boyları 225 cm. ile 230 cm. arasında değişen uçkurlara şalvarbend de denir. İlk önceleri enleri dar olan uçkurların 18. yüzyılın sonlarında enleri genişlemiştir. Uçkurların her iki ucunda ipek veya sırma ile işlenerek süslenmiştir (Berker, 1981, s.23).

Önlük: Padişahların önlerine taktıkları boyun kısmı oyuntulu küçük bir parçadan ibarettir. Önlükler yemek zamanında kullanıldığı gibi traş esnasında da kullanılırdı. Genellikle kadife veya buna benzer kumaşlardan hazırlanarak sırma veya simle işlenmişlerdir (Gönül, 1973, s.65).

3.3.4.4. Askeri eşyalar

Silahlık: Çeşitli silahları koymaya mahsus meşinden kat kat bir kuşaktır. Delikanlılar için yapılan üç veya yedi katlı silahlıkların en üst katı sırma, klaptan işleme ile süslenirdi (Koçu, 1996, s.206).

Tozluk: Eski dönemlerde bacakların kirlenmemesi için erkeklerin baldırlarına geçirdikleri bir çeşit giysidir. Genellikle akıncı Türklerin kullandıkları

çuha veya kadifeden hazırlanan tozluklar genelde sırma ile işlenirdi (Koçu, 1996, s.231).

Çadır: Osmanlı döneminde çadır sanatına çok önem verilmiştir. Bu dönem ait sultan çadırları Türk ve dünya müzelerinin en değerli ürünleri arasında yer almaktadır. Sarayda çadır yapımı, bakımı, onarımı işleriyle ilgili bir atölyenin kurulduğu ve burada devamlı işçilerin ve sanatkarların olduğu bilinmektedir. Günlük ve özel günler için hazırlanan çadırların en gösterişli olanları padişahlar için hazırlanırdı. Gezici saray niteliğinde olan bu çadırlar değerli kumaşlar üzerine yapılmış zengin işlemelerle süslenirdi (Atasoy, 2002, s.55).

Osmanlı çadır süslemelerinde metal ipliklerin kullanımı oldukça fazla görülür. 17. Yüzyıl çadırlarında sırma işlemelere seyrek olarak rastlanır. Özellikle 18. Yüzyılda sırma işlemler ağırlık kazanarak tel kırma, sarma, pullu ve tel tırtıllı işlemler, kabartma sırma işleme tekniklerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. 19. Yüzyılda ise birdenbire çadırdan çok sayebanlar (güneşten ve yağmurdan koruyucu nitelikte, etekleri açık büyük şemsiye) kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzyılda altın ipliklerle işleme çok fazladır. Çadır ve sayebanların işlemlerinde altın ve gümüş ipliklerin kullanımının bu dönemde artmasıyla çadırlar daha fazla ağırlaşmıştır (Atasoy, 2002, s.116-122).

Sancak: Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait metal iplikle işlenmiş eşyalar arasında sancaklar da bulunmaktadır. Çoğunlukla sırma kullanılarak sarma tekniğiyle işlenmiş örneklerin yanı sıra dival işi ile süslenmiş örneklerde mevcuttur. Sancakların üzeri genellikle yazılı motiflerle ve tuğralarla bezenmiştir.

Bugün Maçka Askeri Müzesi’de sergilen pek çok sancak bize bu konuda bilgi sunmaktadır. Müzede bulunan 1877 tarihli Mekteb-i Hümayun Taburu sancağı dival işi tekniği ile sırma kullanılarak işlenmiştir. XX. Yüzyıl başlarına ait dival işi ile işlenmiş Zuhaf Alayı sancağı kırmızı atlas zemin üzerine kabartma ay ve yıldız motifleriyle süslenmiştir. Ay yıldız motifleriyle bezenmiş 1921 tarihli bir başka sancak ise sim iplikle suzeni tekniği ile işlenmiştir. Bu bayrak İzmir’in Yunan işgalinden kurtulduğu gün, İzmir halkı tarafından Atatürk’e sunulmuştur. Müzede tek

renkli sancaklar arasında sarı metal iplikle sarma tekniği ile işlenmiş ve bir yüzünde arma, diğer yüzünde kelime-i tevhid işli kırmızı alay sancakları bulunmaktadır. Bir yüzünde Fetih suresinin yer aldığı gaza sancakları da sarı simle işlenmiştir. 1893 tarihli metal iplik kullanılarak dival işi ile işlenmiş başka bir sancak da ise pul ve tırtıl gibi süsleyici gereçler kullanılmıştır (Barışta, 1993, s.73-74).

Hamaylı: Sancakların taşınması için kullanılan hamaylılar arasında metal ipliklerle işlenmiş olanlar da bulunmaktadır. Askeri Müzede çok sayıda hamaylının arasında XX. yüzyıl başlarına ait bordo kadife üzerine sarı simle bezenmiş bir hamaylı bulunmaktadır. Ayrıca hatıra olarak hazırlanan bir grup hamaylı da sarma ve dival işi ile işlenmiştir (Barışta, 1993, s.74).

Üniforma: Osmanlı İmparatorluğu döneminde asker kıyafetlerine ve onlara savaş alanında destek veren mehter takımının kıyafetlerine çok önem verilmiştir. Mehtere ait yeşil, lacivert ve kırmızı çuha ya da ipek kumaş kullanılarak hazırlanmış kıyafetlerin üzeri kordon tutturma tekniği ile işlenmiştir. Bu kıyafetlerin yanı sıra kol ağzları, özellikle apoletleri sırma ile işlenmiş batılı modasına uygun üniformalar dikkat çekmektedir. Ayrıca kırmızı kumaştan hazırlanmış Zuhaf Alayı er selamlık üniforması kordon tutturma iğnesiyle süslenmiş binişiyle çok üst düzeyde bir teknik uygulamaya işaret etmektedir. Mehter takımına ait giyim kuşamın yanı sıra bandoya ait müzik aletlerinin örtüleri de kadife üzerine dival işi veya kordon tutturma teknikleriyle oluşturulmuş serpmeye çiçek motifli işlemelerle süslüdür. (Barışta, 1993, s.75-76).

Bilindiği gibi pek çok yabancı seyyah Osmanlı dönemine ait anılarında, Türk ordusunun giyim-kuşamı ile ilgili belge niteliği taşıyan bilgilere yer vermiştir. Bu seyyahlardan Tavernier XVII. yüzyılda Edirne'den dönen Valide Sultan'ın alayında bulunan sipahilerin son derece gösterişli kıyafetler giydiklerini ve sağ yanlarında altın simli çiçekler işli kadife sadaklar, sollarında ise aynı şekilde işlenmiş yeşil kadifeden bir kılıf içinde yaylarını taşıdıklarını anlatmıştır (Barışta, 1993, s.71).

19. ve 20. Yüzyıllarda Osmanlı ordusu mensupları, ön yakası ile kol ağızları metal ipliklerle işlenmiş üniformalar giymişlerdir. Avrupa modasını yansıtan bu kıyafetler ceket ve pantolondan oluşmaktaydı.

Yay Kesesi: Kadife veya deriden yapılmış ok muhafazalarıdır. Bu keselere tirkeş adı da verilir. Tirkeşlerin kadife olanlarına sırma ile çeşitli motifler işlenmiştir (Gönül, 1973, s.66). Topkapı Sarayı Müzesi'nde 16. yüzyıla ait altın ve inci gibi değerli taşlarla işlenmiş örnekleri mevcuttur (Özbel, 1945b, s.9).

Eğer örtüsü: Atın sağrısına örtülen örtülerdir. Türklerin atlara büyük önem verdiği ve savaşta veya merasim alaylarında son derce gösterişli biçimde hayvanlarını süsledikleri bilinmektedir. Genellikle kadife veya ipek kumaştan hazırlanan eğer örtülerinin üzerini altın işlemlerle süslemişlerdir (Clot, 2005, s.185).

3.3.4.5. Diğer eşyalar

Taht Örtüsü: Tahtın üstüne konan minderlerin örtülerine denir. Minder ölçüsünde yapılan bu örtüler atlas, kadife, brokar kumaş üzerine genellikle altın, gümüş sırma ile dival işi tekniğinde işlenmiştir (Berker, 1981, s.28). Kanuni Sultan Süleyman için At Meydanında kurulan kadifeyle döşeli, altın işlemeli taht örtüsü buna örnek gösterilebilir (Clot, 2005, s.52).

Taht Saçağı: Bayramlarda ve merasimlerde büyük işlevi olan bu örtüler 15 cm. X 150 cm. ölçülerinde hazırlanır, genellikle kırmızı ve mor renklerde olur. Taht saçaklarının üzeri tamamen altın veya gümüş sırma işlemelidir (Berker, 1981, s.28).

Puşide: Metal ipliklerle işlenmiş en başarılı uygulamalar arasında puşide (sanduka örtüsü) ve puşide levhalarını saymak gerekir. Bu örtüler genellikle kapağı örten, yan tarafları saran ve baş ile ayağı kaplayan altı parçadan oluşur. Ayrıca tek parça dikdörtgen olarak hazırlanmış puşideler de vardır (Yılmazkurt, 2000, s.307). Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze kalan puşideler, kullanılan malzeme, teknik, işleme konuları ve kompozisyon özellikleri ile dönemin işleme özelliklerini

yansıtmaktadır (Koçak, 2003, s.155). Hat sanatı örnekleriyle bezenmiş bu ürünler arasında Konya Mevlana Müzesi'nde bulunan III. Selim'in kabartma tuğrası yanı sıra 1205 Hicri tarihi ile Derviş Ebubekir Ali tarafından işlendiği belirtilen, 423 cm. X 297 cm. boyutlarındaki puşide 19. yüzyılın en seçkin parçaları arasında gösterilmektedir. Puşide üzerine dival işi tekniği ile fatiha, ihlas sureleri ve 18 esma nebi yazıları işlenmiştir. Konya Mevlana Müzesi'nde bulunan bir başka puşide levhasında ise H.1205 (M.1790) ve H.903 (M.1528) tarihleri yer almaktadır. Üzerinde III. Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'la ilgili bilgiler olan 168 cm. X 165 cm. boyutlarındaki puşide, yeşil atlas üzerine metal iplik kullanılarak dival işi tekniğiyle işlenmiştir (Barışta, 1989, s.49-50).

Kutsal Örtüler: Osmanlı İmparatorluğu döneminde işleminde en fazla metal iplik kullanılan eşya Kisve-i şerif adı verilen Ka'be örtüleridir. Siyah kumaştan hazırlanan ve 15 metre kare büyüklüğündeki kapı perdesi ve perdenin üstünden Ka'be'yi çepeçevre dolaşan siyah kuşak altınlı ve gümüşlü telle işlenirdi. Her sene Mekke ve Medine'ye gönderilen bu kutsal örtülerde malzeme ve işçiliğin en kalitelisi kullanılmıştır. Dikdörtgen perde kare ve dikdörtgen şeklindeki bölümlere ayrılarak her bölüm içine Kur'an'dan alınmış ayetler işlenmiştir. Saray atölyelerinin zerduzan bölümü (altın işleyicileri) tarafından saf gümüş ve altın yaldızlı gümüş tel birlikte kullanılarak işlenmiştir. Bugün Topkapı Sarayı Müzesi'nde 18 adet perde bulunmaktadır. Sultan Süleyman adını ve 1543 tarihini taşıyan perde bunların en eski olanıdır. Ka'be'ye gidip döndüğü için kutsandığına inanılan perdelerin çoğu parçalanarak hacılara dağıtılmış, türbelere sanduka örtüsü olmak üzere veya camilere levha gibi asmak için gönderilmiştir (Tezcan, 2001, s.75-76).

Seccade: 210 X 110 cm. veya daha değişik ölçülerde, çeşitli kumaşlardan yapılan namaz örtüsüdür. Seccadeler 16. ve 17. yüzyıllarda keten veya ince yünlü kumaşlardan, 18. ve 19. yüzyıllarda ise atlas, saten, kadife, keçe ve çuhadan yapılmıştır. Seyahat ve muharebelerde kullanılan seccadeler deriden hazırlanmış ve altın ve gümüş sırma ile işlenmiştir. Devrin süsleme özelliklerini yansıtan seccadelerin orta kısmı genellikle işlemlenmiş bırakılır (Berker, 1981, s.25-26).

Yağlık: Yağlı elleri ve ağzı silmek için kullanılan yağlıklar, eski Türk işlemlerinin en güzel örnekleri arasındadır. Yer sofrasının çevresini kuşatacak büyüklükte hazırlanmış olanları bulunan yağlıkların, ipek ve altın sırma ile işlenmiş son derece gösterişli örnekleri vardır (Koçu, 1996, s.238).

Makrama: İşlevi peçete olan makramanın görünümü dikdörtgen şeklinde, iki ucunda işlemesi olan keten veya pamuklu örtülerdir. Mahrama olarak da kullanılır ve anlamı uzun örtü demektir. Kullanıldığı yere göre şerbet makraması, yemek makraması, abdest makraması gibi isimler alır. Bu örtüler 16. ve 17. yüzyıllarda 45-50 cm. en ve 90-100 cm. boyda hazırlanırken, 18. ve 19. yüzyıllarda 90-100 cm. en ve 150-160 cm. boylarına ulaşmıştır. Makramaların üç veya dört metre olanları vardır ve bunlara dolama denir. Yerde yemek yenirken sini etrafını çevreleyen kişilerin önünü örter. Yağlık görünüşü bakımından makramayı andırıyorsa da işlevi ve ölçüleri daha değişiktir. Makramaların işlenen bölümü her iki uç olup, ipek ya da metal iplik kullanılarak son derece gösterişli bezemelerle süslenmiş olanları mevcuttur (Berker, 1981, s.25).

Peşkir: Elleri ve yüzü yıkadıktan sonra kurulamak için keten ya da pamuklu dokumalardan hazırlanan ve karşılıklı iki kısa kenarı işlemlerle bezenmiş dikdörtgen bir örtüdür. Günümüze metal ipliklerle işlenmiş çok sayıda örneği ulaşan peşkirlerin, dize örtülerek aynı zamanda peçete gibi kullanıldığı da bilinmektedir (Barışta, 1999, s.222). İşlemede kullanılan iplik türü, renk ve kompozisyon özellikleri bakımından yağlık, makrama ve peşkirler birbirinden çok az farklarla ayrılırlar. Yağlıklarda sevgi, uzun ömür, sıhhat motifleri uygulanırken, makramalarda ve peşkirlerde uzun ömür, sevginin yanı sıra bereket, bolluk, yazı, ev, türbe ve çeşitli çiçekler işlenir (Berker, 1981, s.25).

Çevre: Çevreler kare biçiminde ve dört kenarı bordür biçiminde suyla çevrilmiş ya da dört köşesinde motiflerin yer aldığı keten veya pamuklu dokumalardan hazırlanan bir çeşit örtüdür (Barışta, 1999, s.202). Çevre eski devirlerde kadınların, kızların, hatta sultanların ve hanımların, harem hayatında cariyelerin oyelerinin hazırlanması, sırma ve ipek ile işlenmesi bakımından önemli bir konu olmuştur (Koçu, 1996, s. 71). Ev eşyası olarak kullanılan veya başa örtülen

evrelerin günümüze ulaşmış çok kıymetli örnekleri vardır. Özellikle 16. yüzyıla ait çevreler paha biçilmez değer taşırlar. Bunlar beyaz renkli ince bezden yapılmış ve ortada küçük bir kare şeklinde boşluk bırakılmıştır. Kenarlar tamamen sırma ile işlenmiş yaprak ve şekillerle süslenmiştir (Gönül, 1973, s.63).

Bohça: Kare ya da kareye yakın boyutlarda atlas, keten, kadife, pamuklu vb. kumaşlardan, eşyayı temiz tutmak, saklamak veya taşımak için hazırlanan bohçalar arasında metal ipliklerle işlenmiş olanları mevcuttur (Barışta, 1999, s.200).

Havl: El ve yüz kurulamaya yarayan havlular, suyu emme özelliği olan kumaşlardan yapılrđı. Kullanılacak yere göre değişik ölçülerde hazırlanan el, yüz, ayak, hamam havlularının her iki ucunda renkli ipliklerle ya da sırma ile yapılmış işlemelere rastlanır. Eski el işlemeli havlularda özellikle Bursa ve Selanik dokuma havlularındaki sırma işler çok makbuldür (Berker, 1981, s.25).

Yorgan yüzleri: Erken devirlerde keten bezden yapılan yorgan yüzleri daha sonraki yüzyıllarda saten, atlas, kadife gibi kumaşlardan hazırlanmıştır. Yorgan yüzü süslemelerinde genellikle hayat ağacı, kıvrık dal, yaprak ve iek motiflerinin yer almıştır. Renkli ipek iplik veya sırma kullanılarak sarma, dival işi vb. tekniklerde bezemeler uygulanmıştır (Berker, 1981, s.28).

Nihali: Kullanıldığı yere göre yemek, tabak, taht nihalisi gibi isimler alan bir çeşit örtüdür. Taht nihalileri dikdörtgen şeklinde ve tahtların altına serilir. Altın, gümüş tel ve ipek işlemelidir. Yemek nihalileri genellikle daire biçiminde olup keten, saten, atlas, kadife gibi kumaşlardan yapılmıştır. Yarı çapları 50 ile 80 cm. arasında değişen yemek nihalileri kahve tepsisi ve fincanlarının önüne konarak süslemek amacıyla da kullanılır. Büyük boyutlu olanlarının sofra altlığı olarak kullanıldığı da bilinmektedir. Tabak nihalileri deriden yapılmıştır. İşleme tabak ölçüsünden biraz büyük olan nihalinin kenarlarından görünür. Genellikle gümüş veya altın sırma ile sarma tekniğinde yapılmıştır (Berker, 1981, s.28).

Ayna rts: Eski Türk evlerinde gündüz süslemek gece örtmek için kullanılan, dikdörtgen şeklinde genellikle 60 X 30 cm. llerinde rtlerdir. İnce

kumaşlardan hazırlanan ayna örtülerinin üzerinde metal iplik kullanılarak pesent, mürver, sarma, tel kırma gibi işleme teknikleri görülür (Berker, 1981, s.27).

Berber Futası: Saç ve sakal traşı olacak kişni kullanması için yapılmış bir önlük olup boyun ve yaka kısımları işlemelidir. Ayrıca tüm yüzeyde de serpmeye işlemler bulunur. 18. Yüzyılda çok moda olan berber futalarının metal ipliklerle işlenmiş olanları mevcuttur (Berker, 1981, s.28).

Ciltler: Osmanlı döneminde kumaş veya deri üzerine işlenerek yapılmış ciltler bulunmaktadır. Bu işlemler altın, gümüş sim veya ipek iplikle yapılmıştır (Özcan 1990, s.4). Gümüşle yapılan işlemeli ciltlere simdüzü cilt adı verilir. Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail 300 numarada kayıtlı 1000-1500 Yılları Osmanlı Tarihi adlı kitabın kapağı deri üzerine gümüş telle işlenmiştir. Deri üzerine altın yaldızlı sırma ile işlenmiş ciltler özellikle Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Ürünler Bölümünde bulunmaktadır. Bunlara altınla işlenmiş olmalarından dolayı zerdüzi cilt denilmektedir (Özen, 1998, s.22).

Osmanlı döneminde 17. yüzyılda deri üzerine, geç dönemde ise kumaş üzerine sırma ile işlenerek süslemeler yapılmıştır. 18. yüzyıl içerisinde yapılan üzeri işlemeli klasik deri kaplar dikkat çekicidir. III. Ahmet zamanında (1703-1730) bu konuda çok güzel ürünler meydana getirilmiştir. Bu yüzyılın ilk yarısından itibaren realist motifler kullanılarak yapılan ciltlerin üzerine, süsleme motifleri sırma ile işlenerek yapılmıştır (Güney, s:123).

Kumaşlar: Altın ve gümüş telin dokumalarda kullanılması çok eskiye dayanır. Selçuklu ve Anadolu Beylikler döneminde dokumacılık en yüksek seviyeye ulaşmış ve metal iplikler dokumalarda da kullanılmıştır (Altay, 1974, s.12). Selçuklu sultanları Sivas ve Kayseri’de çok kıymetli ipekli kumaşlar dokutmuşlar ve bu kumaşları Avrupalı krallara hediye etmişlerdir. Bu dokumaların orijinalliği kullanılan desenlerden gelir. Stilize edilmiş hayvan motiflerinin yer aldığı desenlerde, hayvanların başı ve kanatları sırma ile işlenmiştir (Arseven, 1984, s.263).

Osmanlıların yerleşik düzene geçmelerinden sonra, sarayda altınlı kumaş ve işlemlerin daha ağırlıklı olarak yapıldığı bilinmektedir. Dokumalarda altın, gümüş ve yaldızlanmış gümüşten çekilen tel doğrudan kullanıldığı gibi, ipek iplik üzerine sarılarak yani klaptan da kullanılmıştır (Tezcan, 2001, s.70). Osmanlılarda kumaşlar nakkaşların hazırladıkları desenlere göre dokuma atölyelerinde üretilir ve kumaşların nasıl dokunacağı, klaptanlardaki altın ve gümüş oranı saray tarafından belirlenirdi (Anonim, 1999, s.5). Osmanlılar sultanlarının giydikleri kapaniçe adı verilen kaftanlar ve şehzadelerin elbiselerinde kullanmak üzere Bursa’da dibalar (sırmalı ipekli kumaşlar) dokutmuşlardır. O devirde malzemenin zenginliği ve desenlerin güzelliği ile bütün dünya kumaşlarından üstün olan bu kumaşların ünü dünyaya nam salmış, Çinliler bile Bursa’dan kumaş satın almışlardır. Özellikle XVI. yüzyılda Bursa tezgahlarında dokunan sırmalı kumaşlar her yerde aranmıştır. Ayrıca bu kumaşlar Macaristan, Polonya, İtalya ve Balkan ülkelerine satılmıştır (Arseven, 1984, s.263-265).

Metal iplik kullanılarak dokunan kumaş çeşitleri arasında dokunuşu itibariyle kadifenin bir cinsi olan çatma, çözgüsünde ipek atkısında ise ipek ve klaptan kullanılan telli hatai, atkısında altın alaşımlı gümüş veya doğrudan doğruya gümüşlü klaptanla dokunmuş bir ipekli kumaş olan kemha, atkısında altın alaşımlı gümüş tel veya doğrudan doğruya gümüş tel kullanılarak dokunan seraser bulunmaktadır (Altay, 1979, s.11-14). Baştanbaşa anlamına gelen seraser olarak da tanınmaktadır. Osmanlı dokumaları içinde en pahalısı olan seraserin dokunduğu tezgah sayısı ve kalitesi daima devlet kontrolünde tutulmuştur (Tezcan, 2001, s.73).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde yukarıda belirtilen uygulama alanları dışında beşik örtüsü, divan örtüsü, yatak örtüsü, yastık, Kur’an kabı, sünnet takımları, salıncak yüzü vb. pek çok eşyanın üzerinde metal ipliklerle yapılmış işlemlere rastlanmıştır.

3.4. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde Bulunan Metal İpliklerle İşlenmiş Ürünlerde Kullanılan İşleme Tekniklerinin Analizleri

Bu bölümde Müzede incelenen ürünlerde kullanılan işleme teknikleri hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. İşleme teknikleri analiz edilerek, şekiller aracılığı ile işlem basamakları halinde sunulmuştur.

3.4.1. Elde Dival İşi Yapma

Sırma işi, Mıhlama, Maraş işi gibi isimlerle de bilinen Dival işi özellikle kadife, canfes, atlas, tafta gibi kumaşlar üzerine özel kalıplar kullanılarak işlenen geleneksel bir işleme tekniğidir. İşlenecek olan motif ince kağıtlara çizildikten sonra çirişle mukavvaya yapıştırılır. Daha sonra motif möhlüke adı verilen özel bir bıçakla oyularak mukavva bir kalıp hazırlanır ve işlenecek kumaş üzerine yapıştırılır. Mukavva kalıbın üstü 8-10 kat metal iplikle, alta geçmemek üzere, yan yana üstten sarma, alttan mumlanmış ipek iplik ile hırsto teyeli şeklini veren bir tutturma ile işlenir. Bu işleme için cülde adı verilen özel bir araç kullanılır (Berker ve Durul, 1970, s.29). Doldurulmuş sarma iğnesine benzemesine rağmen düz bir arka yüzey elde etmek ve metal ipliği az kullanmak amacıyla uygulanan bir yüzeysel sarma türüdür (Barışta, 1997a, s.54).

Tek yüzlü bir işleme olan Dival işi biz yardımı ile kumaş ve karton delinerek iğnenin alttan üste, üstten alta geçmesi sağlanarak işlenir. Alt ve üst ipliklerin düğümlenmesi desenin kenarında ve kumaş arasında kalır. Üst iplikler ince ve çok sayıdadır. Bu ipliklerin işlemeye düzgün ulaşması için çağ adı verilen makaralık kullanılır. Eski yıllarda dival işinde alt dolgusu yapmak için mukavva yanında pamuk, deri veya iplikte kullanılmıştır. İplikle kabartma işlemi gerçekleştirilen örneklerde desen kartondan oyulmadan kumaşa çizilerek yapılmaktadır. Günümüzde özel hazırlanmış karton, sertleştirilmiş kumaş ve 1 mm. kalınlığında ince kösele kullanılmaktadır. Desen sertleştirilmiş kumaş veya kösele

üzerine doğrudan çizilmektedir. Sertleştirilmiş kumaş ince kumaşlara uygulama yapılırken tercih edilmektedir (Markaloğlu, 1996, s.6-7).

3.4.1.1. Çiriş Hazırlama

Araç ve gereçler: Çiriş, kap, su, elek.

İşlem Basamakları:

1. Çirişi eleyiniz.
2. Kaba yeteri kadar su koyunuz.
3. Çirişi azar azar sol elle suya katarken, sağ elinizle karıştırınız.
4. Çirişi içinde hiç pürüz kalmayacak şekilde sağ elinizin işaret parmakları arasında açıldığında akmayacak kıvama gelinceye kadar eziniz (Özcan, 1971, s.74).

3.4.1.2. Desenleri Beyaz Kartona Yapıştırma

Araç ve gereçler: Hazırlanmış çiriş, desen, beyaz karton, kuru beyaz sabun, makat, makas.

İşlem Basamakları:

1. Deseni parşömen kağıdına çiziniz.
2. Beyaz kartonu desen kağıdında 1-2 cm. büyük kesiniz.
3. Çirişi beyaz kartona ince bir tabaka halinde sürünüz.
4. Desenin yüzü üste gelecek şekilde çirişli kartonun üzerine yerleştiriniz.
5. Sabunla çirişi tamamen kağıdın altından çıkarmadan deseni yerleştiriniz.
6. Makatla iki kağıt arasında kalan hava boşluklarını çıkararak yapışma işlemini sağlayınız.
7. Tekrar sabun sürerek kurumaya bırakınız (Markaloğlu, 1996, s.26).

3.4.1.3. İşleme Kartonu Hazırlama

Araç ve gereçler: Hazırlanmış çiriş, sarı karton, çimento kağıdı, kuru beyaz sabun, makat, makas.

İşlem Basamakları:

1. Sarı kartonu ve çimento kağıdını aynı büyüklükte kesiniz.
2. Sarı kartona çirişi yedirerek sürünüz.
3. Çimento kağıdını çirişin üzerine yerleştiriniz.
4. Önce sabun sonra makat yardımıyla çimento kağıdını sarı kartona yapıştırınız.
5. Kağıtta buruşukluk olmamasına ve yırtılmamasına dikkat ediniz.
6. Kartonu ters çevirerek düzgün bir kat çiriş sürünüz (Markaloğlu, 1996, s.26-28).

3.4.1.4. Desenleri İşleme Kartonuna Teyelleme

Araç ve gereçler: Cülde, biz, beyaz kartona yapıştırılmış desen, işleme kartonu, alt ipliği, balmumu, dikiş iğnesi, nakış makası, büyük makas.

İşlem Basamakları:

1. Desen kağıdı büyüklüğünde iki adet işleme kartonu kesiniz.
2. Çirişli kısımları altta kalmak üzere iki kat işleme kartonunun üzerine desen kağıdını yerleştiriniz.
3. Üç kat kartonu kaydırmadan cüldeye sıkıştırınız.
4. İpliği mumlayarak iğneye geçiriniz.
5. Sağ ele bizi sol ele iğneyi alınız.
6. Desenin 0,5 cm. dışından teyelleiniz (Markaloğlu, 1996, s.34).

3.4.1.5. Desenleri Oyma

Araç ve gereçler: Möhlüke, teğellenmiş desen, 4 kat gri karton.

İşlem Basamakları:

1. Möhlükenin sapını avuç içine oturtunuz.
2. İşleme desenin ortasından başlamak şartıyla bıçağın ucunu desen çizgisinden tamamen çıkarmadan 1 mm. aralıklarla batırıp çıkarınız.
3. Desenin koparılmadan oyulması için bağlantı yerlerine dikkat ederek, deseni bütün dış hatlardan oyup çıkarınız.
4. Beyaz kartona yapışmış desen kağıdını atınız.
5. Çirişli kartona oyulan deseni kumaşa yapıştırmak üzere koruyunuz (Markaloğlu, 1996, s.34-35).

3.4.1.6. Oyulan Deseni Kumaşa Yapıştırma

Araç ve gereçler: Oyulmuş desen, işleme kumaşı, astar kumaşı, çekiç, ütü ve ütü malzemesi, mukavva, parşömen kağıdı.

İşlem Basamakları:

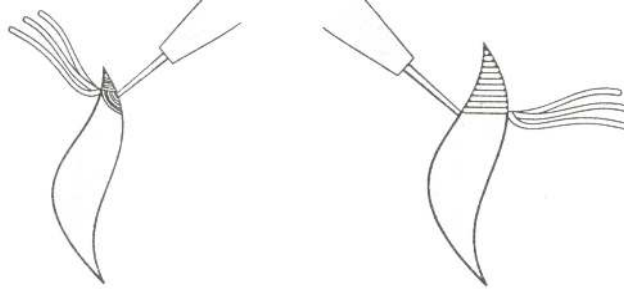
1. Kumaşı ütüleyiniz.
2. İşleme kumaşına desenin yapışacağı yeri saptayınız.
3. Oyulmuş deseni iş parçasına tersini hafif nemlendirerek yapıştırınız.
4. Desenin iyi yapışmasını sağlamak için çekiçle hafif hafif vurunuz.
5. Mukavvayı iş parçası büyüklüğünde kesiniz.
6. Astar kumaşını desen büyüklüğünde kesiniz.
7. Desenin kenarından teyelleyiniz.

3.4.1.7. Dival İşine Başlama ve Dival İşinde Düz Sarma Yapma

Araç ve gereçler: Cülde, çağ, biz, sim, alt ipliği, balmumu, dikiş iğnesi, nakış makası, iş parçası.

İşlem Basamakları:

6. İşi cüldeye sıkıştırınız.
7. Makaraları çağa yerleştirip, simlerin uçlarını birleştiriniz.
8. Alt ipliği mumlayınız ve ipliği iğneye geçirip ucunu düğümleyiniz.
9. Bizi sağ ele iğneyi sol ele alınız.
10. Kartonun sol üst yanından başlama noktasının 1-1,5cm. uzağına ve desenin tam kenarına bizi dik olarak batırınız.
11. İğneyi bu noktadan üste çıkarınız.
12. Simleri araya alarak çıktığınız noktadan iğneyi terse geçiriniz (İpliği sonuna kadar çekmeyiniz).
13. Oluşan ilmeğin arasına simleri birleştirilmiş uçlarını 2 mm. dışarı çekerek yerleştiriniz.
14. Alt ipliği çekip simlerin ucunu sıkıştırınız (Dival işinde oluşan düğüm üstten görünmemeli ve tam alta geçmemelidir. Kumaş ile karton arasında kalmalıdır).
15. Kartonun sağ tarafına (başlama noktasına) bizi batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
16. Simleri araya alarak çıktığınız noktadan iğneyi terse geçirirken, simleri sağ elin başparmağı ile yan yana getirerek düzeltiniz.
17. Alt ipliği çekerek ilmeği sıkıştırınız.
18. Kartonun sol tarafına bizi batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
19. Simleri araya alarak çıktığınız noktadan iğneyi terse geçiriniz.
20. Alt ipliği çekerek ilmeği sıkıştırınız ve sarma işlemine desenin kavisli yerlerinde içte sık dışta seyrek olarak batarak 10-11-12-13-14-15. işlem basamaklarını tekrar ederek devam ediniz.
21. İşlem bitince simlerin uçlarını kartonla kumaş arasına gizleyiniz (Markaloğlu, 1996, s.39).

Şekil 1. Dival işinde düz sarma (Köklü, 2002, s.138).

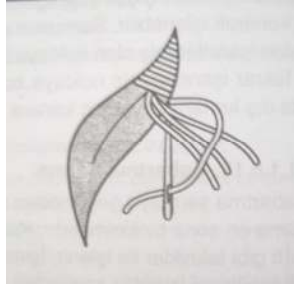
3.4.1.8. Dival İşinde Yarmalı Sarma Yapma

Araç ve gereçler: Cülde, cağ, bizi, sim, alt ipliği, balmumu, dikiş iğnesi, nakış makası, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. Desen özelliğine göre yarmalı bölüme ulaşınca kadar sarma yapınız.
2. Desenin kenarına bizi batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
3. Simleri araya alarak çıktığınız noktadan iğneyi terse geçiriniz.
4. Simleri kenara alınız.
5. Bizi yarmaya batırınız ve alt ipliği üste çıkarınız.
6. İğneyi üst ipliklere dolayarak çıktığınız noktadan iğneyi terse geçiriniz.
7. Bizi kenara kenara batınız ve alt ipliği yüze çıkarınız.
8. Simleri araya alarak çıktığınız noktadan iğneyi terse geçiriniz.
9. 4-5-6. işlem basamaklarını tekrar ederek devam ediniz.
10. İşlem bitince simlerin uçlarını kartonla kumaş arasına gizleyiniz (Markaloğlu, 1996, s.50).

Not: Sadece yarma bölümüne batıldığında iğne üst ipliğe dolanarak batılır. Bu işlem üst ipliklerin yarmalı kısma daha iyi yerleşmesi içindir.

Şekil 2. Dival işinde yarmalı sarma (Köklü, 2002, s.140).

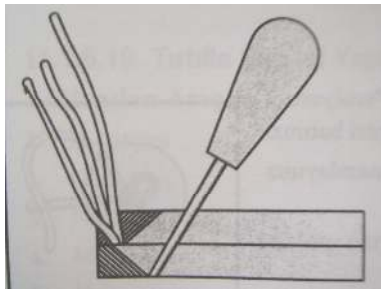
3.4.1.9. Dival İşinde Balıksırtı Yapma

Dival işinde balıksırtı görüntüsü tek yönlü verev sarma veya çift yönlü verev sarma yaparak verilir. Aşağıda çift yönlü verev sarmanın işlemi anlatılmaktadır.

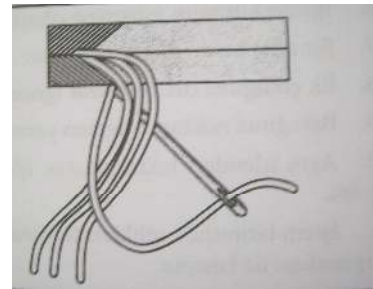
Araç ve gereçler: Cülde, çağ, biz, sim, alt ipliği, balmumu, dikiş iğnesi, nakış makası, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. Balıksırtı yapılacak yeri belirleyiniz.
2. Sarmanın altında kalacak şekilde simleri tutturunuz.
3. İki köşeyi verev sarma yapıp ortaya geliniz.
4. Ortadan üst kenarlara batınız ve ortaya geliniz (Markaloğlu, 1996, s.52).

Şekil 3. Dival işinde balıksırtı
(Köklü, 2002, s.143).

Şekil 4. Dival işinde balıksırtı
(Köklü, 2002, s.143).

Not: Karşılıklı verev sarma yapılırken kenarlara ve ortaya aynı sıklıkta batılmalıdır. Kenarlara sık, ortaya seyrek veya ortaya sık, kenarlara seyrek batıldığında balıksırtı giderek düzleşecek veya çok verevleşeceği için görüntü bozulacaktır.

3.4.1.10. Dival İşinde Kabartma Sarma Yapma

Kabartmalar düz veya verev sarma ile balıksırtı teknikleri ile sarılır. İşlemede önce kabartmasız bölümler işlenir. Kabartma en son çalışılır. Kabartma sarmanın örtücü olması için düz sarmadan 2-3 kat daha fazla sim kullanılarak sarılır. Dival işinde kartonla, iplikle, sertleştirilmiş kumaşla veya pamukla olmak üzere dört çeşit kabartma yapılmaktadır. Karton kabartma, sarı kartonun çirişle üst üste yapıştırılmasıyla elde edilir. Kalın kartona desen çizilir, oyularak üst üste yapıştırılır ve möhlüke ile yontularak hazırlanır. İplik kabartma, desen kumaşa çizilip istenilen bölümleri beyaz iş tekniğinin alt dolgusu ile kabartılır. Kumaş kabartma sertleştirilmiş kumaş üzerine çizilen desenin oyularak üst üste yapıştırılması ve möhlüke ile şekil verilmesiyle hazırlanır. Pamuk kabartma ise kartondan oyulmuş desenin üzerine ince pamuk tabakalarının üst üste yapıştırılması ile oluşturulur (Markaloğlu, 1996, s.50-51).

Araç ve gereçler: Sarı karton, yapıştırıcı, möhlüke, 0 numara zımpara kağıdı.

İşlem Basamakları:

1. Desenin kabartma yapılacak kısmını parşömen kağıdına çiziniz.
2. Deseni kabartma kartonunun sabun sürülmüş yüzüne çiziniz.
3. Möhlüke ile deseni oyarak çıkarınız.
4. İstenen kabarıklığa göre 2-3 kat üst üste yapıştırıp baskı altında tutunuz.
5. Desen özelliğine göre möhlüke ile yontunuz ve zımparalayınız.
6. Deseni çirişli karton üzerindeki yerine yapıştırınız.
7. İşlemeye başlamadan yarmalı kısımlarını möhlüke ile iyice yarıınız (Markaloğlu, 1996, s.60).

Not: İşlenecek parçada önce düz kısımlar çalışılmalı, kabartmalar sonra yapıştırılmalıdır.

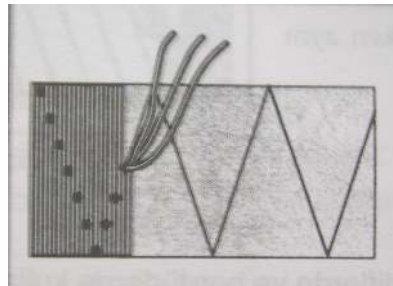
3.4.1.11. Dival İşinde Pesent Yapma

Dival işinde düz, verrev, zig zag şeklinde çeşitli pesentler uygulanmaktadır. Pesentler geniş alanlarda uzun sarma ipliklerini bölmek için kartona belirli bir düzenle batılmasıyla oluşturulur. Aşağıda düz pesent işlemi anlatılmaktadır.

Araç ve gereçler: Cülde, çağ, biz, sim, alt ipliği, balmumu, dikiş iğnesi, nakış makası, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. Düz pesent yapılacak yeri istenen sıklıkta çiziniz.
2. Simleri tutturunuz.
3. Başlangıç noktasından ilk pesent yerine kadar düz sarma yapınız.
4. Simler üst kenarda iken ilk pesent noktasına bizi batırınız ve üst iplikleri bu noktaya alınız, alt kenara geçiniz.
5. Birinci pesent deliğinden yaklaşık 2 mm. yukarıdan çizgi üzerine bizi batırınız, ve üst iplikleri bu noktaya alınız, üst kenara geçiniz.
6. İşlemeyi düz sarma yönünde sürdürürken 4 ve 5. basamaklardaki işlemleri çizgi üzerinde uygulayınız (Markaloğlu, 1996, s.54).

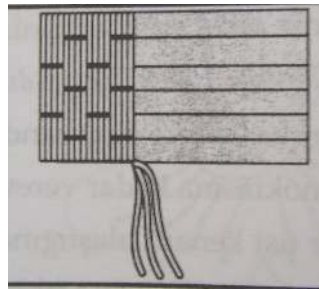
Şekil 5. Dival işinde pesent (Köklü, 2002, s.141).

3.4.1.12. Dival İşinde Hasır İğne Yapma

Araç ve gereçler: Cülde, çağ, biz, sim, alt ipliği, balmumu, dikiş iğnesi, nakış makası, cetvel, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. Hasır iğne yapılacak yeri cetvelle istenen sıklıkta çiziniz.
2. Paralel çizgilerin arasını kesik çizgilerle ikiye bölerek çiziniz.
3. Simleri tutturunuz.
4. Paralel çizgilerin başlangıç noktasını 2-3 mm. genişlikte möhlüke ile yarıınız.
5. Üst iplikleri birinci bölüme alınız, sırasıyla ikinci bölüme batınız ve alt kenara ulaşınız.
6. İsteddiğiniz genişliğe göre 3-4 defa aynı yerlere batarak sarınız.
7. Bu defa kesik çizgiler üzerinde, ipliklerin kenarından başlayarak bir önceki sarma grubu genişliğinde yarıınız.
8. Kesik çizgi üzerine batarak bir önceki sarma grubu kadar sarınız.
9. 6-7-8. işlem basamaklarını tekrarlayarak hasır iğneyi tamamlayınız (Markaloğlu, 1996, s.55).

Şekil 6. Dival işinde hasır iğne (Köklü, 2002, s.140).

3.4.2. Pul ve Tırtıl Tutturma

Eski dival işi ürünlerde genellikle işlemeyi süslemek için düz metal pul ile düz veya kıvrıkcık tırtıl kullanıldığı görülür. Özellikle tırtılla tutturulmuş düz metal pul süslemede önemli yer tutar (Köklü, 2002, s.10). Metal pulların tırtılın yanı sıra boncuk veya işleme ipliği ile de tutturulduğu örnekler mevcuttur.

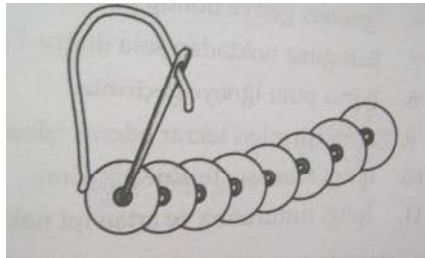
Dival işinde tırtıl ile pul beraber kullanıldığı gibi tırtılla farklı süslemeler de yapılmaktadır. Tohum görüntüsü vermek için küçük parçalar halinde kum tırtıl dikmek, işlemeyi zengin göstermek için desenin bazı bölümlerini tırtılla sarmak veya tırtılı kenar temizlemede püskül, saçak şeklinde kullanmak gibi (Özcan, 1994, s.166).

3.4.2.1. Makine Dikişi İle Pul Tutturma

Araç ve gereçler: Pul, boncuk iğnesi, iplik, nakış makası, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız.
2. İğneyi pulun ortasına batınız (Pul sağ tarafta).
3. Pulun sol kenarından yarım pul boyu mesafe bırakarak iğneyi çıkarınız.
4. İkinci pulun ortasına batırınız.
5. Tekrar sola doğru pul boyu mesafe bırakarak iğneyi çıkarınız.
6. Üçüncü pulun ortasına batınız ve aynı işlemlere devam ediniz (Markaloğlu, 1996, s.73).

Şekil 7. Makine dikişi ile pul tutturma (Köklü, 2002, s.164).

3.4.2.2. Boncuk İle Pul Tutturma

Araç ve gereçler: Pul, boncuk, boncuk iğnesi, iplik, nakış makası, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız.
2. İğneye önce bir pul sonra bir boncuk geçiriniz (Pulun yüzü üstte kalsın).
3. İğneyi pulun ortasından batırarak kumaşın tersine geçiniz ve aynı işleme devam ediniz (Markaloğlu, 1996, s.72).

Not: Bu işlem tek tek, gruplar halinde veya desenin içini doldurmak için yapılabilir.

Şekil 8. Boncuk ile pul tutturma.

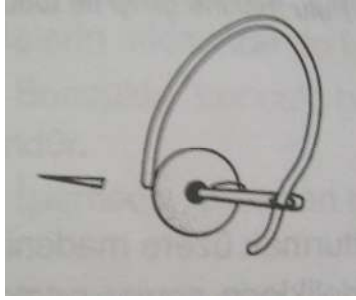
3.4.2.3. Tek Olarak Yan Yana Pul Tutturma

Araç ve gereçler: Pul, boncuk iğnesi, iplik, nakış makası, iş parçası.

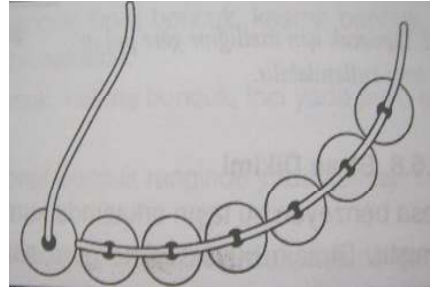
İşlem Basamakları:

1. İğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız.
2. İğneye pulu geçiriniz.
3. İğneyi pulun sağ tarafından batırınız.
4. İğneyi pulun sol tarafından kumaşın yüzüne çıkarınız.
5. İğneyi pulun ortasından batınız.
6. Yarım pul boyu ara bırakarak yüze çıkarınız.
7. İğneye ikinci pulu geçiriniz.

8. Birinci pulu tutturmanın ipliğinin dibinden ve ikinci pulun sağ tarafından iğneyi batırınız.
9. İkinci pulun solundan bir pul boyu aradan yüze çıkarınız.
10. İğneyi ikinci pulun ortasından batınız ve aynı işlemlere devam ediniz (Markaloğlu, 1996, s.72).

Şekil 9. Tek olarak yan yana pul tuturmaya başlama (Köklü, 2002, s.163).

Şekil 10. Tek olarak yan yana pul tuturma (Köklü, 2002, s.163).

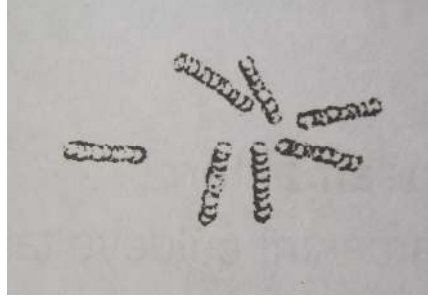
3.4.2.4. Kum Tırtıl Yapma

Araç ve gereçler: İğne, tırtıl, tırtıl renginde iplik, alt ipliği, nakış makası, iş parçası, cülde, biz, balmumu.

İşlem Basamakları:

1. İş parçasını cüldeye takınız.
2. Tırtılları 3-4 mm. uzunlukta kesiniz.
3. Alt ipliğini mumlayınız ve fazla mumu siliniz.
4. İpliği iğneye geçirip, ucunu düğümleyiniz.
5. Bizi kum tırtıl yapmak istediğiniz desenin ortasından batınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
6. Bir parça tırtılı iğneye geçiriniz ve çıktığınız noktaya geri batınız.
7. Önce tutturduğunuz tırtılın hemen yanına bizi batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
8. Bir parça tırtılı iğneye geçiriniz ve çıktığınız noktaya geri batınız.

9. 7-8. işlem basamaklarını tekrarlayarak desenin yüzeyini tırtılla doldurunuz (Markaloğlu, 1996, s.67).

Şekil 11. Kum tırtıl yapma (Markaloğlu, 1996, s.71).

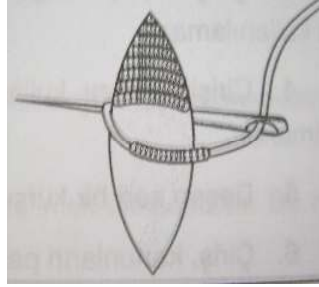
3.4.2.5. Tırtılla Sarma Yapma

Araç ve gereçler: İğne, tırtıl, tırtıl renginde iplik, alt ipliği, nakış makası, iş parçası, cülde, biz, balmumu.

İşlem Basamakları:

1. İş parçasını cüldeye takınız.
2. Tırtılları sarmanın yapılacağı desene uygun uzunluklarda kesin.
3. Alt ipliğini mumlayınız ve fazla mumu siliniz.
4. İpliği iğneye geçirip, ucunu düğümleyiniz.
5. Bizi sarmak yapmak istediğiniz desenin başlangıç noktasına batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız (Sol taraftan).
6. Desene uygun uzunlukta tırtılı iğneye geçiriniz.
7. Desenin sarma yönünde diğer kenarına bizi batırınız ve iğneyi alta geçiriniz.
8. Birinci sarmanın dibinden bizi batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
9. Desene uygun uzunlukta tırtılı iğneye geçiriniz.
10. Desenin sağ tarafından bizi batırınız ve iğneyi alta geçiriniz.

11. 8-9-10. işlem basamaklarını tekrarlayarak sarmayı sürdürünüz (Markaloğlu, 1996, s.63).

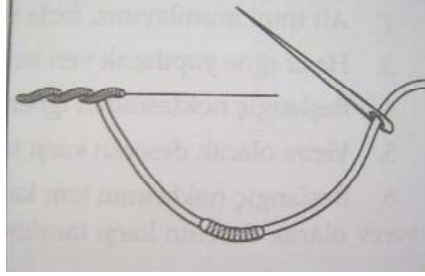
Şekil 12. Tırtilla sarma yapma (Köklü, 2002, s.147).

3.4.2.6. Tırtilla Sap İşi Yapma

Araç ve gereçler: İğne, tırtıl, tırtıl renginde iplik, alt ipliği, nakış makası, iş parçası, cülde, biz, balmumu.

İşlem Basamakları:

1. İş parçasını cüldeye takınız.
2. Tırtılları 5-6 mm. uzunlukta kesin.
3. Alt ipliğini mumlayınız ve fazla mumu siliniz.
4. İpliği iğneye geçirip, ucunu düğümleyiniz.
5. Desen çizgisinin başlangıcından bizi batırınız ve iğneyi yüze çıkarınız.
6. İğneye bir parça tırtıl geçiriniz.
7. Desen çizgisi üzerinde tırtılın boyu kadar ara bırakarak bizi batırınız ve iğneyi terse geçiriniz.
8. Desen çizgisi üzerinde bir önceki tırtılın ortasına rastlayan noktaya bizi batırınız ve iğneyi terse geçiriniz.
9. İğneye bir parça tırtıl geçiriniz, tırtılın boyu kadar ara bırakarak bizi batırınız ve iğneyi terse geçiriniz.
10. 8-9. işlem basamaklarını tekrarlayarak sap işini sürdürünüz (Markaloğlu, 1996, s.67).

Şekil 13. Tırtulla sap işi yapma (Köklü, 2002, s.146).

3.4.3. Simi İğneye Geçirmek

Sim ile işleme yaparken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunların en önemlisi simi iplik aracılığı ile iğneye geçirmektir. Sim doğrudan iğneye geçirilirse sıyrılarak bozulur.

Araç ve gereçler: Sim, nakış iğnesi ve nakış makarası.

İşlem Basamakları:

1. İpliğin iki ucunu birleştirerek iğneye geçiriniz.
2. İpliğin ikiye katlanmış yerinde ilmek oluşturunuz.
3. Simin ucunu ilmeğin içinden geçirip sıkıştırınız (Markaloğlu, 1996, s.63).

Şekil 14. Simi iğneye geçirme (Köklü, 2002, s.95).

3.4.4. Sarma Yapma

Sarma, Türk işlemelerinde çok kullanılan bir tekniktir. Beyaz, renkli iplik, sarma, sim ya da klaptanla çeşitli dokumalar veya deri üzerine uygulanan bu teknikte, desenin bir tarafından batırılan iğne diğer tarafından çıkarılarak sarılır. Bu yüzden sarma adını aldığı düşünülmektedir. Bu teknikte en çok dikkat edilmesi gereken husus, motifin sınırını taşmadan sık ve muntazam sıralar halinde işleme yapılmasıdır (Berker ve Durul, 1970, s.29).

Sarma, Türk işi tekniğinde dolgulu ya da dolgusuz, düz ya da verev olarak kullanılır. Ayrıca basit nakış iğne teknikleri ile birlikte kullanılarak karışık iğne teknikleri de elde etmek mümkündür. Bunların dışında sarma, beyaz işin temel iğne teknikleri arasındadır. Aplikede tutturma iğnesi olarak sıkça kullanılmaktadır. İşleme sanatında çok geniş bir uygulama alanına sahip olan sarma, Antep işinde de kullanılmaktadır. Dival işinin kendine özgü işleme tekniği de bir tür sarma çeşididir.

Sarma tekniği, Türk işi tekniği ile işlenmiş ürünlerde genellikle alt dolgusu yapılarak uygulanır, alt dolgusu yapılmadan uygulandığında ise verev olarak işlenerek başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Türk işinin uygulandığı eski örneklerde, renkli işlemenin aralarında özellikle bol miktarda sim kullanıldığı görülmektedir (Köklü, 2002, s.94). Nadirde olsa tamamen metal iplik kullanılarak Türk işi tekniği ile işlenmiş ürünlere de rastlanmaktadır.

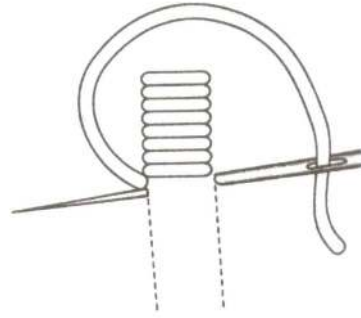
3.4.4.1. Sarma Yapma (Dolgusuz)

Araç ve gereçler: Sim, nakış iğnesi, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Sarma yukarıdan aşağıya ve soldan sağa doğru çalışılır.

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği kumaşa tutturunuz.
3. Başlama noktasından iğneyi yüze çıkarınız.

4. Sarma genişliğini ayarladıktan sonra iğneyi sağ tarafa, batırınız.
5. Soldan ilk çıktığınız noktanın bir iplik altından yüze çıkarınız.
6. İğneyi sağ tarafa ilk battığınız noktanın bir iplik altına batarak, aynı işlemleri tekrarlayınız.
7. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Özcan, 1994, s.71).

Şekil 15. Sarma (Köklü, 2002, s.60).

3.4.4.2. Dolgulu Sarma Yapma

Dolgulu sarma yapmak için desenin altını nakış teyeli ile kabartmak gerekir. Nakış teyeli alttan bir iplik üstten ise 0,5 cm. uzunluğu geçmeyen bir tür oyulgama tekniğidir. İlk sıra tamamlandıktan sonra her defasında bir iplik içeriye kayılarak desenin orta kısmına doğru yükseklik artırılır. Böylece desen üzerinde kabarıklık elde edilmiş olur.

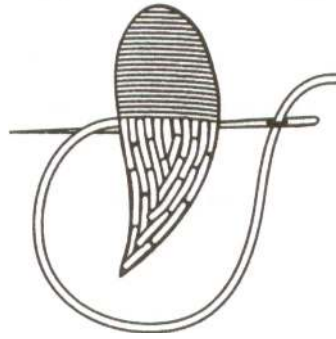
Araç ve gereçler: Sim, nakış iğnesi, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. Dolgunun içinden simi oyulgama yaparak kumaşa tutturunuz.
3. Motifin sol üst kenarından iğneyi yüze çıkarınız (Teyelin dışından ve desen çizgisinin üzerinden olmasına dikkat ediniz).

4. İğneyi sağ tarafa, dolgu teyelinin dışına batırınız.
5. İğneyi soldan ilk çıktığınız noktanın hemen altından yüze çıkarınız.
6. İğneyi sağ tarafa ilk battığınız noktanın hemen altına batarak, aynı işlemleri tekrarlayınız.
7. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Köklü, 2002, s.96).

Not: Sarma yaparken arada boşluk kalmayacak şekilde iplikler yan yana gelmeli ve asla üst üste binmemelidir. Kenarları çok düzgün olmalıdır. Sarma yaparken orta çizgisine dik açı oluşturacak şekilde çalışılmalı ve yuvarlak şekillerde iğne iç kısma daha sık, dış kısma daha seyrek batırılmalıdır (Özcan, 1994, s. 71).

Şekil 16. Dolgulu sarma (Köklü, 2002, s.97).

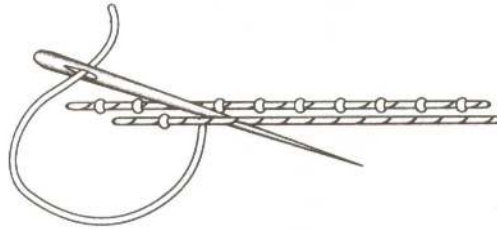
3.4.5. Kordon Tutturma Yapma

Kordon tutturma, birkaç kat ipliğin bükülmesi ile oluşturulan kordonun desen üzerinde yürütülerek, başka bir işleme ipliği ile tutturulmasından oluşan bir iğne tekniğidir. Tek başına kullanılabildiği gibi, değişik iğne teknikleri ile birlikte kullanıldığı örneklere de rastlanmaktadır (Köklü, 2002, s.176). Kordon tutturma tekniğinde iki farklı tutturma işlemi bulunmaktadır. Birinci tutturma şekli kordonun üstünden aynı ya da farklı renkteki bir iplikle, ikinci tutturma şekli ise iplik üstten görünmeyecek şekilde gizli olarak kordonun altından kumaşla temas ettiği noktadan yapılır.

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Soldan sağa doğru çalışılır.

1. Kordonu kalın iğneye geçirerek başlangıç noktasından yüze çıkarınız.
2. Tutturmada kullanılacak ipliği iğneye geçiriniz.
3. İğneyi kordonun 5 mm. ilerisinde yüze çıkarınız.
4. Kordonu diğer elinizle desen çizgisi üzerinde gergin şekilde tutup araya alarak iğneyi çıktığınız noktaya veya kordonun dibine batırınız.
5. İğneyi batırdığınız noktanın 5 mm. solundan yüze çıkarınız.
6. 3-4-5. işlem basamaklarını tekrar ederek devam ediniz.
7. İşlem bitiminde kordonu kalın iğneyi geçirip kumaşın tersinde tutturunuz.
8. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Markaloğlu, 1996, s.80).

Şekil 17. Kordon Tutturma (Köklü, 2002, s.177).

3.4.6. Balıksırtı Yapma

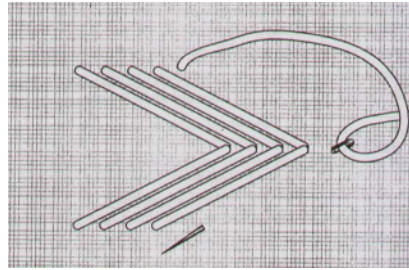
Balıksırtı küçük ünitelerin bezenmesi için uygulanan bir tür sarma iğnesidir. İki yüzü aynı olduğu için Türk işlemelerinde yaygın olarak kullanılır (Barışta, 1997a, s.29). Bu işleme tekniğinde iplik motifin sağından ve solundan ortaya doğru sarılmak suretiyle yapılır (Berker ve Durul, 1970, s.12). Balıksırtı iplik sayılarak uygulandığı gibi çizerek de uygulanabilmektedir. Yuvarlak şekillerde iç tarafa daha sık batmak gerekir (Özcan, 1994, s.92). Türk işinde çok kullanılan bir iğne tekniğidir. Türk işi

ve hesap işinde genellikle sırma kullanılarak işlenmektedir. Çiçeklerin çevresi, sap, yaprak çalışmaları ve kenar sularında kullanılır (Korkusuz, 1980, s.313)

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Yukarıdan aşağıya doğru çalışılır.

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği kumaşa tutturunuz.
3. Başlama noktasından iğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız.
4. Başlama noktasından 3 iplik aşağı, 3 iplik sağa sayarak iğneyi batırınız.
5. Battığınız noktadan 6 iplik yukarı ve 3 iplik sola sayarak iğneyi çıkarınız.
6. 3 iplik sağa ve 6 iplik aşağı sayarak iğneyi batırınız.
7. Başlangıç noktasının bir iplik altından iğneyi çıkarınız.
8. Daha önce ortada oluşturduğunuz verev hattın bir iplik altına batınız.
9. 3 iplik sola ve 6 iplik yukarıya sayarak iğneyi çıkarınız.
10. Aynı işlemleri tekrarlayarak devam ediniz.
11. İpliği işlemenin tersine tutturunuz (Özcan, 1994, s.92-93).

Şekil 18. Balıksırtı (Köklü, 2002, s.98).

3.4.7. Düz Pesent Yapma

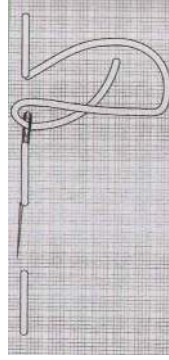
Pesent Türk işinin en önemli iğne tekniklerinden biridir. Desen çizgisinden kenar gözemesi yapıldıktan sonra uygulanır. İşlem kumaşın düz ipliği takip edilerek uygulandığı gibi, şekle bağlı olarak düz çizgiler çizerek de yapılabilir. İplik kalınlığına veya desen ve kumaş özelliğine bağlı olarak pesent boyları değişebilir

(Özcan, 1994, s.79). İğnenin çıkış noktasından itibaren boy ipliği yönünde iplik sayılarak iğne batırılır. Aynı iplik sayısı sayılarak iğne yukarıya çıkartılır. Oyulgama şeklinde sıra bitene kadar işleme devam edilir. İkinci sırada aynı sıranın boşlukları tamamlanarak aşağıya inilir. Bu işlemi yaparken ipliğin sağından çıkıldıysa soluna, solundan çıkıldıysa sağına verev olarak batarak sıra tamamlanır (Berker ve Durul, 1970, s.8). Düz pesent büyük desenlerin içini doldurmada, küçük ve büyük yaprak çalışmalarında uygulanır (Korkusuz, 1980, s.319).

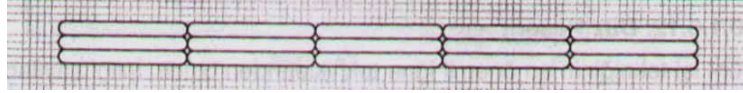
Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. Pesent uygulanacak şeklin en geniş yerine oyulgama yaparak başlama noktasından iğneyi çıkarınız.
3. Pesent boyunu belirleyiniz (İpliği sayılamayan kumaşlarda aralıkları çizerek belirleyiniz).
4. Sol kenardan yukarıya doğru oyulgama yapınız.
5. Uçtan geri dönerek boş yerleri doldurunuz.
6. Bir iplik sağa kayarak işleme devam ediniz (Boş yerleri doldururken, iğneyi dıştan çıkıp içe batınız).
7. Pesenti, her sırada bir iplik sağa kayarak yapınız.
8. Pesent işlemini yaparken sivri uçlara çok gitmeyiniz, dış kenarları tek sıra halinde yapınız.
9. İşlemin bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Özcan, 1994, s.79).

Şekil 19. Düz pesentin ilk sırası (Köklü, 2002, s.108).

Şekil 20. Düz pesent (Köklü, 2002, s.108).

3.4.8. Verve Pesent Yapma

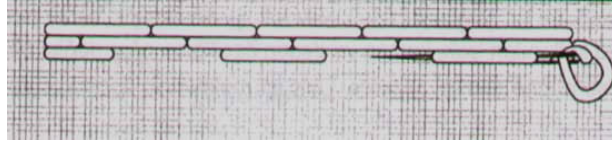
Verve pesentin işlenişi düz pesent iğnesine benzemekle birlikte, her sıra bir önceki sıranın bir iplik yukarısına kaydırılarak yapılır. Teknik uygulanmadan önce motif kenarına yine gözeme iğnesi uygulanır (Özcan, 1994, s.81). Türk işinde sıkça kullanılan bir iğnedir. Gölge ya da tek renk yapılabilir. İpliği sayılabilen kumaşlarda iplik sayarak yapılan verve pesent, ipliği sayılamayan kumaşlarda ise kurşun kalemle çizildikten sonra çizgi esasına göre işlenmektedir (Köklü, 2002, s.109).

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği terste kenar gözemesine ya da diğer işlemlere tutturunuz.

3. İğneyi başlama noktasından çıkarınız (Pesent uygulaması sayıya dayandığı için kısa bölümlerde başlamak zor olabilir. Bu nedenle desenin en uzun kısımdan başlanmalıdır).
4. Üst kenara kadar istenilen pesent boyunda oyulgama yapınız.
5. Dönüşte, boş yerleri doldurunuz (Düz pesentin ilk sırası gibi).
6. İkinci sırada, sağa ve yukarıya birer iplik kayarak işlemi devam ettiriniz.
7. İşlemin bitiminde iğneyi alta geçirip, ipliği tutturunuz (Özcan, 1994, s.81).

Şekil 21. Vevv pesent (Köklü, 2002, s.110).

3.4.9. Hasır İğne Yapma

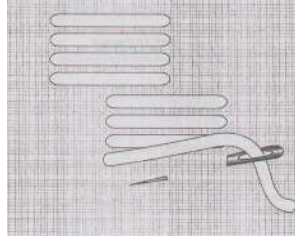
Bu iğne birbiri üzerine kaydırılarak işlenmiş dikdörtgen ya da kare biçiminde sarma gruplarından oluşmaktadır (Barışta, 1997a, s.70). Özellikle Türk işi ve hesap işi tekniklerinin kenar sularının yapımında ve Türk işi motiflerinin içini doldurmada kullanılmaktadır. Vevv sıralar halinde çalışılır.

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz, ucunu düğümleyiniz.
2. İğneyi, başlangıç noktasına yakın bir yere batınız.
3. Başlama noktasını ayarladıktan sonra, iğneyi yüze çıkarınız.
4. İğneyi 6 iplik sağa doğru sayarak batınız.
5. İğneyi başlama noktasının bir iplik altından yüze çıkarınız.
6. Sağa doğru 6 iplik sayarak iğneyi batınız ve her sırada bir iplik kayarak 4 sırayı tamamlayınız.

7. İğneyi bir iplik aşağıdan ve 3 iplik sola doğru sayarak çıkarınız.
8. İğneyi 6 iplik sağa doğru sayarak batırınız ve aynı işlemi 4 sıra oluncaya kadar tekrar ediniz.
9. İkinci sırada aynı işlemleri yukarı doğru tekrarlayarak devam ediniz.
10. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Özcan, 1994, s.95).

Şekil 22. Hasır iğne (Köklü, 2002, s.101).

3.4.10. Muşabak Yapma

İşlemesinin iki yüzü de aynı görüntüyü veren sayılı bir iğne tekniğidir. Türk işlemelerinde 18. yüzyılın ikinci yarısı, 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında oldukça yaygındır (Barışta, 1997a, s.95). Muşabak Türk işi motiflerinin içinde yer alan boşlukları doldurmada, Antep işi motiflerinin verev gelen kenar birleştirmelerinde ve süslemelerinde, hesap işi tekniğinin çizgili desenlerinde kullanılmaktadır (Köklü, 2002, s.103).

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Muşabak soldan sağa doğru çalışılır.

Birinci Sırası:

1. İpliği iğneye geçiriniz, ucunu düğümleyiniz.
2. İğneyi, başlangıç noktasına yakın bir yere batınız.
3. Başlama noktasını ayarladıktan sonra iğneyi yüze çıkarınız.
4. Yukarıya ve sağa 3 iplik sayarak iğneyi batırıp, 3 iplik aşağı sayarak yüze çıkarınız.
5. Sağa ve yukarı 3 iplik sayarak iğneyi batırınız.

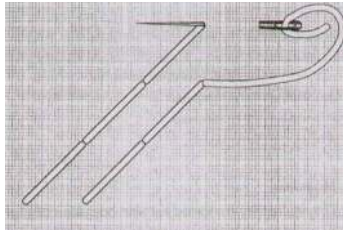
6. İğneyi sol tarafta yapmış olduğunuz verev hattın üst noktasından çıkarınız.
7. Yukarıya ve sağa tekrar 3 iplik sayarak iğneyi batırıp, 3 iplik aşağı sayarak yüze çıkarınız.
8. İşleme desen çizgisinin sonuna kadar devam ediniz.

Not: Muşabağın ilk sırası yüzde iki sıra makine dikişi gibi görünür.

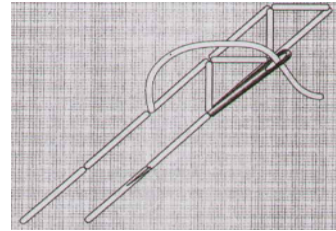
İkinci Sırası (Dönüş sırası):

9. İğneyi sol taraftaki sıranın üst noktasından çıkarınız.
10. Geri dönerek bir önceki noktaya iğneyi batırınız.
11. Aşağıya ve sola 3 iplik sayarak iğneyi yüze çıkarıp, üç iplik yukarıya batınız.
12. Aşağıya ve sola 3 iplik sayarak iğneyi yüze çıkarınız.
13. İğneyi üç iplik sağa karşı kenardaki dönüş noktasına batırınız.
14. Başlama noktasına kadar aynı işlemleri tekrar ediniz.
15. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Özcan, 1994, s.77-78).

Not: Muşabağın tersi ve yüzü aynı görünümündedir. Sıralar yan yana işlendikçe oluşan verev iplikler çift sıra olur. Delikli bir görüntü elde etmek için işleme esnasında iplikler hafifçe çekilmelidir.

Şekil 23. Muşabağın birinci sırası (Köklü, 2002, s.104).

Şekil 24. Muşabağın dönüş sırası (Köklü, 2002, s.105).

3.4.11. Üçgen Susma Yapma

Hesap işi ve Türk işinin ortak iğne tekniklerinden biridir (Sain, 1987, s.6). Antep işi ve ajurlarda yoğun olarak kullanılır. Susma bir tür şekilli sarmadır. Üçgen, dikdörtgen, kare gibi şekillerde yapılabilir. İşlemeye soldan başlanır. Başlangıç noktasından çıkarılan iğne aşağıdan yukarıya doğru her defasında iplik artırılacak şekilde batırılır. İstenilen yüksekliğe ulaşıncaya kadar yukarıdan birer iplik eksiltilerek bir iplik kalıncaya kadar devam edilir. Susmalar ile çok çeşitli su ve motifler oluşturmak mümkündür. Sayılabilen kumaşlar üzerine uygulanmaktadır (Köklü, 2002, s.102).

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

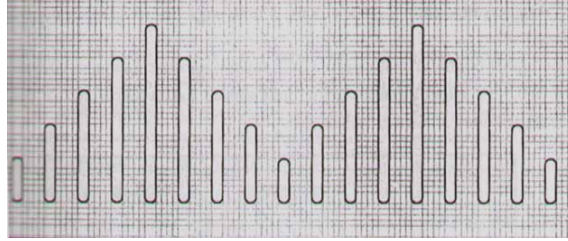
İşlem Basamakları: Susma soldan sağa ve aşağıdan yukarıya doğru çalışılır.

1. İpliği iğneye geçiriniz, ucunu düğümleyiniz.
2. İğneyi işlenecek kısmın altında kalacak şekilde batırınız.

Not: İğneyi 2 cm sağdan batırınız, iplik susmanın altında kalır, dolayısıyla iplik kendiliğinden temizlenmiş olur, ayrıca balıkçı düğümünü açıp altta susma arasından yürütmeye ihtiyaç kalmaz. Eğer, susma bir ajur kenarına yapılıyorsa iğne terste susma arasından geçirilerek iplik tutturulur ve başlangıç noktasından yüze çıkarılır.

3. İğneyi başlangıç noktasından yüze çıkarınız.
4. Çıktığınız noktadan 1 iplik yukarıya iğneyi batırınız.
5. Başlama noktasından 1 iplik sağa sayarak iğneyi yüze çıkarınız.
6. Yukarıya 2 iplik sayarak iğneyi batırınız. (Bir evvelki battığınız yerden sağa ve yukarıya birer iplik kaymış olacaksınız.)
7. Altta 1 iplik sağa kayarak tekrar iğneyi yüze çıkarınız.
8. Yukarıya 3 iplik sayarak iğneyi batırınız.
9. İşleme istenilen yükseklik elde edilene kadar devam ediniz.
10. Altta 1 iplik sağa sayarak iğneyi yüze çıkarınız.
11. Yukarıda, sağa ve aşağı birer iplik sayarak iğneyi batırınız.

12. Dokuz ve onuncu basamakları 1 iplik kalana kadar tekrar ediniz.
13. Beşinci basamaktan başlayarak işleme devam ediniz.
14. Balıkçı düğümünü (eğer iplik susmanın altında bırakmadıysanız) açarak ucu aşağıya alınız (Özcan, 1994, s:42-44).

Şekil 25. Üçgen susma (Köklü, 2002, s.103).

3.4.12. Civankaşı Yapma

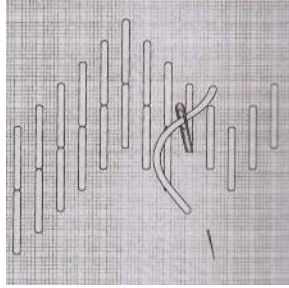
İnce sarmanın zig zag şeklinde ve 2-5 arasında değişen sıralarda aynı deliklere batarak üst üste yapılmasıdır. Hesap işi ve Türk işinde desen içini doldurmada veya kenar suyu yapmada, Antep işinde desen yapmada kullanılır (Korkusuz, 1980, s.133). Bu teknik genellikle bordürlerde ve 19. yüzyılda seyrekte olsa motiflerin içinde süsleme unsuru olarak kullanılmıştır. Genellikle altın veya gümüş ipliklerle yapıldığı görülür (Berker ve Durul, 1970, s.14).

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Soldan sağa doğru çalışılır.

1. İpliği iğneye geçiriniz, ucunu düğümleyiniz.
2. İğneyi uygun bir yerden batırarak başlama noktasından çıkarınız.
3. İğneyi 3 iplik yukarıya doğru sayarak batırınız.
4. İğneyi ilk çıktığınız noktanın bir iplik sağından 1 iplik yukarıya doğru sayarak yüze çıkarınız.
5. Tekrar iğneyi 3 iplik yukarıya doğru sayarak batırınız ve her defasında yukarıya doğru 1 iplik kayarak aynı işlemleri 6 defa tekrar ediniz.

6. En tepedeki iğne batışını gerçekleştirdikten sonra iğneyi en son çıktığınız noktanın bir iplik sağından 1 iplik aşağıya doğru sayarak yüze çıkarınız.
7. İğneyi 3 iplik yukarıya doğru sayarak batırınız ve bu defa her defasında aşağıya doğru 1 iplik kayarak aynı işlemleri 5 defa tekrar ediniz.
8. Zig zag şeklinde sıralar oluşacak şekilde aynı işlemlere devam ediniz.
9. Sıranın sonuna gelindiğinde başa dönerek aynı işlemleri bitişik zig zag sıralar oluşacak şekilde üst üste aynı deliklere batarak tekrar ediniz.
10. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Özcan, 1994, s.94).

Şekil 26. Civankaşı (Köklü, 2002, s.100).

3.4.13. Ciğerdeldi Yapma

Hesap işinde sıklıkla kullanılan bir iğne tekniğidir. Özellikle desenlerde puan, serpmе, tohum, su, üzüm salkımı, çiçek v.b. motifleri işlemede kullanılır. Sayılabilen kumaşlar üzerine uygulanır. Tersi ile yüzü aynıdır (Köklü, 2002, s.92). İşlemenin uygun bir yerine batırılan iğne başlama noktasından çıkarılır. İğne sayı esasına göre simetrik şekilde saymak suretiyle sürekli dıştan içe batırılarak işlenir. İşleme sırasında iplik hafif çekilerek ciğerdeldinin ortasının delikli olması sağlanır. En son dışı gözenerek tamamlanır (Özcan, 1994, s.96-97).

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

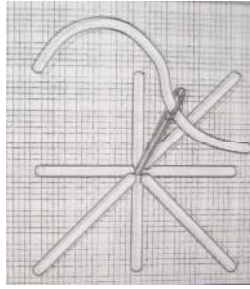
İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz, ucuna balıkçı düğümü yapınız.

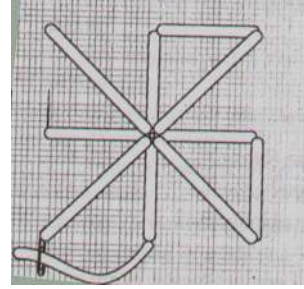
2. İğneyi, başlangıç noktasına yakın bir yere batınız.
3. Başlama noktasını ayarladıktan sonra iğneyi yüze çıkarınız.
4. İğneyi aşağıya doğru 4 iplik sayarak batınız. (Ciğerdeldinin ortası olan bu deliğe battığınızda delikli bir görünüm sağlamak için ipliği her defasında hafifçe çekiniz.)
5. İğneyi 4iplik sağa ve 4 iplik yukarıya sayarak yüze çıkarınız.
6. Aşağı doğru 4 iplik sayarak batınız.
7. İğneyi 4 iplik sağa ve 4 iplik yukarı sayarak yüze çıkarınız.
8. İğneyi 4 iplik aşağı ve 4 iplik sola doğru sayarak batırınız.
9. İğneyi 4 iplik sola sayarak yüze çıkarınız.
10. İğneyi 4 iplik sola sayarak batırınız.
11. İğneyi 4 iplik sağa ve 4 iplik aşağıya sayarak yüze çıkarınız.
12. İğneyi 4 iplik yukarı ve 4 iplik sola sayarak batınız.
13. İğneyi 4 iplik aşağı sayarak yüze çıkınız.
14. İğneyi 4 iplik yukarı sayarak batırınız.
15. İğneyi tersinden 4 iplik sola ve 4 iplik aşağıya sayarak yüze çıkarınız.
16. İğneyi 4 iplik sağa ve 4 iplik yukarıya sayarak batırınız.
17. İğneyi 4 iplik sağa sayarak yüze çıkarınız.
18. İğneyi 4 iplik sağa sayarak batırınız.
19. İğneyi tersinden 4 iplik yukarı ve 4 iplik sola sayarak yüze çıkarınız.
20. İğneyi 4 iplik aşağıya ve 4 iplik sağa sayarak batırınız.
21. İğneyi 4 iplik yukarı sayarak yüze çıkarınız.

Ciğerdeldinin gözemesi:

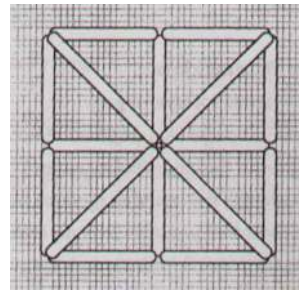
22. Şeklin dört kenarına daha önceden atılmış olan ipliklerin deliklerine batarak 4 iplikten oyulgama yapınız.
23. Başlangıç noktasına gelinceye kadar aynı işlemi sürdürünüz.
24. Dönüşte alttan geçirilen ipliklerin üzerinden, üstten geçirilen ipliklerin altından geçerek gözeyiniz.
25. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Köklü, 2002, s.93-94).

Şekil 27. Ciğerdeldi (Köklü, 2002, s.40).

Şekil 28. Ciğerdeldi (Köklü, 2002, s.41).

Şekil 29. Gözenmiş ciğerdeldi (Köklü, 2002, s.41).

3.4.14. Makine Dikişi Yapma

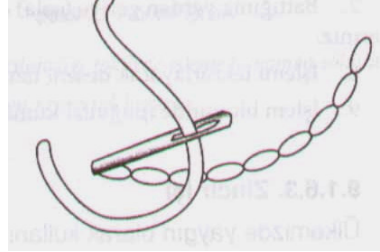
Makine dikişi tekniği genellikle yardımcı iğne olarak kullanılır. Tek başına bir çiçeğin sapında kullanılabildiği gibi yan yana sıralar halinde de işlenmektedir.

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Sağdan sola doğru çalışılır.

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği kumaşa oyulgama tekniği ile tutturunuz.
3. İğneyi başlama noktasından sola doğru 3 iplik sayarak yüze çıkarınız.
4. İğneyi sağa doğru 3 iplik sayarak batınız.
5. İğneyi battığınız yerden 6 iplik sayarak yüze çıkarınız.
6. İğneyi çıktığınız noktadan sağa doğru 3 iplik sayarak batınız ve 5-6. basamakları işlem bitimine kadar tekrar ediniz.

7. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Köklü, 2002, s.57).

Şekil 30. Makine dikişi (Köklü, 2002, s.57).

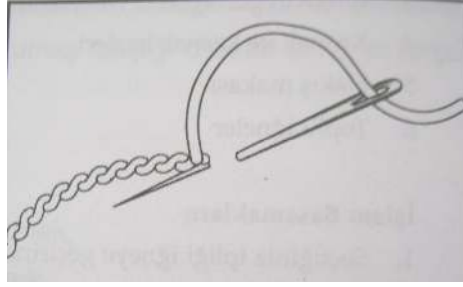
3.4.15. Sap İşi Yapma

Tersi makine dikişi görünümünde olan sap işi tekniği yardımcı iğne tekniği olarak sıkça kullanılır.

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları: Soldan sağa doğru çalışılır.

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği kumaşa oyulgama tekniği ile tutturunuz.
3. Başlama noktasını ayarladıktan sonra iğneyi yüze çıkarınız.
4. İğneyi sağa doğru 4 iplik sayarak batırınız.
5. İğneyi battığınız yerden geriye (sola) doğru iki iplik sayarak yüze çıkarınız.
6. İğneyi çıktığınız yerden sağa doğru 4 iplik sayarak batırınız.
7. İğneyi battığınız yerden geriye (sola) doğru iki iplik sayarak yüze çıkarınız ve aynı işlemlere tekrar ediniz.
8. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Köklü, 2002, s.57-58).

Şekil 31. Sap işi (Köklü, 2002, s.58).

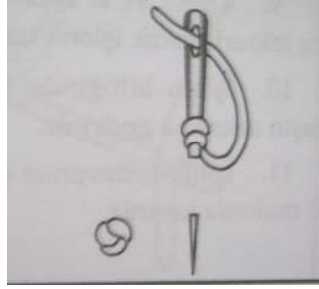
3.4.16. Tohum İşi Yapma

Çiçek tohumlarına benzemesi nedeniyle bu isimle adlandırılan tohum işi tekniği, genellikle yardımcı iğne tekniği olarak sık, tek tek veya sıralar halinde kullanılır.

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği kumaşa tutturunuz.
3. Başlama noktasını ayarladıktan sonra iğneyi yüze çıkarınız.
4. İpliği iğnenin üzerin 3 defa düzgün bir şekilde sarınız.
5. Başlangıç noktasının 1 iplik yanına batınız.
6. İstenilen aralıklarla iğneyi tekrar yüze çıkarınız.
7. İşlem basamaklarını tekrar ederek işlemeyi tamamlayınız.
8. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Köklü, 2002, s.64).

Şekil 32. Tohum işi (Köklü, 2002, s.63).

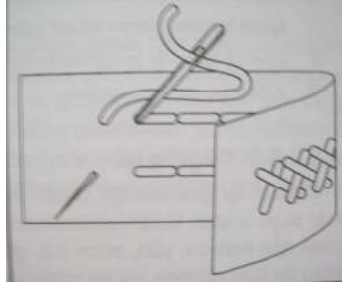
3.4.17. Gölge İşi Yapma

Kumaşın tersinden ya da yüzünden işlenebilen gölge işi tekniğinin yüzden görünüşü iki sıra makine dikişi, tersten görünüşü ise hiristo teyeli şeklindedir. Tersten işlendiğinde ipliklerin gölge olarak aksetmesi nedeniyle bu isimle adlandırılmaktadır.

Araç ve gereçler: Sim, sim kordon, nakış iğnesi, kalın iğne, nakış makarası, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. İpliği iğneye geçiriniz.
2. İpliği kumaşa tutturunuz.
3. Başlama noktasını ayarladıktan sonra iğneyi yüze çıkarınız.
4. 6 iplik sağa ve 6 iplik yukarı sayarak iğneyi batırınız.
5. Battığınız noktadan 4 iplik sola sayarak iğneyi yüze çıkarınız.
6. 6 iplik sağa ve 6 iplik aşağı sayarak iğneyi batırınız.
7. Battığınız noktadan 4 iplik sola sayarak iğneyi yüze çıkarınız.
8. 4-5-6-7. işlem basamaklarını tekrarlayarak işlemeyi tamamlayınız.
9. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz (Köklü, 2002, s.62-63).

Şekil 33. Tohum işi (Köklü, 2002, s.63).

3.4.18. Tel Kırma Yapma

Tel kırma işinin diğer adı Bartın işidir. Tel kırma, işleme sırasında her bir puanı oluştururken, kırma tel el yardımı ile yukarı aşağı hareket ettirildiği için bu adı almıştır. (+) artı ve (x) çarpı puan olmak üzere iki tekniği vardır:

3.4.18.1. (+) Artı Puan Tekniği

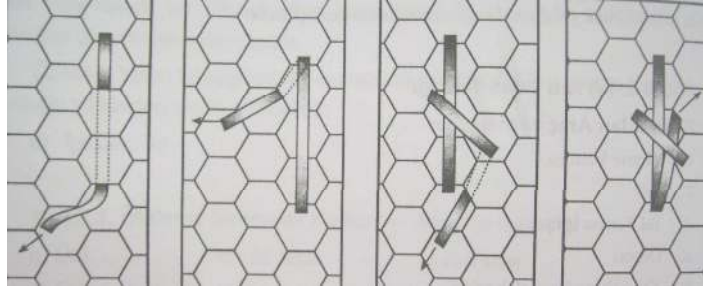
Araç ve gereçler: Kırma tel, tel kırma iğnesi, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. Hazırlamış olduğunuz işleme kumaşını kasnağa geriniz.
2. Tel kırma iğnesine teli geçiriniz.
3. İğneyi başlangıç noktasından kumaşın deliğine üstten alta doğru batırınız.
4. Yukarıdan aşağıya doğru 8 iplik sayarak iğnenizi kumaşın yüzeyine çıkarınız.
5. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucunu yarım boy kadar uzunluk bırakarak kıvrınız.
6. Başladığınız noktadan tekrar iğneyi alta geçiriniz.
7. Tırnağınız yardımı ile teli kumaşa yerleştiriniz ve bastırınız.

8. İşlenen dikey hattın ortasını bulunuz ve sola doğru 3 iplik sayarak iğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız.
9. Çıktığınız noktadan sağa doğru iplik takip ederek 6 iplik ileri iğneyi batırmınız.
10. Teli çekerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştiriniz ve bastırınız.
11. İğneyi dikey hattın alt ucundan çıkarınız.
12. Dikey hattın üzerinde kalan yatay hattın altından iğneyi yukarıya doğru geçiriniz.
13. Teli çekerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştiriniz ve bastırınız.
14. Teli yatay hattın dibinden kendinize doğru yatırınız.
15. Teli, aşağı ve yukarı hareket ettirerek koparınız.
16. Teli tırnak yardımı ile düzeltiniz (Köklü, 2002, s.117).

Not: İğne tekniğinin tersi Z şeklindedir.

Şekil 34. Tel kırma tekniğinde (+) Artı puan yapma (Köklü, 2002, s.118).

Şekil 35. (+) Artı puan (Köklü, 2002, s.118).

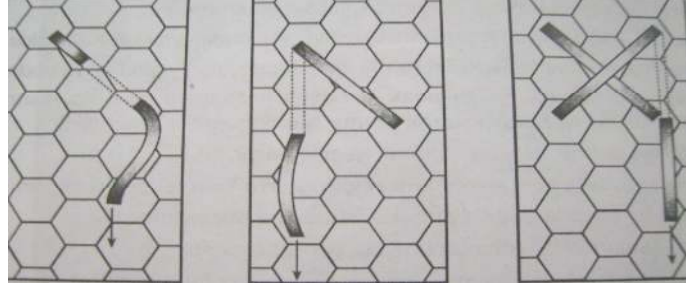
3.4.18.2. (x) Çarpı Puan Yapma Tekniği

Araç ve gereçler: Kıрма tel, tel kırma iğnesi, kasnak, kasnak bezleri, iş parçası.

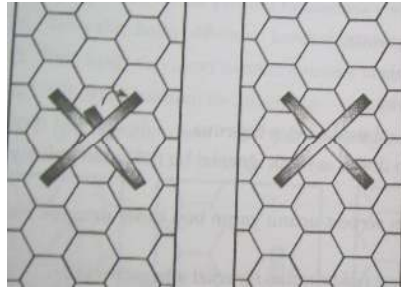
İşlem Basamakları:

1. Hazırlanan kumaşı kasnağa geriniz.
2. Tel kırma iğnesine teli geçiriniz.
3. İşleme yapılacak yeri belirleyiniz.
4. İğnenizi kumaşın yüzeyinde sol üst köşeden batırınız.
5. 6 iplik aşağıya ve 6 iplik sağa doğru sayarak iğnenizi bu noktadan yukarıya çıkarınız.
6. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucunu yarım boy kadar uzunluk bırakarak kıvrınız.
7. Teli bükmeden tekrar başlangıç noktasından iğnenizi alta geçiriniz.
8. Battığınız yerden 6 iplik aşağıya sayarak iğnenizi bu noktadan yukarıya çıkarınız. Teli çekerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştiriniz ve bastırınız.
9. Başlangıç noktasından sağa doğru 6 iplik sayarak iğnenizi aşağıya doğru batırınız. (Teli bükmemeye dikkat ediniz)
10. Battığınız yerden 6 iplik aşağı doğru sayarak iğnenizi bu noktadan yukarıya çıkarınız.
11. Oluşturulan çarpı tekniğinin ikinci verevinin altından iğneyi teli bükmeden geçiriniz.
12. Teli kumaşa yerleştiriniz.
13. Teli yukarı aşağı hareket ettirerek kırınız.
14. Teli tırnak yardımı ile düzeltiniz (Köklü, 2002, s.119-120)

Not: İşlemin tersi “N” şeklindedir.

Şekil 36. Tel kırma tekniğinde (x) çarpı puan yapma (Köklü, 2002, s.119).

Şekil 37. (x) Çarpı puan (Köklü, 2002, s.120).

3.4.19. Şerit Tutturma

Araç ve gereçler: Şerit, şerit renginde sim, teyel ipliği, nakış iğnesi, nakış makarası, nakış makası, toplu iğne, iş parçası.

İşlem Basamakları:

1. Teyel ipliğini iğneye geçiriniz.
2. Şeridi desen çizgisi üzerine toplu iğne ile sabitleyerek teyelleyiniz.
3. Tutturmada kullanılacak ipliği iğneye geçiriniz.
4. Şeridin kenarlarından gizli dikiş ile tutturunuz.
5. İşlem bitiminde iğneyi terse geçirip, ipliği tutturunuz.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım alanları, işlemlerde kullanılan metal iplik türleri, işleme teknikleri ile renk, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Ürünler var olduğu hali ile incelendiğinden bu çalışma betimsel bir araştırmadır.

4.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan işlemeli ürünler oluşturmaktadır.

Araştırma örneğine metal ipliklerle işlenmiş 111 adet ürün alınmıştır. 488 envanter numaralı paşa elbisesi, 680 envanter numaralı ceket ve 155 envanter numaralı bohça müze kayıtlarına iki defa farklı envanter numaraları ile kayıtlanmış olduğu için, bu üç ürünün sadece biri incelenmiş ve diğer üç ürün araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

4.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin incelenmesi amaçlandığı için, araştırmacı tarafından Müzede bir ön araştırma yapılmış ve metal ipliklerle işlenmiş 111 adet ürün envanter kayıtları dikkate alınarak incelenmiştir.

Müzede yapılacak incelemelere geçmeden önce araştırmanın yürütülmesine kaynak oluşturması için konu ile ilgili literatür taranmıştır. Elde edilen bilgiler çalışmanın kuramsal çerçeve ile ilgili bilgiler bölümünde sunulmuştur.

Araştırmaya veri toplamak üzere işlemeli ürünleri tanıtmaya yönelik bir bilgi formu bizzat araştırmacı tarafından hazırlanarak kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan bilgi formunun, ürün özelliklerini tanıtıcı ve örnekleyici nitelikte olduğu konusunda, uzman kişilerin bilgisi ve deneyimine başvurulmuştur. Her ürün için ayrı bir bilgi formu kullanılmıştır. Bilgi formlarında ürünün envanter numarası, adı ve cinsi, ait olduğu dönem, ölçüleri, müzeye alınış şekli ile ilgili bilgiler envanter kayıtları dikkate alınarak doldurulmuştur. Ürünlerde kullanılan gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyonu özellikleri ile ilgili bilgiler ise araştırmacının yapmış olduğu ayrıntılı incelemeler sonucunda doldurularak kaydedilmiştir. Ayrıca ürünleri tanıtmak amacı ile genel ve detay olmak üzere toplam 230 adet fotoğraf çekilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada bilgi formlarından elde edilen bilgiler tablolara dönüştürülmüş daha sonra bu veriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda uygun görülen konu başlıkları altında ürünlerin kullanım alanları, işlemelerde kullanılan metal iplik türleri, iğne teknikleri, işlemede ve zeminde kullanılan renk özellikleri, motif kaynakları ve kompozisyon türleri başlıkları altında tablolaştırılarak, istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. İstatistiksel hesaplamalarda $y = f \times 100/n$ formülü kullanılmıştır. Tablolardan elde edilen bilgiler çalışmanın bulgular ve yorumlar bölümünde yer almaktadır.

Araştırmaya kaynak oluşturan bilgi formları ürünlerin kullanım alanlarına göre dokuz gruba ayrılmış ve ürünlere ait fotoğraflarla birlikte çalışmanın bulgular ve yorumlar bölümünde sunulmuştur. Çalışmada Türk süsleme ve desen literatürüne katkıda bulunmak üzere her ürünün desen çizimi yapılmıştır. Ürünlere ait desen çizimleri, ilgili bilgi formunun hemen ardında verilmiştir. Ancak 358 envanter

numaralı cepken ile 29 envanter numaralı çevrenin işlemesi çok yıpranmış olduğu için desen çizimleri yapılmamıştır.

İncelenen ürünlere ait desenler, bilgisayar ortamında AutoCAD 2004 programı kullanılarak bizzat araştırmacı tarafından çizilmiştir. Desen çiziminde ürün özelliklerini ortaya çıkaran ana motifler temel olarak alınmış ve seçilen motiflerin ürünü temsil ettiği kabul edilmiştir. Motiflerin ayrıntılı olarak fotoğrafları çekilmiş ve bu fotoğraflar üzerinden desen çizimleri yapılmıştır. Çizimler A4 kağıt ebatlarında (21 cm. X 29,5 cm.) verildiği için gerçek boyutu bu ölçülere sığan desenler 1/1 oranında, ebat olarak daha büyük olan desenler ise küçültülerek verilmiştir. Çizimlerde kullanılan oranla ilgili bilgi desenin hemen altında yer almaktadır. Tel kırma tekniği ile işlenmiş ürünlerin desenleri ise sayarak milimetrik kağıda çizilmiştir.

Ayrıca 355 envanter numaralı cepken ile 673 envanter numaralı bindallının tam döküm desen çizimleri yapılarak çalışmanın ekler kısmında sunulmuştur. Bu ürünlerin seçiminde araştırma kapsamında incelenen ürünlerde yoğun olarak kullanılan iğne teknikleri dikkate alınmıştır. Bindallının deseni bilgisayar ortamında AutoCAD 2004 programı kullanılarak, cepkenin deseni ise Müze ortamında ürün üzerinden kopyası çıkarılarak çizilmiştir.

Çalışmada araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerde kullanılan işleme teknikleri incelenmiş ve bu tekniklerin tamamının analizi yapılmıştır. İşleme tekniklerinin analizleri şekiller aracılığı ile işlem basamakları halinde çalışmanın kuramsal çerçeve ile ilgili bilgiler bölümünde sunulmuştur.

Ayrıca çalışmada araştırmacının yaratıcılığını sergileyen bir ürün tasarımına yer verilmiştir. İşleme ve süslemesinde tamamen metal iplik kullanılan dekoratif abajur çalışması, ürün tanıtım kartı aracılığı ile çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur. Bu bölümde abajurun yapım aşamaları işlem basamakları halinde ayrıntılı olarak fotoğraflarla verilmiştir. Aynı bölümde yer alan abajura ait desen yine bilgisayar ortamında AutoCAD 2004 programı kullanılarak 1/1 ebadında çizilmiştir.

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş 111 adet ürüne ait bilgi formu ile bu bilgi formlarından elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda oluşturulan tablolar ve yorumları, amaçlara uygun konu başlıkları altında sunulmuştur.

5.1. Bilgi Formlarında Elde Edilen Veriler

5.1.1. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Kullanım Alanları.

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım alanları incelenmiş ve sonuçları tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Kullanım Alanlarının Dağılımı.

KULLANIM ALANLARI	n	%
Bindallı	18	16,22
Cepken	15	13,51
Bohça	8	7,21
Çevre	6	5,41
Örtü	6	5,41
Peşkir	4	3,60
Ceket	4	3,60
Uçkur	3	2,70
Başörtüsü	3	2,70
Milli kıyafet	3	2,70
Peştamal	3	2,70
Terlik	3	2,70
Cepken-şalvar takımı	2	1,80
Şalvar	2	1,80
Krep	2	1,80
Çanta	2	1,80
Ayna örtüsü	2	1,80
Havlu	2	1,80
Cepken yelek	1	0,90
Çocuk cepkeni	1	0,90
Bindallı ceket	1	0,90
Elbise	1	0,90
Üç etek	1	0,90
Canfes	1	0,90
Paşa elbisesi	1	0,90
Kur'an kabı	1	0,90
Erkek kıyafeti	1	0,90
Yatak örtüsü	1	0,90

Nihali	1	0,90
Alduvak	1	0,90
Fular	1	0,90
Nalın	1	0,90
Silahlık	1	0,90
Tozluk	1	0,90
Jile	1	0,90
Kese	1	0,90
Kemer	1	0,90
Yağlık	1	0,90
Yastık başı	1	0,90
Yastık örtüsü	1	0,90
Yastık yüzü	1	0,90
TOPLAM	111	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım alanlarının % 16,22'sinin bindallı, % 13,51'inin cepken, %7,21'inin bohça, % 5,41'inin çevre, % 5,41'inin örtü, % 3,60'ının peşkir, % 3,60'ının ceket, % 2,70'inin uçkur, % 2,70'inin başörtüsü, % 2,70'inin milli kıyafet, % 2,70'inin peştamal, % 2,70'inin terlik, % 1,80'inin cepken-şalvar takımı, % 1,80'inin şalvar, % 1,80'inin krep, % 1,80'inin çanta, % 1,80'inin ayna örtüsü, % 1,80'inin havlu, % 0,90'ının cepken yelek, % 0,90'ının çocuk cepkeni, % 0,90'ının bindallı ceket, % 0,90'ının elbise, % 0,90'ının üçetek, % 0,90'ının canfes, % 0,90'ının paşa elbisesi, % 0,90'ının Kur'an kabı, % 0,90'ının erkek kıyafeti, % 0,90'ının yatak örtüsü, % 0,90'ının nihali, % 0,90'ının alduvak, % 0,90'ının fular, % 0,90'ının nalın, % 0,90'ının silahlık, % 0,90'ının tozluk, % 0,90'ının jile, % 0,90'ının kese, % 0,90'ının kemer, % 0,90'ının yağlık, % 0,90'ının yastık başı, % 0,90'ının yastık örtüsü ve diğer % 0,90'ının ise yastık yüzü olduğu görülmektedir.

Tablodaki değerlerden Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanım

alanları incelendiğinde büyük çoğunluğunun bindallı olduğu anlaşılmıştır. Bunu yakın değerlerle cepkenlerin takip ettiği görülmektedir.

5.1.2. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Metal İplik Türleri

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin işlemelerinde kullanılan metal iplik türleri incelenmiş ve sonuçları tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Metal İplik Türlerinin Dağılımı.

METAL İPLİK TÜRÜ	n	%
Sırma	38	34,24
Klaptandan bükülerek hazırlanmış kordon	27	24,32
Kırma tel	19	17,12
Klaptan	18	16,22
Klaptan ve kırma tel	4	3,60
Klaptandan zincir şeklinde örülmüş şerit	2	1,80
Klaptan ve tırtıl	2	1,80
Tırtıl	1	0,90
TOPLAM	111	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan ürünlerin işleminde % 47,74'ünde klaptan, % 34,24'ünde sırma, % 20,72'sinde kırma tel ve % 2,70'inde ise tırtıl kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablodaki değerlerden incelemeye alınan ürünlerin işleminde yoğun olarak klaptan kullanıldığı anlaşılmaktadır. İşlemlerde klaptandan bükülerek hazırlanmış farklı kalınlıklardaki kordonların kullanımının oldukça fazla olduğu görülmüştür.

Klaptanı yakın değerlerle sıрма takip etmektedir. Ürünlerin işlemelerinde kırma telin kullanımı ise klaptan ve sirmaya göre daha azdır.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerin işlemelerinde yoğun olarak tek iplik türünün tercih edildiği görülmüş ve iki farklı metal iplik türünün bir arada kullanıldığı ürün sayısının oldukça az olduğu tespit edilmiştir. İncelenen ürünlerde klaptan ve kırma telin örtü, yağlık ve çevrelerde beraber kullanıldığı görülmüştür. Klaptan ve tırtılın birlikte kullanımına ise bir uçkur ve yastık yüzünde rastlanmıştır. Ayrıca incelenen ürünler arasında sadece tırtıl kullanılarak işlenmiş bir terlik bulunmaktadır.

5.1.3. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan İğne Teknikleri

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin işlemelerinde kullanılan iğne teknikleri incelenmiş ve sonuçları tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan
İğne Tekniklerinin Dağılımı.

İĞNE TEKNİKLERİ	n	%
Dival işi	39	35,14
Kordon tutturma	26	23,42
Sarma	11	9,90
Tel kırma	5	4,50
Sarma ve ciğerdeldi	3	2,70
Sarma, muşabak ve ciğerdeldi	2	1,80
Şerit tutturma	2	1,80
Sarma ve muşabak	2	1,80
Verev pesent ve balıksırtı	2	1,80
Sarma ve verev pesent	2	1,80
Sarma, ciğerdeldi ve gölge işi	1	0,90
Sarma, balıksırtı, hasır iğne ve düz pesent	1	0,90
Sarma, dival işi, balıksırtı ve makine dikişi	1	0,90
Sarma ve balıksırtı	1	0,90
Sarma, balıksırtı ve düz pesent	1	0,90
Sarma, verev pesent ve ciğerdeldi	1	0,90
Sarma ve makine dikişi	1	0,90
Sarma ve sap işi	1	0,90
Sarma, verev pesent ve balıksırtı	1	0,90
Sarma, balıksırtı, susma ve civankaşı	1	0,90
Sarma, sap işi, tohum işi ve gölge işi	1	0,90
Sarma ve hasır iğne	1	0,90
Sarma, muşabak ve balıksırtı	1	0,90
Sarma ve balıksırtı ile tırtıl ve pul tutturma	1	0,90
Sarma, verev pesent, düz pesent, tırtıl ve pul tutturma	1	0,90
Kordon tutturma ve balıksırtı	1	0,90
Tırtıl tutturma	1	0,90
TOPLAM	111	100

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan ürünlerin işlemelerinde % 36,04'ünü dival işi, % 31,53 ile sarma, % 24,32'sinin kordon tutturma tekniği, % 9,90'ında balıksırtı, % 6,30'unda verev pesent, % 6,30'unda ciğerdeldi, % 4,50'sinde muşabak, % 4,50'sinde tel kırma, % 2,70'inde düz pesent, % 2,70'inde

tırtıl tutturma, % 1,80'inde şerit tutturma, % 1,80'inde gölge işi, % 2,70'inde hasır iğne, % 2,70'inde makine dikişi, % 2,70'inde sap işi, % 0,90'nında civankaşı, % 0,90'nında susma ve diğer % 0,90'nında ise tohum işi tekniğinin kullanılmış olduğu görülmektedir.

Tablodaki değerlerden incelemeye alınan ürünlerin işlemlerinde yoğun olarak dival işinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bunu yakın değerlerle sarma ve kordon tutturma tekniklerinin takip ettiği görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerde sarma tekniğinin genellikle başka iğne teknikleri ile birlikte kullanımının oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. Bu iğne tekniklerin balıksırtı, verev pesent, ciğerdeldi, muşabak, düz pesent, gölge işi, susma, hasır iğne, makine dikişi, sap işi, tohum işi, dival işi, civankaşı, tırtıl ve pul tutturma olduğu belirlenmiştir. Sarmanın bu iğne teknikleri ile birlikte genellikle cepken, cepken yelek, cepken-şalvar takımları ve bindallılar dışındaki diğer ürünlerde kullanıldığı görülmüştür. İncelenen ürünler arasında sadece bir cepkende sarma tekniğinin kullanımına rastlanmıştır.

İncelenen ürünlerde dival işi ve kordon tutturma tekniklerinin başka iğne teknikleri ile beraber kullanımı çok azdır. Bu ürünlerde kordon tutturma tekniğinin balıksırtı tekniği ile dival işinin ise sarma, makine dikişi ve balıksırtı teknikleri ile beraber uygulandığı görülmüştür. Ayrıca bir terliğin işleminin tamamen tırtıl tutturma teknikleri ile yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

5.1.4. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Renkler

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin işlemelerinde kullanılan renkler incelenmiş ve sonuçları tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Renklerin Dağılımı.

RENKLER	n	%
Altın rengi	98	88,29
Gümüş rengi	10	9,01
Altın ve gümüş rengi	3	2,70
TOPLAM	111	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan ürünlerin işlemelerinde % 90,99'unda altın rengi, % 11,71'inde gümüş rengi, % 2,70'inde ise altın ve gümüş renginin birlikte kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablodaki değerlerden incelemeye alınan ürünlerin işlemelerinde yoğun olarak altın renginin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Gümüş renginin ise işlemelerde daha az tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca araştırma kapsamına alınan ürünlerde altın ve gümüş renklerinin beraber kullanıldığı ürün sayısının ise çok az olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca incelemeye alınan cepken, çevre, yağlık, yastık yüzü ve çeşitli örtülerde işleme aralarında çok küçük miktarlarda renkli ipliklerin kullanıldığı görülmüştür. Renkli iplikler ile küçük çiçek, yaprak motiflerinin işlendiği ya da desenlerin dışında gözeme şeklinde kullanıldığı ve bu yolla farklı etkiler yaratılmak istendiği anlaşılmıştır. İşleme aralarında kullanılan renklerin kırmızı, bordo, açık yeşil, koyu yeşil, açık pembe, koyu pembe, açık mavi, koyu mavi, turuncu ve eflatun olduğu tespit edilmiştir.

5.1.5. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Zemininde Kullanılan Renkler

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi’nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin kullanılan renkler incelenmiş ve sonuçları tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin Zemininde Kullanılan Renklerin Dağılımı.

RENKLER	n	%
Bej rengi	29	27,12
Bordo	16	14,41
Mor	14	12,61
Lacivert	10	9,00
Siyah	9	8,10
Kahverengi	5	4,50
Koyu yeşil	4	3,60
Kırmızı	4	3,60
Koyu pembe	4	3,60
Eflatun	4	3,60
Doğal deri rengi	3	2,70
Petrol mavisi	1	0,90
Pembe	1	0,90
Koyu mavi	1	0,90
Sarı yeşil ebruli	1	0,90
Şarap rengi	1	0,90
Çingene pembesi	1	0,90
Fildişi	1	0,90
Fıstık yeşili	1	0,90
Beyaz	1	0,90
TOPLAM	111	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan ürünlerin zemininde % 27,12'sinde bej rengi, % 14,41'inde bordo, % 12,61'inde mor, % 9,00'unda lacivert, % 10,3'ünde % 8,10'unda siyah, % 4,50'sinde kahverengi, % 3,60'ında koyu yeşil, % 3,60'ında kırmızı, % 3,60'ında koyu pembe, % 3,60'ında eflatun, % 2,70'inde doğal deri rengi, % 0,90'nında petrol mavisi, % 0,90'nında pembe, % 0,90'nında koyu mavi, % 0,90'nında sarı yeşil ebruli, % 0,90'nında şarap rengi, % 0,90'nında çingene pembesi, % 0,90'nında fildişi, % 0,90'nında fıstık yeşili ve diğer, % 0,90'nında ise beyaz rengin kullanılmış olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablodaki değerlerden araştırma kapsamına alınan ürünlerin zemininde bordo, mor, lacivert, siyah, kahverengi, koyu yeşil, kırmızı, petrol mavisi, koyu mavi, şarap rengi gibi koyu renklerin (% 58,55) tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bej rengi, koyu pembe, eflatun, doğal deri rengi, pembe, sarı yeşil ebruli, çingene pembesi, fildişi, fıstık yeşili, beyaz gibi açık renklerin kullanımının (% 41,44) ise koyu renklere göre daha az olduğu ortaya çıkmaktadır. İncelenen ürünlerde koyu renklerin daha çok bindallı, bohça ve cepkenlerde, açık renklerin ise çevre, peşkir, uçkur, havlu, peştamal gibi ürünlerde kullanıldığı tespit edilmiştir.

5.1.6. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan Motif Kaynakları

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin işlemelerinde kullanılan motif kaynakları incelenmiş ve sonuçları tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerin İşlemelerinde Kullanılan
Motif Kaynaklarının Dağılımı.

MOTİF KAYNAKLARI	n	%
Bitkisel	42	37,84
Bitkisel-Geometrik	28	25,23
Bitkisel-Nesnel	24	21,62
Bitkisel-Geometrik-Nesnel	8	7,21
Geometrik	3	2,70
Bitkisel-Sembolik	2	1,80
Bitkisel-Nesnel-Sembolik	1	0,90
Bitkisel-Geometrik-Figürlü	1	0,90
Sembolik	1	0,90
Bitkisel-Figürlü	1	0,90
TOPLAM	111	100

Tablo 6 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan ürünlerde % 96,4’ünde bitkisel kaynaklı, % 36,04’ünde geometrik kaynaklı, % 29,73’sinde nesnel kaynaklı, % 3,60’ında sembolik kaynaklı ve % 1,80’ninde ise figürlü motiflerin kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablodaki değerlerden incelenen ürünlerde yoğun olarak bitkisel kaynaklı motiflerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. İşlemelerde geometrik kaynaklı motifler ile vazo, fiyonk, püskül gibi nesnel kaynaklı motiflerin, stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motiflerle beraber kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle bindallılarda vazo içerisinden çıkan kıvrımlı dallar arasına yerleştirilmiş farklı çiçek ve yaprak motifleri ile tüm bedeni bezeyen zengin düzenlemeler yapıldığı görülmüştür. Yine bindallılarda püsküllerin ya da alt ucundan bir fiyonk ile bağlanmış bitkisel kaynaklı motiflerin sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir.

İncelenen ürünlerde ay, yıldız, tuğra gibi sembolik kaynaklı motiflerin kullanıldığı görülmüştür. Bir bindallıda ay ve yıldız motiflerinin, bir kesede ise tuğra ve yıldız motiflerinin birlikte kullanımına rastlanmıştır. İşlemelerde figürlü

bezemelerin az kullanımı dikkat çekmektedir. Sadece bir terlik ile bir ayna örtüsünde kuş figürünün kullanıldığı tespit edilmiştir.

5.1.7. Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerde Kullanılan Kompozisyon Türleri

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerde kullanılan kompozisyon türleri incelenmiş ve sonuçları tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7
Araştırma Kapsamına Alınan Ürünlerde Kullanılan
Kompozisyon Türlerinin Dağılımı.

KOMPOZİSYON TÜRLERİ	n	%
Serbest	22	19,82
Bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş	20	18,02
Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş	15	13,51
Serbest - Bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş	11	9,90
Bir merkeze doğru yönlendirilmiş	10	9,00
Düzgün ve bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş	7	6,31
Düzgün ve atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş	5	4,51
Bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş – Bir merkeze doğru yönlendirilmiş	5	4,51
Serbest - Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş	4	3,60
Atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş	4	3,60
Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş – Bir merkeze doğru yönlendirilmiş	2	1,80
Düzgün ve bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş - Bir merkeze doğru yönlendirilmiş	2	1,80
Serbest - Atlamalı ve bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş	2	1,80
Serbest – Düzgün, atlamalı ve bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş	1	0,90
Belirsiz	1	0,90
TOPLAM	111	100

Tablo 7 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan ürünlerin % 43,24'ünde bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların, % 36,02'sinde ürünün şekline göre oluşturulmuş serbest kompozisyonların, % 32,43'ünde düzgün

sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların, % 17,11’inde bir merkeze doğru yönlendirilmiş kompozisyonların ve % 10,81’inde ise atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bir ürünün çok yıpranmış olması sebebiyle işleme kompozisyonu belirlenememiştir.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerin işlemelerinde kullanılan motiflerin, eşyanın şekli dikkate alınarak yerleştirildiği ve kompozisyonların bu doğrultuda geliştirildiği anlaşılmıştır. Ayrıca ürünlerin işlemelerinde genellikle ana motiflere uygun su motiflerinin kullanımı oldukça yaygındır.

Cepken, cepken yelek, cepken-şalvar takımlar, bindallılar ve diğer giysilerde kullanılan motiflerin ve suların giysilerin şekline uygun olarak yerleştirilmiş olduğu anlaşılmıştır. Giysilerde bir merkeze doğru yönlendirilmiş kompozisyonların dışındaki bütün kompozisyon türlerinin kullanıldığı görülmüştür.

İncelemeye alınan çevre ve bohçaların tamamında bir merkeze doğru yönlendirilmiş kompozisyonların kullanıldığı tespit edilmiştir. Yağlık ve peşkirlerde genellikle düzgün sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonlar kullanıldığı görülmüştür. Örtülerde ise eşyanın şekline veya motif özelliğine göre daha çok bağlantılı veya düzgün sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların kullanıldığı belirlenmiştir.

5.2. Bilgi Formları

Bu bölümde Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş 111 adet ürünün ayrıntılı incelemesini gösteren bilgi formlarına yer verilmiştir.

5.2.1. Cepken, Cepken Yelek ve Cepken-Şalvar Takımlar

BİLGİ FORMU: 1

Fot. 1 : Cepkenin önden görünüşü.

Fot. 2 : Cepkenin arkadan görünüşü.

Envanter No	: 355
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 29 cm. - En 27 cm. - Kol boyu 63 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Süslemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç, metal pul, boncuk ve düğme
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Kordon tutturma
Süslemede	: Harç tutturma ve özel bir düğme yapım tekniği
Kenar temizlemede	: Harç tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Kahverengi
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Pembe
Kenar temizlemede	: Altın rengi
Kompozisyonu	: Cepkenin işleme konusunu bitkisel, geometrik ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin ön parçaları üzerine şekline uygun olarak stilize çiçek ve yaprak motifleri işlenmiştir. Giysinin ön ortasında belli bir mesafeden başlayarak yukarıya doğru bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş çiçek ve yaprak motiflerinin, omuzlardan yapılan bağlantılarla tüm yakayı çevrelediği görülmektedir.
	Cepkenin arka parçası ile kollar bir bütün olarak hazırlanmıştır. Kollarda omuzlardan uca doğru birbirinin arasından geçen kıvrımlı dallar ve bu dalların üzerine yerleştirilmiş stilize çiçek, yaprak, tomurcuk ve zil motiflerinin, şekle göre

serbest bir şekilde tüm yüzeyi kapladığı görülmektedir. Bu motiflerin hemen altında kolun alt kenarına paralel olarak harçlarla oluşturulmuş geometrik formlu süslemeler yer almaktadır. Cepkenin arkası aynı harçlar aracılığı ile simetrik olarak geometrik formlu beş bölüme ayrılmıştır. Ortadaki üçgen formlu bölüme, aşağıya doğru bakan stilize edilmiş çiçek ve yaprak motiflerinin işlendiği görülmektedir. Diğer bölümlerde de yine bitkisel kaynaklı küçük motifler yer almaktadır. Cepkenin kenar temizliği ise yaka ve kollarda beş sıra, karşılıklı ön kenarlar ile arka etek ucunda yedi sıra harcın yan yana tutturulması ile yapılmıştır. Ayrıca, cepkenin ön parçaları elde özel bir teknikle hazırlanmış olan 23 adet düğme ile süslenmiştir. Bu düğmeler yukarıdan aşağıya doğru belli bir mesafeye kadar, karşılıklı ve sık olarak tutturulmuştur.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir. Düğmelerin ara ara koparak, eksik olduğu tespit edilmiştir.

Bu cepkene ait desenin 1/1 ebadındaki ön beden ve 1/6 ebadındaki arka bedeninin tam döküm çizimi yapılarak çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur.

BİLGİ FORMU: 2**Fot. 3: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 4: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 588
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 42 cm. – En 46 cm. – Kol boyu 42 cm.
Müzeye Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kenar temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo

İşlemede : Altın rengi

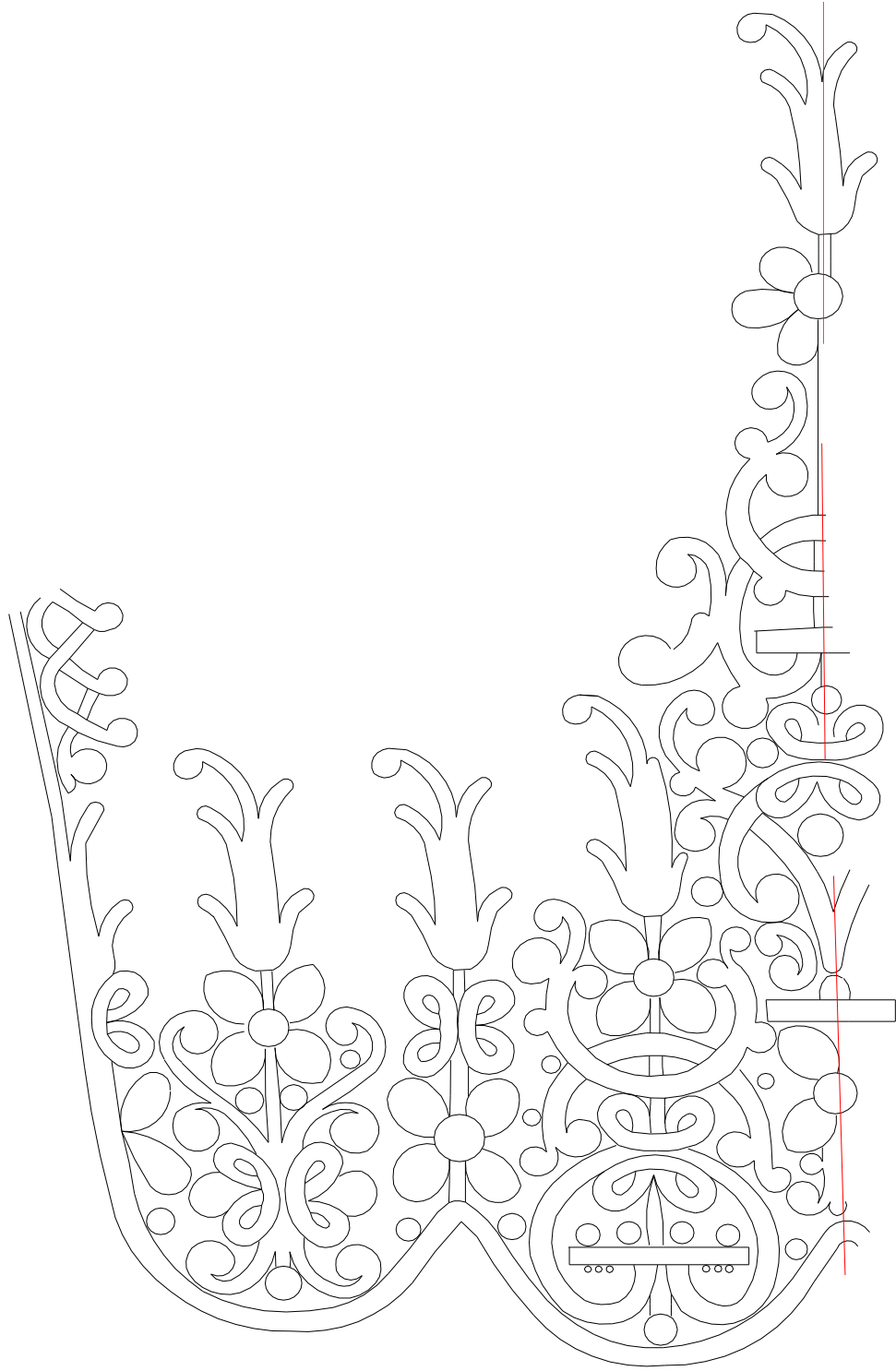
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Gülkurusu

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin karşılıklı ön kenarlarına, ön ve arka etek uçları ile kol ağızlarına stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motifler atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde kenarlara paralel olarak işlenmiştir. Cepkenin arka eteğinin ortasında aynı motiflerin daha zengin şekilde yukarıya doğru yükseldiği görülmektedir. Aynı motifler kollara da yer almaktadır. Bu motiflerin bileklerde yukarıya doğru, kolların omuzla birleştiği yerlerde ise omuzlardan aşağıya doğru işlendiği görülmektedir. Ön eteğin köşelerinde ise motiflerin köşeye uygun şekilde işlendiği görülmektedir. Dik yaka olarak hazırlanan cepkenin yakasına da bitkisel kaynaklı motifler işlenmiştir. Sekiz parçadan oluşan cepkenin birleşim yerleri harçlarla süslenmiştir. Bu harçların her iki yanına zig zag formulu ince bir su işlenerek dikişlerin dekoratif hale getirildiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise harçlarla oymalı olarak yapılmıştır. Ayrıca cepkenin yaka hariç tüm kenarları aynı harcın dairesel formlarla tutturulması ile süslenerek temizlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 38: 588 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin arka bedenine ait olan desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 3**Fot.5: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 6: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 614
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 43 cm. – En 46 cm. – Kol boyu 48 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kenar temizlemede : Zemin rengine iplik ve klaptanla hazırlanmış 3 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo

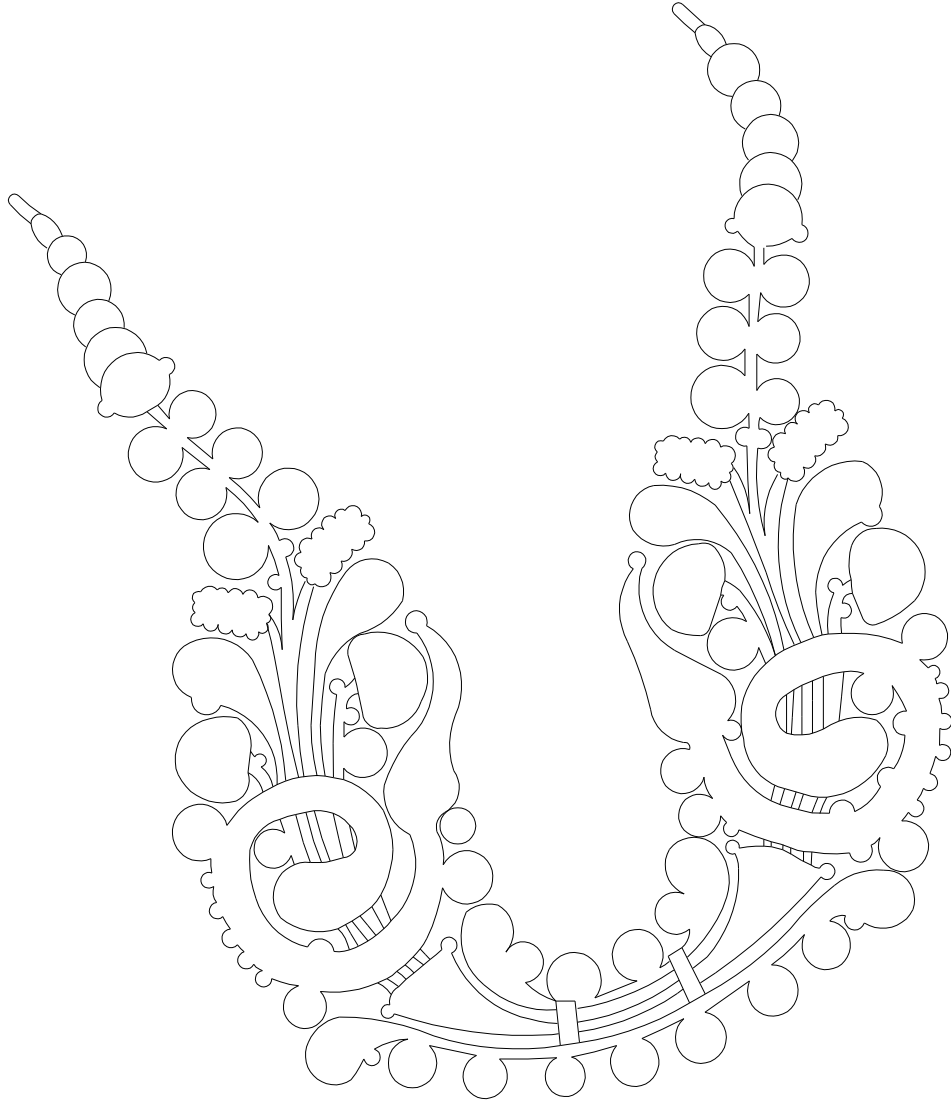
İşlemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi ve bordo

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yakadan başlayarak karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağızları birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su ile bezenmiştir. Arka yakaya da benzer motiflerin işlendiği görülmektedir. Ayrıca cepkenin ön parçaları üzerinde yan dikişlerden yaka hizasına doğru uzanan, büyük tek bir motif yer almaktadır. Cepkenin kollarına da benzer motiflerin bileklerden yukarıya doğru ve omuzlardan aşağıya doğru yönlendirilerek ortada birleşecek şekilde işlendiği görülmektedir. Aynı motifler cepkenin arka ortasında yakadan aşağıya doğru ve etek ucundan yukarıya doğru yönlendirilerek işlenmiştir. Bu bağlantılar omuz ile yaka arasına da yapılmıştır. Ayrıca cepkenin arka eteklerinde köşelere simetrik olarak yerleştirilmiş büyük tek bir motif yer almaktadır. Cepkenin kenar temizliği ise harç ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 39: 614 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin arka bedenine ait olan desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 4**Fot. 7: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 8: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 478
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 37 cm. – En 50 cm. – Kol boyu 53 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo

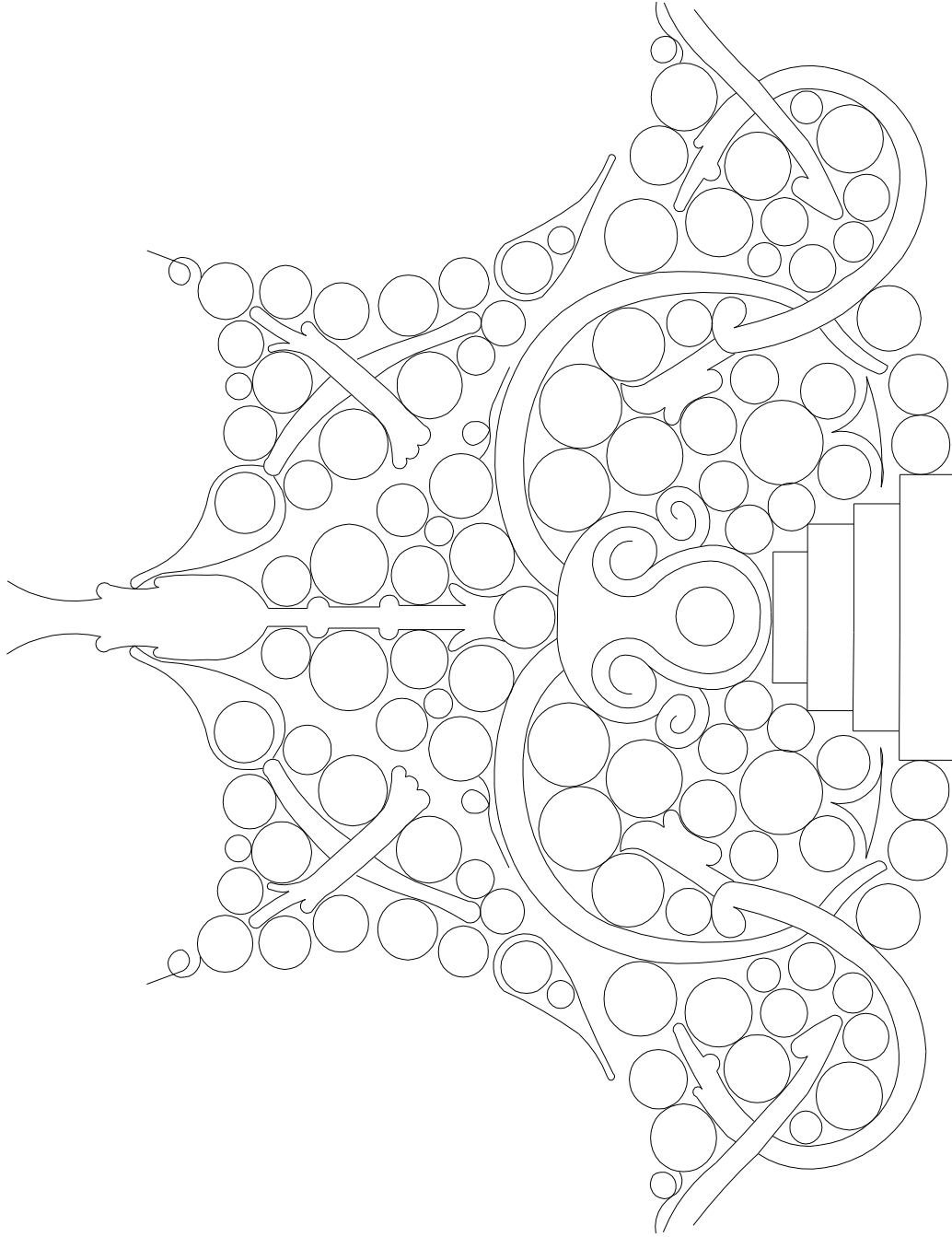
İşlemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin arka etek ucunun ortasına, üst üste dikdörtgen şekiller üzerine yerleştirilmiş stilize bir lale motifi işlenmiştir. Bu motiflerin etrafında üçgen bir form oluşturacak biçimde irili ufaklı daireler ve kıvrımlı dallar girift şekilde işlenmiştir. Bu bölümün üst kısımları ise farklı formlar içine yerleştirilmiş iç içe geçmiş dairesel motiflerle bezenmiştir. Aynı dikdörtgen şekiller ile lale motiflerinin cepkenin ön parçalarına da işlendiği görülmektedir. Cepkenin ön parçalarının etek uçlarına verev olarak yerleştirilen motifler, simetrik olarak her iki yanda yer almaktadır. Ön parçalar üzerinde de yine irili ufaklı daireler ve kıvrımlı dallardan oluşan girift motiflerin, kenarlara paralel şekilde etek uçlarında arka motiflerle birleştiği, önlerde ise yakaya doğru yükseldiği görülmektedir. Bu motiflerin hemen üzerinde göğüs hizasında, tekrar farklı formlar içine yerleştirilmiş dairesel motifler yer almaktadır. Cepkenin kol ağzlarına arka etek ucunda yer alan üçgen formu motifler işlenmiştir. Kolların üst kısımlarına ise yine farklı formlar içine yerleştirilmiş benzer motifler işlenerek omuz motifleri ile birleştirilmiştir. Cepkenin yakasına da benzer motiflerin işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise harç ile yapılmıştır. Harç yaka, etek uçları ve kol ağzlarına iki sıra olarak yan yana tutturulmuştur. Cepkenin birleşim yerlerinin de bu harçlarla süslenerek dikişlerin dekoratif hale getirildiği görülmektedir. Ayrıca cepkenin yaka hariç tüm kenarları dairesel formlarla tutturulmuş harç ile süslenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 40: 478 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin arka etek ucuna ait olan desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 5**Fot. 9: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 10: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 354
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 43 cm. – En 47 cm. – Kol boyu 47 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede	: Dekoratif görünümlü 1,5 cm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, balıksırtı, dival işi ve makine dikişi

Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo

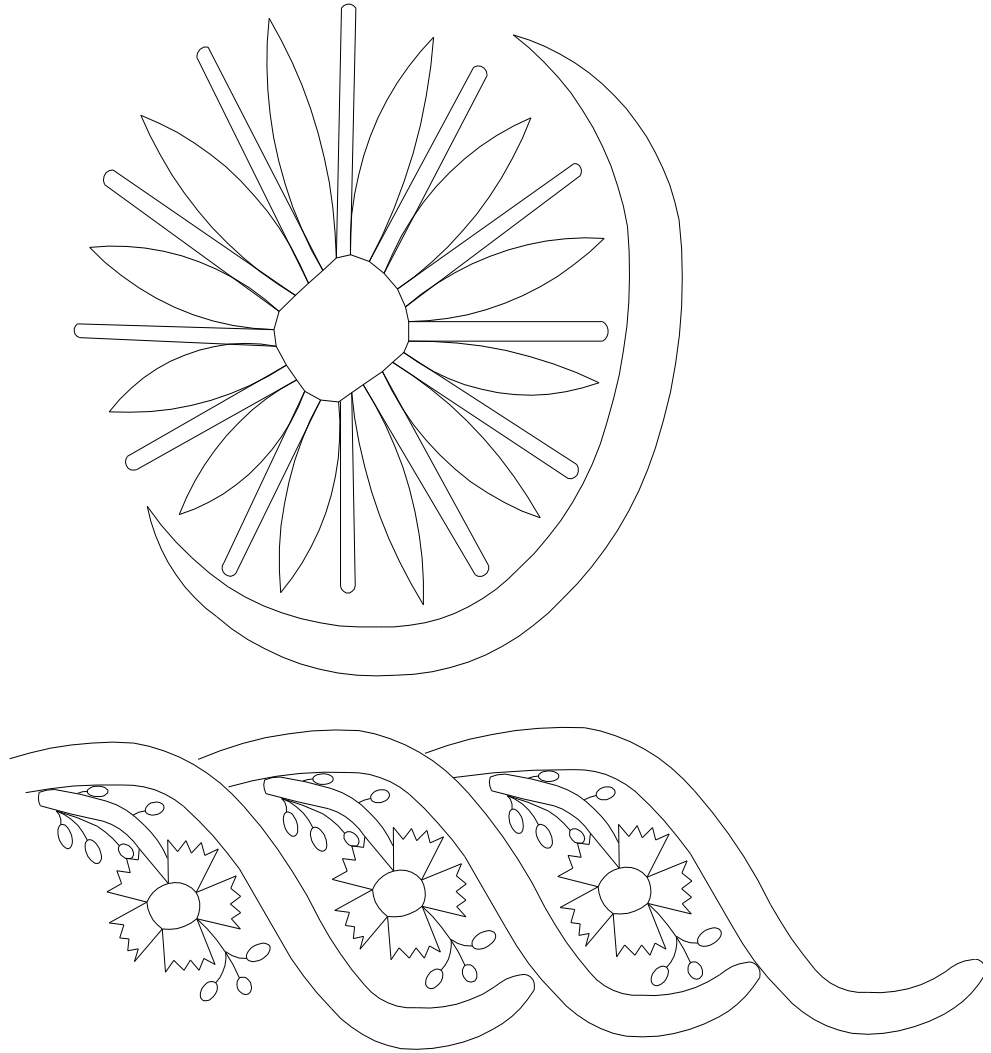
İşlemede : Altın rengi

Astarında : Pembe

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve sembolik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağızları kenarlara paralel olarak, bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı motiflerle bezenmiştir. Cepkenin ön parçaları üzerine köşelere simetrik olarak yerleştirilmiş tek büyük bir çiçek ve hemen yanına sembolik bir ay motifi işlendiği görülmektedir. Kolların omuzla birleştiği kısımlarda bu motifin daha küçüğü yer almaktadır. Dik yaka olarak hazırlanan cepkenin yakasına da bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı bir su işlenmiştir. Cepkenin kenar temizliği ise harç ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 41: 354 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin sağ ön bedenine ve kenar suyuna ait olan desenler 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 6**Fot. 11: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 12: Cepkenin arka işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 360
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 40 cm. – En 51 cm. – Kol boyu 47 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Mor

İşlemede : Altın rengi

Astarında : Turuncu

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır ve giysinin hemen hemen tüm yüzeyi işlenmiştir. Cepkenin karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağızları stilize edilmiş tomurcuk ve kıvrımlı dal motiflerinin girift bir şekilde bir araya getirilmesinden oluşan enli bir su ile bezenmiştir. Ayrıca cepkenin ön parçaları üzerine, köşelere kare şeklinde bir motif işlenmiştir. Bunun hemen çaprazına stilize edilmiş tek bir çiçek motifinin simetrik olarak yerleştirildiği görülmektedir. Cepkenin ön ve arka bedeninin tamamı ile kollarının üst kısımları girift bir şekilde ve değişik formlarda bir araya getirilmiş tomurcuk, kıvrımlı dal, çiçek ve yaprak motifleri ile bezelidir. Cepkenin yakasına da benzer motiflerin işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise harç kullanılarak yapılmıştır. Harç kol ağızlarına yan yana üç sıra, karşılıklı ön kenarlar ile arka etek ucuna ise dört sıra olarak tutturulmuştur.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 42: 360 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin arka bedenine ait olan desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 7**Fot. 13: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 14: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 461
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 49 cm. – En 37 cm. – Kol boyu 51 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah

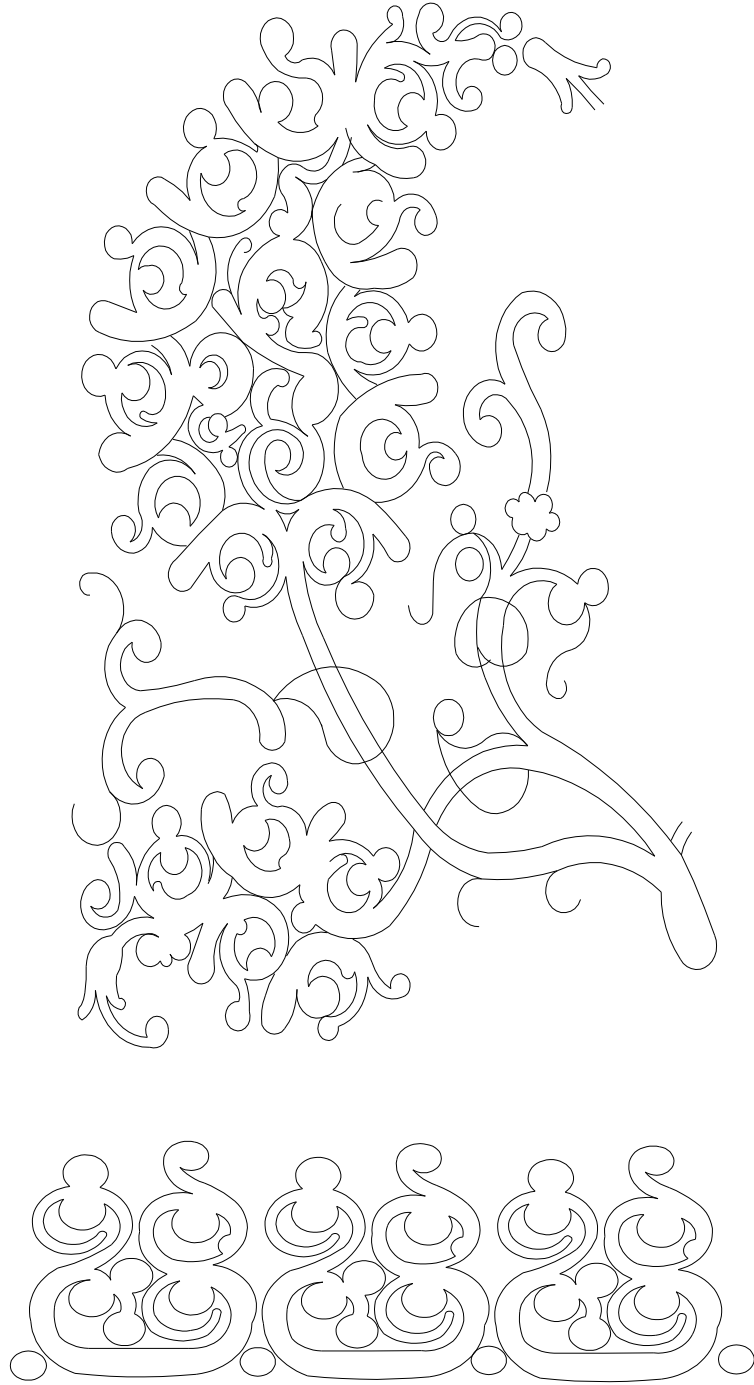
İşlemede : Altın rengi

Astarında : Kırmızı

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yakası, karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağızları kenarlara paralel olarak düzgün sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su ile bezenmiştir. Cepkenin ön parçaları üzerine köşelere bitkisel kaynaklı motiflerin üçgen bir form oluşturacak şekilde simetrik olarak yerleştirildiği görülmektedir. Aynı motifler tabanı etek ucuna oturan üçgen bir formda cepkenin sırtına da işlenmiştir. Bu motiflerin bileklere ve daha zenginleştirilmiş olan halinin ise kolların omuzla birleştiği noktadan aşağıya doğru işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise yan yana tutturulmuş üç sıra harç ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 43: 461 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin sol ön bedenine ve kenar suyuna ait olan desenler 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 8

Fot. 15: Cepkenin önden görünüşü.

Fot. 16: Cepkenin arkadan görünüşü.

Fot. 17: Cepkenin arka etek ucu işlemlerinden detay.

Envanter No	: 575
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 44 cm. – Kol boyu 44 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Tırtıl ve metal pul
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	

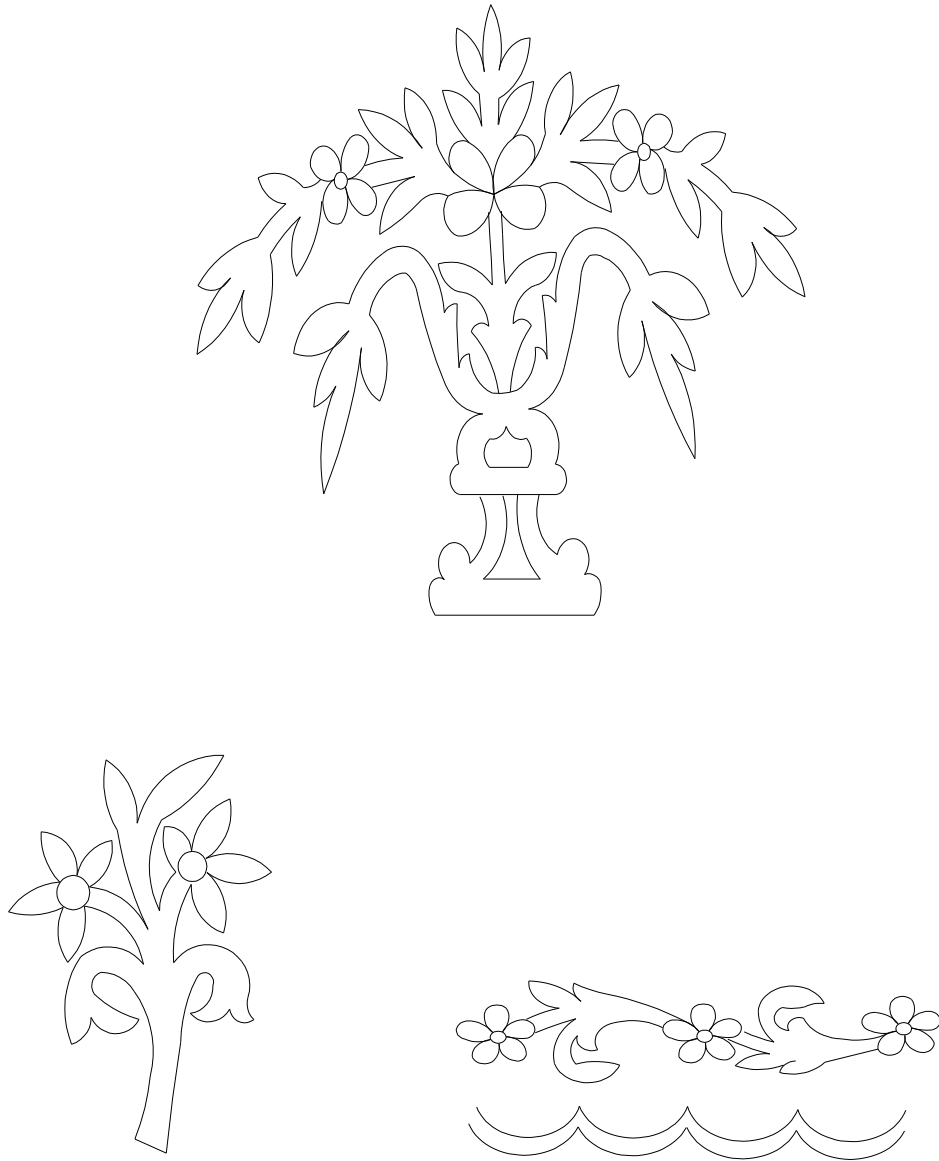
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Tırtıl ve pul tutturma
Kenar Temizlemede	: Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Bordo
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel, nesnel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yaka çevresi ve karşılıklı ön kenarları ile ön ve arka etek uçlarına, kenara paralel olarak bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı bir su işlenmiştir. Bu suyun hemen dışında kenara paralel olarak işlenmiş, C kıvrımlı başka bir suyun daha yer aldığı görülmektedir. Cepkenin arka etek ucunda ortada saksı motifinin içine yerleştirilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan oluşan büyük tek bir motif yer almaktadır. Bu motifin çevresinde ve üst kısımlarında omuzlara doğru düzgün sıralamalarla yerleştirilmiş bitkisel kaynaklı daha küçük motiflerin işlendiği görülmektedir. Aynı motifler cepkenin ön bedeni ve kollarını da işlenmiştir. Ayrıca cepkenin kol ağızları ile kol yırtmaçlarının bitkisel kaynaklı ince bir su ile süslendiği görülmektedir. Aynı su dik yaka olarak hazırlanan cepkenin yakasına da işlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 44: 575 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin arkasına ve kenar suyuna ait olan desenler 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 9**Fot. 18: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 19: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 753
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 38 cm. – En 48 cm. – Kol boyu 47 cm.
Müzeye Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş

İşlemede : Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında : Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma
Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Mor
İşlemede : Altın rengi
Astarında : Kırmızı
Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yakası, karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağzları kenarlara paralel olarak, düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su ile bezenmiştir. Cepkenin ön parçaları üzerine köşelere stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motiflerin, üçgen bir form oluşturacak şekilde simetrik olarak yerleştirildiği görülmektedir. Benzer motifler kol ortalarında bileklerden omuzlara doğru yükselmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise yan yana tutturulmuş iki sıra harç ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 45: 753 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin ön bedenine ve kenar suyuna ait olan desenler 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 10

Fot. 20: Cepkenin önden görünüşü.

Fot. 21: Cepkenin işlemlerinden detay.

Envanter No	: 576
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 52 cm. – En 55 cm. – Kol boyu 43 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

- Zeminde** : Kadife kumaş
İşlemede : Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında : Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde

harç

Kullanılan Teknikler

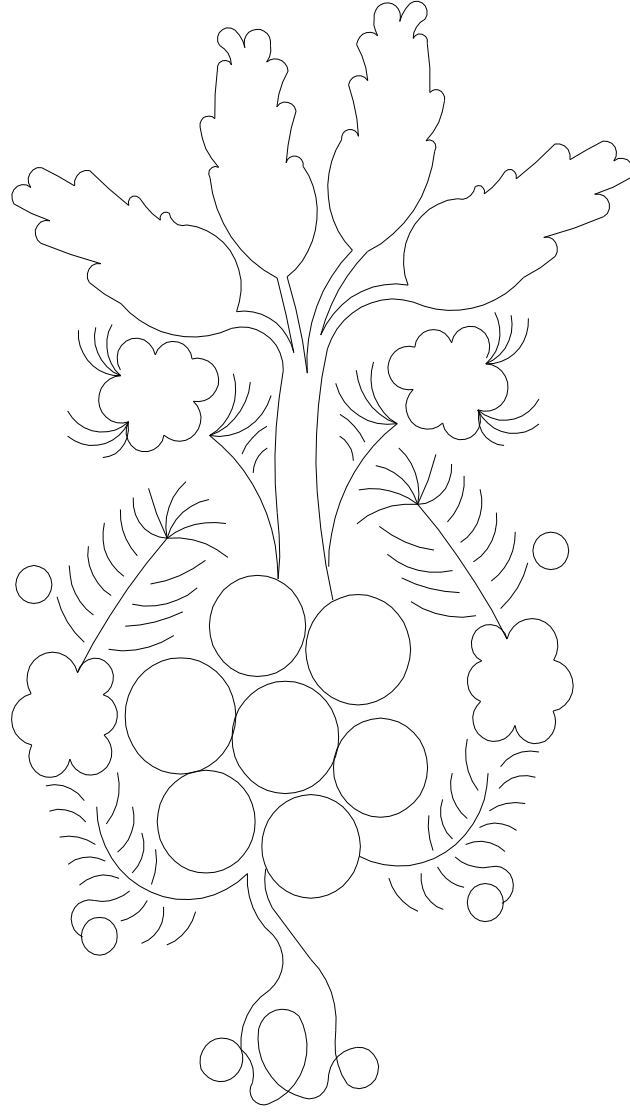
- İşlemede** : Kordon tutturma
Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

- Zeminde** : Lacivert
İşlemede : Altın rengi
Astarında : Sütü kahverengi
Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yaka çevresi, karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağzları kenarlara paralel olarak işlenmiş geometrik kaynaklı ince bir su bezenmiştir. Bu suyun hemen üzerinde yine düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı enli bir su daha yer almaktadır. Ayrıca giysinin ön parçaları üzerine ortaya gelecek şekilde çiçek, yaprak, tomurcuk ve dallardan oluşan tek bir motifin işlendiği görülmektedir. Cepkenin omuzlarında da benzer motifler yer almaktadır. Cepkenin kenar temizliği ise bir sıra harç tutturularak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 46: 576 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin ön bedenine desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 11**Fot. 22: Cepkenin önden görünüşü.**

Envanter No	: 358
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 47 cm. – Kol boyu 36 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Dekoratif görünümlü ince harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Kordon tutturma
Kenar Temizlemede	: Harç tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Şarap rengi
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Gül kurusu
Kenar temizlemede	: Altın rengi
Kompozisyonu	: Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin bütün yüzeyi işleme ile bezelidir.

Cepkenin yakası, karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağızlarına çok yıpranmış olduğu için bezeme konusu tam olarak anlaşılmayan enli bir suyun işlenmiş olduğu anlaşılmıştır. Ön ve arka bedene enine üç sıra halinde, bitkisel ve geometrik kaynaklı motiflerin işlendiği görülmektedir. Kollarda ise yaprak formunda bitkisel kaynaklı motifler yer almaktadır. Cepkenin kenar temizliği ise bir sıra harcın oymalı olarak dekoratif şekilde tutturulması ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Cepken çok yıpranmış durumdadır. İşlemesinde yer yer sökülmeler mevcuttur. Bu nedenle desen çizimi yapılmamıştır.

BİLGİ FORMU: 12**Fot. 23: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 24: Cepkenin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 357
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 46 cm. – En 46 cm. – Kol boyu 58 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş

İşlemede : Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon ve ipek iplikten hazırlanmış kalın kordon

Astarında : Pamuklu kumaş

Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç ve dekoratif görünümlü 1,5 cm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kahverengi

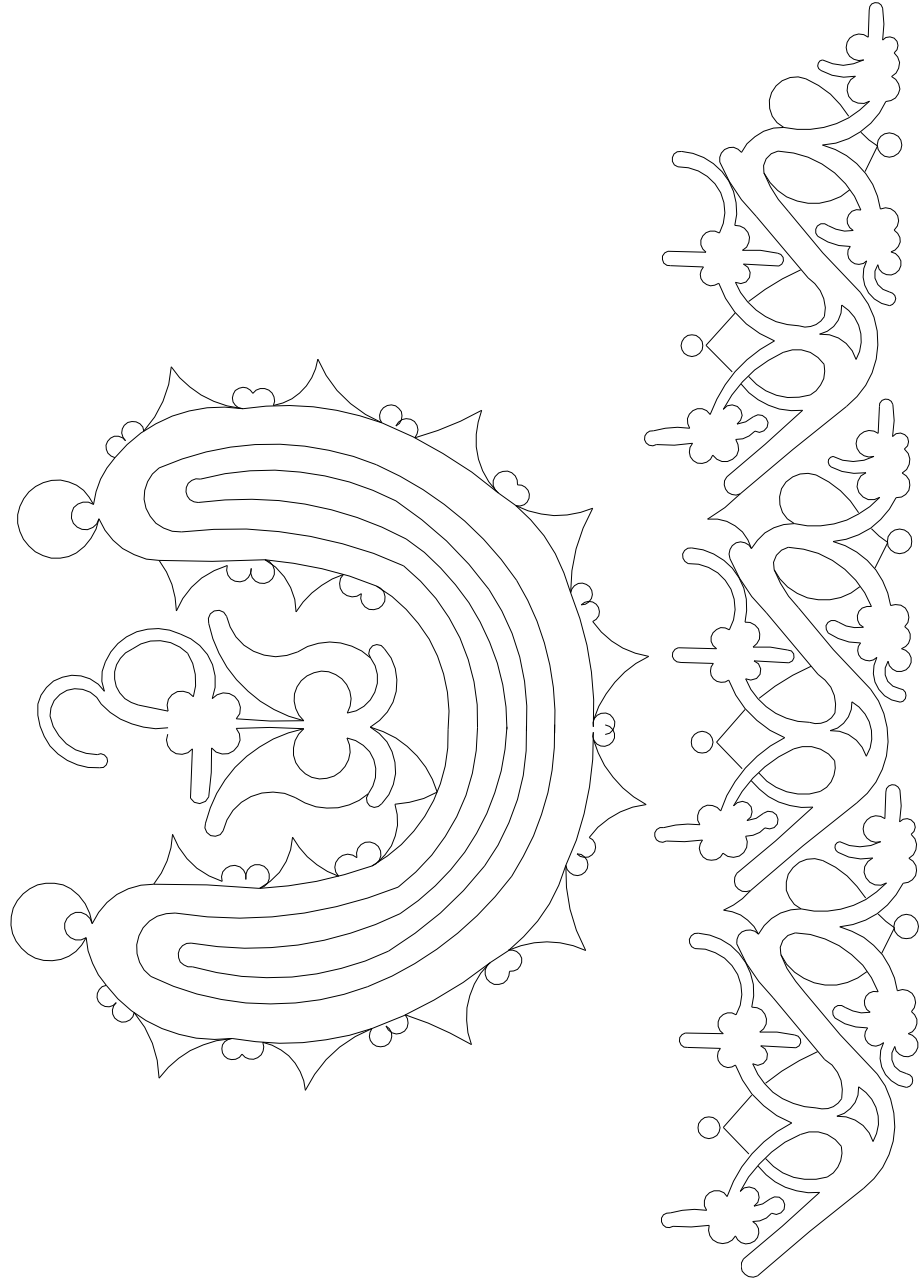
İşlemede : Altın rengi ve kırmızı

Astarında : Krem rengi

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin ön parçaları üzerinde ortaya gelecek şekilde işlenmiş, ortasında bitkisel motiflerin olduğu yarım daire formunda bir motif yer almaktadır. Bu dairesel formun içine kırmızı renkli bir kordon ile süsleme yapılmıştır. Ayrıca giysinin karşılıklı ön kenarlarına bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su işlenmiştir. Aynı suyun cepkenin dilimli olarak hazırlanan kol ağızlarına da işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise yaka ve kol ağızlarına bir sıra balıksırtı görünümlü harç tutturularak yapılmıştır. Ayrıca ön parçaların kenarına 1,5 cm. eninde dekoratif görünümlü enli bir harç tutturulmuştur.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 47: 357 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin ön bedenine ve kenar suyuna ait olan desenler 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 13**Fot. 25: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 26: Cepkenin işlemeden detay.**

Envanter No	: 361
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 37 cm. – Kol boyu 51 cm.
Müzeeye Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu saten kumaş

Kenar temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Çingene pembesi

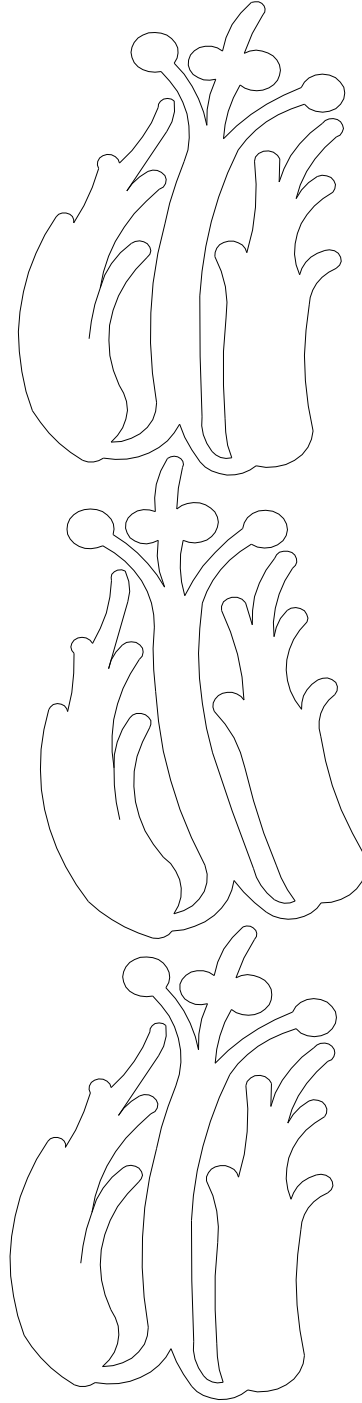
İşlemede : Altın rengi

Astarında : Kırmızı

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşmaktadır. İşlemeler cepkenin karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ile kol ağızlarında yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş stilize lale motiflerinin kenara paralel olarak enli bir su şeklinde işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise bir sıra harcın kıvrımlı şekilde tutturulması ile oymalı olarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 48: 361 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkene ait olan desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 14**Fot. 27: Cepken yeleğin önden görünüşü.****Fot. 28: Cepken yeleğin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 356
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken yelek)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 52 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş

İşlemede : Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında : Saten kumaş
Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

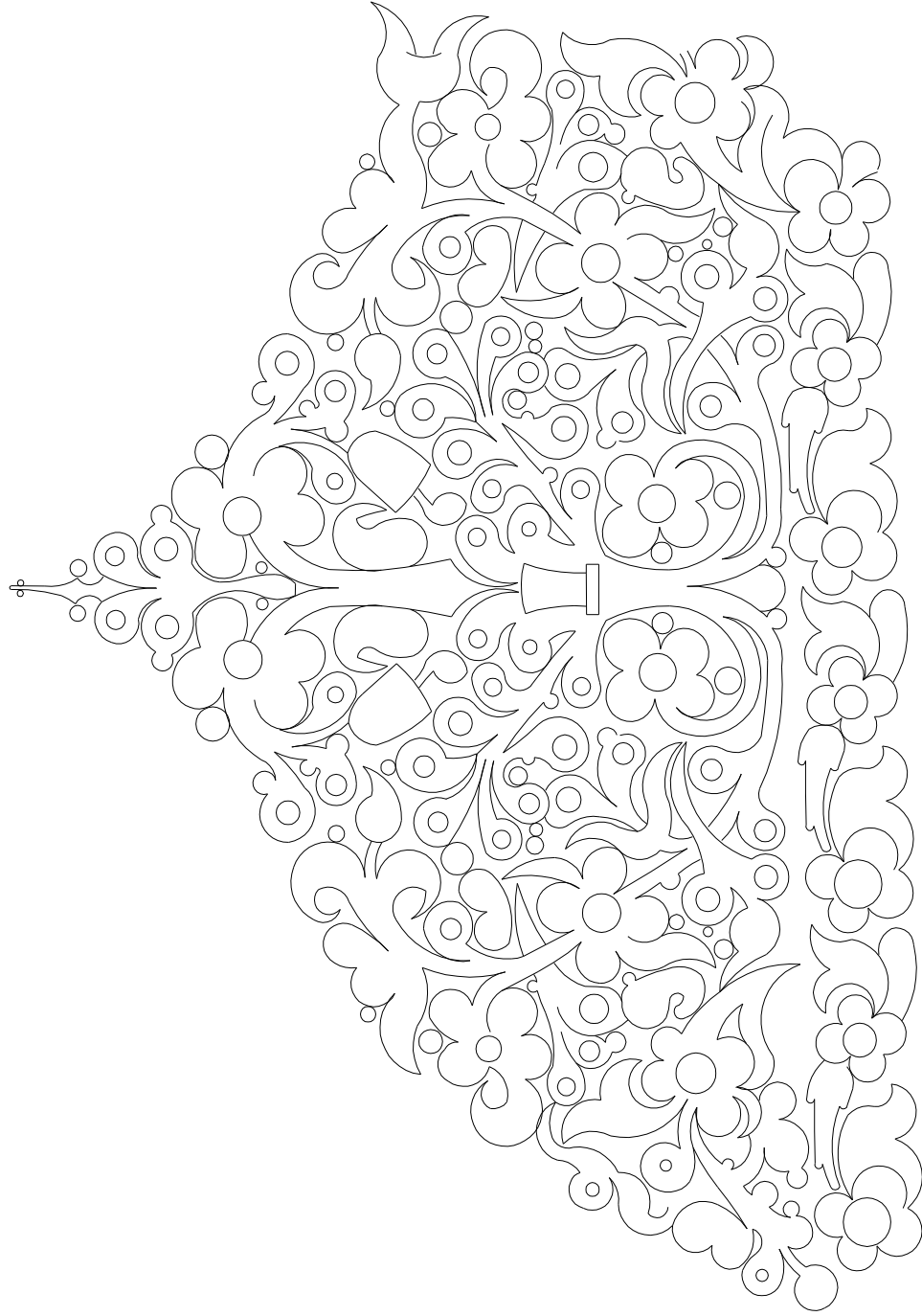
İşlemede : Kordon tutturma
Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo
İşlemede : Altın rengi
Astarında : Pembe
Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepken yeleğin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepken yeleğin ön parçaları üzerine, göğüs hizasından başlayıp omuz dikişlerine kadar kenar boyunca devam eden, birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su işlenmiştir. Bu suyun her iki yanı dörtgen bir form oluşturacak şekilde bitkisel kaynaklı motiflerle girift olarak bezenmiştir. Cepken yeleğin kenar temizliği yan yana tutturulmuş harçlarla yapılmış olup, ön kenarlarının oymalı olarak çalışıldığı görülmektedir. Bu harçların göğüs hizasından başlayarak yaka çevresini dolanan bölümünde sekiz sıra harç yan yana tutturulmuştur. Diğer kısımlarda ise harcın iki sıra çalışıldığı ve birleşim yerlerinin de bu harçlarla süslenerek dikişlerin dekoratif hale getirildiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken yelek sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 49: 356 En. no.'lu cepken yeleğin desen çizimi.

Not: Cepken yeleğin sağ ön bedenine ait olan desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 15**Fot. 29: Çocuk cepkeninin önden görünüşü.****Fot. 30: Çocuk cepkeninin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 239
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Çocuk cepkeni)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y
Ölçüleri	: Boy 33 cm. – En 33 cm.
Müzeye Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş

- İşlemede** : Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
- Süslemede** : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç ve düğme
- Astarında** : Pamuklu kumaş
- Kenar temizlemede** : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

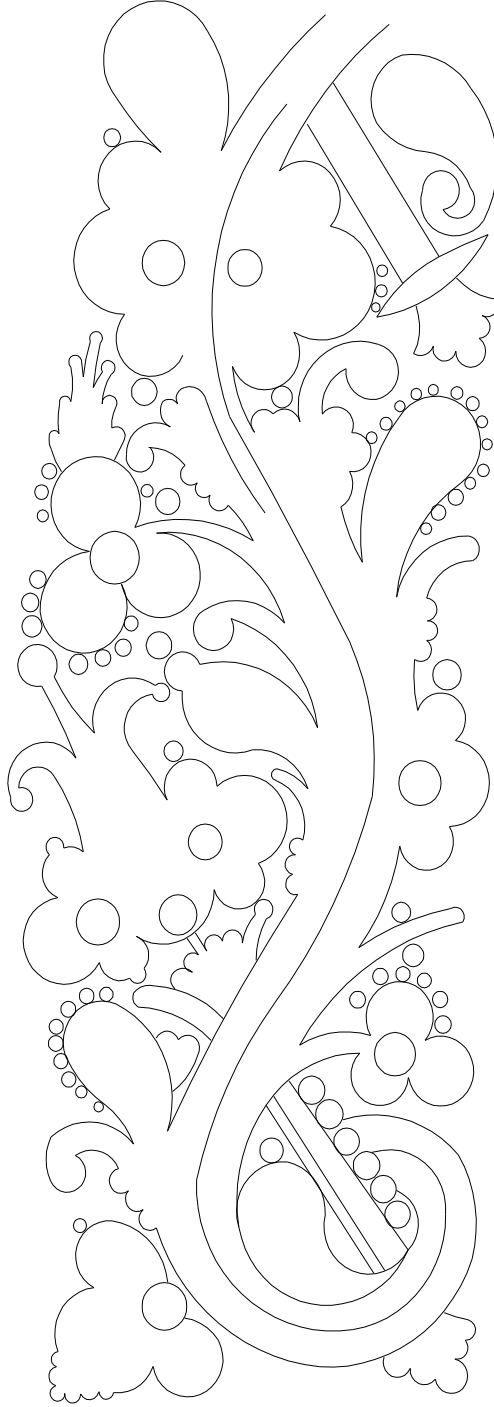
- İşlemede** : Kordon tutturma
- Kenar temizlemede** : Harç tutturma
- Süslemede** : Harç tutturma ve özel bir düğme yapım tekniği

Kullanılan Renkler

- Zeminde** : Kahverengi
- İşlemede** : Altın rengi
- Süslemede** : Altın rengi
- Astarında** : Kırmızı
- Kenar temizlemede** : Altın rengi

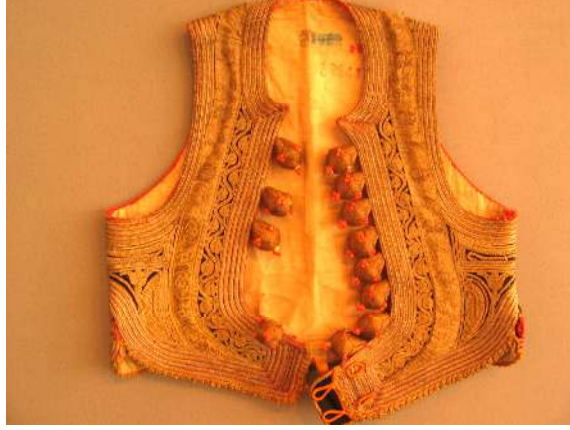
Kompozisyonu : Çocuk cepkeninin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Çocuk cepkeninin ön parçaları üzerine etek ucunun belli bir seviyesinden başlayarak omuzlara doğru yükselen, stilize edilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinin, dikdörtgen bir form oluşturacak şekilde simetrik olarak işlendiği görülmektedir. Bezemeyi oluşturan çiçekler, kıvrımlı dallar ve yapraklar yer yer birbiri içinden veya arasından geçerek girift bir görüntü sergilemektedir. Bu motiflerin hemen yanında işlemeye paralel olarak yan yana tutturulmuş on sıra harçtan oluşan geometrik formlu süslemeler yer almaktadır. Cepkeninin yaka, karşılıklı ön kenarları, etek uçları ve kol ağzları da aynı harcın iki sıra yan yana tutturulması ile yapılmıştır. Ayrıca, cepkenin ön parçaları elde özel bir teknikle hazırlanmış olan belli sayıdaki düğme ile süslenmiş ve iliklenecek şekilde biritler atılmıştır. Bu düğmelerin yukarıdan aşağıya doğru belli bir mesafeye kadar, karşılıklı ve sık olarak tutturulduğu görülmektedir

Ürünle İlgili Notlar : Çocuk cepkeni sağlam durumda olup, onarım görmemiştir. Düğmelerin ara ara koparak, eksik olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 50: 239 En. no.'lu çocuk cepkeninin desen çizimi.

Not: Çocuk cepkeninin sağ ön bedenine ait olan desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 16**Fot. 31: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 32: Cepkenin arka işlemesinden detay.**

Envanter No	: 359
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 33 cm. – En 35 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Süslemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde
harç, kumaş harç, boncuk ve düğme	

Astarında : Pamuklu kumaş

Kenar temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Süslemede : Harç tutturma ve özel bir düğme yapım tekniği

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Lacivert

İşlemede : Altın rengi

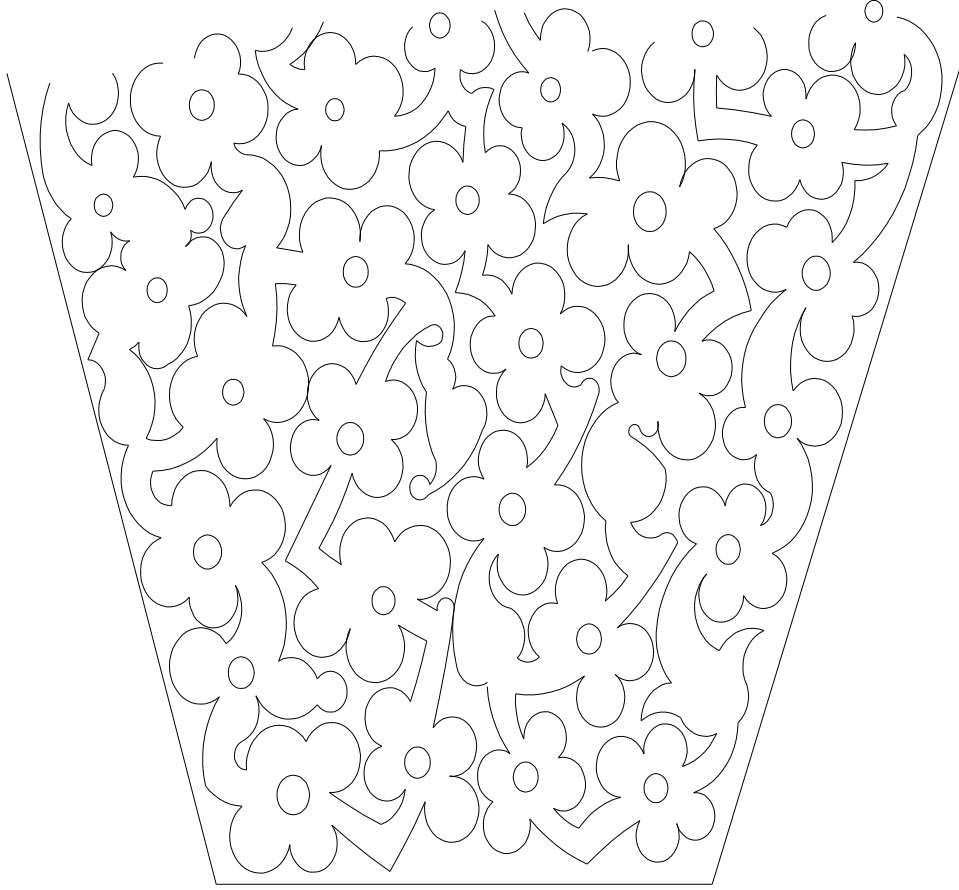
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin ön parçaları üzerine kenara paralel olarak, zig zag formu bir dal üzerine yerleştirilmiş tomurcuk motiflerinden oluşan bitkisel kaynaklı ince bir su işlenmiştir. Ayrıca bu suya paralel olarak kumaş harç ile süsleme yapılmıştır. Cepkenin arkası yan yana tutturulmuş beş sıra harç ile geometrik formu birimlere bölünmüştür. Yanlardan ön parçalara doğru uzanan bu bölümlerin içi birbirine bağlantılı ancak serbest stilde çiçek motifleri ile bezenmiştir. Cepkenin kenar temizliğinin de harç ile yapıldığı görülmektedir. Harç yaka ve kol kenarları ile etek uçlarına beş sıra olarak yan yana tutturulmuştur. Cepkenin arka etek ucuna ise bu harçların dairesel formlarla tutturularak oymalı çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca, cepkenin ön parçaları elde özel bir teknikle hazırlanmış olan belli sayıdaki düğme ile süslenmiştir. Düğmelerin cepkenin ön oyuntusuna karşılıklı ve sık olarak tutturulduğu görülmektedir. Ön parçaların birleştiği kısma ise iliklenecek şekilde biritler atılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumda olup, onarım görmemiştir. Düğmelerin ara ara koparak, eksik olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 51: 359 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin arka bedenine ait olan desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 17

Fot. 33: Cepkenin önden görünüşü.

Fot. 34: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.

Fot. 35: Şalvardan bir görüntü.

Envanter No	: 363
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken şalvar takım)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 41 cm.– Kol boyu 42 cm. – Şalvar boyu 99 cm
Müze Alınış Şekli	: Armağan

Kullanılan Gereçler

Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede	: Kordon tutturma
Kenar Temizlemede	: Harç tutturma

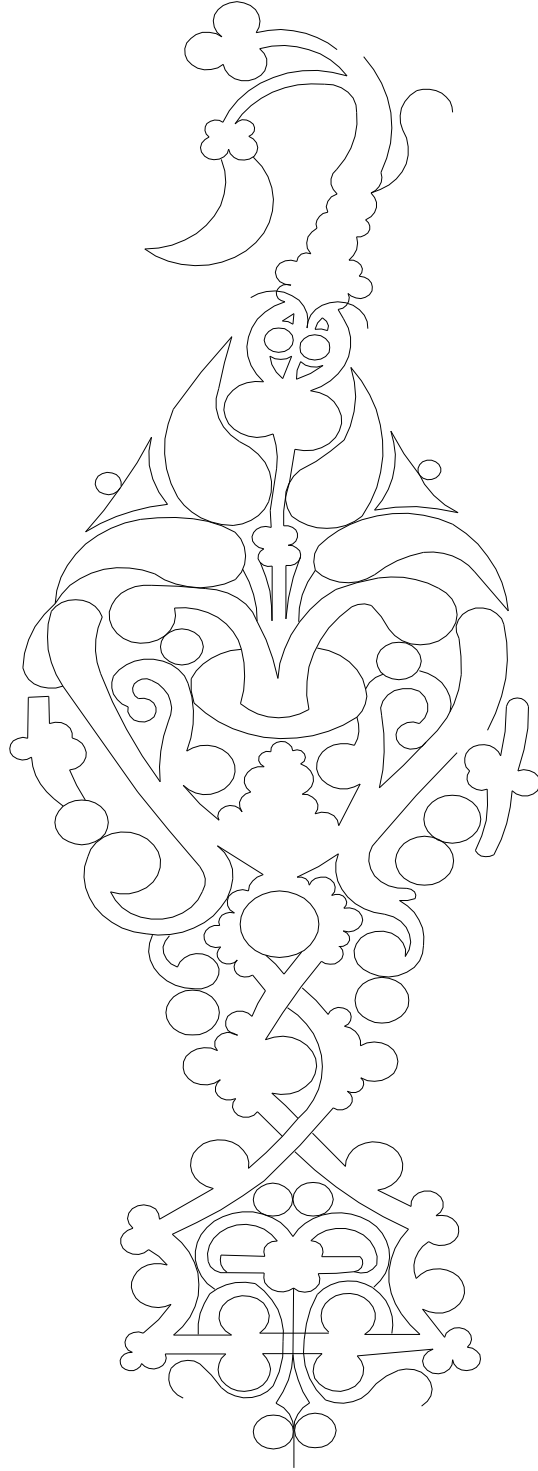
Kullanılan Renkler

Zeminde	: Kahverengi
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar Temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : Cepken şalvar takımının işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yaka, karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları ve kol ağızları kenarlara paralel olarak bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş, bitkisel kaynaklı ince bir su ile bezenmiştir. Cepkenin ön parçaları üzerinde omuzla etek ucunu birbirine ince bir su ile bağlayan, etek uçlarında üçgen, omuzlarda dörtgen formlu iki motif yer almaktadır. Ayrıca bu motiflerle cepkenin ön ortası arasında benzer motiflerden türetilmiş eşkenar dörtgen formlu başka motiflerin yer aldığı görülmektedir. Aynı motifler cepkenin arkasına da işlenmiştir. Kollarda ise bileğin hemen üzerine benzer motiflerin üçgen bir formda işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise bir sıra harç tutturulduktan sonra, aynı harcın dekoratif şekilde tüm kenarlara uygulanması ile yapılmıştır.

Şalvarın bel hizasında her iki yanına cepkenin etek uçlarında yer alan üçgen formlu motiflerin simetrik olarak işlendiği görülmektedir. Şalvarın ön ortasında da benzer motifler yer almaktadır. Şalvarın ön ve arkasına düzgün sıralamalarla düzenlenmiş ince bir suyun boyuna şeritler oluşturacak şekilde işlendiği görülmektedir. Aynı su şalvarın ayak boşluklarına da işlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken şalvar takımı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 52: 363 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin sol ön bedenine ait olan desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 18**Fot. 36: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 37: Cepkenin ön etek ucu işlemlerinden detay.****Fot. 38: Şalvardan bir görüntü.**

Envanter No	: 364
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken şalvar takımı)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 42 cm.– Kol boyu 48 cm. – Şalvar boyu 93 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

Zeminde	: Muare kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede	: Kordon tutturma

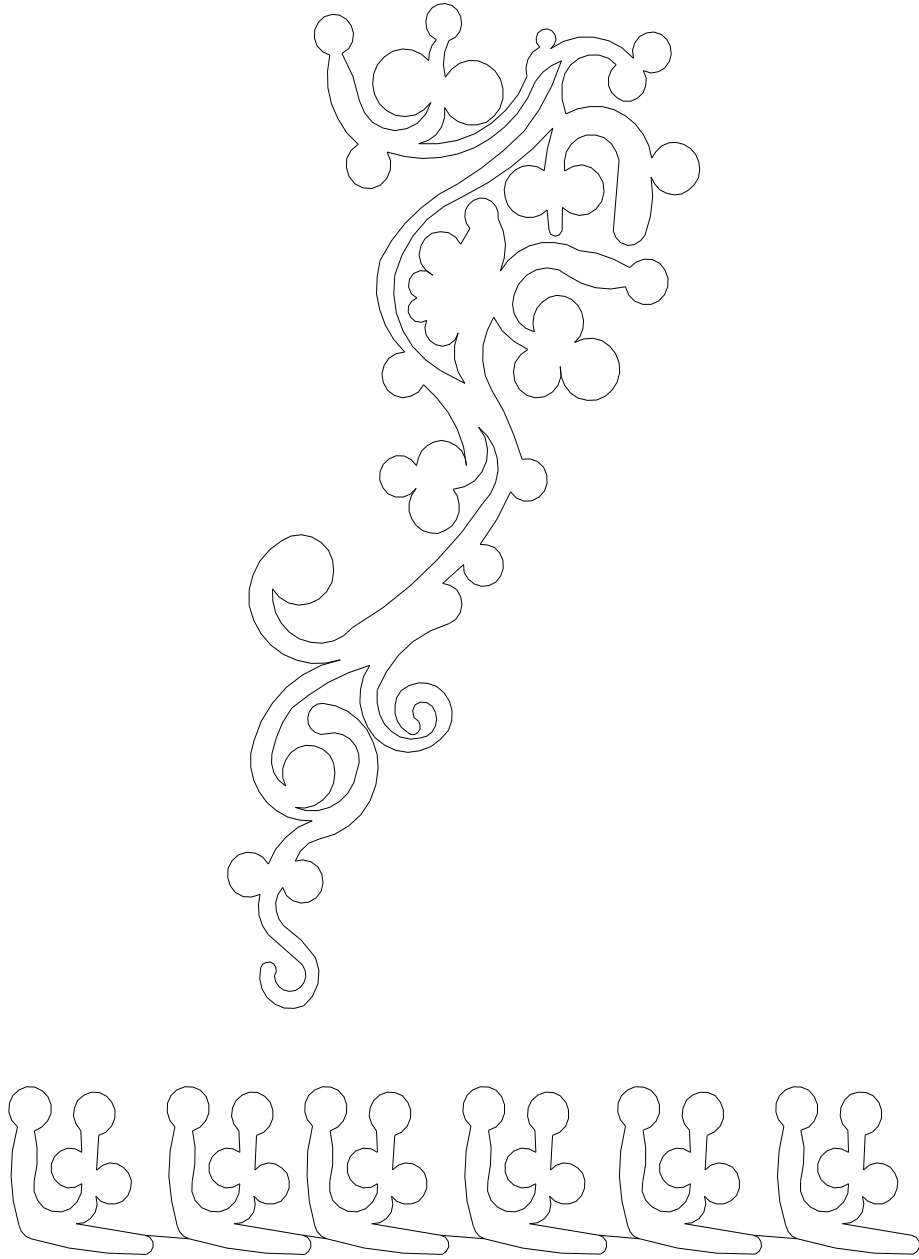
Kullanılan Renkler

Zeminde	: Eflatun
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Bej rengi

Kompozisyonu : Cepken şalvar takımının işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Cepkenin yaka çevresi, etek ucunda belli bir mesafeye kadar karşılıklı ön kenarları ve kol ağızları kenarlara paralel olarak düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su ile bezenmiştir. Cepkenin kapaklı olarak hazırlanan ön parçaları üzerine de kenar suyuna paralel olarak aynı suyun işlendiği görülmektedir. Kapak bölümünde yer alan bu iki suyun arasında bitkisel kaynaklı tek bir motif yer almaktadır. Cepkenin kenar temizliği ise double dikişi ile yapılmıştır.

Şalvarın her iki yanına bel hizasından aşağıya doğru belli bir mesafeye kadar birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su işlenmiştir. Bu suyun uçlarında ön kapakta bulunan motiflerden türetilmiş tek bir motif yer almaktadır. Ayrıca aynı suyun şalvarın ön ve arkasına boyuna şeritler oluşturacak şekilde işlendiği görülmektedir. Bu suların diz hizasında kalan kısımlarına da üçgen formlu motifler işlenmiştir. Şalvarın ayak boşluklarına ise cepkende kullanılan suyun işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken şalvar takımı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 53: 364 En. no.'lu cepken-şalvar takımının desen çizimi.

Not: Cepkenin ön bedenine ve kenar suyuna ait olan desenler 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 19**Fot. 39: Cepkenin önden görünüşü.****Fot. 40: Cepkenin işlemeden detay.**

Envanter No	: 459
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Cepken)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 45 cm. – Ön bedenini eni 22,5 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon

Süslemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç, pamuklu iplik ve düğme

Astarında : Pamuklu kumaş

Kenar temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Süslemede : Harç tutturma ve özel bir düğme yapım tekniği

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah

İşlemede : Altın rengi

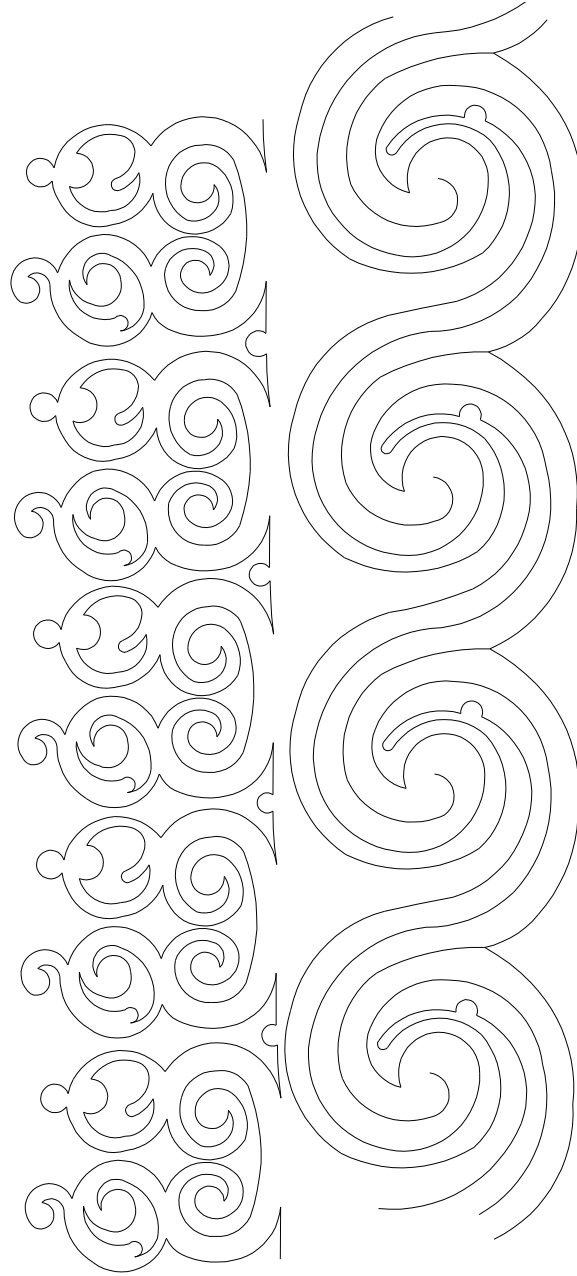
Süslemede : Altın rengi ve mor

Astarında : Bej rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi

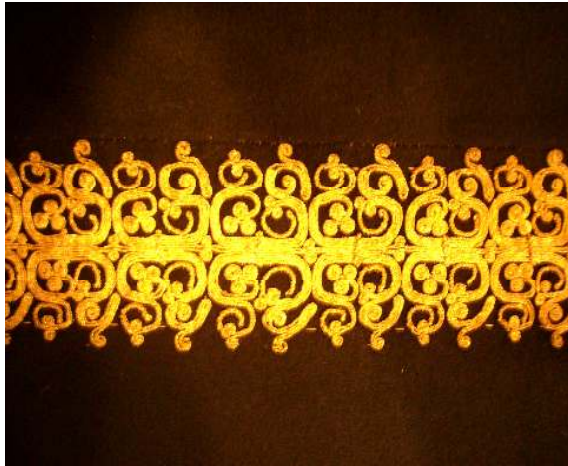
Kompozisyonu : Cepkenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşmaktadır. Cepkenin ön parçaları üzerine düzgün sıralamalarla düzenlenmiş motiflerin etek ucunun belli bir seviyesinden başlayıp yakaya doğru kıvrılarak simetrik olarak işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin dış kenarında işlemeye paralel olarak dairesel formlarla tutturulmuş harçlardan oluşan geometrik formu süslemeler yer almaktadır. Harcın kenarının mor renk iplikle süslendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizliği ise aynı harçların yaka, etek uçları ve kol ağızlarına bir sıra tutturulması ile yapılmıştır. Ön kenarlar ise dairesel formlara uygun şekilde oymalı olarak temizlenmiştir. Ayrıca, cepkenin ön parçaları elde özel bir teknikle hazırlanmış olan iki adet düğme ile süslenmiş ve iliklenecek şekilde biritler atılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Cepken sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 54: 459 En. no.'lu cepkenin desen çizimi.

Not: Cepkenin ön bedenine ve kenar suyuna ait olan desenler 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 20**Fot. 41: Şalvarın önden görünüşü.****Fot. 42: Şalvarın işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 460
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Şalvar)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 108 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Süslemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde

harç ve pamuklu iplik

Kenar temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

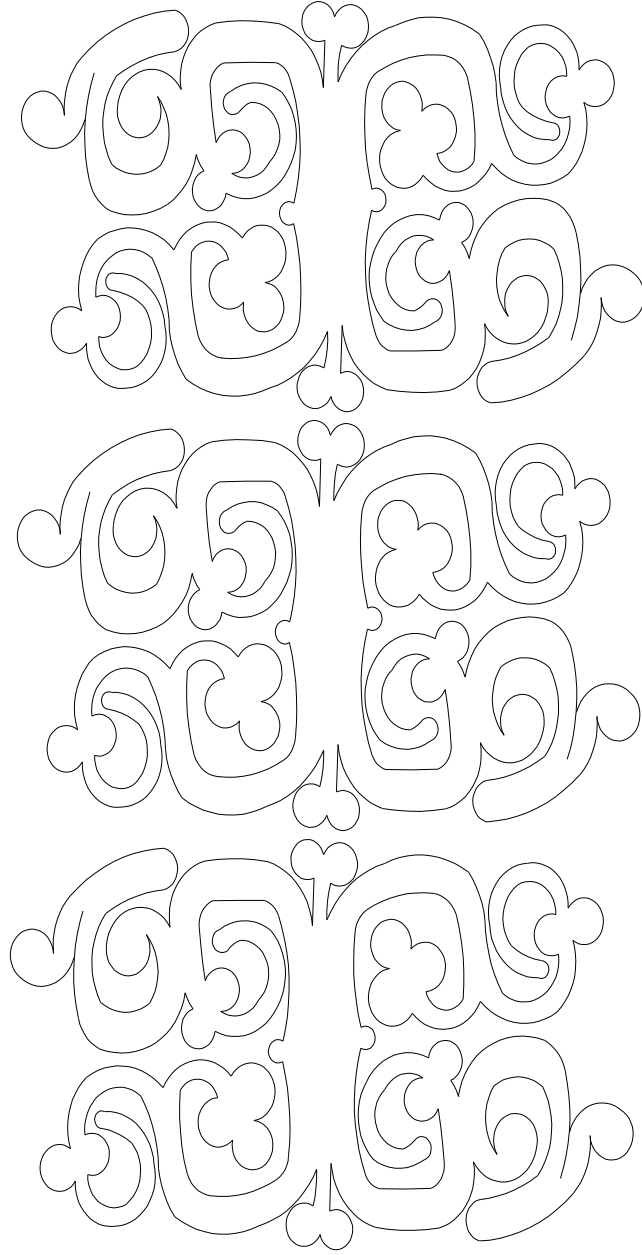
İşlemede	: Kordon tutturma
Süslemede	: Harç tutturma
Kenar temizlemede	: Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Siyah
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi ve mor
Kenar temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : Şalvarın işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Şalvarın ön ve arkasına düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı enli bir suyun boyuna şeritler oluşturacak şekilde iki sıra işlendiği görülmektedir. Şalvarın ayak boşlukların ise bitkisel kaynaklı motifler üçgen bir form oluşturacak şekilde işlenmiştir. Bu motiflerin hemen üzerine yaprak formunda iki adet motifin işlendiği görülmektedir. Şalvarın ayak boşluklarının dış kenarında işlemeye paralel olarak dairesel formlarla tutturulmuş harçlardan oluşan geometrik formlu süslemeler yer almaktadır. Harcın kenarı mor renk iplikle süslenmiştir. Bu süslemelerle aynı zamanda şalvarın ayak boşluklarının kenar temizliği yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Şalvar sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 55: 460 En. no.'lu şalvarın desen çizimi.

Not: Şalvara ait olan desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

5.2.2 Bindallılar

BİLGİ FORMU: 21

Fot. 43: Bindallı ceketin önden görünüşü.

Fot. 44: Bindallı ceketin işlemlerinden detay.

Envanter No	: 449
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Bindallı ceket)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.

Ölçüleri : Boy 74 cm. – En 65 cm. – Kol boyu 46 cm.

Müze Alınış Şekli : Armağan

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Kadife kumaş

İşlemede : Sırma

Süslemede : Tırtıl

Astarında : Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Dival işi

Süslemede : Tırtıl tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Mor

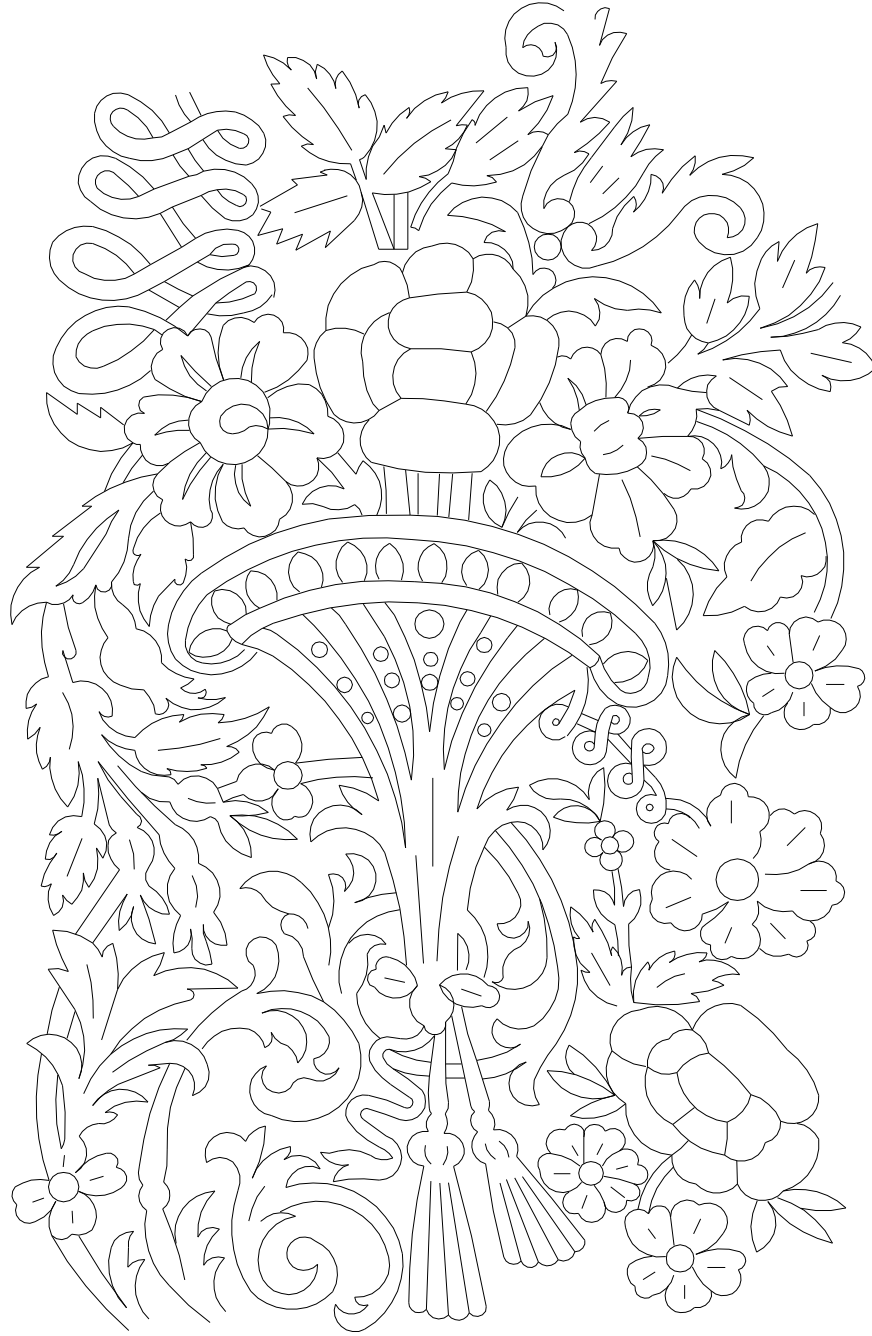
İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Pembe

Kompozisyonu : Bindallı ceketin işleme konusunu bitkisel, geometrik ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının ön parçaları üzerinde bel hizasından hemen aşağıya simetrik olarak yerleştirilmiş ve alt ucunda iki adet püskül olan stilize saksı motiflerinin işlendiği görülmektedir. Bu saksının içinden çıkan stilize edilmiş gül, yaprak, tomurcuk ve farklı türdeki diğer çiçek motifleri ile yer yer birbiri arasından geçen kıvrımlı dal motifleri serbest bir şekilde bindallıyı bezemektedir. Bu kıvrımlı dalların bazen spiral formlara dönüştüğü de görülmektedir. Bindallının arka bedenine de ön parçalar üzerinde görülen kompozisyonun aynısı uygulanmıştır. Kollarda ise bindallının ön ve arka parçaları üzerinde yer alan, saksı içinden çıkan gül, yaprak, tomurcuk ve diğer çiçek motiflerinin daha küçük benzerlerinin işlendiği görülmektedir. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 56: 449 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallı ceketin sol ön bedenine ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 22

Fot. 45: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 46: Bindallı eteğin önden görünüşü.

Fot. 47: Bindallı ceketin önden görünüşü.

Envanter No	: 370
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Arka uz. 48 cm. – Ön uz. 54 cm. – Etek uz. 108 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Saten kumaş

İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel

Kullanılan Teknikler

İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Balgümece, su büzgüsü, pul ve tırtıl tutturma

Kullanılan Renkler

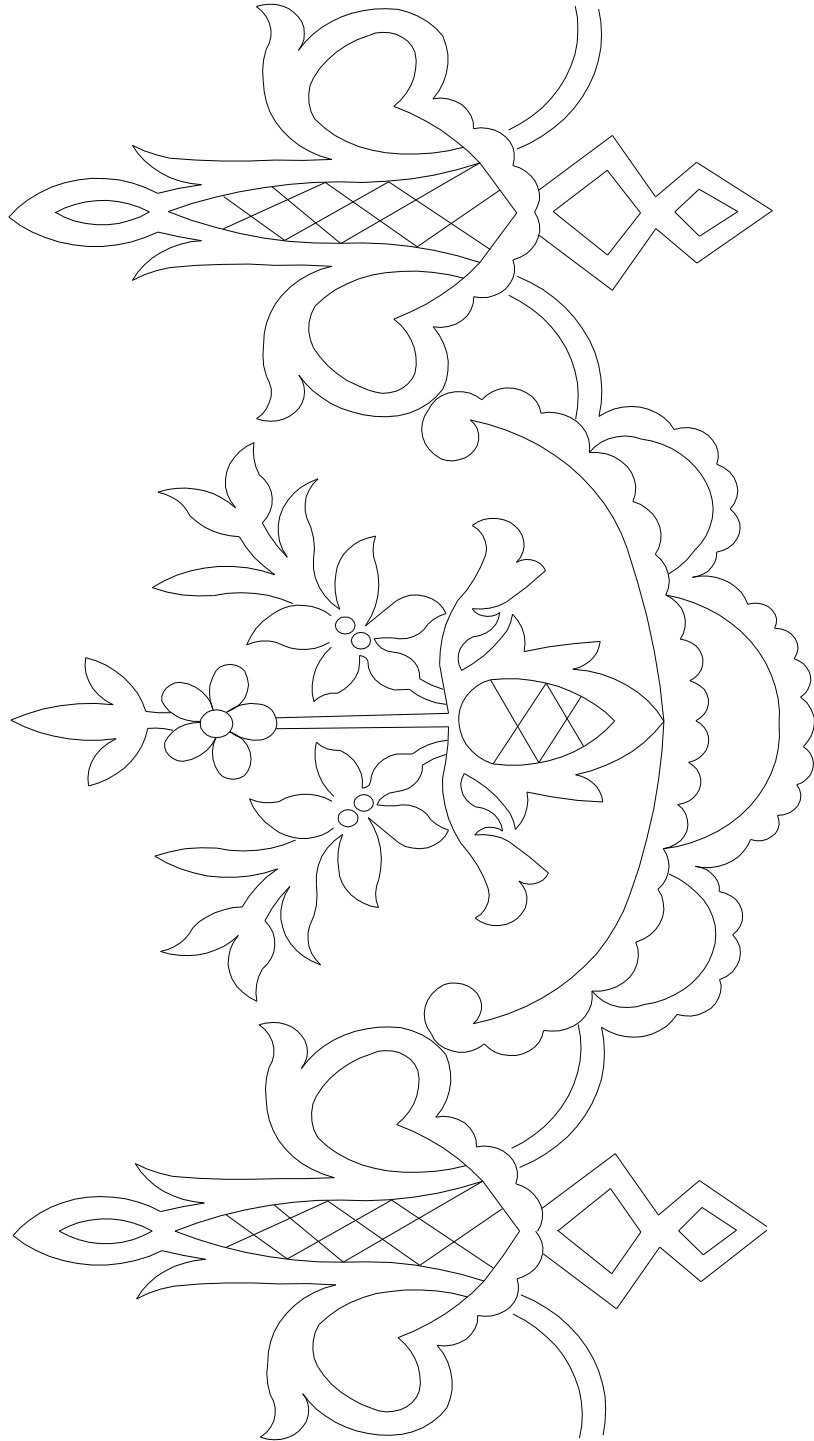
Zeminde	: Bej rengi
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Bej rengi
Kenar temizlemede	: Bej rengi

Kompozisyonu : Bindallı etek-cekete şeklinde hazırlanmıştır. Altı parçadan kulplu olarak hazırlanan ceket, dik yakalı ve uzun takma kolludur. Ceketin yaka kenarı, karşılıklı ön bedeninin iki kenarı, etek uçları ve kol ağızları 2 cm. eninde dantel ile temizlenmiştir. Etek evaze kesimli altı parçadan oluşmaktadır ve etek ucunda önde 15 cm. yüksekliğinde olup arkaya doğru ilerledikçe genişleyerek kuyruk formunu alan ek bir parça daha bulunmaktadır. Eteği oluşturan evaze parçaların araları balgümece ve su büzgüsü süslemeler ile birbirinden ayrılmıştır. Bindallı iki kat mermerşahi kumaş kullanılarak duble tekniği ile astarlanmıştır.

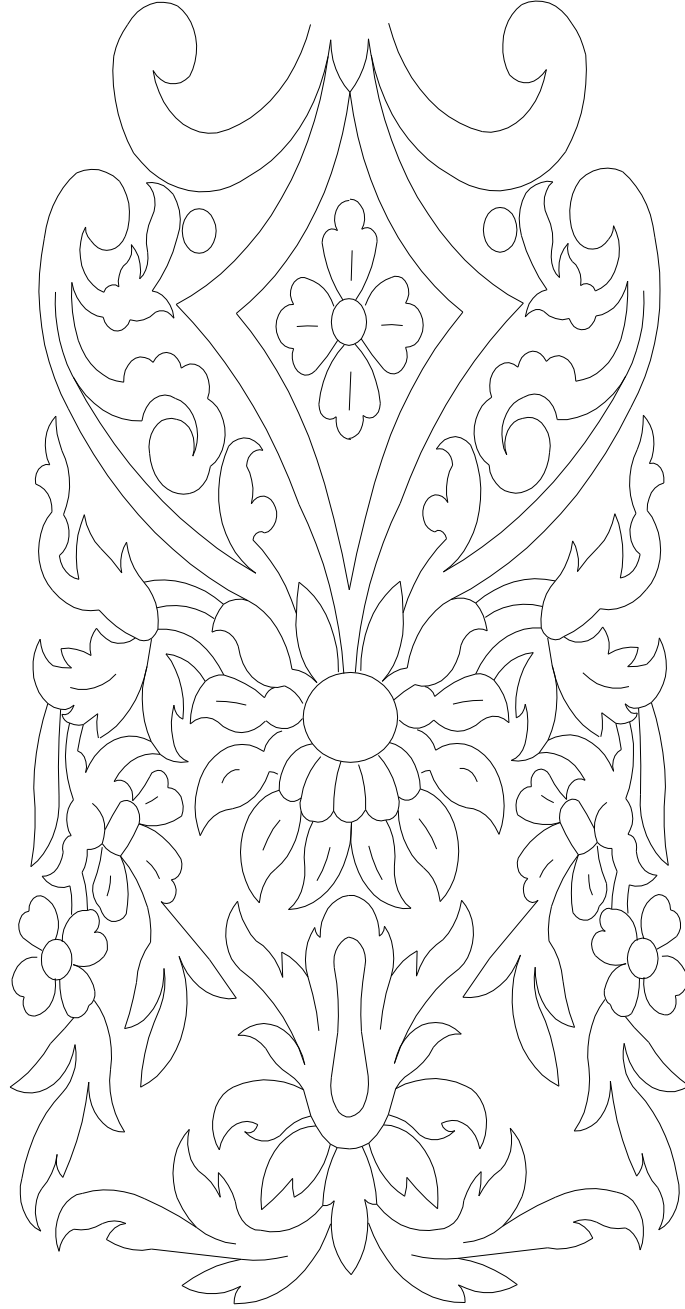
Bindallının işleme konusunu bitkisel, nesnel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ceketin ön bedenine stilize edilmiş çeşitli çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan oluşan serbest stildeki büyük bir motif simetrik olarak yerleştirilmiştir. Bu motifin benzeri arka bedeninin ortasına daha da zenginleştirilerek işlenmiştir. Ön ve arka beden motiflerinin kolların altından ve omuzlardan kıvrımlı dallar aracılığı birbirine bağlandığı görülmektedir. Kollarda ise bileğin hemen üstüne işlenmiş benzer çiçek ve yaprak motiflerinin arasından çıkan kıvrımlı dallar aracılığı ile işleme omuzlara doğru yükselmektedir. Ayrıca ceketin karşılıklı ön bedeninin iki kenarına, etek ucuna ve kol ağızlarına C kıvrımlı ince bir su işlendiği görülmektedir. Etrafı ince bir sarma sırası ile çevrelenmiş olanın yakanın içerisinde yine bitkisel kaynaklı ince bir su yer almaktadır.

Eteği oluşturan evaze parçaların geniş olan bölümlerinin alt ucunda stilize edilmiş bir fiyonk motifi bulunmaktadır. Bu fiyonk motifi ile alt ucundan birleştirilmiş olan iek, yaprak ve kıvrımlı dalların yukarıya doğru serbest stilde yükseldiği görülmektedir. Dar olan parçalar üzerine ise birbiri içerisinden çıkan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler işlenmiştir. Bindallının etek ucunda ise geometrik formlu motifler ile bu motiflerin aralarında yer alan bitkisel kaynaklı motifler, bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallının zemininde kullanılan saten kumaşta yer yer akmalar mevcuttur ve onarım görmemiştir.

Şekil 57: 370 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Şekil 58: 370 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının eteğine ve eteğin kenar suyuna ait olan desenler 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 23

Fot. 48: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 49: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 350
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 139 cm. – Arka uz. 184 cm. – Kol boyu 43 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Mor
İşlemede	: Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

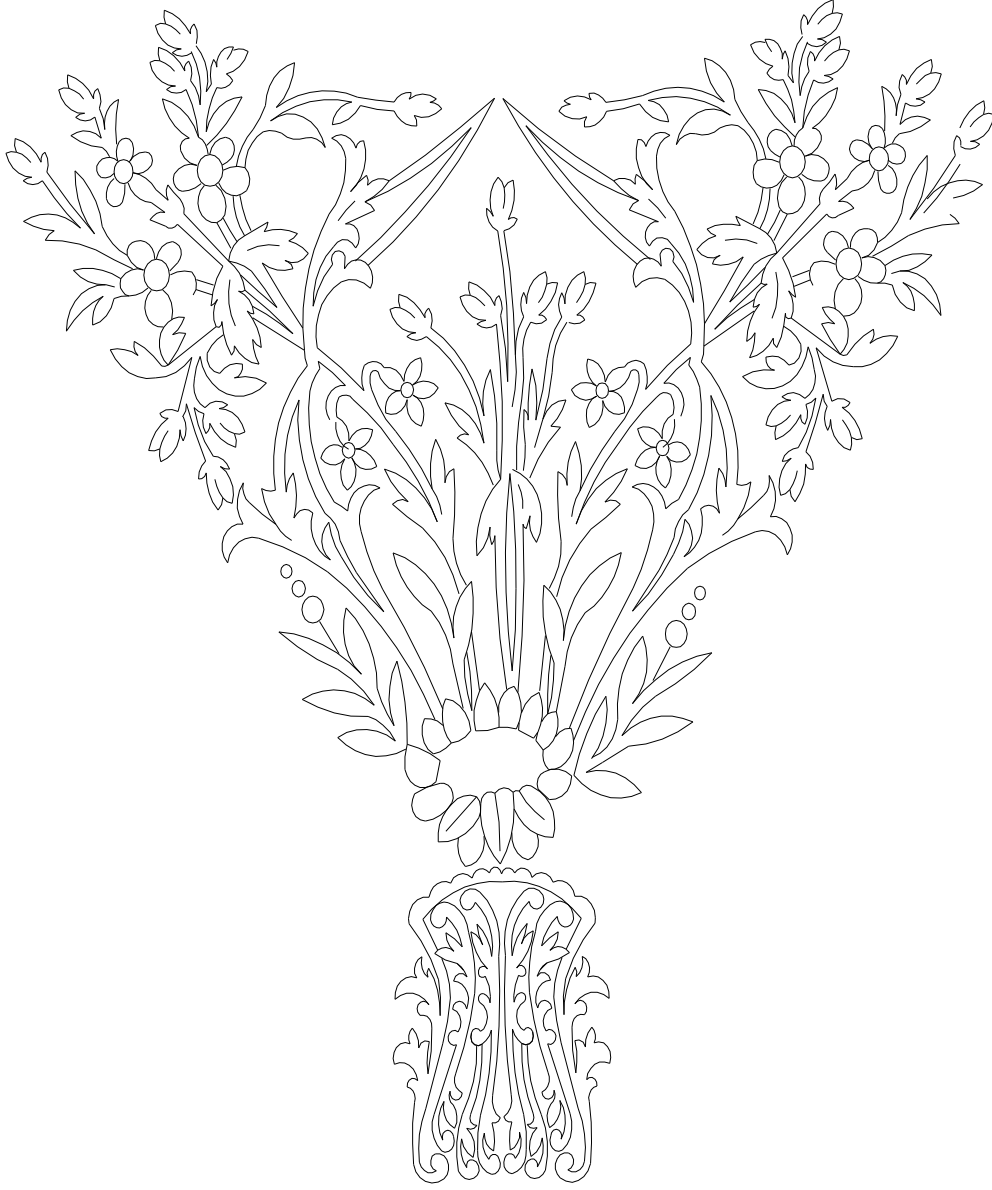
Astarında : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz ve kuyruklu olarak hazırlanmıştır. Devrik tek yakalı ve uzun takma kolludur. Kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Giysinin ön ortasında yakadan aşağıya doğru 40 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Ön beden tek parça, arka beden ise 4 parçadan kulplu olarak hazırlanmıştır. Giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilerek, etek ve kuyruğun daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının ön bedeninin etek ucunun hemen yukarısına stilize edilmiş bir vazo motifi yerleştirilmiştir. Bu vazanın hemen üzerine işlenen iki farklı çiçek motifinin yaka açıklığına kadar yükseldiği görülmektedir. Bu motiflerin etrafında üçgen bir form oluşturacak şekilde stilize edilmiş kıvrımlı dallar, çiçekler ve yapraklar yer almaktadır. Yaka açıklığının iki tarafına omuzlardan bel hizasına kadar uzanan bitkisel kaynaklı motifler simetrik olarak yerleştirilmiştir. Bu motiflerin hemen altında bir grup çiçek motifi daha bulunmaktadır. Ayrıca yaka açıklığının çevresinde bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş stilize çiçek ve fiyonk motiflerinden oluşan enli bir su yer almaktadır. Aynı motiflerin kol manşetlerine ve yakaya da işlendiği görülmektedir.

Bindallının arka bedeninin eteğine de ön bedeninin eteğinde yer alan vazo motifinin ve çevresindeki zengin süslemenin işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin hemen üzerinde ve giysinin bel kısmında benzer bir vazo motifi daha bulunmaktadır. Bu motifin içinden çıkan çiçek, yaprak ve dallar giysinin sırtını tamamen bezemiştir. Bindallının etek uçlarına bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş çiçek ve fiyonk motiflerinden oluşan enli bir suyun işlendiği görülmektedir. Kollarda ise suyun hemen üstünde ve ortada yer alan kıvrımlı dal, çiçek ve yaprak motifleri omuzlara doğru yükselmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 59: 350 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının arka bedeninin sırt kısmına ait olan desen 1/4 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 24

Fot. 50: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 51: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 351
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 132 cm. - Arka uz. 136 cm. - Kol boyu 47 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel ve organze dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Turuncu ve beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Yuvarlak yakalı olan giysinin yaka çevresine 1,5 cm. genişliğinde pervaz çevrilerek, kenarı 2 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Uzun takma kollu olup, kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Giysinin ön ortasında yakadan aşağıya doğru 32 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Ön beden ve arka beden tek parça olarak hazırlanmış olup, giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bindallının etekleri ortası kavisli olacak şekilde hazırlanmış ve kenarları 4 cm. eninde organize dantel ile temizlenmiştir. Bindallı double tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının yaka ve yaka açıklığının çevresine düzgün sıralamalarla düzenlenmiş stilize çiçek ve fiyonk motiflerinden oluşan enli bir su işlenmiştir. Giysinin ön bedeninin üst bölümüne çiçek, yaprak ve dallardan oluşan motiflerin simetrik olarak yerleştirildiği görülmektedir. Bu motiflerin alt ucundan dallar aracılığı ile etekte yer alan motiflere bağlantı yapılmıştır. Aynı motifler arka bedende de yer almaktadır. Eteğin ön bölümünde simetrik olarak yerleştirilmiş stilize püskül ve fiyonk motiflerinin etek ucuna doğru uzanarak arka etek motifleri ile birleştiği görülmektedir. Bu motiflerin arasında stilize bir vazo motifi içerisinden çıkan çiçek ve yaprak motifleri görülmektedir. Bindallının arka eteğinde ise kalça hizasında yer alan stilize bir saksı motifinin üzerine işlenmiş üç adet gül motifi dikkati çekmektedir. Bu motiflerin arasından çıkan çiçekler, yapraklar ve fiyonklar etek ucuna doğru kıvrılarak ön etek motifler ile birleşmektedir. Kollarda bileğin hemen üstüne yerleştirilmiş bitkisel kaynaklı motifler dönerek arkaya doğru uzanmaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 60: 351 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının sağ ön bedeninin üst kısmına ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 25

Fot. 52: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 53: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 353
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 140 cm. – Arka uz. 159 cm. – Kol boyu 48 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Mor
İşlemede	: Altın rengi

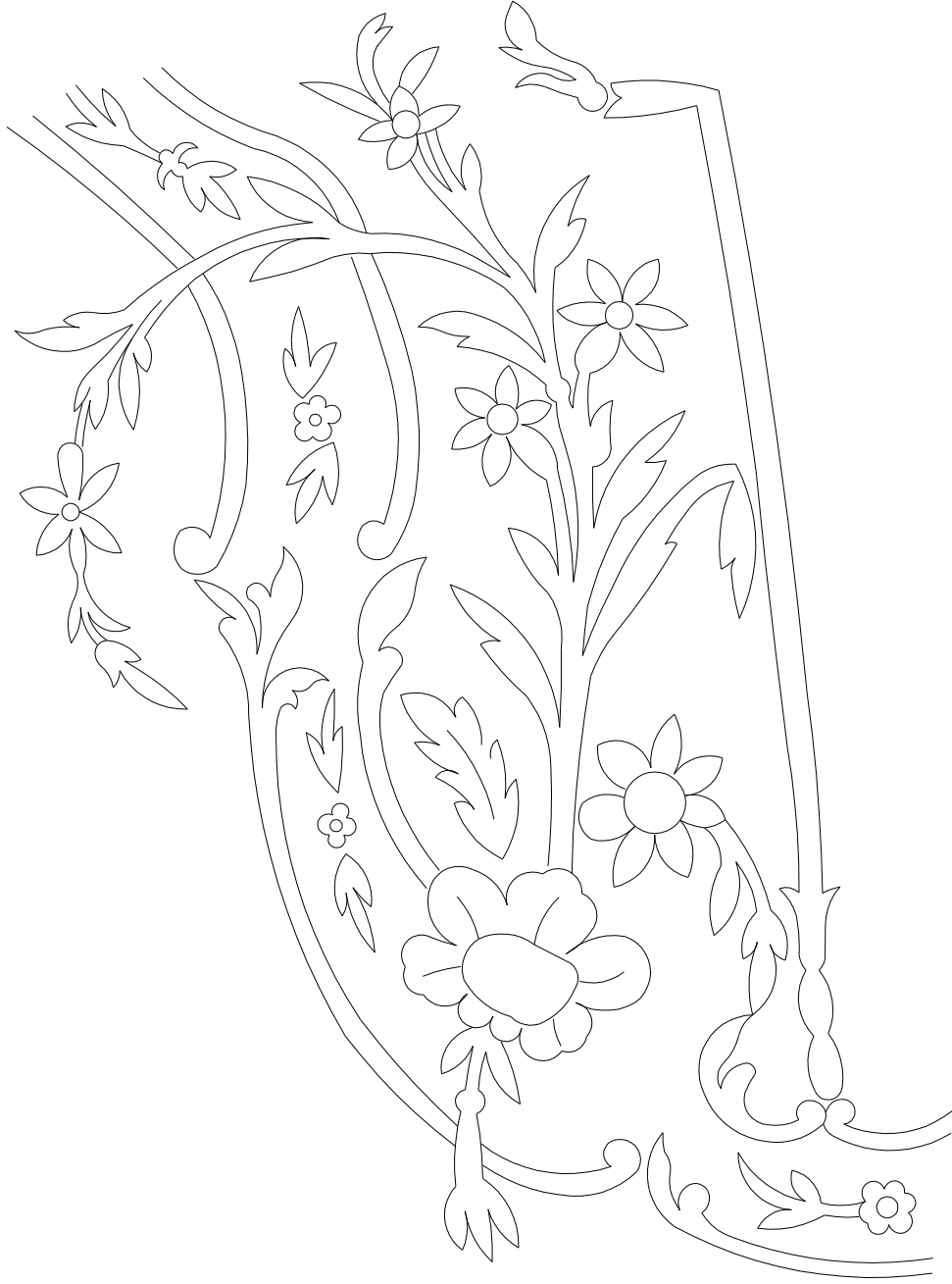
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz ve kuyruklu olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalıdır ve ön ortasında yakadan aşağıya doğru 30 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Ön ve arka beden tek parça olarak hazırlanmış olup, giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde etek ve kuyruğun daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının ön ve arka eteğinde stilize edilmiş kıvrımlı dalların arasında yer alan bir vazo motifi görülmektedir. Vazonun içerisine üç adet büyük çiçek motifi işlenmiştir. Bu motiflerin aralarından çıkan kıvrımlı dallar bel seviyesine ve etek uçlarına doğru uzanmaktadır. Bu motifin daha küçük bir benzeri giysinin sırtında yer almaktadır. Ön bedende yaka açıklığının hemen altında stilize edilmiş C kıvrımlı dallar ve bu dalların üzerine simetrik olarak yerleştirilmiş iki büyük çiçek motifi işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin üzerinden çıkan dallar ile sırt motifi arasında bağlantı yapılmıştır. Kollarda ise sarma sırası üzerine oturtulmuş önde küçük, arkada ise daha büyük benzer çiçek, yaprak ve dallardan oluşan motifler görülmektedir. Yaka ve yaka açıklığının çevresine ve kol ağzlarına bir sıra düz sarma işlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 601: 353 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının sağ ön bedeninin üst kısmına ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 26

Fot. 54: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 55: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 352
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 138 cm. – Kol boyu 48 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Mor

İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 30 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık düğmelidir. Ön beden tek, arka beden ise iki parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar ile etek ve kuyruğun daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının arka bedeninde etek ucunda bir vazo motifi bulunmaktadır. Bu vazanın içinden çıkıp yukarıya doğru yükselerek tüm bedeni kaplayan stilize çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallar bindallının sırtını bezemektedir. Aynı motiflerin benzerlerinin giysinin ön etek ucundan yukarıya doğru yükselerek simetrik olarak işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin ortasından yapılan bağlantı aracılığı ile yaka açıklığının iki tarafına dağılan motifler ön bedeni tamamen kaplamaktadır. Giysinin etek uçlarında ise bitkisel kaynaklı bir su yer almaktadır. Kol ağzlarına stilize edilmiş dal motiflerinden oluşan bir su işlenmiştir. Bu suyun hemen üzerinde yine bitkisel kaynaklı tek bir motifi bulunmaktadır. Ayrıca bu motifin üzerine stilize dallar ve bunun üzerine de kıvrımlı dallar arasında yer alan tek bir gül motifi işlendiği görülmektedir. Yaka ve yaka açıklığının çevresine düz bir sıra sarma yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 62: 352 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının sağ ön bedeninin üst kısmına ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 27

Fot. 56: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 57: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 480
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Arka uz. 140 cm. – Ön Uz. 124 cm.– Kol boyu 50 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival İşi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo
İşlemede	: Altın rengi

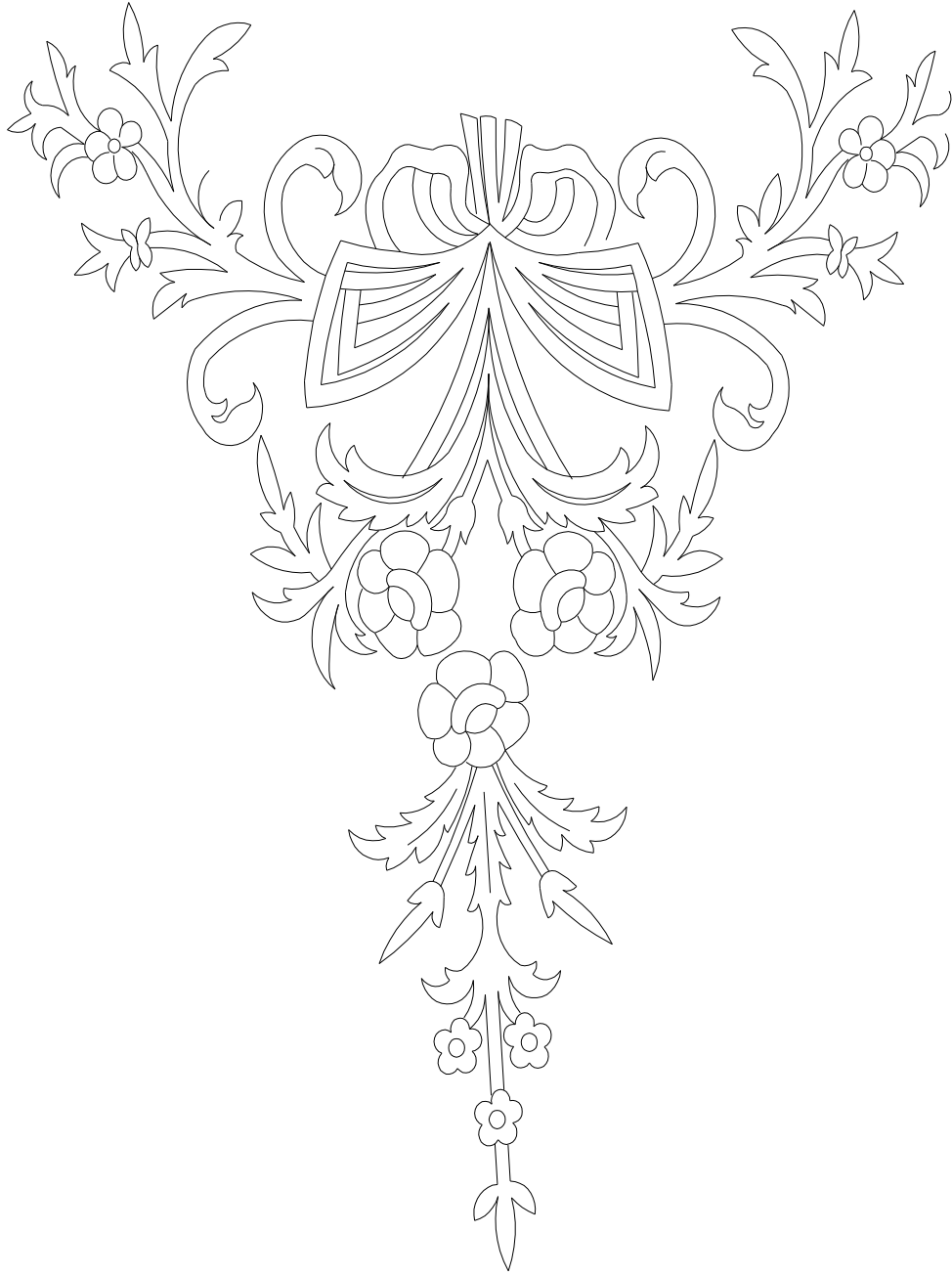
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Ön ve arka beden ikişer parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin ve kolları 2 parçadan hazırlanmıştır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 25 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının yaka ve yaka açıklığı çevresinden aşağı doğru inerek ön ve arka etek uçlarından dolanan C şeklinde bitkisel kaynaklı bir su düzgün sıralamalarla işlenmiştir. Bu suya paralel olarak yine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş çiçek ve kıvrımlı dal motiflerinden oluşan enli bir suyun daha yer aldığı görülmektedir. Aynı motifler kol ağzlarına da işlenmiştir. Ön etek ucuna ortaya alt ucundan stilize edilmiş bir fiyonk ile birleştirilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşan üçgen formlu bir motif yerleştirilmiştir. Bu motiflerin benzerinin ön bedende eteğin iki kenarına simetrik olarak yerleştirildiği görülmektedir. Yine ön bedende bel hizasından koltuk altına doğru devam eden bitkisel kaynaklı motifler bağlantılı olarak işlenmiştir. Bindallının sırtına ön etek ucundakine benzer stilize bir fiyonk motifi ve bu fiyonk içinden çıkan çiçek, yaprak ve dallardan oluşan üçgen formlu bir motifin ters olarak işlendiği görülmektedir. Bunun hemen altında stilize edilmiş iki farklı fiyonk motifi ve bitkisel kaynaklı diğer motifler yer almaktadır. Ayrıca bindallının arka bedeninin bel hizasında her iki yanına bitkisel kaynaklı küçük motifler işlenmiştir. Kollarda ise suyun hemen üzerine fiyonk, çiçek, yaprak ve dallardan oluşan üçgen formlu motifler işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 63: 480 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının arka bedeninin sırt kısmına ait olan desen 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 28

Fot. 58: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 59: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 450
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 135 cm. – En 64 cm. – Kol boyu 45 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Organze dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Mor

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

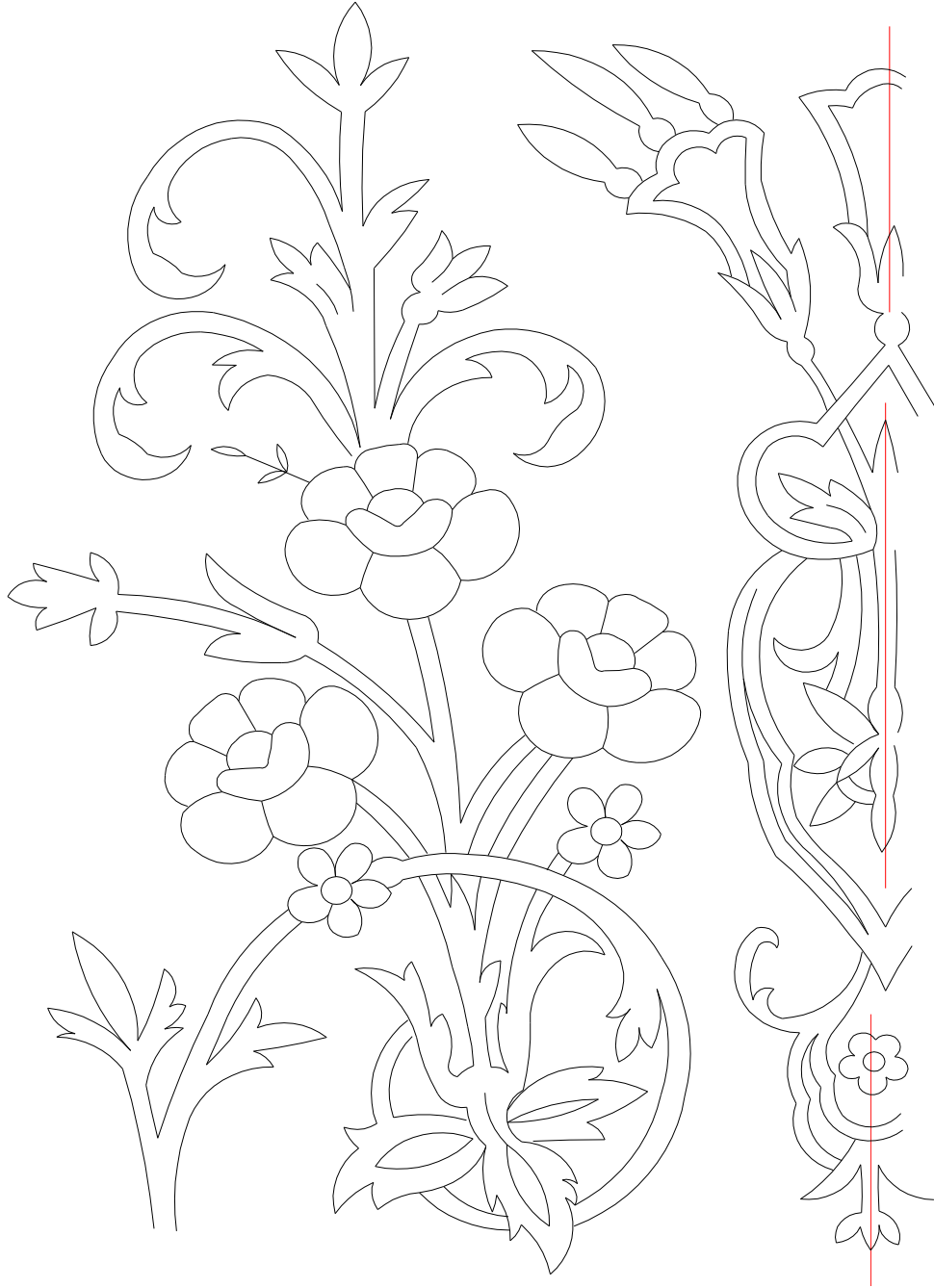
Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Ön ve arka beden ikişer parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin kolları 2 parçadan hazırlanmıştır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 30 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Giysinin yaka ve kol ağzları ile etek ucu 5 cm. eninde organize dantel ile temizlenmiştir. Bindallı double tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının ön ve arka bedeninin etek uçlarına bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş stilize edilmiş çiçek ve kıvrımlı dal motiflerinden oluşan iki farklı su birbirine paralel olarak işlenmiştir. Ön ve arka bedende bu suyun hemen üzerine stilize bir saksı motifi işlendiği görülmektedir. Bu vazo motifinin içerisinden çıkarak yukarıya doğru yükselen çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallar giysinin tüm yüzeyini kaplamaktadır. Ayrıca bindallının sırtında ortada bitkisel kaynaklı büyük tek bir motif daha yer almaktadır. Yaka ve yaka açıklığının çevresine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş kıvrımlı dal ve geometrik motiflerden oluşan bir su işlendiği görülmektedir. Kollarda arkada üçgen formlu küçük bir motif, önde ise kol ağzından omuza doğru yükselen çiçek, yaprak ve dallardan oluşan daha büyük bir motif yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 64: 450 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının arka bedeninin sırt kısmına ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 29**Fot. 60: Bindallının önden görünüşü.****Fot. 61: Bindallının arkadan görünüşü.**

Envanter No	: 453
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 126 cm. – Arka uz. 127 cm. – Kol boyu 46 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Lacivert
İşlemede	: Altın rengi

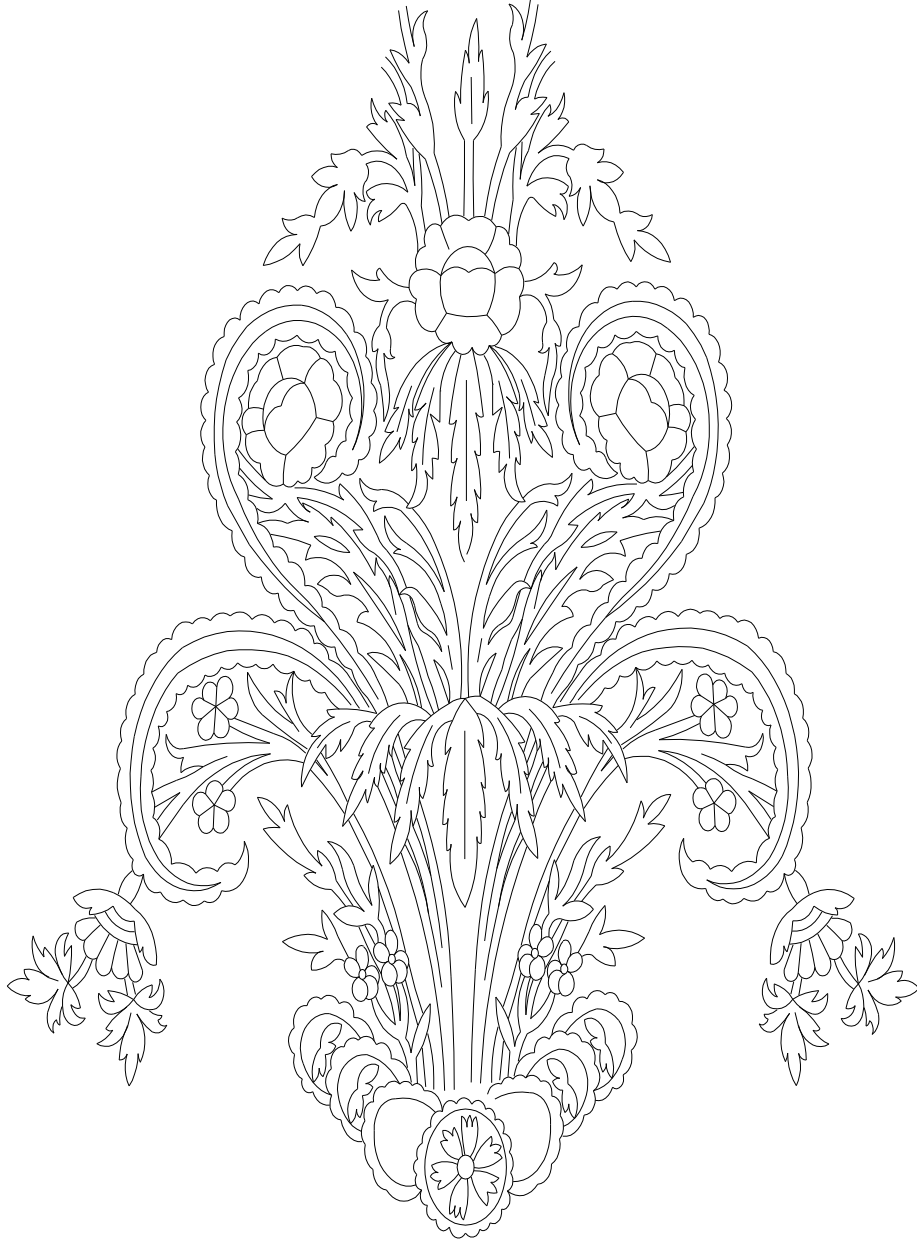
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 32 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu kısım kopça yardımı ile kapatılmaktadır. Ön beden tek, arka beden ise iki parça olarak hazırlanmıştır. Bindallıya kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilerek eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bindallının ön ve arka bedeninin etek uçlarına kenara paralel olarak yerleştirilmiş kıvrımlı bir dal üzerine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş, stilize edilmiş iki farklı çiçek ve yaprak motifinden oluşan enli bir su işlenmiştir. Ön ve arka bedende bu suyun hemen üzerinde yer alan kıvrımlı dallar ve bu dallar içerisinden çıkarak yukarıya doğru yükselen üç adet büyük gül motifi ile yapraklar, simetrik olarak giysinin tüm yüzeyini kaplamaktadır. Bu motiflerin arasından çıkan benzer çiçek ve yaprakların omuzlara kadar yükseldiği görülmektedir. Kol ağzlarında ise yaprak ve dallardan oluşan üçgen formlu bir motif yer almaktadır. Ayrıca yaka ve yaka açıklığının çevresine bir sıra sarma işlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 65: 453 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının ön bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 30

Fot. 62: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 63: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 452
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 123 cm. – Arka uz. 138 cm. – Kol boyu 38 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

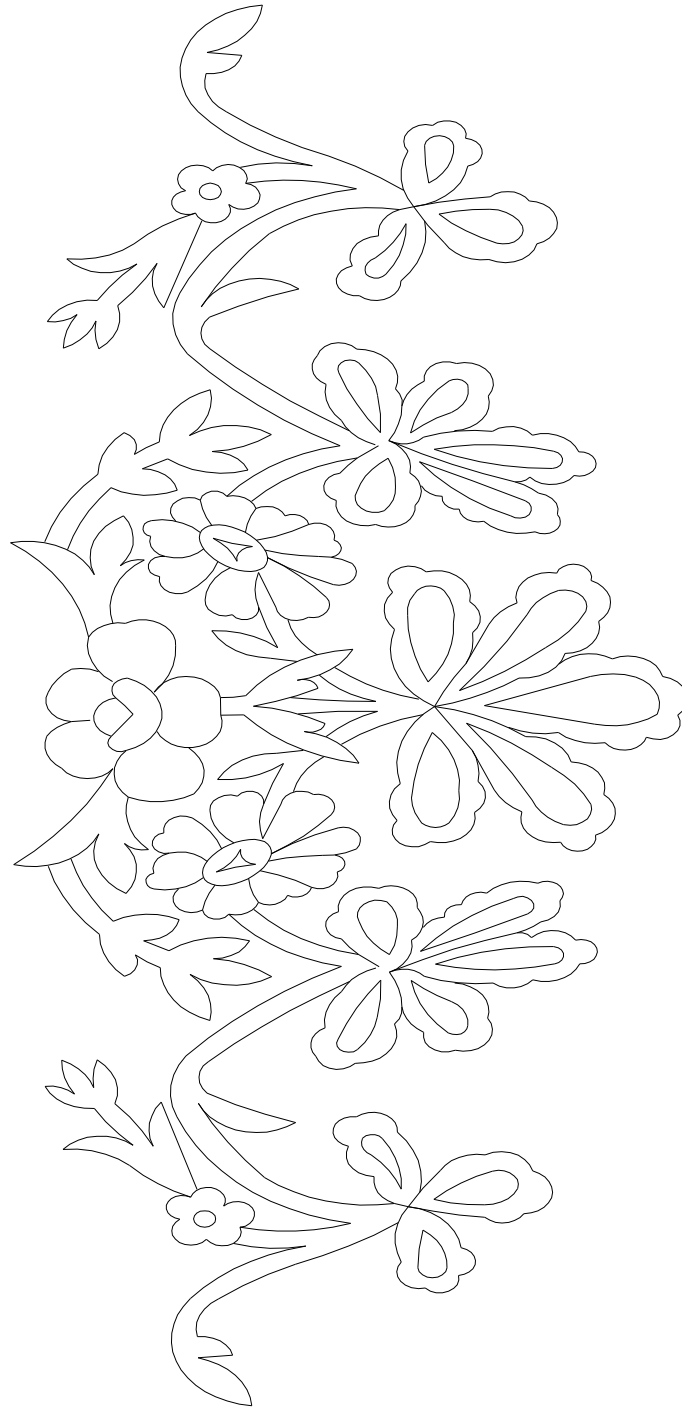
Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Ön beden tek, arka beden ise iki parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin kolları 2 parçadan hazırlanmıştır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 40 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Giysinin yaka ve yaka açıklığı ile kol ağızları 2,5 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin ön ve arka bedeninin etek uçlarında düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su bulunmaktadır. Ön ve arka etekte bu suyun üzerine birbirine stilize dal ve fiyonk motiflerinden oluşan geniş bir suyun üç sıra halinde işlendiği görülmektedir. Simetrik olarak işlenen suyun tam ortasında diğerlerine göre daha büyük stilize bir fiyonk ve üç adet çiçek motifi yer almaktadır. Bu suyun bel hizasına çıktıkça bindallının şekline göre daraldığı görülmektedir. Giysinin ön bedeni bel hizasından omuzlara kadar stilize edilmiş çeşitli çiçek, yaprak, kıvrımlı dal ve püskül motifleri ile bezelidir. Bu motifler omuzlardan bindallının arka bedenine doğru uzanarak sırtı da kaplamaktadır. İşleme aralarında kalan boşluklara bitkisel kaynaklı küçük motiflerin işlendiği görülmektedir. Ayrıca yaka ve yaka açıklığının çevresine bir sıra sarma işlenmiştir. Kol ağızlarına ise stilize edilmiş dal motiflerinden oluşan ince bir su işlendiği görülmektedir. Bu suyun hemen üzerinde yine bitkisel kaynaklı tek bir motif bulunmaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 66: 452 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının ön bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 31

Fot. 64: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 65: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 683
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 123 cm. – Arka uz. 128 cm. – Kol boyu 46 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

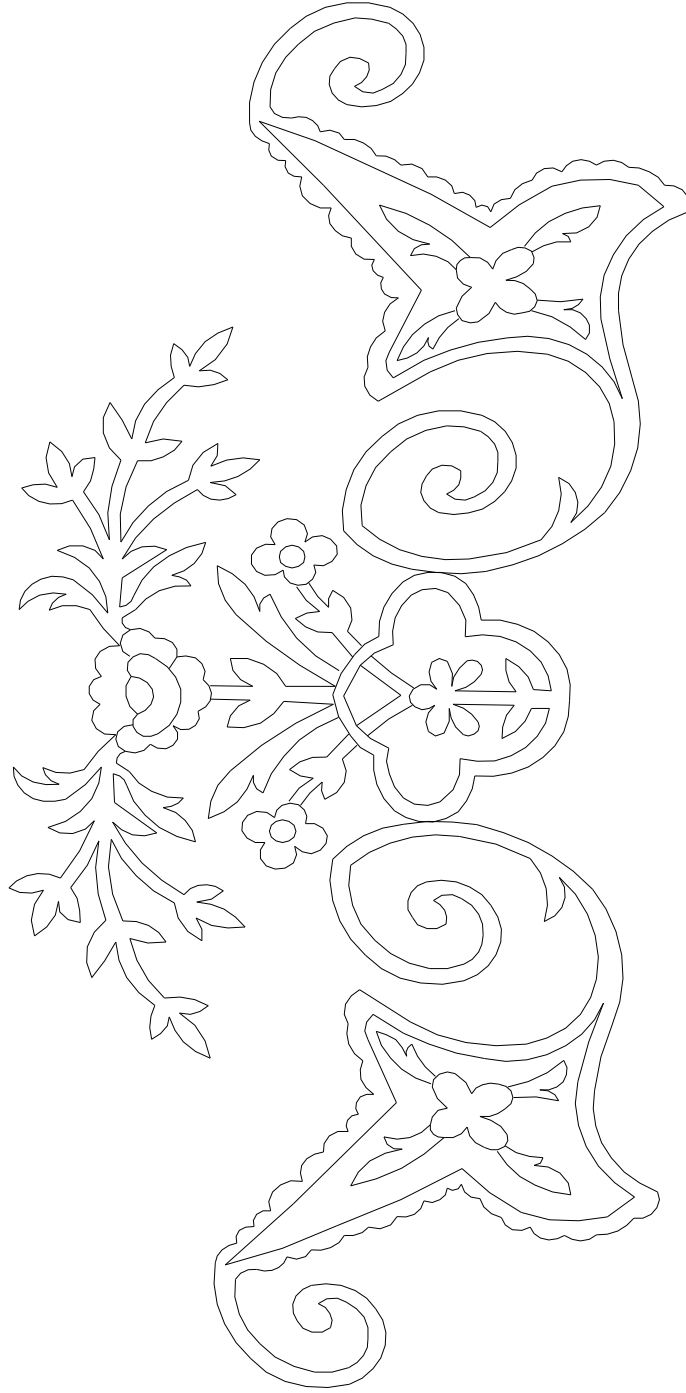
Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Ön beden tek, arka beden ise iki parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin kolları 2 parçadan hazırlanmıştır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 35 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Giysinin etek uçları, yaka ve yaka açıklığı ile kol ağızları 2 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin ön ve arka bedeninin etek uçlarında kenara paralel olarak bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir süs bulunmaktadır. Ön etekte bu süsün üzerine stilize edilmiş çeşitli çiçek, dal ve yapraklardan oluşan motiflerin üç sıra halinde işlendiği görülmektedir. Simetrik olarak işlenen motiflerin tam ortasında stilize bir grup çiçek ve bunun her iki yanında büyük birer yaprak motifi yer almaktadır. Arka eteğe bu motiflerin iki sıra işlendiği görülmektedir. Giysinin ön bedeni göğüs hizasından omuzlara kadar stilize edilmiş çeşitli çiçek, yaprak, kıvrımlı dal ve püskül motifleri ile bezelidir. Bu motifler omuzlardan bindallının arka bedenine doğru uzanarak sırtı da kaplamaktadır. İşleme aralarında kalan boşluklara bitkisel kaynaklı küçük motiflerin işlendiği görülmektedir. Ayrıca yaka ve yaka açıklığının çevresine bir sıra sarma işlenmiştir. Kollarda arkada tek bir yaprak motifi, önde ise aynı yaprak motifinin üzerine işlenen yine bitkisel kaynaklı başka bir motif yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 67: 683 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının arka bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 32**Fot. 66: Bindallının önden görünüşü.****Fot. 67: Bindallının arkadan görünüşü.**

Envanter No	: 349
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 116 cm. – Arka uz. 133 cm. – Kol boyu 45 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Lacivert
İşlemede	: Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Dik yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 35 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık düğmelidir. Ön ve arka beden iki parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde etek ve kuyruğun daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin ön ve arka bedeninin etek uçlarına kenara paralel olarak bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı bir su işlenmiştir. Bindallının ön ve ara eteğinde kenar suyunun üzerinde stilize bir saksı motifi yer almaktadır. Bu saksının içinden çıkan stilize gül, çeşitli çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallar yukarıya doğru uzanarak, bindallının bel hizasına kadar yükselmektedir. Bu motiflerin her iki yanına simetrik olarak işlenmiş olan benzer motifler bindallının ön ve arka bedenini omuzlara kadar bezemektedir. Ayrıca bindallının sırtına işlenen kıvrımlı dal motifleri ile etekdeki motiflere bağlantı yapılmıştır. Giysinin kol ağzlarına bitkisel kaynaklı iki farklı suyun alt alta işlenmiş olduğu görülmektedir. Bu suyun hemen üzerine bindallının bedenindeki motiflere benzer motifler işlenmiştir. Yaka ve yaka açıklığının çevresine ise yine bitkisel kaynaklı bir su işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 68: 349 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının ön bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 33

Fot. 68: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 69: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 673
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 130 cm. - Kol boyu 45 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo

İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar temizlemede	: Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 34 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu kısım kopça yardımı ile kapatılmaktadır. Ön beden tek, arka beden ise iki parça olarak hazırlanmıştır. Bindallıya kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilerek eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Giysinin etek uçları, yaka ve yaka açıklığı ile kol ağızları 2 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin ön ve arka bedeninin etek uçlarına yaprak, dal ve püskül motiflerinden oluşan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bir su kenara paralel olarak işlenmiştir. Bindallının ön ve arka eteğinde bu suyun hemen üzerine alt tarafından uçlarında püsküller olan stilize bir fiyonk ile birleştirilmiş gül, yaprak ve dal motiflerinin işlenerek bel hizasına kadar yükseldiği görülmektedir. Bu motiflerin benzerleri giysinin ön ve arka bedenini de simetrik olarak bezemektedir. Ayrıca bindallının sırtında ortada aşağıya doğru bakan bitkisel kaynaklı motiflerin daha yer almaktadır. Ayrıca yaka ve yaka açıklığının çevresine bir sıra sarma işlenmiştir. Kollarda arkada stilize bir yaprak ve dallardan oluşan tek bir motif, önde ise aynı motifin üzerine yine bitkisel kaynaklı başka motiflerin işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Bu bindallının 1/6 ebadındaki tam döküm desen çizimi yapılmış ve çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur.

BİLGİ FORMU: 34

Fot. 70: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 71: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 676
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 124 cm. – Arka uz. 132 cm. – Kol boyu 44 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Lacivert

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 30 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık düğmelidir. Ön beden tek, arka beden ise iki parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel, nesnel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin ön ve arka eteğine, uçlarında stilize edilmiş fiyonklar bulunan kurdele motiflerinin bağlantılı olarak işlendiği görülmektedir. İki sıra sarma ile oluşturulan yarım ay şeklindeki kurdele motiflerinin içinde, birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı bir su yer almaktadır. Bu motiflerin alt kısımda oluşan boşluklara etek ucuna bakan stilize bir gül motifi ile dallar ve yapraklar işlenmiştir. Üst tarafında ise püskül, gül, yaprak ve dal motifleri yukarıya doğru yükselerek, bindallının tüm bedenini bezemektedir. Ayrıca kol ağızları ve ön yaka ile yaka açıklığının çevresine bir sıra sarma yapıldıktan sonra kurdele motiflerinde kullanılan suyun aynısı işlenmiştir. Bu suyun üzerinde aynı gül, yaprak ve dal motiflerinin kullanıldığı görülmektedir. Bindallının yakasının arkasında ise geometrik ve bitkisel kaynaklı başka bir su yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 69: 676 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının ön bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 35

Fot. 72: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 73: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 674
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 122 cm. - Kol boyu 50 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Petrol mavisi

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

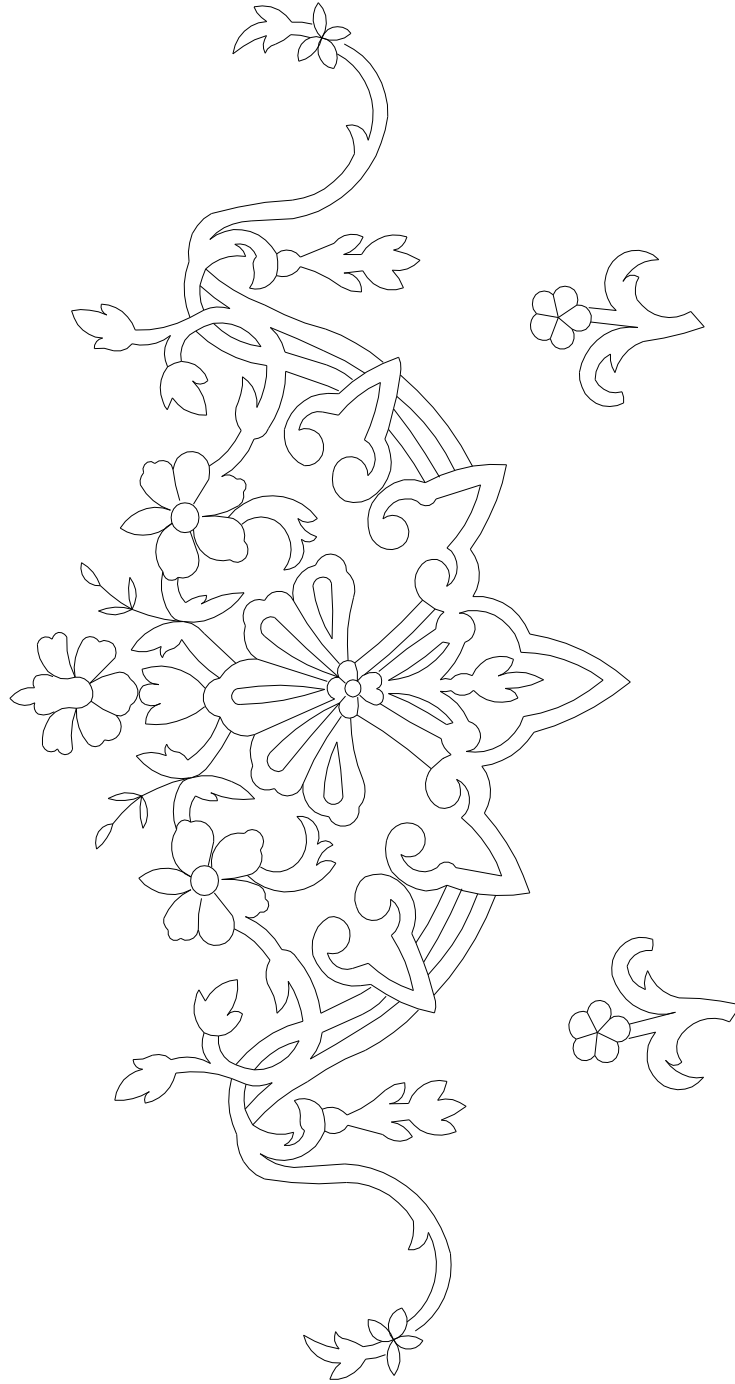
Astarında : Krem rengi

Kenar temizlemede : Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Ön beden iki, arka beden tek parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin ve kolları 2 parçadan hazırlanmıştır. V yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 22 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Giysinin yaka ve yaka açıklığı 2 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel, nesnel ve sembolik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin arka bedenine stilize edilmiş kurdele, çiçek, kıvrımlı dal ve yapraklardan oluşan motiflerin dört sıra halinde işlendiği görülmektedir. Aynı motifler ön bedene üç sıra olarak işlenmiştir. İşleme aralarında kalan boşluklara bitkisel kaynaklı küçük motiflerin işlendiği görülmektedir. Giysinin yaka ve yaka açıklığının çevresine ise ortalarında ay motifinin yer aldığı yıldız motifleri, kıvrımlı dal ve püsküller işlenmiştir. Bu motifler arasından çıkan stilize zincir motifleri ile arka beden motiflerine bağlantı yapılmıştır. Ayrıca bindallının ön ve arka etek uçları ile kol ağızlarına kıvrımlı dal ve fiyonk motiflerinin düzgün sıralamalarla işlenmiş olduğu görülmektedir. Kollarda ise suyun hemen üzerine bitkisel kaynaklı motiflerin işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 70: 674 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının arka bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/4 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 36

Fot. 74: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 75: Bindallının arkadan görünüşü.

Envanter No	: 672
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 126 cm. – Arka uz. 131 cm. – Kol boyu 47 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo
İşlemede	: Altın rengi

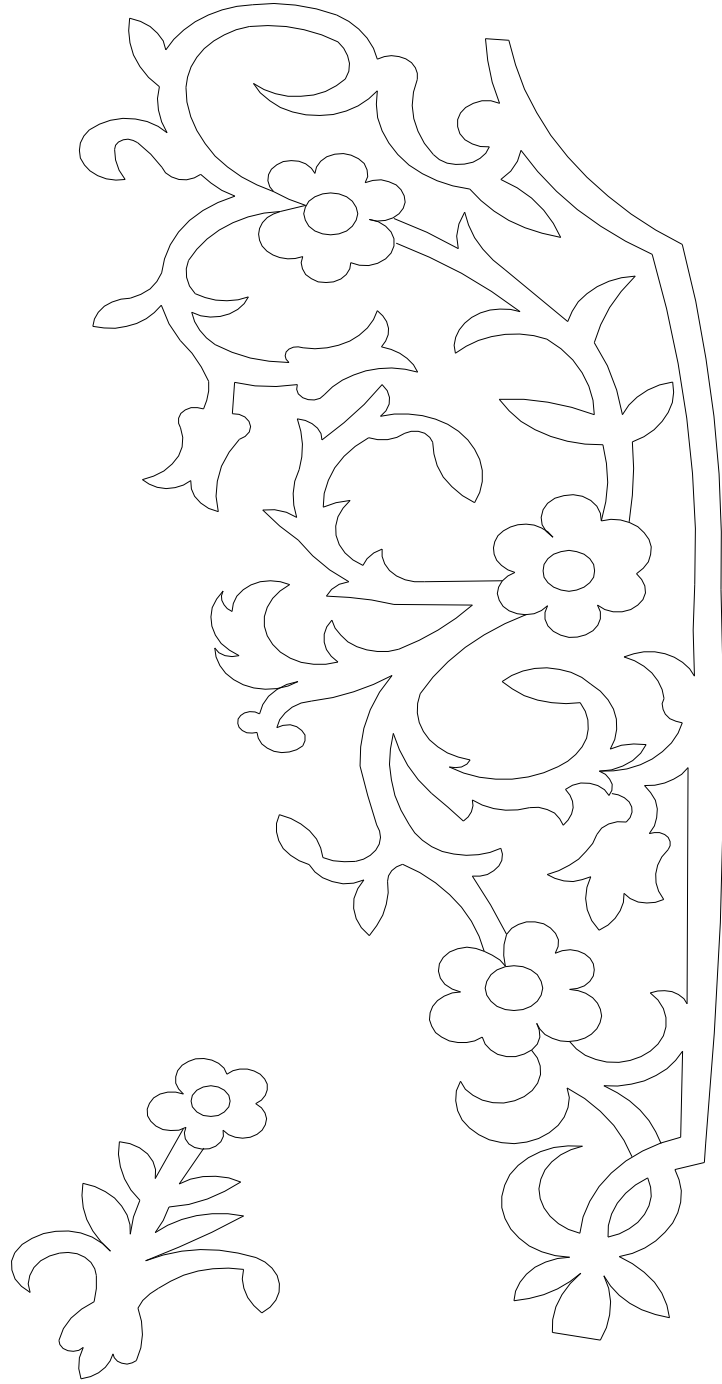
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 35 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık kopça ile kapatılmaktadır. Ön ve arka beden iki parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motiflerden oluşturmaktadır. Giysinin yaka ve yaka açıklığının çevresine stilize çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan oluşan motifler üçgen bir form oluşturacak şekilde işlenmiştir. Yaka ve yaka açıklığının çevresinde bir sıra sarma yer almaktadır. Bindallının ön ve arka bedeni ile kollarına bitkisel kaynaklı küçük motifler atlamalı sıralamalar halinde işlenmiştir. Bu motiflerin alt ucunda tek bir püskül motifi görülmektedir. Ayrıca giysinin etek uçları ile kol ağzlarında bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş kıvrımlı dal motiflerinden oluşan bir su yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 71: 672 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının sağ ön bedeninin üst kısmına ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 37

Fot. 76: Bindallının önden görünüşü. Fot. 77: Bindallının arkadan görünüşü.

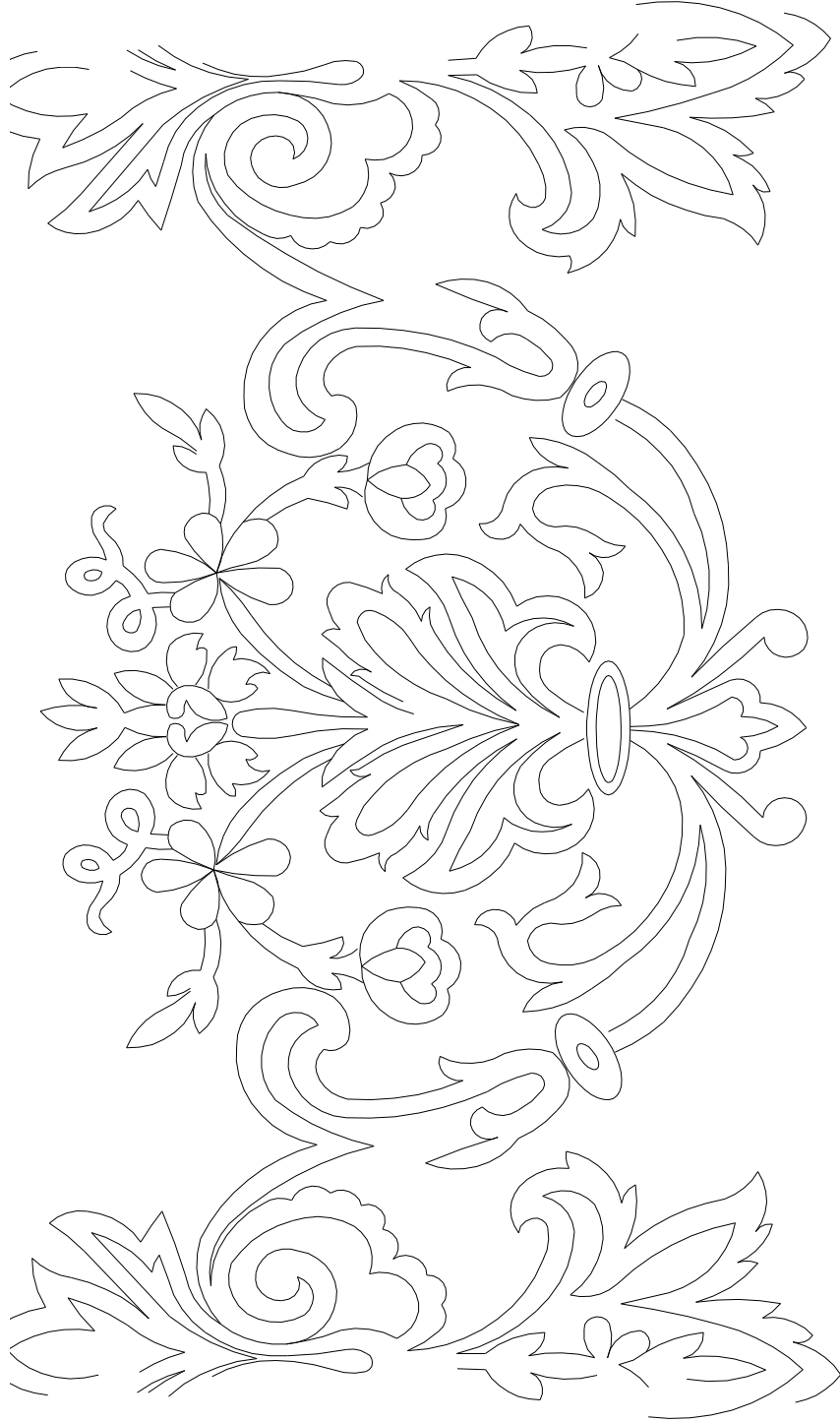
Envanter No	: 675
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 139 cm. – Arka uz. 148 cm. – Kol boyu 48 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Lacivert

İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar temizlemede	: Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 36 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık kopça ile kapatılmaktadır. Ön ve arka beden tek parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Giysinin yaka ve yaka açıklığı ile kol ağzları 2 cm., etek uçları ise 5 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Bindallı double tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin yaka ve yaka açıklığının çevresine arkada üçgen bir form oluşturacak şekilde stilize edilmiş püskül, çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinin işlendiği görülmektedir. Bindallının ön ve arka eteğinde ise yine bitkisel kaynaklı motiflerden oluşturulmuş farklı büyüklüklerdeki iki motif, atlamalı sıralamalarla üç sıra halinde işlenmiştir. Ayrıca bu motiflerden büyük olanı giysinin sırtına işlenerek, yaka motifleri ile bağlantı yapılmıştır. Giysinin etek ucunda düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su yer almaktadır. İşleme aralarında kalan boşluklara bitkisel kaynaklı küçük motiflerin işlenmiştir. Kollara ise üçgen bir form oluşturacak şekilde yine bitkisel kaynaklı büyük tek bir motif işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 72: 675 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının ön bedeninin etek kısmına ait olan desen 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 38

Fot. 78: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 79: Bindallının arkadan görünüşü.

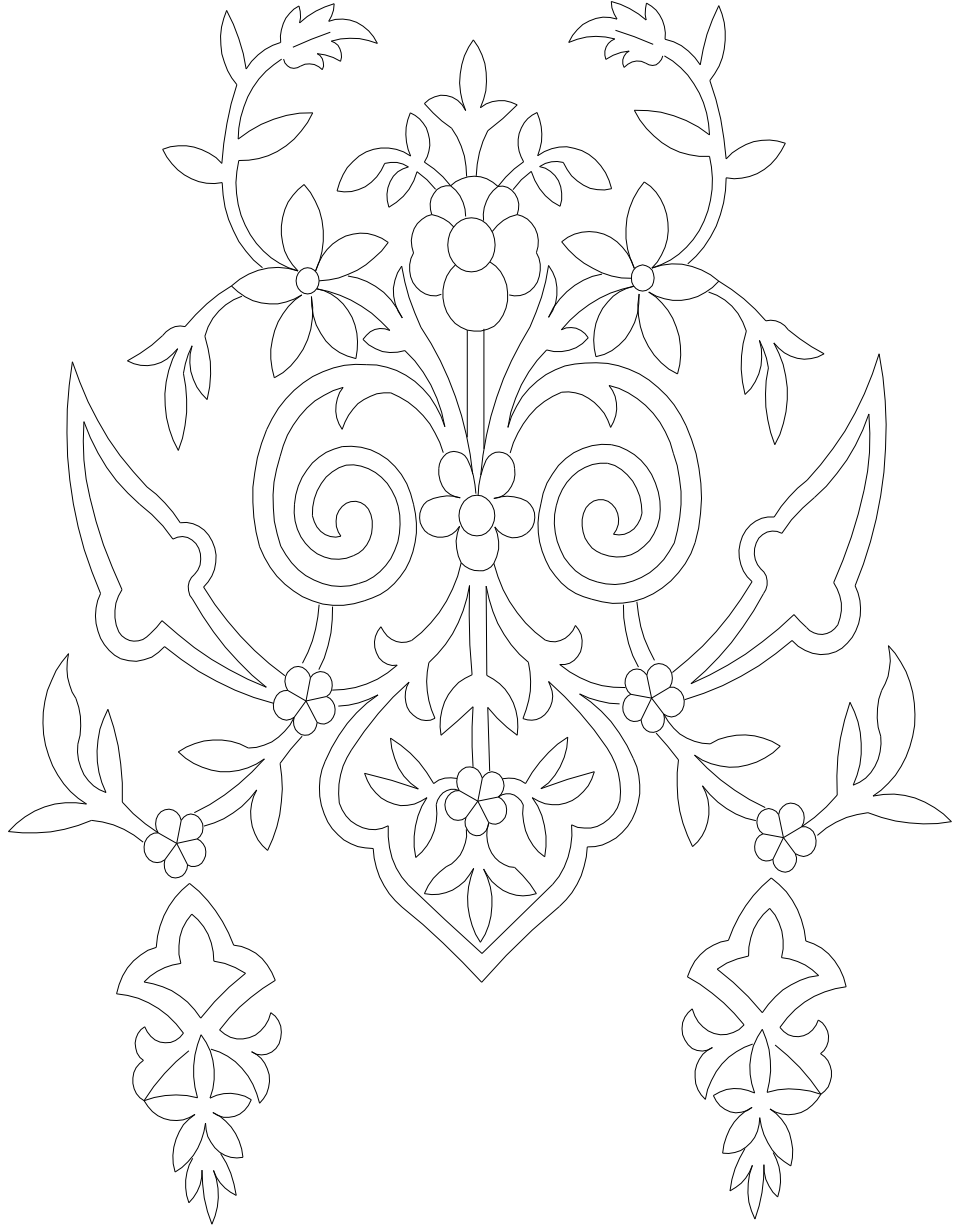
Envanter No	: 682
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 134 cm. – Arka uz. 142 cm. – Kol boyu 45 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Lacivert

İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar temizlemede	: Beyaz

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 35 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık kopça ile kapatılmaktadır. Ön ve arka beden tek parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Giysinin etek uçları, yaka ve yaka açıklığı ile kol ağızları 2 cm. eninde pamuklu dantel ile temizlenmiştir. Bindallı duble tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel, nesnel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin yaka ve yaka açıklığının çevresine geometrik kaynaklı ince bir su işlenmiştir. Yaka kısmına arkada üçgen bir form oluşturacak şekilde stilize edilmiş püskül, çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinin işlendiği görülmektedir. Bindallının ön ve arka eteğinde ise yine bitkisel kaynaklı motiflerden oluşturulmuş farklı büyüklüklerdeki iki motif atlamalı sıralamalarla üç sıra halinde işlenmiştir. Ayrıca bu motiflerden küçük olanı giysinin sırtına işlenerek, yaka motifleri ile bağlantı yapılmıştır. Giysinin etek ucunda düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su yer almaktadır. İşleme aralarında kalan boşluklara bitkisel kaynaklı küçük motiflerin işlenmiştir. Kollara ise geometrik kaynaklı ince bir su üzerine, üçgen bir form oluşturacak şekilde bitkisel kaynaklı büyük tek bir motif işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 73: 682 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının sırtına ait olan desen 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 39

Fot. 80: Bindallının önden görünüşü.

Fot. 81: Bindallının arkadan görünüşü.

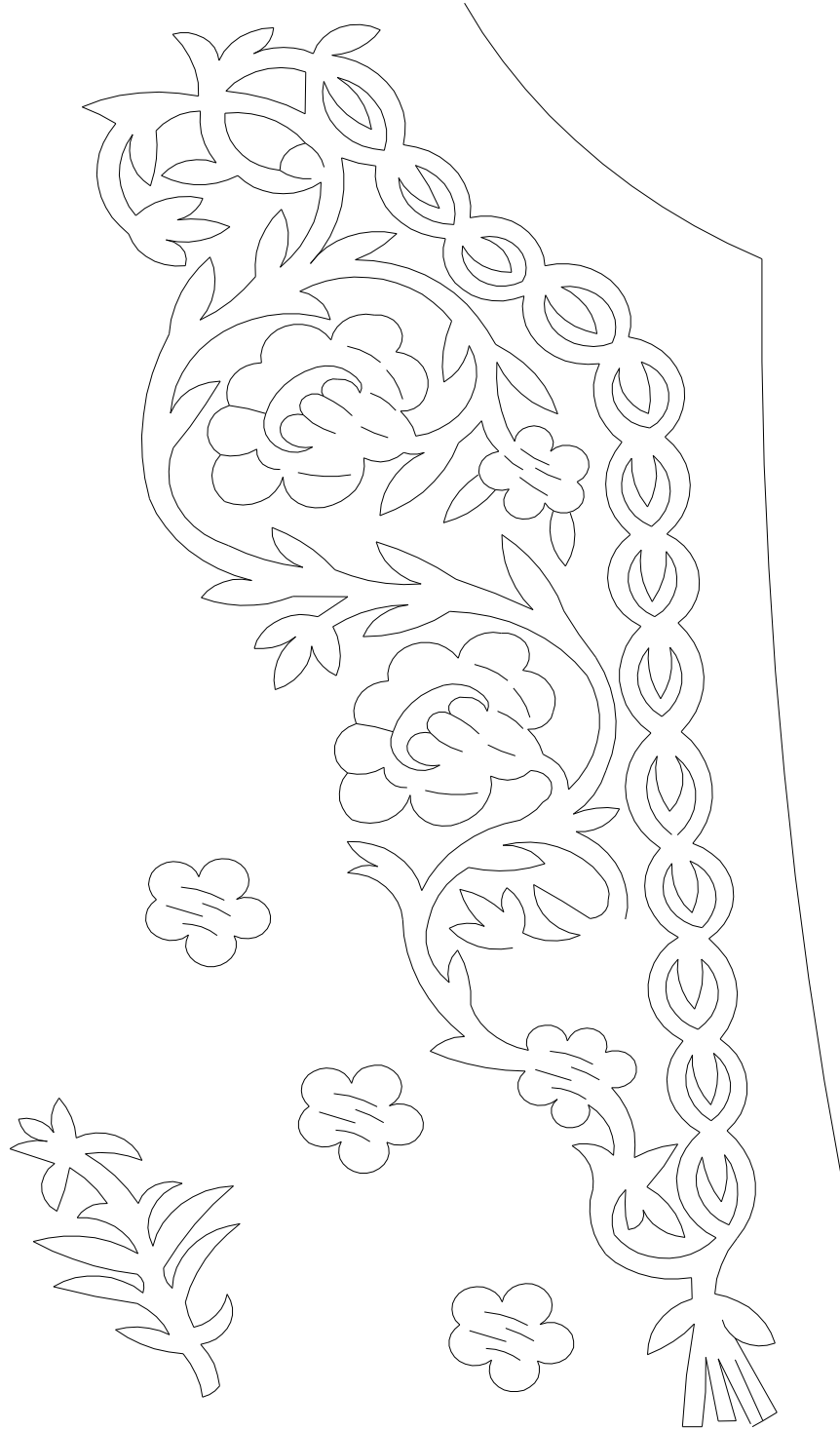
Envanter No	: 456
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bindallı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 121,5 cm. – Arka uz. 138 cm. – Kol boyu 48,5 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal pul
Astarında	: Mermerşahi kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul tutturma
Kullanılan Renkler	

Zeminde	: Bordo
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi

Kompozisyonu : Bindallı belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Giysi uzun takma kolludur ve kollar 2 parçadan oluşmaktadır. Yuvarlak yakalı olan bindallının ön ortasında yakadan aşağıya doğru 40 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmış olup bu açıklık kopça ile kapatılmaktadır. Ön ve arka beden iki parça olarak hazırlanmış olup giysiye kol altlarından başlayarak etek ucuna doğru genişleyen, pili ile takılmış ikişer adet üçgen şeklinde parça ilave edilmiştir. Bu parçalar sayesinde eteğin daha zengin durması sağlanmıştır. Bindallı double tekniği ile astarlanmıştır.

Bindallının işleme konusunu bitkisel, geometrik ve nesnel kaynaklı motiflerden oluşturmaktadır. Giysinin yaka ve yaka açıklığının çevresine stilize çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan oluşan motifler üçgen bir form oluşturacak şekilde işlenmiştir. Bu motiflerin alt ucunda tek bir püskül motifi görülmektedir. Ayrıca yaka ve yaka açıklığının çevresine geometrik kaynaklı motiflerden oluşan düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bir su yer almaktadır. Bindallının ön ve arka beden ile kollarına bitkisel kaynaklı küçük motiflerin atlamalı sıralamalar halinde işlendiği görülmektedir. Giysinin etek ucunda da bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı bir su yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Bindallı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 74: 456 En. no.'lu bindallının desen çizimi.

Not: Bindallının sağ ön bedeninin üst kısmına ait olan desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

5.2.3. Diğer Giysiler

BİLGİ FORMU: 40

Fot. 82: Canfesin önden görünüşü.

Fot. 83: Canfesin işlemlerinden detay.

Envanter No	: 572
Ürünün Adı ve Cinsi	: Canfes elbise
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön Uz. 124 cm. – Arka Uz. 148 cm. -Kol boyu 49 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan

Kullanılan Gereçler

Zeminde	: Canfes kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul ve tırtıl tutturma
Astarında	: Double dikişi

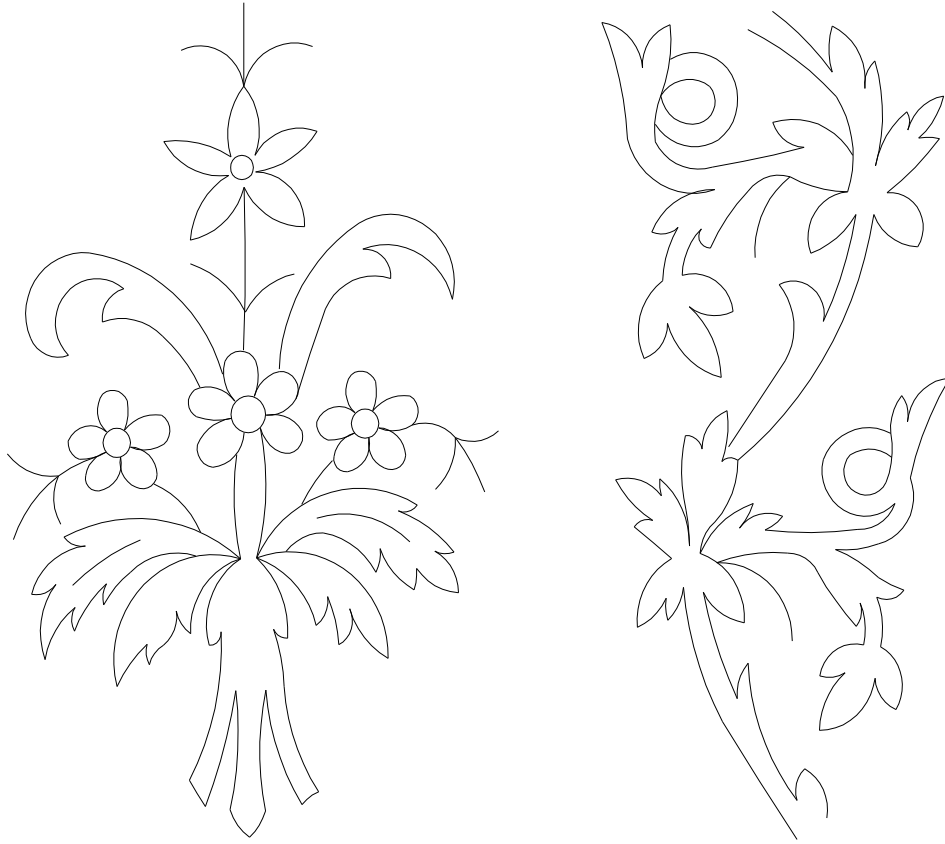
Kullanılan Renkler

Zeminde	: Koyu pembe
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi

Kompozisyonu : Canfes belden kesiksiz olarak hazırlanmıştır. Arka beden tek, ön beden ise ikişer parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin kolları 2 parçadan hazırlanmıştır. Yuvarlak yakalı olan canfesin ön ortasında yakadan aşağıya doğru 30 cm. uzunluğunda bir açıklık bırakılmıştır. Giysi double tekniği ile astarlanmıştır.

Canfesin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş kıvrımlı bir dal üzerinde yer alan stilize çiçek ve yaprak motiflerinin enli bir su şeklinde canfesin yaka çevresini dolanarak, ön ortasından aşağıya çift sıra inip arkaya dolandığı görülmektedir. Giysinin ön etek ucunda oluşan boşluğa ise stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motifler üçgen bir form oluşturacak şekilde işlenmiştir. Canfesin kol ağzlarına yine aynı su işlenmiş olup, bu suyun üzerine bitkisel kaynaklı motifler yerleştirilmiştir. Giysinin önüne bel hizasının hemen aşağısına simetrik olarak yerleştirilmiş iki saksı motifinin işlendiği görülmektedir. Ayrıca giysinin göğüs hizasında her iki yanına çiçek ve yaprak motifleri işlenmiştir. Aynı motifler giysinin arkasında da yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Müze envanter kayıtlarında bu ürünün adı ve cinsi canfes olarak geçmesine karşılık, yapılan literatür taramasında canfesin bir kumaş türü olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 75: 572 En. no.'lu canfesinde desen çizimi.

Not: Canfese ait desenler 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 41

Fot. 84: Üç eteğin önden görünüşü.

Fot. 85: Üç eteğin arkadan görünüşü.

Envanter No	: 463
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli Kıyafet (Üç etek)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boyu 145 cm. – Kol boyu 100 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Tafta kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Süslemede	: Metal pul, tırtıl, straz taş ve düğme
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Balıksırtı ve kordon tutturma
Süslemede	: Pul, tırtıl ve taş tutturma ile özel bir düğme yapım tekniği

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Koyu yeşil

İşlemede : Altın ve gümüş rengi

Süslemede : Altın rengi ve şeffaf taş

Astarında : Bej rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Üç etek hakim yakalı, belden kesiksiz ve önden açık olarak hazırlanmıştır. Ön ve arka beden ikiye parçadan oluşmaktadır. Uzun takma kollu olan giysinin kolları iki parçadan hazırlanmıştır. Giysinin yan taraflarına bel hizasından, kollarda ise bilek hizasından aşağıya yırtmaç bırakılmıştır. Üç eteğin yakasının çevresi, karşılıklı ön kenarları, ön ve arka etek uçları, kol ağızları ve etek ile kol yırtmaçları oymalı olarak hazırlanmıştır. Üç etek double tekniği ile astarlanmıştır.

Üç eteğin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin tüm yüzeyi stilize edilmiş kıvrımlı bir dal üzerindeki çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan enli bir su ile bezelidir. Bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş olan bu su, giysinin ön ve arka bedeninde etek uçlarından yukarıya doğru, kollarda ise bilekten omuzlara doğru dik olarak işlenmiştir. Üç eteğin kenar temizliği yan yana tutturulan iki sıra harç ile oymalı olarak yapılmıştır. Bu oymalı birimlerin içine yine bitkisel kaynaklı benzer küçük motiflerin işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Üç etek sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 76: 463 En. no.'lu üç eteğin desen çizimi.

Not: Üçeteğe ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 42

Fot. 86: Milli kıyafetin önden görünüşü.

Fot. 87: Milli kıyafetin arkadan görünüşü.

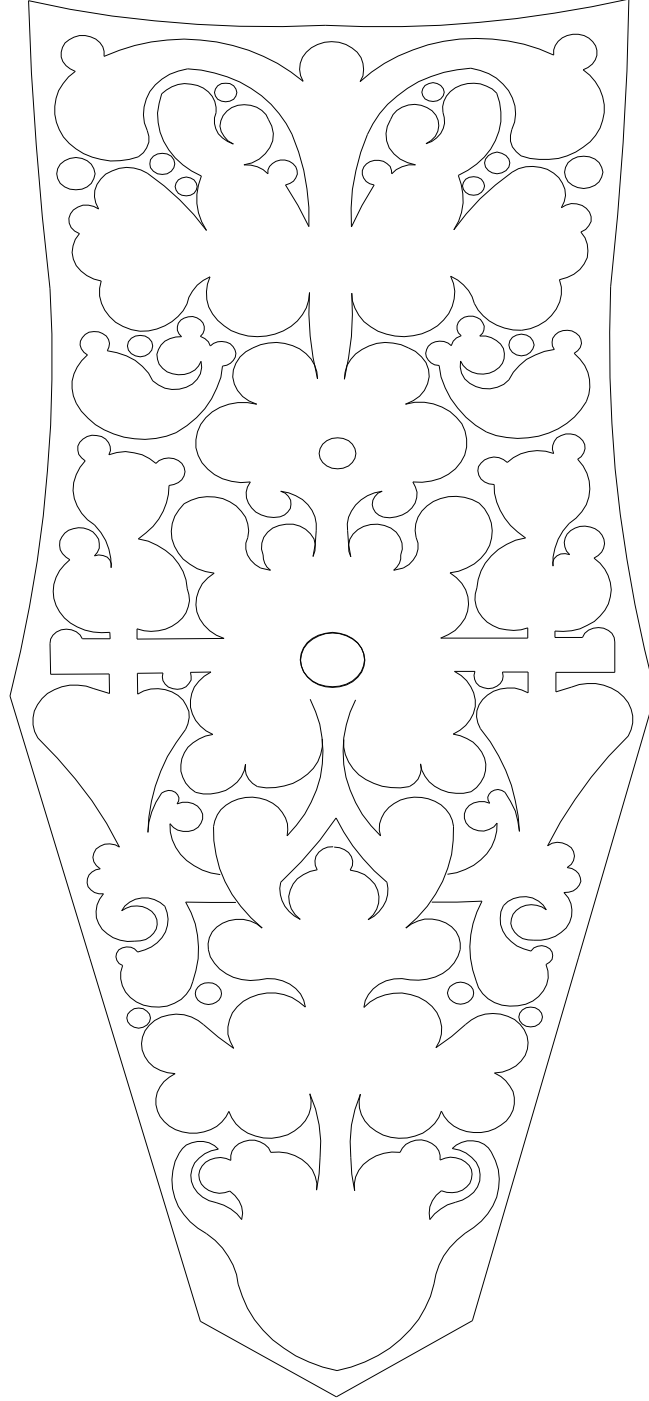
Envanter No	: 371
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 106 cm. – En 96 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Süslemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç ve kumaş harç
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Kordon tutturma
Kenar temizlemede	: Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Lacivert
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Bej rengi
Kenar temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : Milli kıyafetin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin yaka, karşılıklı ön kenarları, koltuk altları ve etek uçlarına kenara paralel olarak harç ile süsleme yapıldığı görülmektedir. Harçla yapılan süslemelere paralel olarak birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı bir su işlenmiştir. Giysinin ön eteklerinin şekle göre stilize edilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motifleri ile süslendiği görülmektedir. Arka eteğin ortasında aynı motifler üçgen ve eşkenar dörtgen formunda işlenerek, kalça hizasındaki motiflere bağlantı yapılmıştır. Eteğin her iki yanında şal deseni formunda işlenmiş aynı bitkisel bezemelere rastlanmaktadır. Ayrıca giysinin arka bedeninde aynı harç V şeklinde tutturularak, bel hizasından öne doğru cep formunda süslenmiştir. Bu süslemelere paralel olarak ayrıca kumaş harç ile kıyafetin arka bedeninde oluşan boşluğa şekline uygun olarak stilize çiçek ve yaprak motifleri işlendiği görülmektedir. Cepkenin kenar temizlemesi dört sıra harcın yan yana tutturulması ile yapılmıştır. Harçların giysinin yaka ve koltuk altlarında düz, ön kenarlar ile etek ucunda S şeklinde kıvrılarak tutturulduğu görülmektedir. Kenar temizlemelere paralel olarak iç kısımda kumaş harç ile süslemeler yapılmış süslemeler yer almaktadır. .

Ürünle İlgili Notlar : Milli kıyafet sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 77: 371 En. no.'lu milli kıyafetin desen çizimi.

Not: Milli kıyafetin sırtına ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 43

Fot. 88: Milli kıyafetin önden görünüşü.

Fot. 89: Milli kıyafetin yaka işlemlerinden detay.

Envanter No	: 451
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 109 cm. – Kol boyu 58 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Zincir şeklinde örülmüş şerit
Süslemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç, kumaş harç, boncuk ve düğme
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Şerit tutturma

Süslemede : Harç tutturma ve özel bir düğme yapım tekniği

Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde :Siyah

İşlemede : Altın rengi

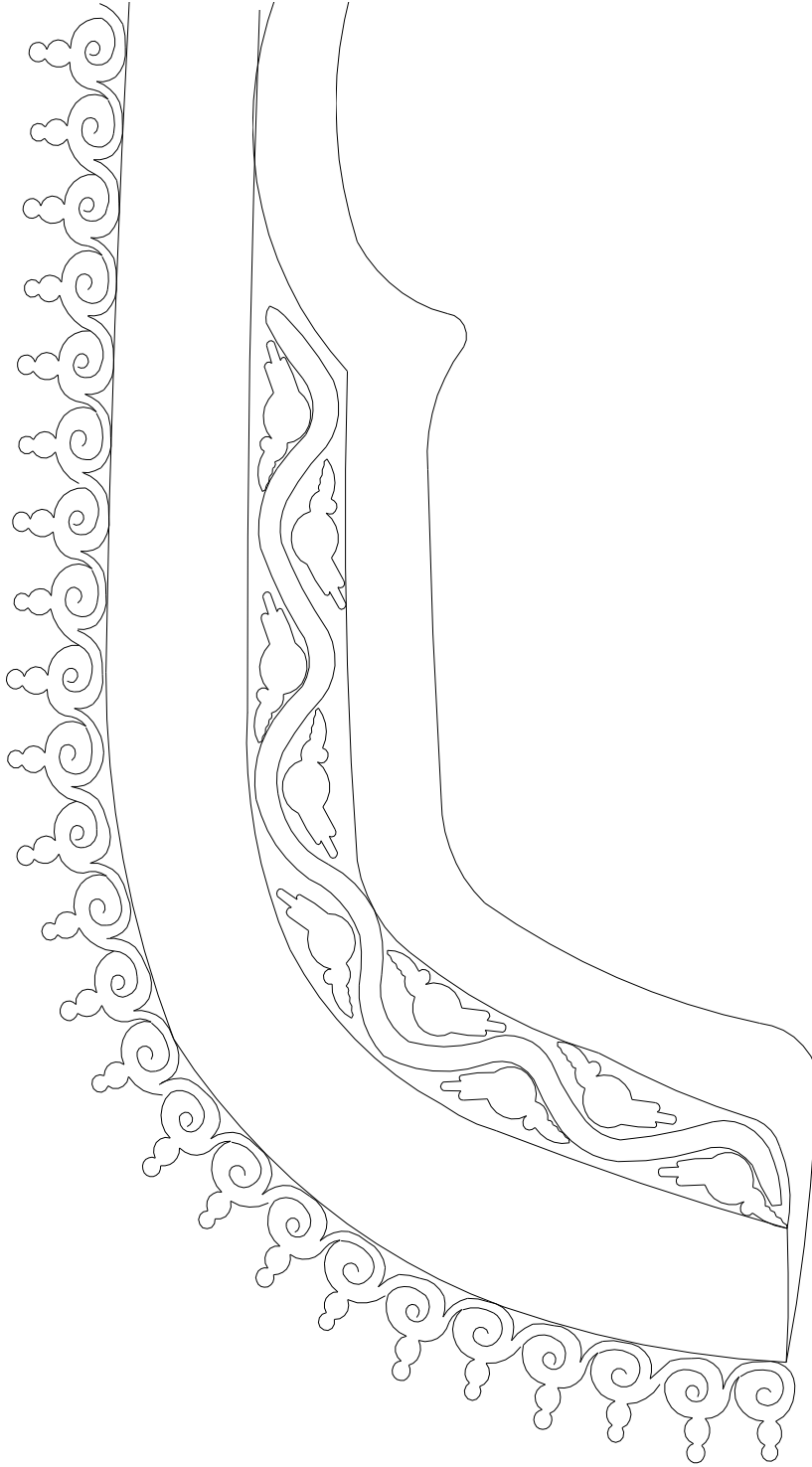
Süslemede : Altın rengi, pembe ve mercan rengi

Astarında : Bej rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Milli kıyafetin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin yaka ve yaka açıklığının çevresine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su işlenmiştir. Bu suyun dış tarafına işlemeye paralel olarak kumaş harç ve şeritlerle yapılmış süslemeler yapılmıştır. Bu süslemelerin en dışında ise düzgün sıralamalarla düzenlenmiş geometrik formlu başka bir su yer almaktadır. Milli kıyafetin ön bedeninin her iki yanına cep hizasında dairesel formlu işlemler yapıldığı görülmektedir. Bu işlemlerin merkezinde, balıksırtı görünümlü harcın dikdörtgen bir form oluşturacak şekilde, yan yana altı sıra tutturulması ile oluşturulmuş süslemeler bulunmaktadır. Ayrıca bu süslemelerin ortasına bir çeşit örme tekniği ile hazırlanmış yuvarlak şeklinde düğmeye benzer süsler tutturulmuştur. Harçla yapılan süslemelerin dışına yakada yer alan bitkisel kaynaklı su bir sıra olarak işlenmiştir. Bu suyun dışında yine işlemede kullanılan şeritlerin yan yana düz sıralar halinde tutturulması ile yapılmış süslemeler bulunmaktadır. Ayrıca bu süslemelerin en dışında sivri, üçgen biçimli işlemler yer almaktadır. Ön bedendeki bu dairesel formlu büyük motiflerin alt uçlarına ise bitkisel kaynaklı minik tek bir motifin işlendiği görülmektedir. Giysinin kollarında da düz sıralar halinde aynı süsleme ve işlemler yer almaktadır. Milli kıyafetin kenar temizlemesi ise balıksırtı görünümlü harcın kollarda düz, yaka çevresinde ise şekle uygun olarak yan yana dört sıra tutturulması ile yapılmıştır. Ayrıca, giysi elde özel bir teknikle hazırlanmış olan belli sayıdaki düğme ile süslenmiştir. Düğmelerin cepkenin ön oyuntusuna karşılıklı ve sık olarak tutturulduğu görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Milli kıyafet sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir. Düğmelerin ara ara koparak, eksik olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 78: 451 En. no.'lu milli kıyafetin desen çizimi.

Not: Milli kıyafetin sağ ön bedeninin yakasına ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 44

Fot. 90: Milli kıyafetin
önden görünüşü.

Fot. 91: Milli kıyafetin
işlemesinden detay.

Envanter No	: 469
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 85 cm. – Arka uz. 83 cm. – Kol boyu 55 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Zincir şeklinde örülmüş şerit
Süslemede	: İnce kumaş harç
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Kalın kumaş harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Şerit tutturma
Süslemede	: Harç tutturma
Kenar temizlemede	: Harç tutturma
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo

İşlemede : Altın rengi

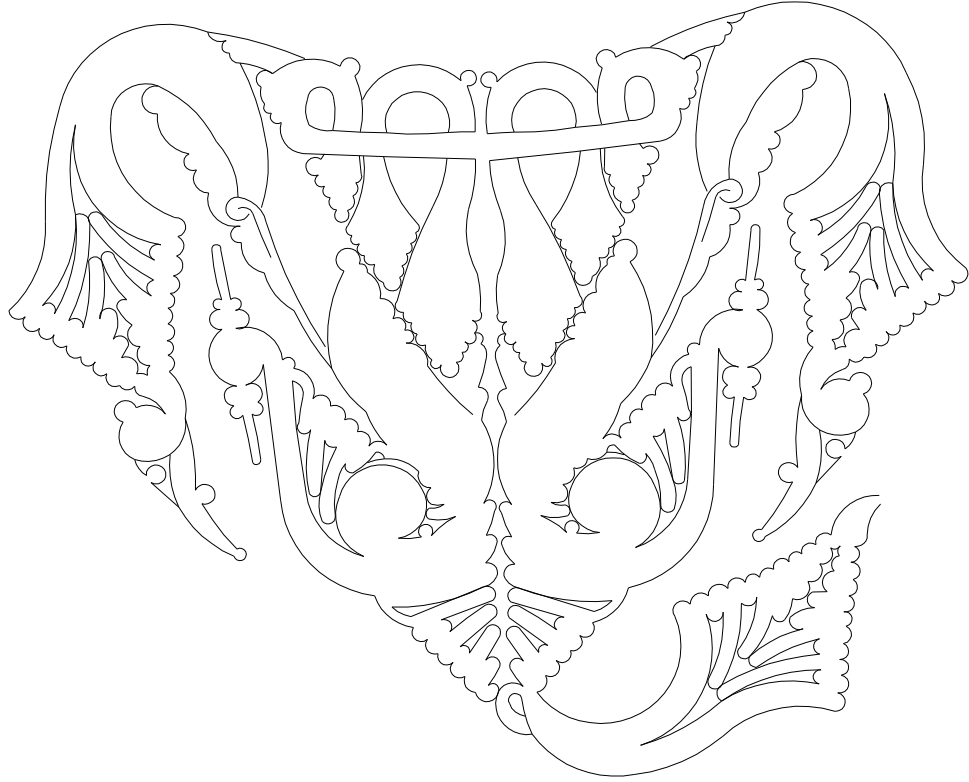
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Kırmızı

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Milli kıyafetin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Milli kıyafetin ön bedeninin her iki yanına cep hizasında, stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motiflerin ve geometrik şekillerin, üçgen bir form oluşturacak biçimde işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin hemen altına benzer motifler giysinin eteğinin köşelerinde üçgen bir form oluşturacak biçimde işlenmiştir. Bu motiflerin her iki yanında stilize edilmiş kıvrımlı, yaprak formunda başka motifler yer almaktadır. Milli kıyafetin kenar temizlemesi ise enli kumaş harç kullanılarak yapılmıştır. Giysinin kenar temizlemesine paralel olarak bu enli harcın iç tarafına tekrar ince bir kumaş harç ile süsleme yapıldığı görülmektedir. Aynı süslemeler giysinin kolun bedenle birleştiği kısımlarına da yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Milli kıyafet sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 79: 469 En. no.'lu milli kıyafetin desen çizimi.

Not: Milli kıyafetin sağ ön bedeninin etek kısmına ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 45

Fot. 92: Paşa elbisesinin
önden görünüşü.

Fot. 93: Paşa elbisesinin
arkadan görünüşü.

Fot. 94: Paşa elbisesinin kol işlemlerinden detay.

Envanter No	: 794
Ürünün Adı ve Cinsi	: Paşa elbisesi
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 98 cm. – Kol boyu 59 cm.

Müze Alınış Şekli : Armağan

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Çuha kumaş

İşlemede : Sırma

Süslemede : Tırtıl ve metal pul

Astarında : Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Dival işi

Süslemede : Tırtıl ve pul tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah

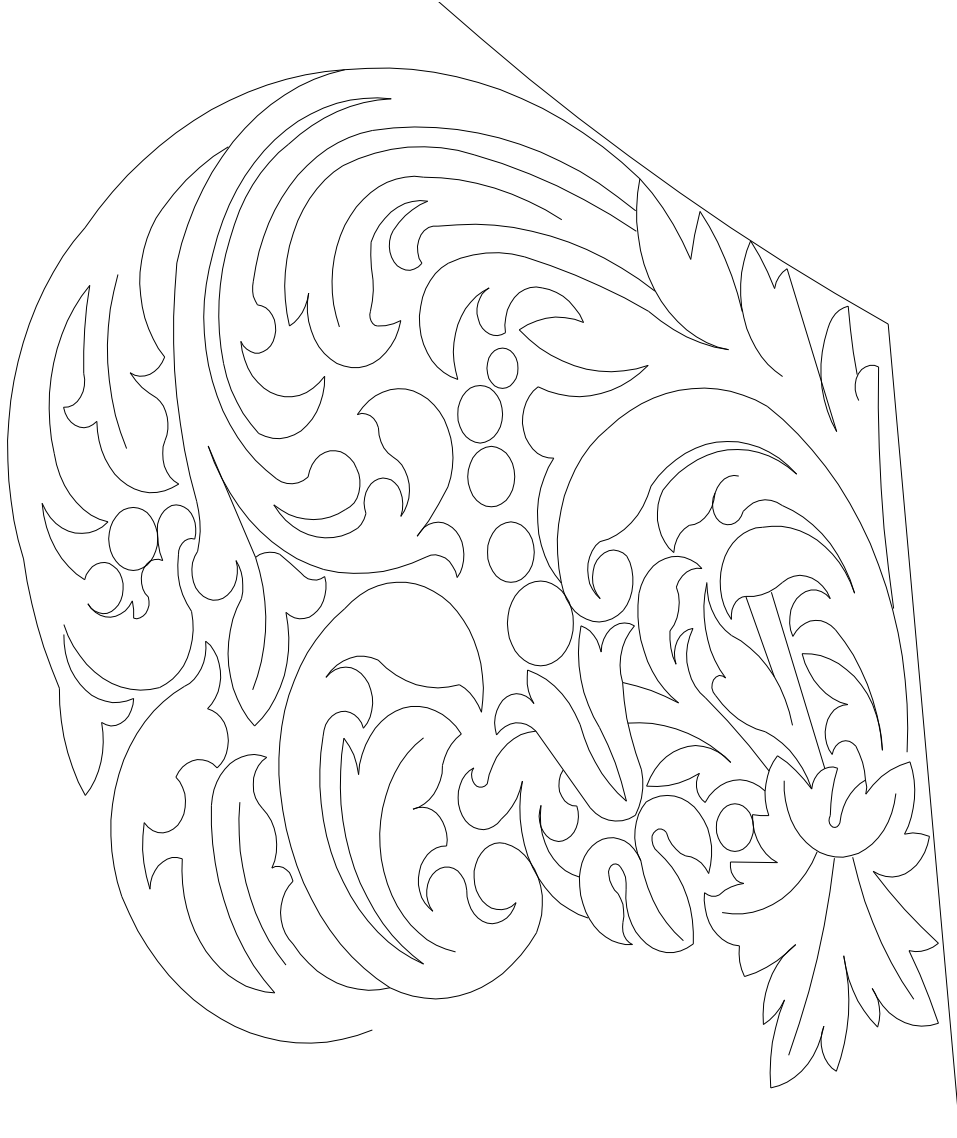
İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Siyah

Kompozisyonu : Dik yakalı ve uzun kollu olarak hazırlanan paşa elbisesinin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Giysinin yakasının tamamı, omuz ortasından bel hizasına kadar belli genişlikte olmak üzere ön parçaları ve kol ağzlarının ön yüzü işleme ile bezelidir. Ön parçalar üzerine stilize edilmiş çiçek, tomurcuk ve kıvrımlı yaprak motiflerinin geometrik bir form oluşturacak şekilde bel hizasından omuzlara doğru simetrik olarak işlendiği görülmektedir. Bezemeyi oluşturan çiçekler, tomurcuklar ve kıvrımlı yapraklar arasında boşluk bırakılmadan işlenmesi sebebiyle, motifler girift bir görüntü sergilemektedir. Ayrıca yaka çevresine ve elbisenin ön ortasına işleme boyunca bir sıra sarma yapılmıştır. Yakada da benzer motifler görülmektedir. Kol ağzlarında ise yukarıya doğru üçgen bir form oluşturacak şekilde benzer motiflerden türetilmiş bir bezeme yer almaktadır. Bu motiflerin dışına şekle göre yanlara ve altta iki, üste üç sıra sarma yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Paşa elbisesi sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 80: 794 En. no.'lu paşa elbisesinin desen çizimi.

Not: Paşa elbisesinin sağ ön bedeninin üst kısmına ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 46

Fot. 95: Erkek kıyafetinin
önden görünüşü.

Fot. 96: Erkek kıyafetinin
pantolonu.

Fot. 97: Erkek kıyafetinin yaka işlemlerinden detay.

Envanter No	: 481
Ürünün Adı ve Cinsi	: Erkek kıyafeti
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ceket boy 84 cm. – Pantolon boyu 104 cm.

Müzeye Alınış Şekli : Armağan

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Çuha kumaş

İşlemede : Sırma

Süslemede : Metal iplik kaynaklı harç, tırtıl ve metal pul

Astarında : Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Dival işi

Süslemede : Harç, tırtıl ve pul tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah

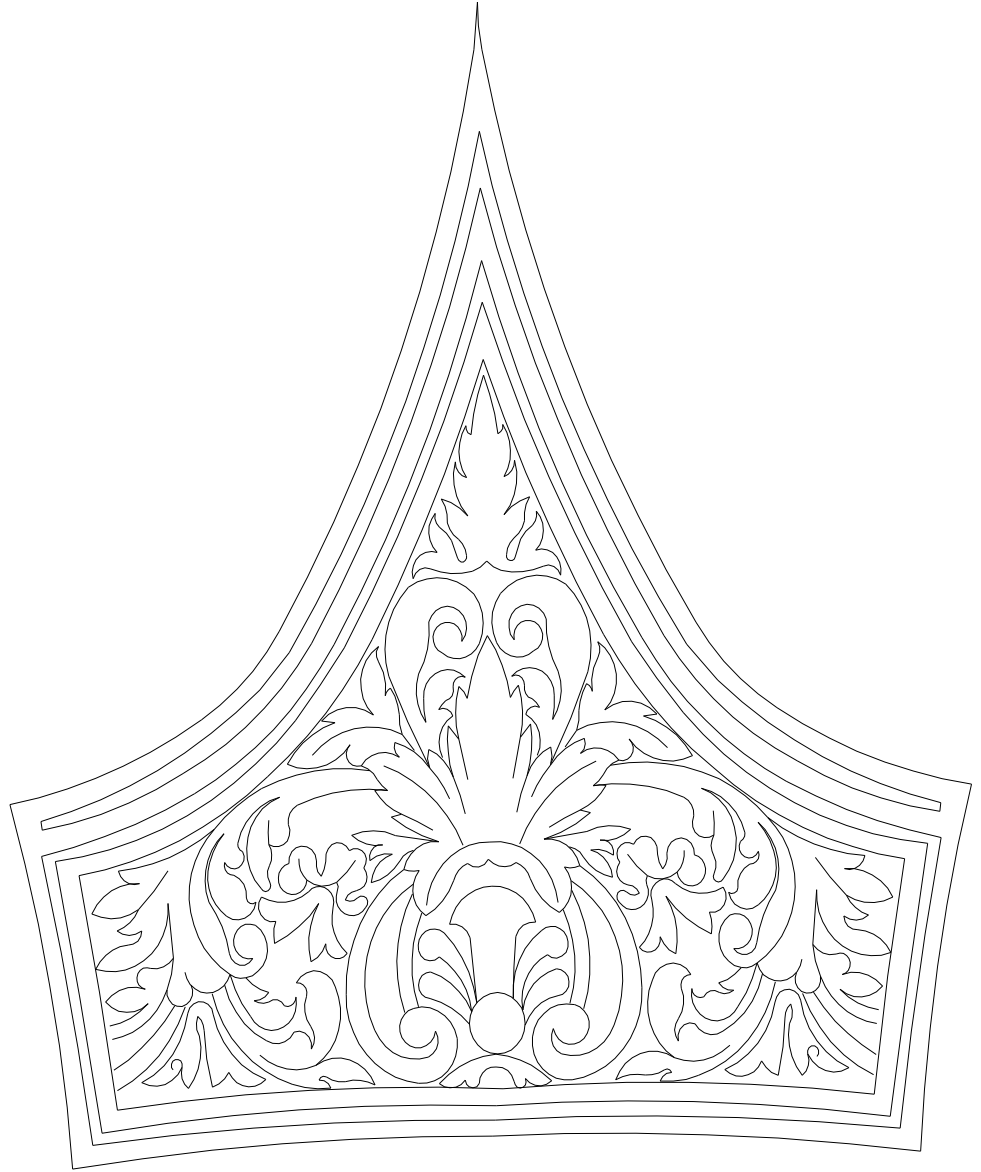
İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Siyah

Kompozisyonu : Dik yakalı ve uzun kollu olarak hazırlanan erkek kıyafetinin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ceketin yakası ve kol ağzlarının ön yüzünde işlemler bulunmaktadır. Kol ağzlarına yukarıya doğru üçgen bir form oluşturacak stilize edilmiş çiçek, tomurcuk ve kıvrımlı yaprak motiflerinin işlendiği görülmektedir. Bezemeyi oluşturan çiçekler, tomurcuklar ve kıvrımlı yapraklar arasında boşluk bırakılmadan işlenmesi sebebiyle, motifler girift bir görüntü sergilemektedir. Bu motiflerin dışına şekle göre yanlara ve altta iki, üste üç sıra sarma yapılmıştır. Ayrıca ceketin yaka çevresine üste iki, alta bir sıra sarma yapıldıktan sonra benzer motifler işlenmiştir. Kıyafetin pantolonunun yan taraflarına ise metal iplik kaynaklı harç boyuna bir sıra olarak tutturulmuştur.

Ürünle İlgili Notlar : Erkek kıyafeti sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 81: 481 En. no.'lu erkek kıyafetinin desen çizimi.

Not: Erkek kıyafetinin koluna ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 47**Fot. 98: Ceketin önden görünüşü.****Fot. 99: Ceketin işlemeden detay.**

Envanter No	: 365
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet (Ceket)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 50 cm. –Kol boyu 57 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Muare kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Kordon tutturma

Kullanılan Renkler

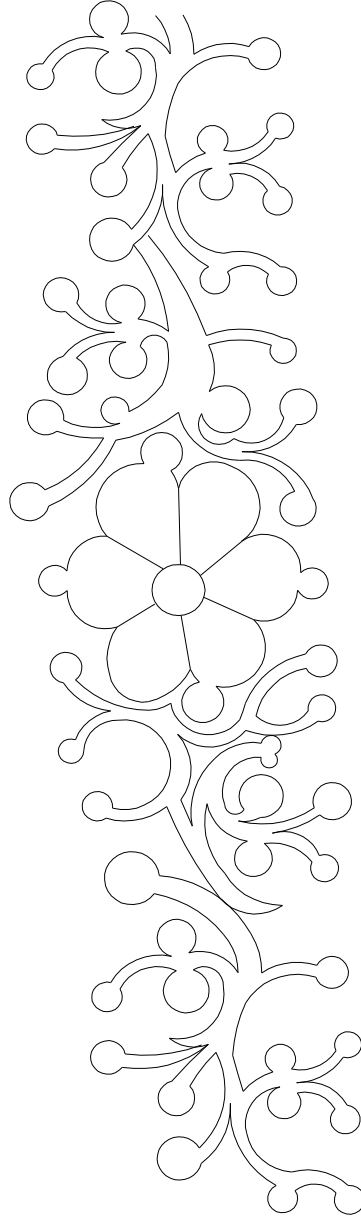
Zeminde : Mor

İşlemede : Altın rengi

Astarında : Siyah

Kompozisyonu : Dik yakalı ve uzun kollu olarak hazırlanan ceketin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ceketin yakası, sol ön bedeni üzerinde yer alan ön patı ve manşetlerinde işlemeler bulunmaktadır. Giysinin ön patının ortasında stilize edilmiş tek bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin her iki yanına yukarıya ve aşağıya doğru kıvrımlı dallar üzerinde yer alan tomurcuk motiflerinin bağlantılı sıralamalarla enli bir su şeklinde işlendiği görülmektedir. Aynı motifler manşetlere de işlenmiştir. Ayrıca ceketin yakasına bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş ince bir su işlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Ceket sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 82: 365 En. no.'lu ceketin desen çizimi.

Not: Cekete ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 48**Fot. 100: Ceketin önden görünüşü.****Fot. 101: Ceketin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 679
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet (Ceket)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 50 cm. – Arka uz. 54 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş ve pamuklu kumaş

İşlemede : Klaptandan bükülerek hazırlanmış farklı kalınlıklarda iki çeşit kordon

Süslemede : Düğme

Astarında : Pamuklu kumaş

Kenar Temizlemede : Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Süslemede : Özel bir düğme yapım tekniği

Kenar Temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Eflatun

İşlemede : Altın rengi

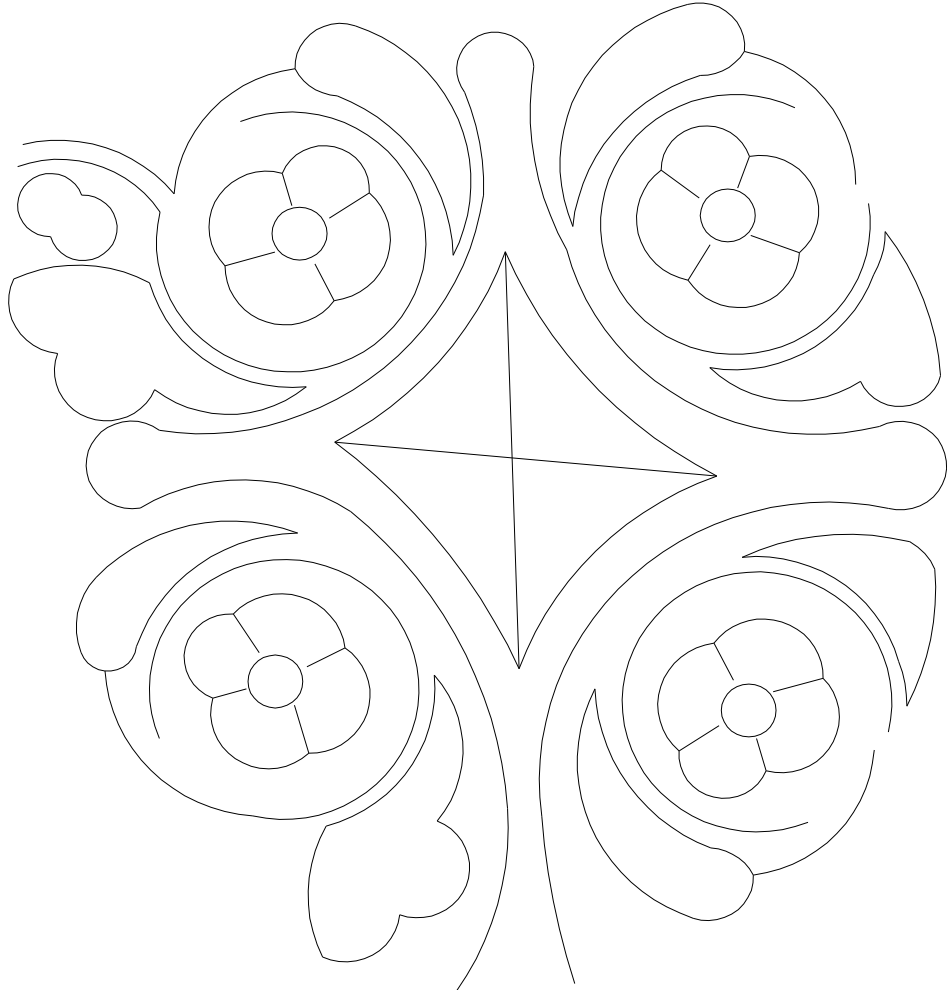
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Krem rengi

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : İki farklı kumaştan, kolsuz ve yakasız olarak hazırlanan ceketin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ceketin sağ ön bedenine kenar boyunca düzgün sıralamalarla düzenlenmiş stilize çiçek motiflerinden oluşan enli bir suyun işlendiği görülmektedir. Çiçek motiflerinin aralarında giysinin ilikleri bulunmaktadır. Bu motiflerin iç tarafına ise dairesel formlar içine yerleştirilmiş çiçek ve eşkenar dörtgen motiflerinin, dikdörtgen biçiminde ve kendi içinde serbest bir disiplinle işlendiği görülmektedir. Ceketin yaka çevresinde stilize edilmiş kıvrımlı bir dal üzerinde yer alan çiçek motiflerinden oluşan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş ince bir su yer almaktadır. Bu suyun hemen dışına kordonla küçük dairesel formu süslemeler yapılmıştır. Cepkenin kenar temizliği ise harç ile yapılmıştır. Harç yaka çevresine dört sıra, ön kenarlara ise iki sıra olarak yan yana tutturulmuştur. Ayrıca, giysi elde özel bir teknikle hazırlanmış olan belli sayıdaki düğme ile süslenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Ceketin kumaş ve işleminde yıpranmalar mevcuttur ve onarım görmemiştir. Düğmelerin eksik olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 83: 679 En. no.'lu ceketin desen çizimi.

Not: Ceketin sağ ön bedenine ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 49

Fot. 102: Ceketin önden görünüşü.

Fot. 103: Ceketin işlemlerinden detay.

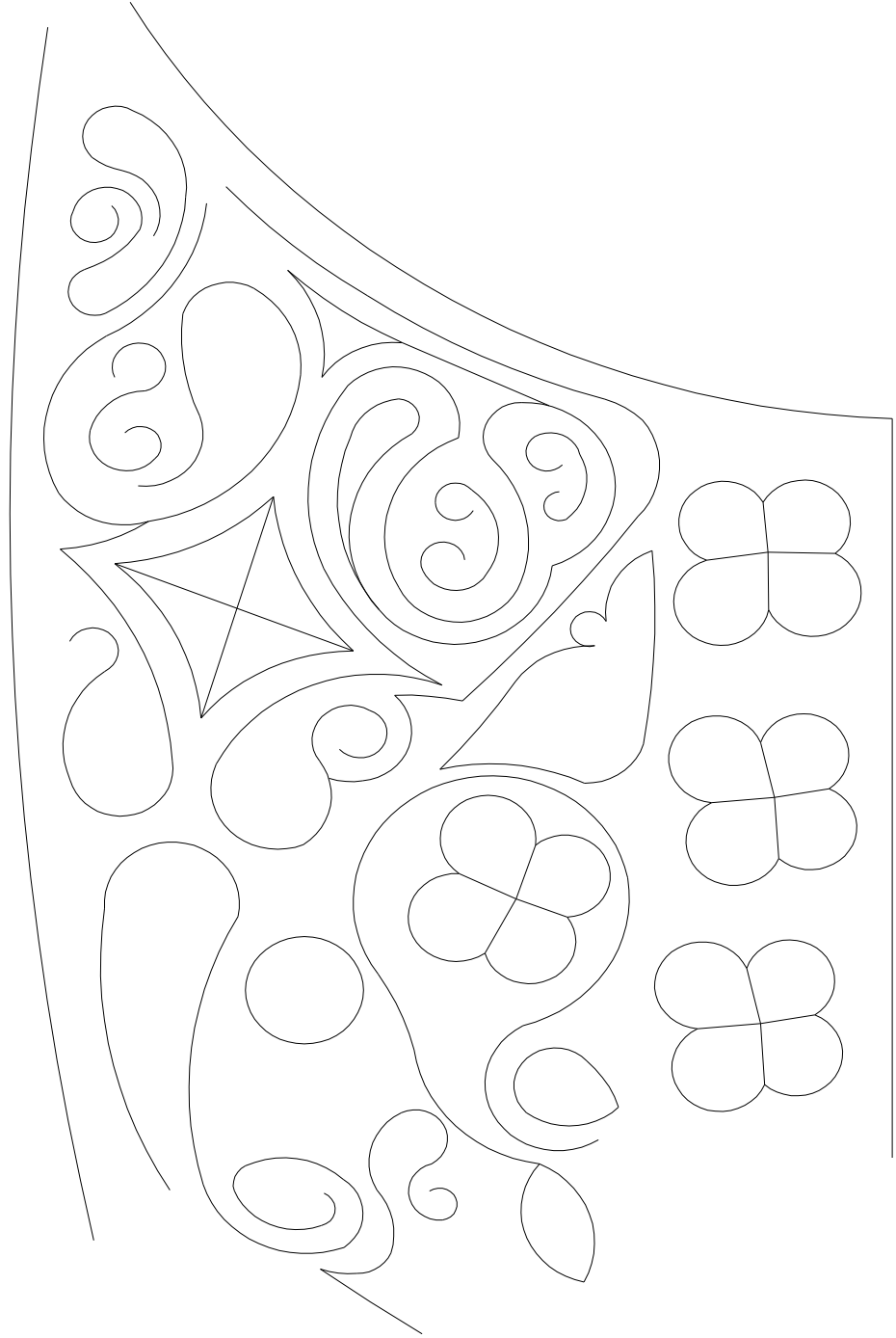
Envanter No	: 678
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet (Ceket)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 54 cm. – Arka uz. 57 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş ve pamuklu kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış farklı kalınlıklarda iki çeşit kordon
Süslemede	: Düğme
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Kordon tutturma
Süslemede	: Özel bir düğme yapım tekniği
Kenar Temizlemede	: Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Eflatun
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar Temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : İki farklı kumaştan, kolsuz ve yakasız olarak hazırlanan ceketin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ceketin sağ ön bedenine kenar boyunca düzgün sıralamalarla düzenlenmiş çiçek motiflerinden oluşan enli bir suyun işlendiği görülmektedir. Çiçek motiflerinin aralarında giysinin ilikleri bulunmaktadır. Bu motiflerin iç tarafına ise stilize edilmiş çiçek, yaprak ve eşkenar dörtgen motiflerinin, dikdörtgen biçiminde ve kendi içinde serbest bir disiplinle işlendiği görülmektedir. Ceketin yaka çevresinde diagonal şekillerden oluşan birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş ince bir su yer almaktadır. Bu suyun hemen dışında farklı kalınlıklarda kordonların tutturulması ile oluşturulmuş süslemeler mevcuttur. Cepkenin kenar temizliği ise harç ile yapılmıştır. Harç yaka çevresine dört sıra, ön kenarlara ise iki sıra olarak yan yana tutturulmuştur. Ayrıca, giysi elde özel bir teknikle hazırlanmış olan belli sayıdaki düğme ile süslenmiştir. Aynı düğmelerin işlemenin iç kısmına da dikildiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Ceketin kumaş ve işleminde yıpranmalar mevcuttur ve onarım görmemiştir. Düğmelerin eksik olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 84: 678 En. no.'lu ceketin desen çizimi.

Not: Ceketin sağ ön bedenine ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 50

Fot. 104: Ceketin önden görünüşü.

Fot. 105: Ceketin işlemeden detay.

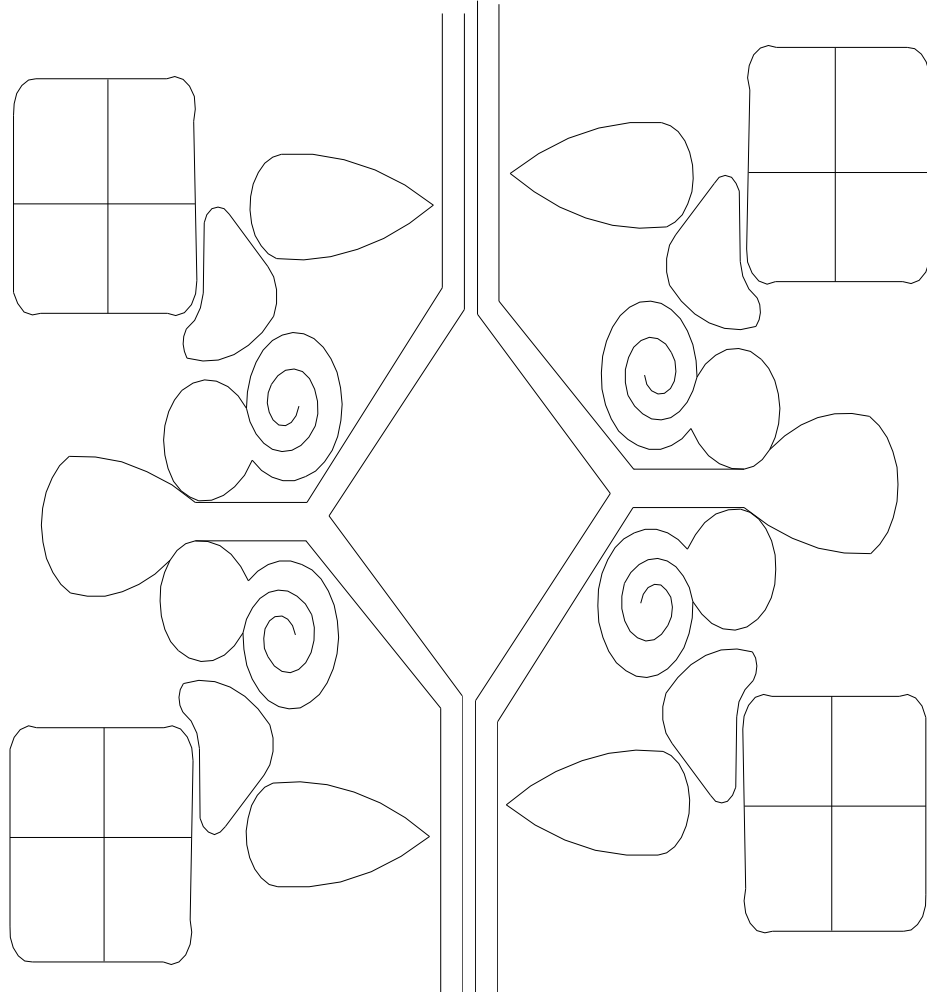
Envanter No	: 677
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet (Ceket)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ön uz. 53 cm. – Arka uz. 51 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş ve pamuklu kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış farklı kalınlıklarda iki çeşit kordon
Süslemede	: Düğme
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede	: Balıksırtı görünümünde hazırlanmış 5 mm. eninde harç
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Kordon tutturma
Süslemede	: Özel bir düğme yapım tekniği
Kenar Temizlemede	: Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Mor
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Siyah
Kenar Temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : İki farklı kumaştan, kolsuz ve yakasız olarak hazırlanan ceketin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ceketin sağ ön bedenine kenar boyunca düzgün sıralamalarla düzenlenmiş çiçek motiflerinden oluşan enli bir suyun işlendiği görülmektedir. Çiçek motiflerinin aralarında giysinin ilikleri bulunmaktadır. Bu motiflerin iç tarafına ise yine düzgün sıralamalarla düzenlenmiş stilize edilmiş yaprak, eşkenar dörtgen ve dairesel biçimli motiflerin, dikdörtgen bir form oluşturacak şekilde işlendiği görülmektedir. Ceketin yaka çevresinde diagonal şekillerden oluşan birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş ince bir su yer almaktadır. Bu suyun hemen dışında farklı kalınlıklarda kordonların tutturulması ile oluşturulmuş süslemeler mevcuttur. Cepkenin kenar temizliği ise harcın iki sıra yan yana tutturulması ile yapılmıştır. Ayrıca, giysi elde özel bir teknikle hazırlanmış olan belli sayıdaki düğme ile süslenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Ceketin kumaş ve işleminde yıpranmalar mevcuttur ve onarım görmemiştir. Düğmelerin eksik olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 85: 677 En. no.'lu ceketin desen çizimi.

Not: Ceketin sağ ön bedenine ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 51**Fot. 106: Jilenin önden görünüşü.****Fot. 107: Jilenin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 167
Ürünün Adı ve Cinsi	: Jile
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boyu 83 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: İpek kumaş

İşlemede : Klaptan
Süslemede : Metal pul

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma

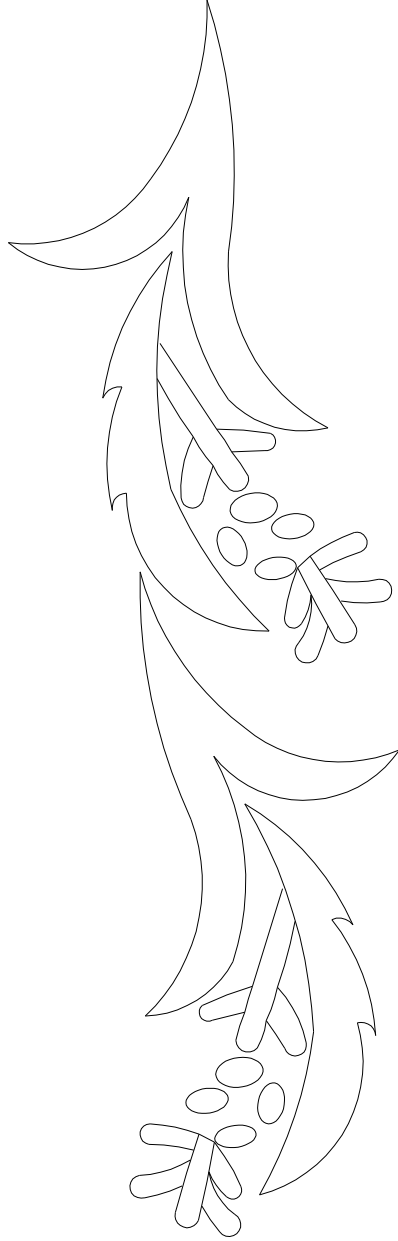
Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo

İşlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Jilenin mevcut olan parçasının işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dalların jilenin yaka çevresine enli bir su şeklinde işlendiği görülmektedir. Jilenin kenar temizleme işlemi için teğel alındığı ancak her hangi bir işlem yapılmadığı görülmektedir.

Ürünle ilgili notlar : Jile parça halinde yarım olarak bulunmaktadır. Mevcut olan bu parça sağlam durumda olup, onarım görmemiştir.

Şekil 86: 167 En. no.'lu ceketin desen çizimi.

Not: Jileye ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 52**Fot. 108: Elbisenin önden görünüşü.****Fot. 109: Ceketin önden görünüşü.****Fot. 110: Elbisenin işlemesinden detay.**

Envanter No	: 386
Ürünün Adı ve Cinsi	: Elbise ve ceket
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Ceketin boyu uz. 38 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas kumaş
İşlemede	: Sırma

Süslemede : Metal pul ve boncuk

Astarında : Saten kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Dival işi

Süslemede : Pul tutturma

Kullanılan Renkler

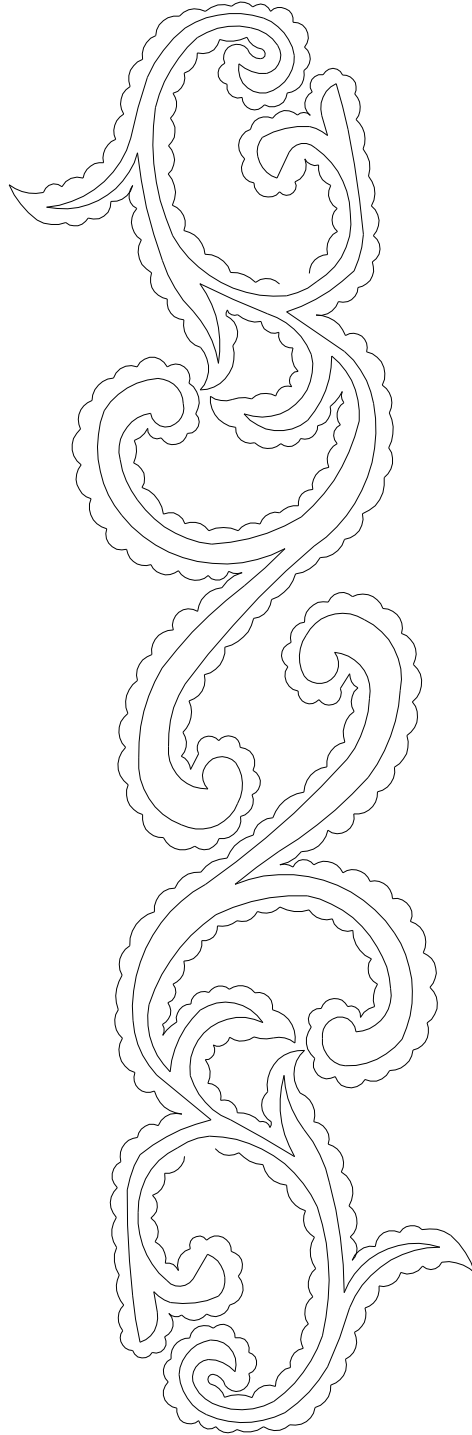
Zeminde : Fildişi

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Tam boy ve askısız olarak hazırlanan elbisenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Elbisenin üst bedeninin ön ve arkası ile etek uçlarına stilize edilmiş bitkisel motiflerin düzgün sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde işlendiği görülmektedir. Aynı motifler ceketin omuzlarında da yer almaktadır. Giysinin kenar temizliği ise duble dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Elbise sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 87: 386 En. no.'lu elbise ve ceketin desen çizimi.

Not: Elbiseye ait desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 53**Fot. 111: Şalvarın önden görünüşü.****Fot. 112: Şalvarın işlemesinden detay.**

Envanter No	: 378
Ürünün Adı ve Cinsi	: Milli kıyafet (Şalvar)
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Yıpranmış olduğu için ölçülemiştir.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Yünlü kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış farklı kalınlıklarda
iki çeşit kordon	
Süslemede	: Kumaş harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Süslemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

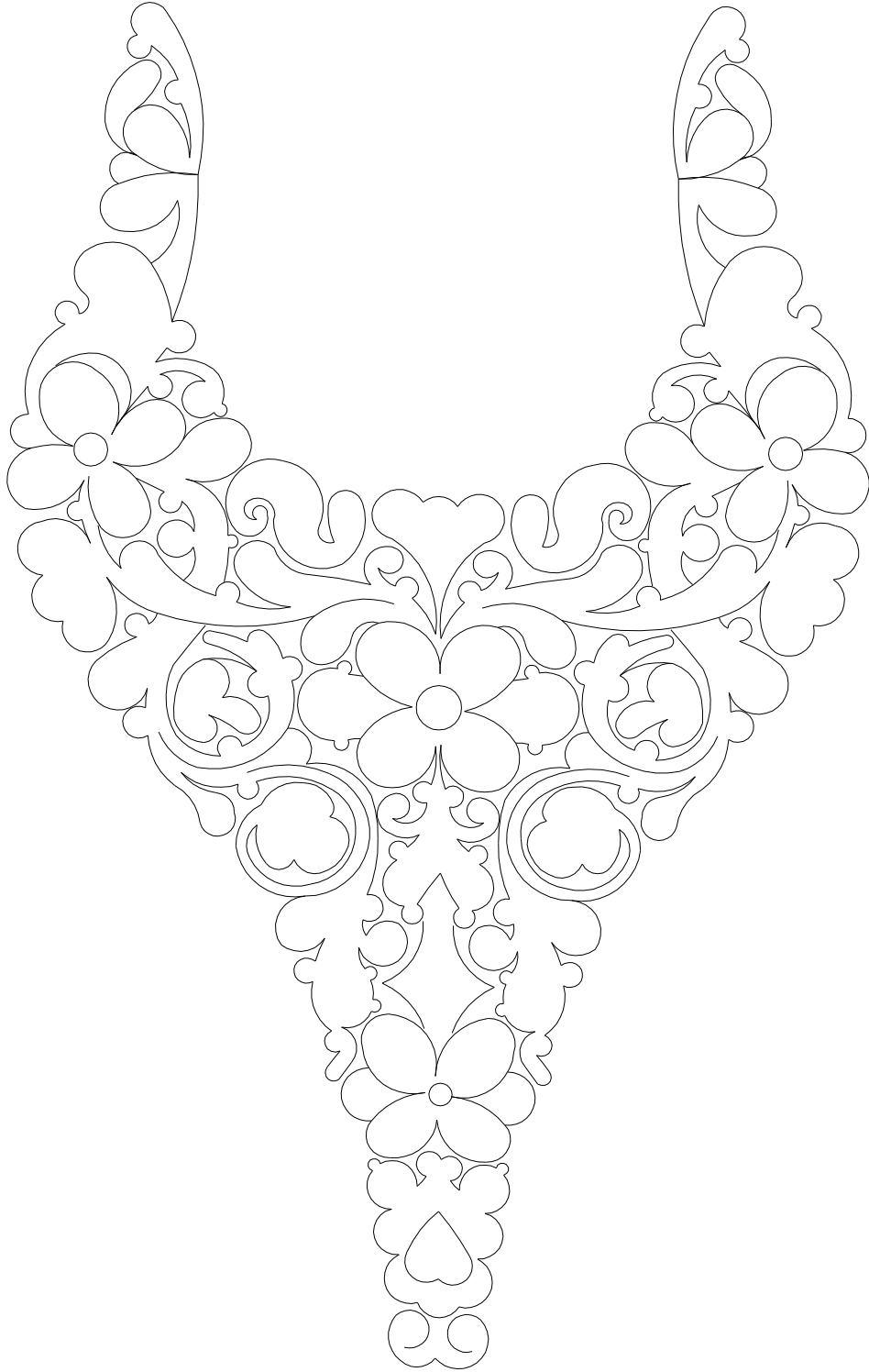
Zeminde : Lacivert

İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Şalvarın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ancak giysinin çok yıpranmış olması ve işlemeli kısımlarının kesilerek çıkarılması sebebiyle ürünün kompozisyonu tespit edilememiştir.

Ürünle ilgili notlar : Şalvar yıpranmış durumdadır. Giysinin işlemeli kısımlarının kesilerek bedenden ayrıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 88: 378 En. no.'lu şalvarın desen çizimi.

Not: Şalvara ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

5.2.4. Çevreler

BİLGİ FORMU: 54

Fot. 113: Çevreden bir görüntü.

Fot. 114: Çevrenin işlemlerinden detay.

Envanter No	: 9
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çevre
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 63 cm. X 67 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kalın Organtin kumaş
İşlemede	: Klaptan ve kırma tel

Süslemede : İpek iplik

Kenar Temizlemede : Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma ve balıksırtı

Süslemede : Püskül yapımı

Kenar Temizlemede : Kenar kıvrırma ve makine dikişi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

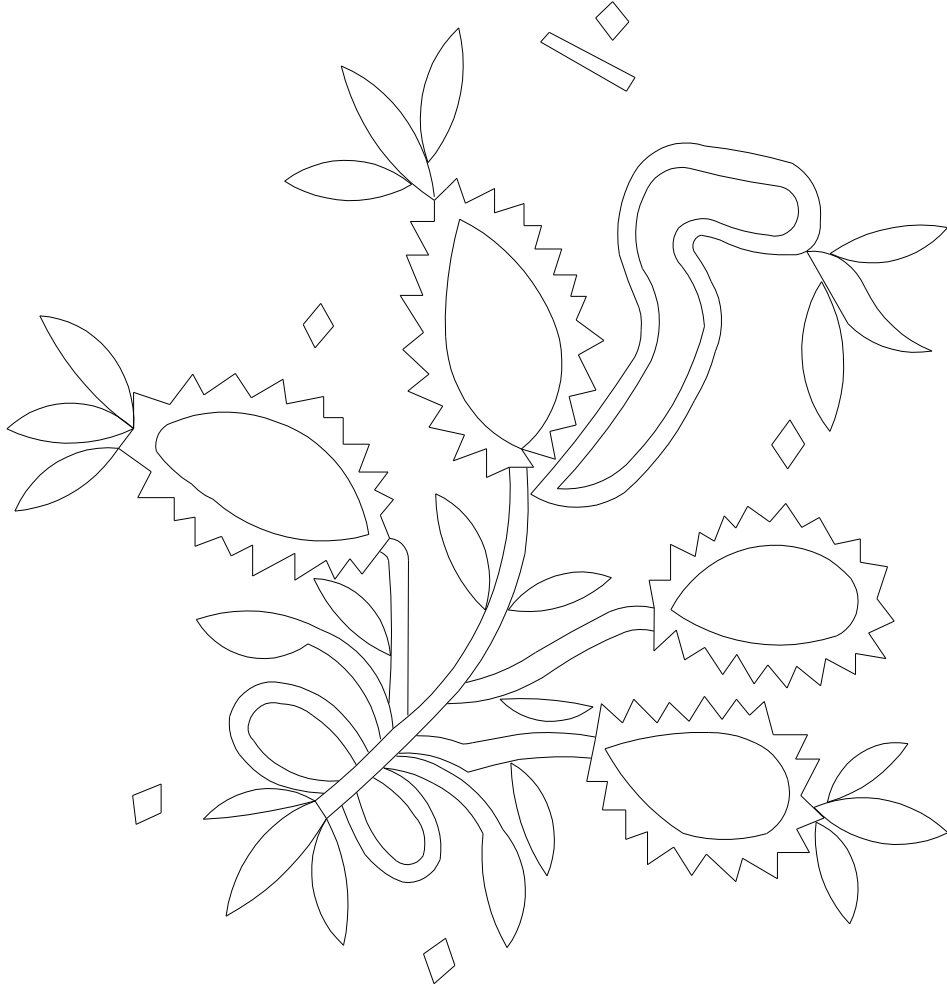
İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Koyu yeşil

Kenar Temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Çevrenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki çevrenin dört köşesine verev olarak yerleştirilen motiflerin, merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Her bir motif stilize edilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşmaktadır. Çevrenin kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır. Ayrıca çevrenin işlemler bir araya gelecek şekilde katlandıktan sonra teyellenerek, ortasına dikilen bir püskül ile süslendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Çevre sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 89: 9 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.

Not: Çevreye ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 55**Fot. 115: Çevreden bir görüntü.****Fot. 116: Çevrenin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 8
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çevre
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 71 cm. X 71 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Organtin kumaş
İşlemede	: Kırmızı tel ve ipek iplik
Süslemede	: Kurdele
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, balıksırtı ve düz pesent

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

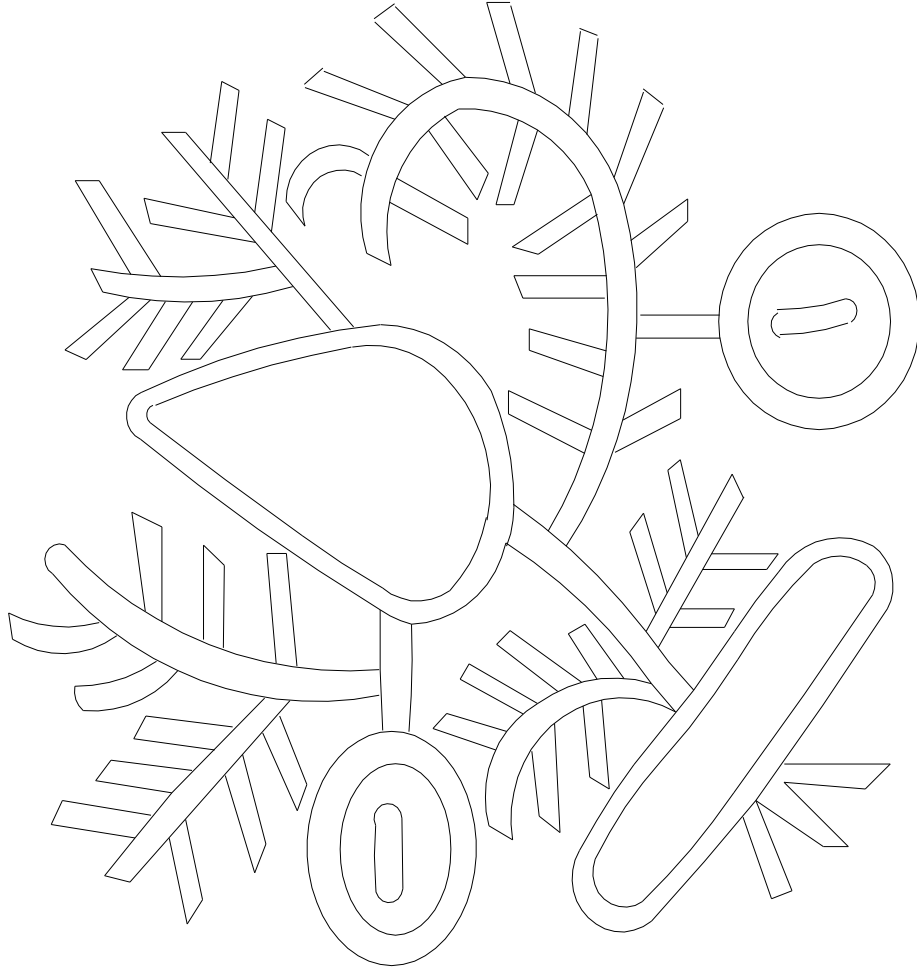
İşlemede : Altın rengi, koyu mavi ve koyu yeşil

Süslemede : Siyah ve kırmızı

Kenar temizlemede : Açık yeşil

Kompozisyonu : Çevrenin işleme konusunu bitkisel ve sembolik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki çevrenin dört köşesine verev olarak yerleştirilen motiflerin, merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Her bir motif bir zemin üzerine oturtulmuş stilize dal, yaprak ve göz motiflerinden oluşmaktadır. Çevrenin kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır. Çevrenin işlemeli kısımları üste gelecek şekilde katlandıktan sonra teyellenerek, ortasına dikilen bir kurdele ile süslendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Çevre sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 90: 8 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.

Not: Çevreye ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 56**Fot. 117: Çevreden bir görüntü.****Fot. 118: Çevrenin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 24
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çevre
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 66 cm. X 63 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Organtin kumaş
İşlemede	: Kırmızı tel
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma ve ciğerdeldi

Kenar temizlemede : Köşe çevirme ve makine dikişi

Kullanılan Renkler

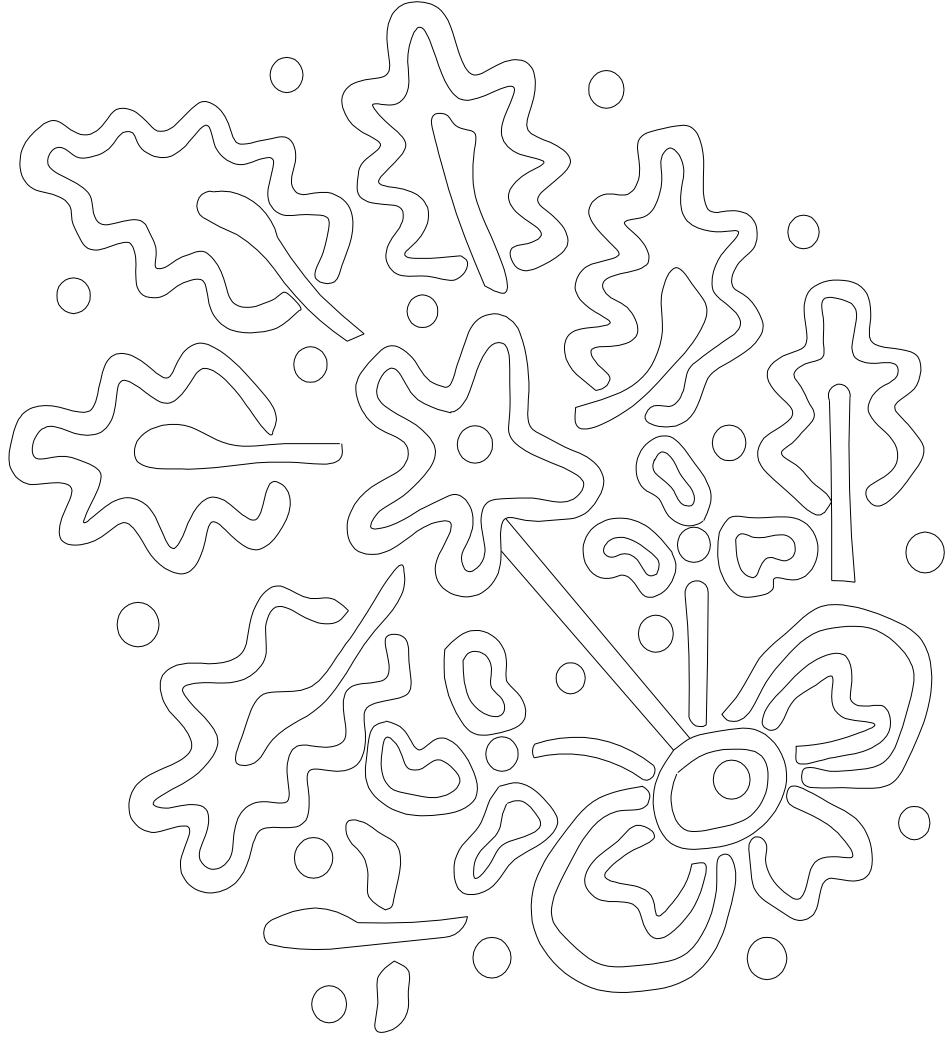
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Çevrenin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki çevrenin dört köşesine verev olarak yerleştirilen motiflerin, merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Her bir motif alt ucundan bir fiyonk ile tutturulmuş stilize çiçek, yaprak ve dallardan oluşmaktadır. Çevrenin kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Çevre sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 91: 24 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.

Not: Çevreye ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 57

Fot. 119: Çevreden bir görüntü.

Fot. 120: Çevrenin işlemeden detay.

Envanter No	: 43
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çevre
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 110 cm. X 110 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Mermerşahi kumaş
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar Temizlemede	: Klaptan
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma, verev pesent ve ciğerdeldi

Kenar Temizlemede : Tığ oyası

Kullanılan Renkler

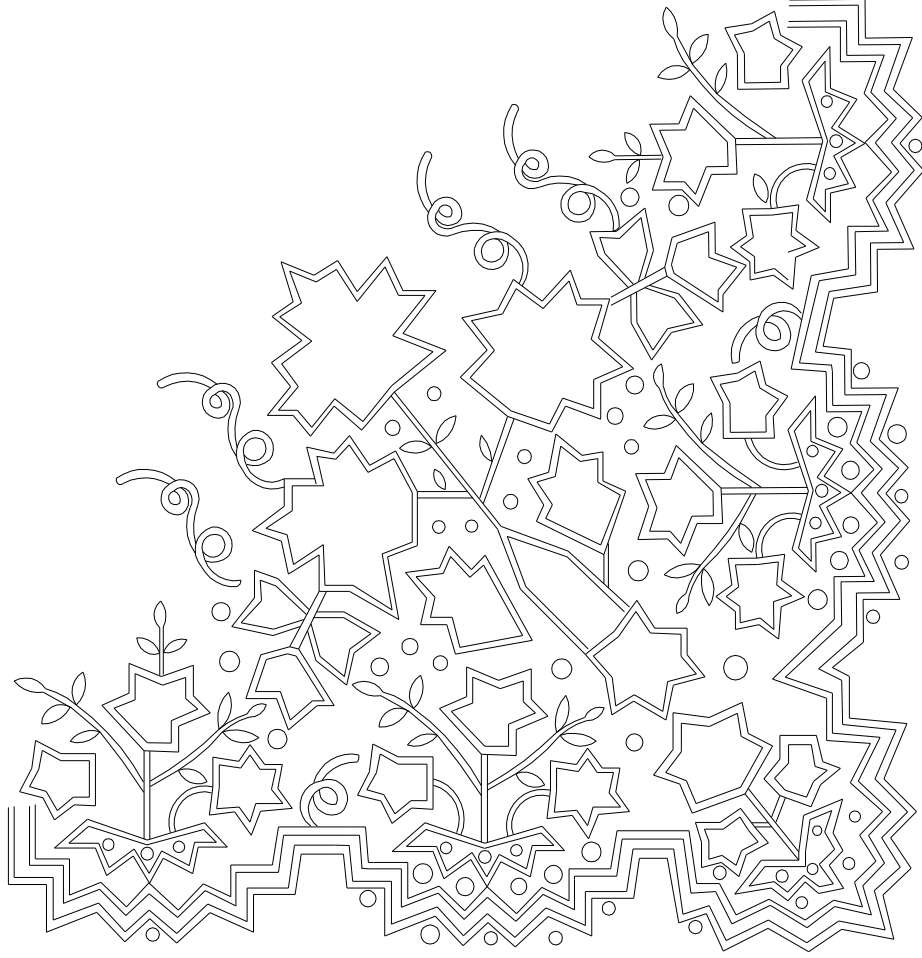
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Çevrenin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki çevrenin dört köşesine verev olarak yerleştirilen motiflerin, merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Stilize edilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinin üçgen bir form oluşturacak şekilde bir araya getirilmesinden oluşan motiflerin hemen altında desenin şekline göre devam eden zig zag şeklinde dallar yer almaktadır. Ayrıca motiflerin araları ciğerdeldi tekniği ile oluşturulmuş küçük puanlarla süslenmiştir. Çevrenin kenar temizliği ise tığ oyası ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Çevre sağlam durumda olup kenar temizlemesinde kullanılan tığ oyalarında yer yer kopmalar mevcuttur ve onarım görmemiştir.

Şekil 92: 43 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.

Not: Çevreye ait desen 1/2 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 58**Fot. 121: Çevreden bir görüntü.****Fot. 122: Çevrenin işlemeden detay.**

Envanter No	: 763
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çevre
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 68 cm. X 70 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Organtin kumaş
İşlemede	: Sırma
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Köşe çevirme ve baskı dikişi

Kullanılan Renkler

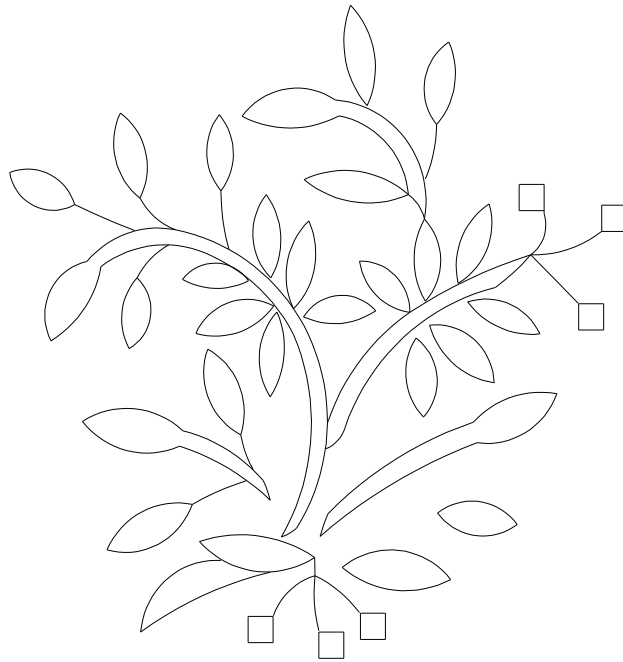
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Çevrenin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki çevrenin dört köşesine verev olarak yerleştirilen motiflerin, merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Her bir motif stilize edilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşmaktadır. Çevrenin kenar temizliği ise köşe çevrildikten sonra baskı dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Çevre sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 93: 763 En. no.'lu çevrenin desen çizimi.

Not: Çevreye ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 59**Fot. 123: Çevreden bir görüntü.****Fot. 124: Çevrenin işlemeden detay.**

Envanter No	: 29
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çevre
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 87 cm. X 87 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Tülbent
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Baskı dikişi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Gümüş rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Çevrenin işleme konusu bitkisel kaynaklı motifler oluşmaktadır. Yıpranmadan dolayı çevrenin deseni tam olarak belli değildir. Kare biçimindeki çevrenin dört kenarına stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motiflerin bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su işlendiği görülmektedir. Ayrıca çevrenin köşelerine verev olarak yerleştirilmiş büyük tek motifler işlenmiştir. Bu motiflerin merkeze doğru yönlendirilmiş olduğu görülmektedir. Çevrenin kenar temizliği ise baskı dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Çevrenin zemininde kullanılan kumaş üzerinde lekeler mevcut olmakla birlikte sağlam durumdadır. Ancak işlemede eskimeye bağlı olarak kopmalar mevcuttur. Ürün çok yıpranmış olduğu için deseni çizilmemiştir.

5.2.5. Peşkir ve yağlıklar

BİLGİ FORMU: 60

Fot. 125: Peşkirden bir görüntü.

Fot. 126: Peşkirin işlemesinden detay.

Envanter No	: 26
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peşkir
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 80 cm. - Boy 37 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu ve keten karışımı kumaş

İşlemede : Klaptan

Kenar Temizlemede : Klaptan

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Verev pesent ve balık sırtı

Kenar Temizlemede : Hasır iğne

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın ve gümüş rengi

Kenar Temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Peşkirin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı üç adet motifin kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Motiflerin hemen altına hasır iğne tekniği ile ince bir su işlenerek peşkirin kenar temizliği yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peşkir sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 94: 26 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.

Not: Peşkirin deseni 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 61**Fot. 127: Peşkirden bir görüntü.****Fot. 128: Peşkirin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 398
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peşkir
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 235 cm. – En 45 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Mermerşahi

İşlemede : Sırma

Kenar temizlemede : Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Verev pesent, balıksırtı ve sarma

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peşkirin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı üç adet motif kenara paralel olarak iki sıra halinde işlenmiştir. Bu motiflerin aralarına yine düzgün sıralamalarla düzenlenmiş daha küçük benzer motiflerin işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin hemen altında ise bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı enli bir su yer almaktadır. Peşkirin kenar temizliği çırpma dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peşkir sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 95: 398 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.

Not: Peşkirin deseni 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 62**Fot. 129: Peşkirden bir görüntü.****Fot. 130: Peşkirin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 412
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peşkir
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 48 cm. – Boy 132 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu ve keten karışımı kumaş

İşlemede : Sırma ve ipek iplik

Kenar temizlemede : Kumaşın kendi ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, civankaşı, balıksırtı ve susma

Kenar temizlemede : Saçak yapma

Kullanılan Renkler

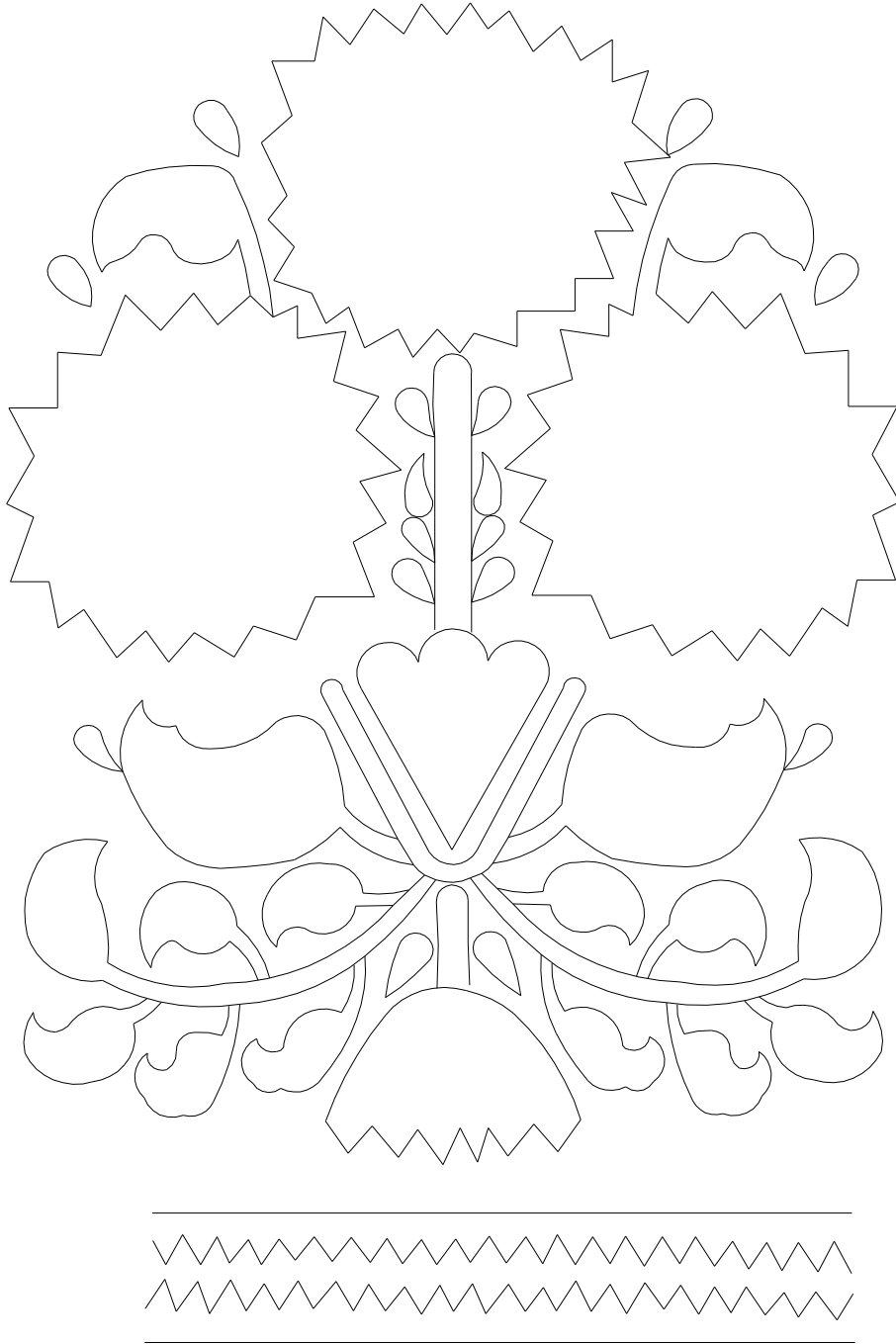
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi ve bordo

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peşkirin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı üç adet motifin kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Motiflerin hemen altına susma tekniği ile çalışılmış geometrik kaynaklı enli bir su işlenerek peşkirin kenar temizliği yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peşkir sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 96: 412 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.

Not: Peşkirin deseni 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 63**Fot. 131: Peşkirden bir görüntü.****Fot. 132: Çevrenin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 47
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peşkir
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 50 cm. – Boy 140 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Tülbent
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Zürefa

Kullanılan Renkler

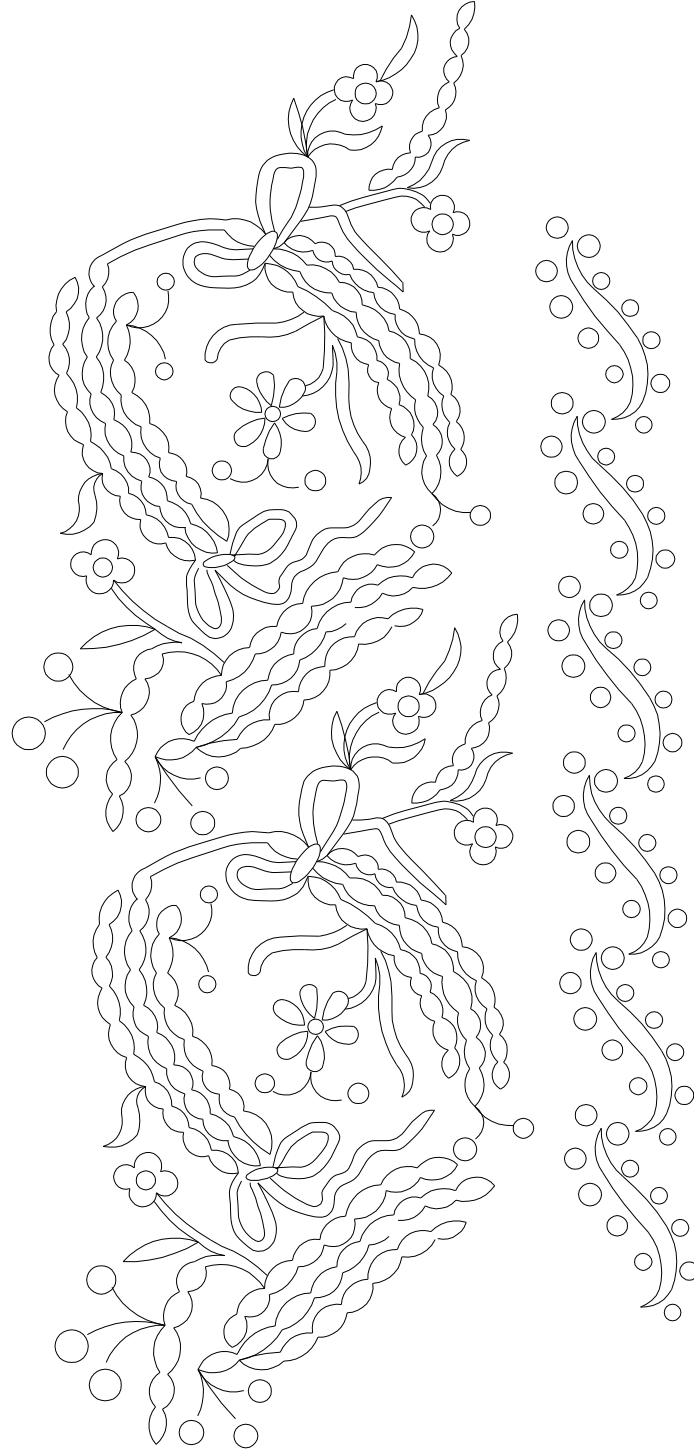
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Gümüş rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peşkirin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Alt ucunda bir fiyonk motifi bulunan stilize edilmiş çiçek, yaprak ve dal motiflerinin bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Ayrıca bu motiflerin hemen altında yine düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su yer almaktadır. Peşkirin kenar temizliği ise zürefa ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Peşkir sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 97: 47 En. no.'lu peşkirin desen çizimi.

Not: Peşkirin deseni 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 64**Fot. 133: Yağlıktan bir görüntü.****Fot. 134: Yağlğın işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 114
Ürünün Adı ve Cinsi	: Yağlık
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Eni 55 cm.- Boyu 112 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu ve keten karışımı kumaş
İşlemede	: Klaptan, kırma tel ve ipek iplik
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma, balıksırtı, hasır iğne ve düz pesent

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

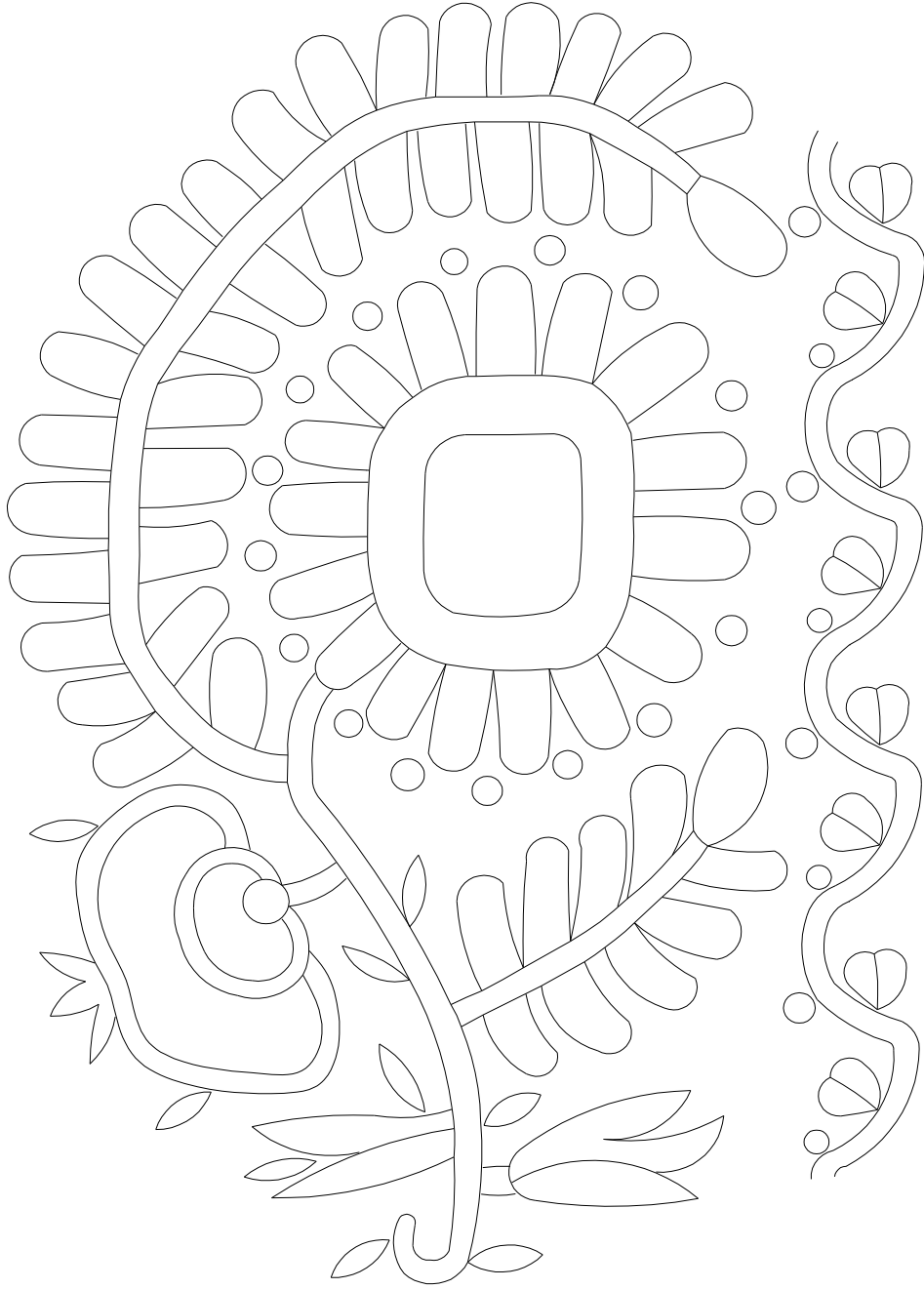
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi, açık yeşil ve pembe

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peşkirin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı üç adet motifin kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Motiflerin hemen altına bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş ince bir su işlenerek peşkirin kenar temizliği yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peşkir sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 98: 114 En. no.'lu yağlığin desen çizimi.

Not: Peşkirin deseni 1/1 ebadında çizilmiştir.

5.2.6. Örtüler

BİLGİ FORMU: 65

Fot. 135: Ayna örtüsünden bir görüntü.

Fot. 136: Ayna örtüsünün işlemlerinden detay.

Envanter No	: 585
Ürünün Adı ve Cinsi	: Ayna örtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 75 cm. X 75 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Organtin kumaş

İşlemede : Kıрма tel ve ipek iplik

Kenar Temizlemede : Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma ve makine dikişi

Kenar Temizlemede : Köşe çevirme ve makine dikişi

Kullanılan Renkler

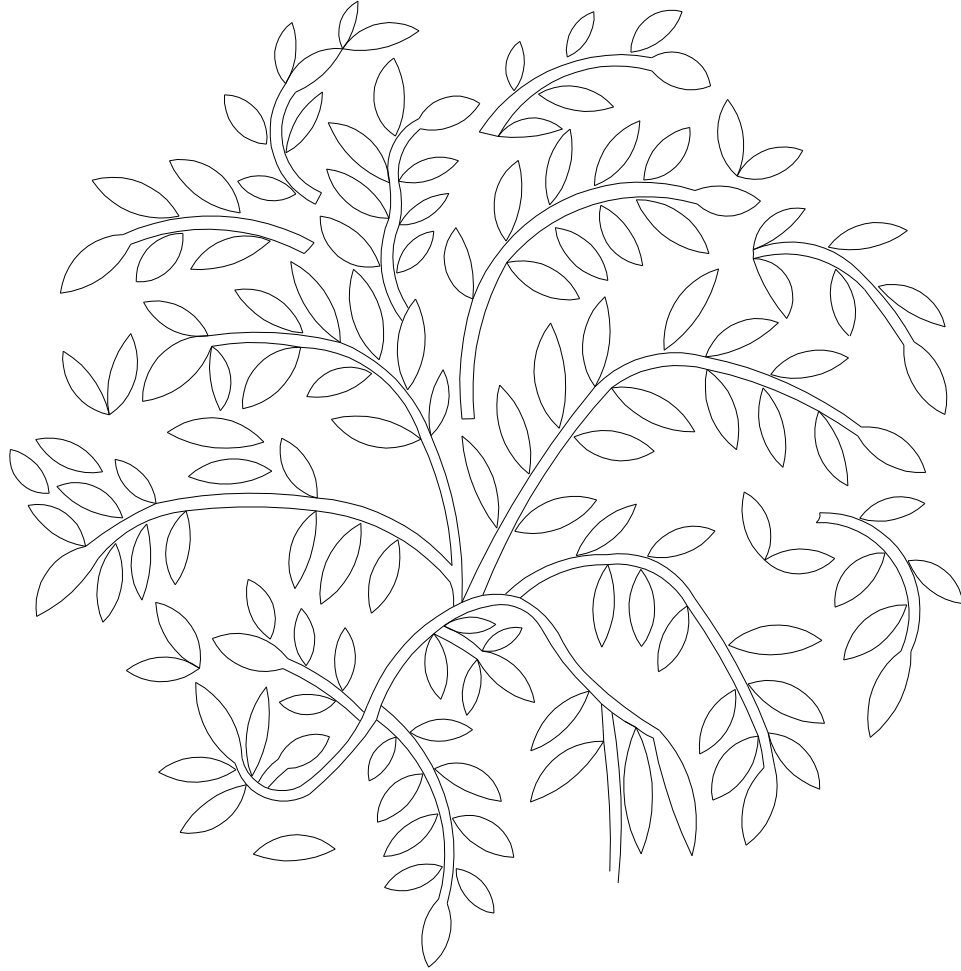
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Gümüş rengi, koyu mavi, koyu pembe, turuncu, eflatun ve koyu yeşil

Kenar Temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Ayna örtüsünün işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki ayna örtüsünün dört köşesine verev olarak yerleştirilen motiflerin, merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Stilize edilmiş yaprak ve dal motiflerinin, dairesel bir form oluşturacak şekilde bir araya getirilmesinden oluşan motif, yer yer farklı renklerdeki ipliklerle makine dikişi ile süslenmiştir. Ayna örtüsünün kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Ayna örtüsü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 99: 585 En. no.'lu ayna örtüsünün desen çizimi.

Not: Ayna örtüsüne ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 66**Fot. 137: Ayna örtüsünden bir görüntü.****Fot. 138: Ayna örtüsünün işlemeden detay.**

Envanter No	: 582
Ürünün Adı ve Cinsi	: Ayna örtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 23 cm. - Boy 77 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Organtin kumaş
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar Temizlemede	: Kıрма tel

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma ve ciğerdeldi

Kenar Temizlemede : Köşe çevirme ve hesap işi antikası

Kullanılan Renkler

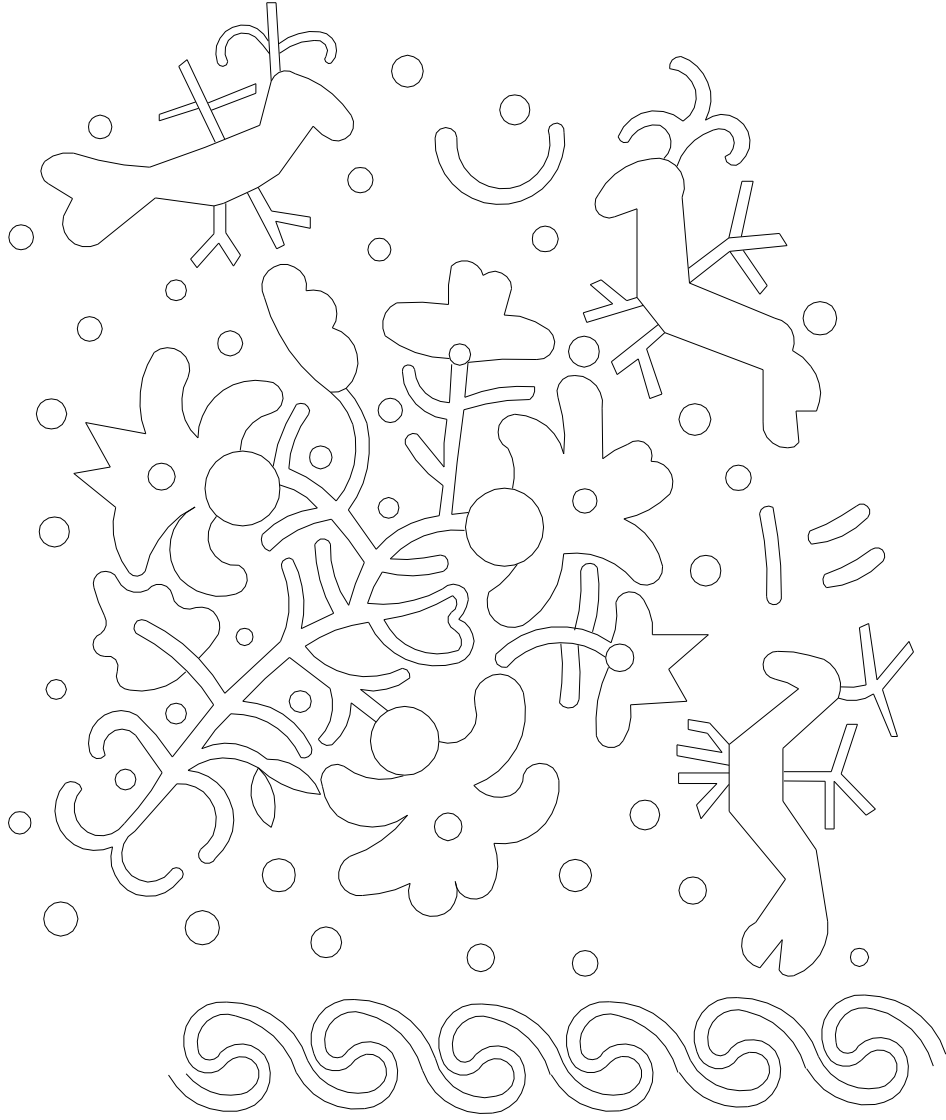
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Gümüş rengi

Kenar Temizlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Ayna örtüsünün işleme konusunu bitkisel, figürlü ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ayna örtüsünün mevcut olan iki köşesine verev olarak yerleştirilen motifler, merkeze doğru yönlendirilmiştir. Stilize edilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşan büyük tek bir motifin üst kısmına üç adet kuş motifi işlendiği görülmektedir. Ayrıca bu motiflerin hemen altına kenara paralel olarak yerleştirilmiş diyagonal çizgilerden oluşan L şeklinde ince bir su işlenmiştir. Bu motiflerin araları ciğerdeldi tekniği ile oluşturulmuş küçük puanlarla süslenmiştir. Bu puanların aynı zamanda örtünün kenarlarını da süslediği görülmektedir. Ayna örtüsünün kenar temizliği ise antika ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Ayna örtüsü günümüze bütün olarak ulaşamamıştır. Mevcut olan bölüm ürünün yarıya yakın sayılabilecek ölçülerdeki bir kenarıdır.

Şekil 100: 582 En. no.'lu ayna örtüsünün desen çizimi.

Not: Ayna örtüsüne ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 67**Fot. 139: Örtüden bir görüntü.****Fot. 140: Örtünün işlemeden detay.**

Envanter No	: 587
Ürünün Adı ve Cinsi	: Örtü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 65 cm X 69 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kalın organtin
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: İbrişim ve metal pul
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Firkete oyası

Kullanılan Renkler

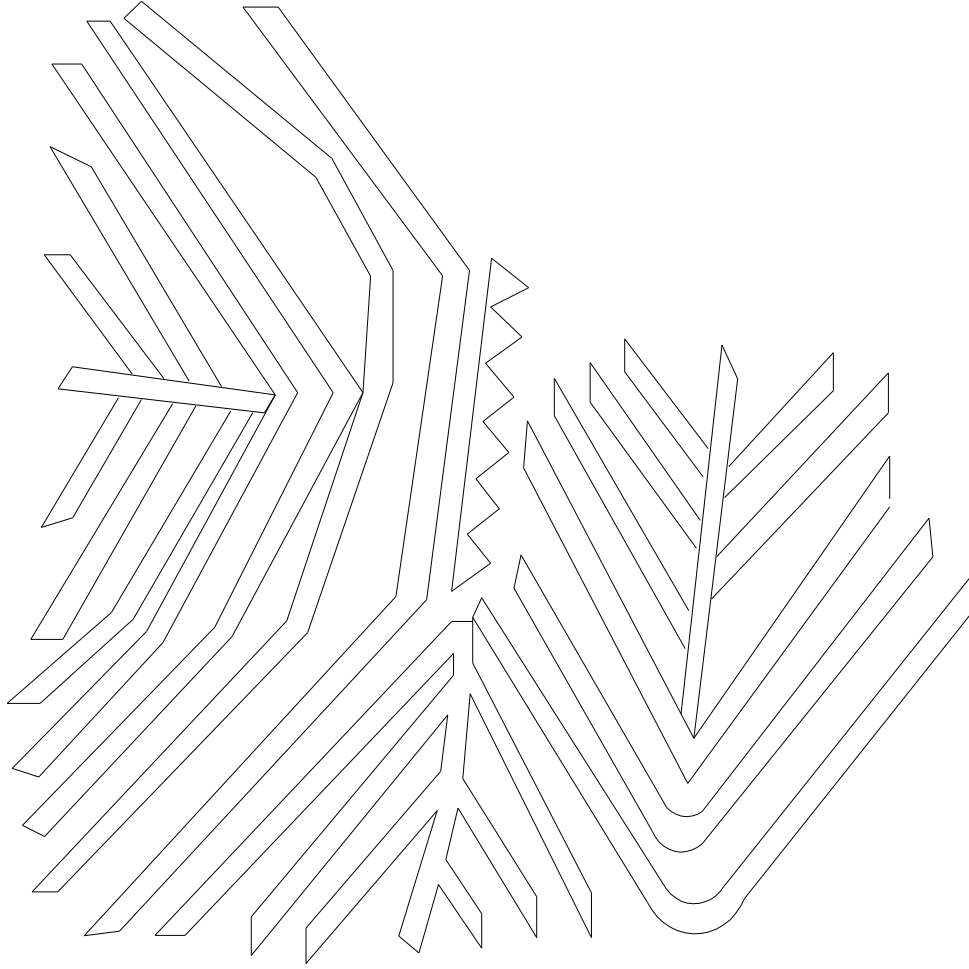
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Örtünün işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare biçimindeki örtünün kenarlarına paralel olarak işlenen stilize dal motiflerinin bağlantılı sıralamalar halinde yerleştirildiği görülmektedir. Ayrıca örtünün dört köşesine benzer dal motifleri merkeze doğru yönlendirilmiş biçimde verrev olarak yerleştirilmiştir. Örtünün kenar temizliği ise firkete oyası ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Örtü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 101: 587 En. no.'lu örtünün desen çizimi.

Not: Örtüye ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 68**Fot. 141: Örtüden bir görüntü.****Fot. 142: Örtünün işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 762
Ürünün Adı ve Cinsi	: Örtü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 90 cm. - Boy 161 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: İpek kumaş
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: Organze dantel ve dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Köşe çevirme ve makine dikiş

Kullanılan Renkler

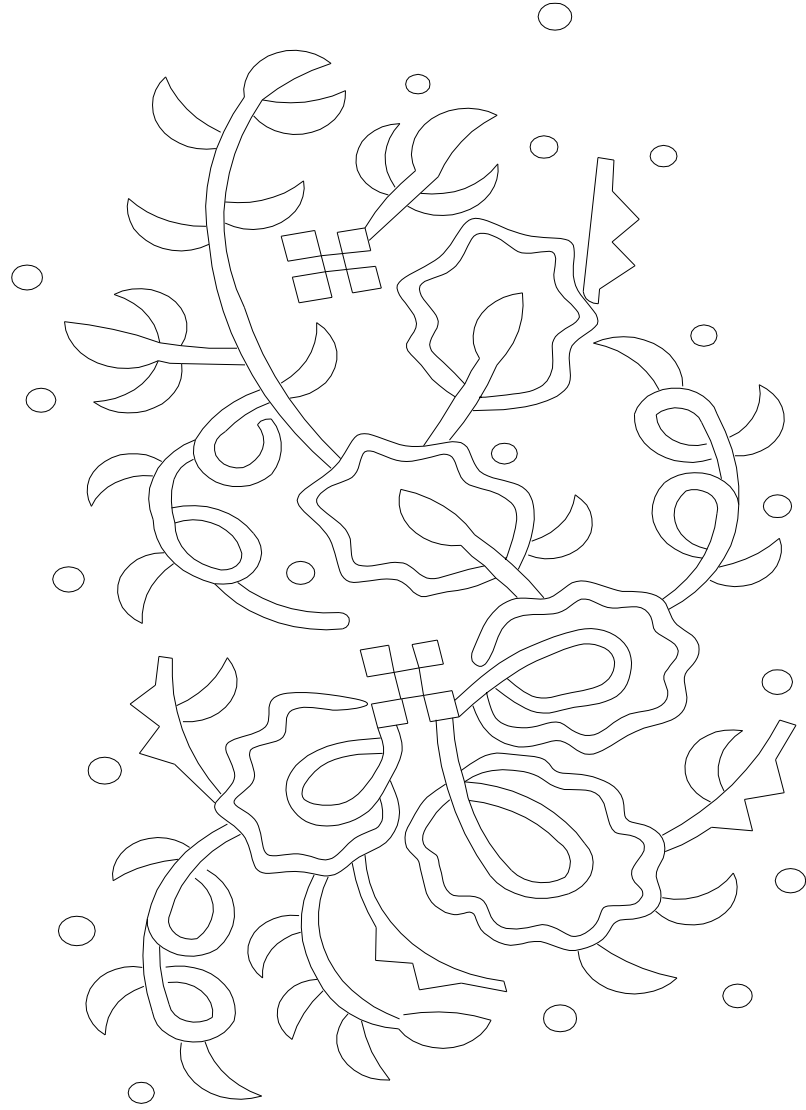
Zeminde : Krem rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Krem rengi

Kompozisyonu : Örtünün işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki örtünün karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı altı adet motifin kenara paralel olarak yan yana işlendiği görülmektedir. Örtünün kenar temizliği ise köşe çevrilerek yapılmıştır. Ayrıca kısa kenarların organize dantel dikilerek süslendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Örtü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 102: 762 En. no.'lu örtünün desen çizimi.

Not: Örtüye ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 69**Fot. 143: Örtüden bir görüntü.****Fot. 144: Örtünün işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 761
Ürünün Adı ve Cinsi	: Örtü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 96 cm. X 97 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Organze kumaş

İşlemede : Kıрма tel ve klaptan

Kenar temizlemede : Klaptan

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, balıksırtı ve muşabak

Kenar temizlemede : Zürefa

Kullanılan Renkler

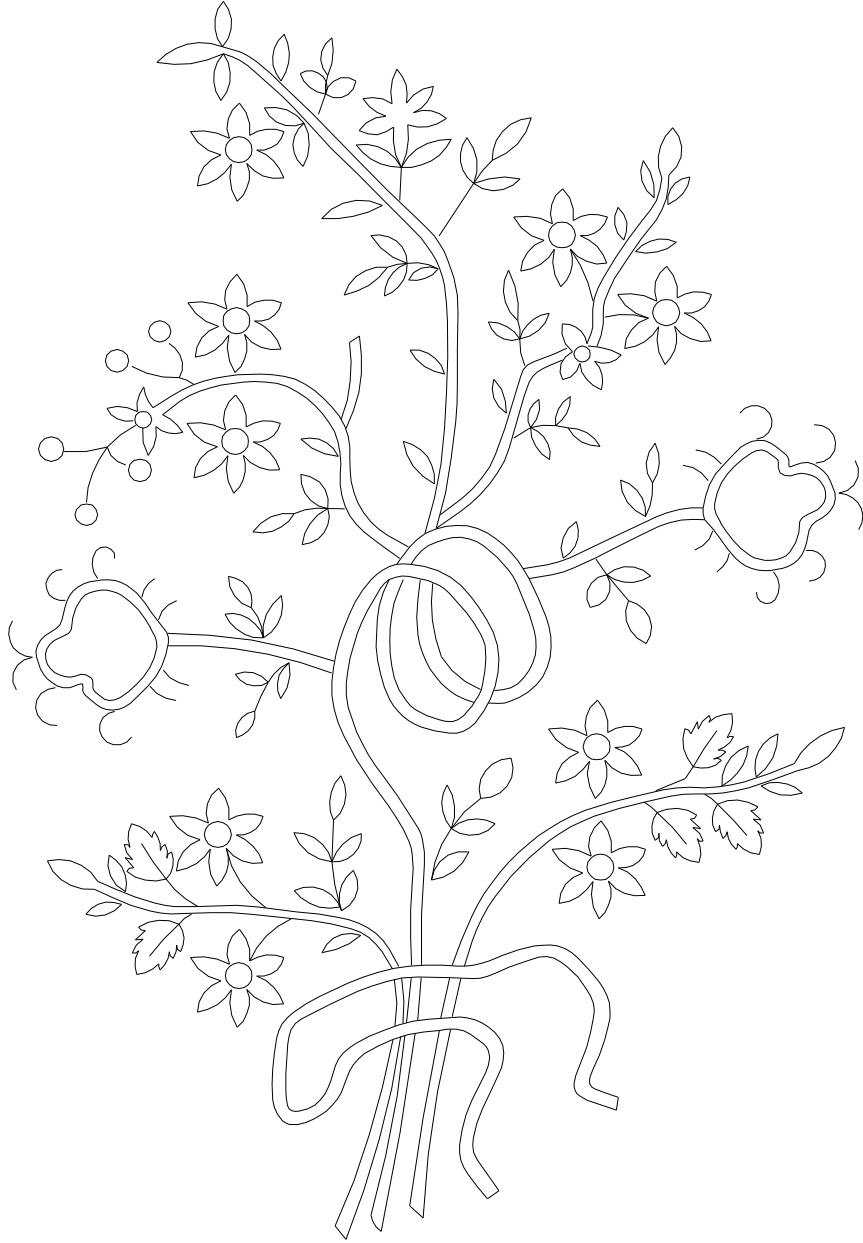
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın ve gümüş rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Örtünün işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşmaktadır. Kare formulu örtünün dört kenarına stilize edilmiş çiçek, yaprak ve dal motiflerinden oluşan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir suyun kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Ayrıca örtünün köşelerine alt uçlarından bir fiyonk ile birleştirilmiş çiçek, yaprak ve dal motiflerin oluşan büyük tek bir motif işlenmiştir. Bu motiflerin verev olarak merkeze doğru yönlendirilmiş olduğu görülmektedir. Örtünün kenar temizliği ise baskı dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Örtü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 103: 761 En. no.'lu örtünün desen çizimi.

Not: Örtüye ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 70**Fot. 145: Örtüden bir görüntü.****Fot. 146: Örtünün işlemeden detay.**

Envanter No	: 108
Ürünün Adı ve Cinsi	: Örtü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 46 cm. X Boy 108 cm.
Müze Alınış Şekli	:
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: İpek kumaş
İşlemede	: Klaptan
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Verev pesent ve balıksırtı

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Fıstık yeşili

İşlemede : Gümüş rengi, pembe ve açık mavi

Kenar temizlemede : Fıstık yeşili

Kompozisyonu : Örtünün işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki örtünün karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş çiçek, yaprak, tomurcuk ve dal motiflerin düzgün sıralamalarla enli bir bordür şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Ayrıca bu motiflerin altına 3 cm. eninde ve dikdörtgen biçiminde pesent tekniği oluşturulmuş bir su işlenmiştir. Örtünün kenar temizliği ise baskı dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Örtünün zemininde kullanılan kumaşın kenarlarında akmalar mevcuttur ve onarım görmemiştir.

Şekil 104: 108 En. no.'lu örtünün desen çizimi.

Not: Örtüye ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 71**Fot. 147: Yatak örtüsünden bir görüntü.****Fot. 148: Yatak örtüsünün
işlemesinden detay.****Fot. 149: Yatak örtüsünün
işlemesinden detay.**

Envanter No	: 792
Ürünün Adı ve Cinsi	: Yatak örtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20.Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 191 cm. – En 183 cm.
Müzeeye Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas
İşlemede	: Sırma

Süslemede	: Metal pul
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Pul tutturma

Kullanılan Renkler

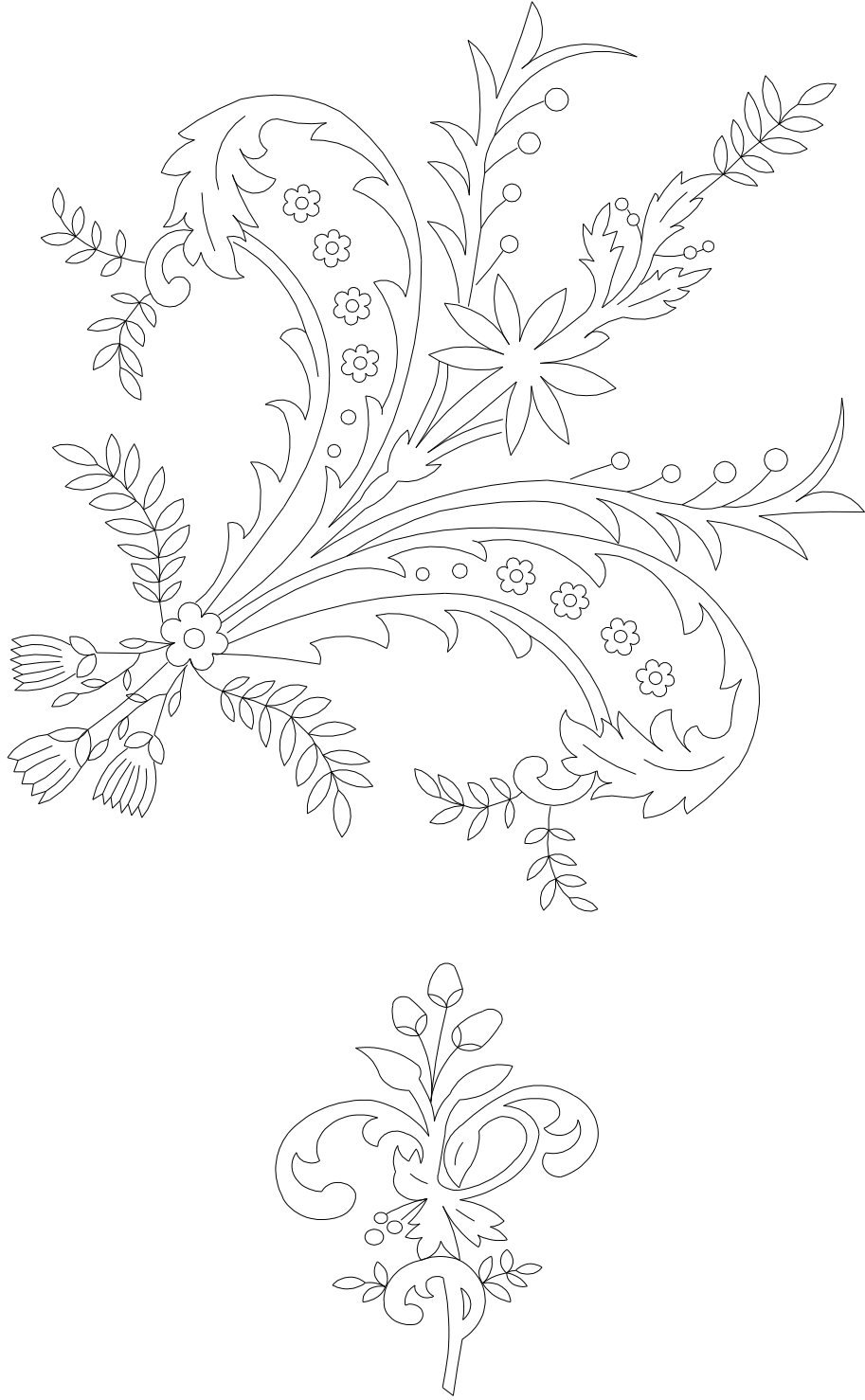
Zeminde	: Koyu mavi
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Koyu mavi

Kompozisyonu : Yatak örtüsünün işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Dikdörtgen formlu yatak örtüsünün merkezinde stilize çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan oluşan eşkenar dörtgen formlu büyük tek bir motif yer almaktadır. Bu motifin etrafına yine bitkisel kaynaklı küçük motiflerin atlamalı sıralamalar halinde düzenli olarak işlendiği görülmektedir. Örtünün çevresine ise bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı enli bir su kenarlara paralel olarak işlenmiştir. Örtünün köşelerinde ise alt ucunda stilize püskül motifleri ile birleştirilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşan farklı bir motifin merkeze doğru yönlendirilmiş olduğu görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Yatak örtüsü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

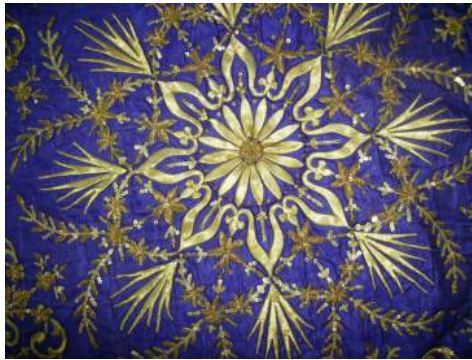

Şekil 105: 792 En. no.'lu yatak örtüsünün desen çizimi.

Şekil 106: 792 En. no.'lu yatak örtüsünün desen çizimi.

Not: Yatak örtüsüne ait desenler 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 72**Fot. 150: Nihaliden bir görüntü.****Fot. 151: Nihalinin işlemeden detay.****Fot. 152: Nihalinin işlemeden detay.**

Envanter No	: 793
Ürünün Adı ve Cinsi	: Nihali
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Çapı 100 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Tırtıl ve metal pul
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar temizlemede	: Metal iplikle hazırlanmış püsküllü harç

Kullanılan Teknikler

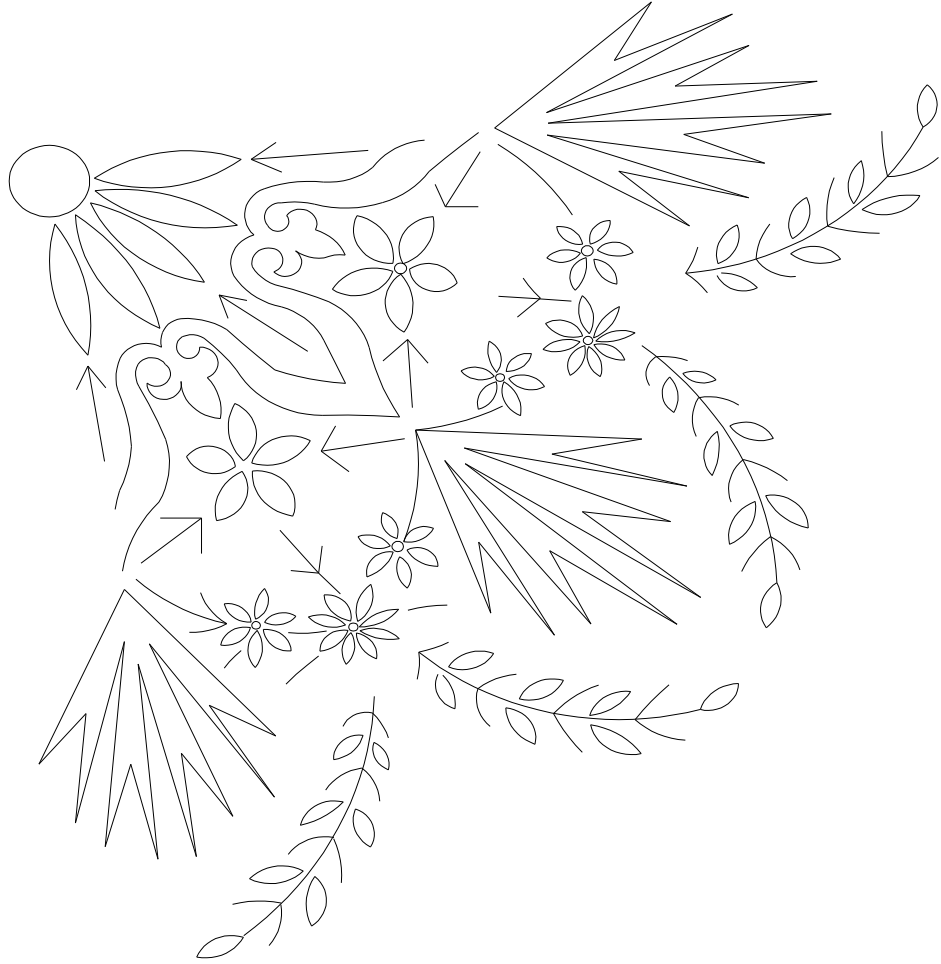
- İşlemede** : Dival işi
Süslemede : Tırtıl ve pul tutturma
Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

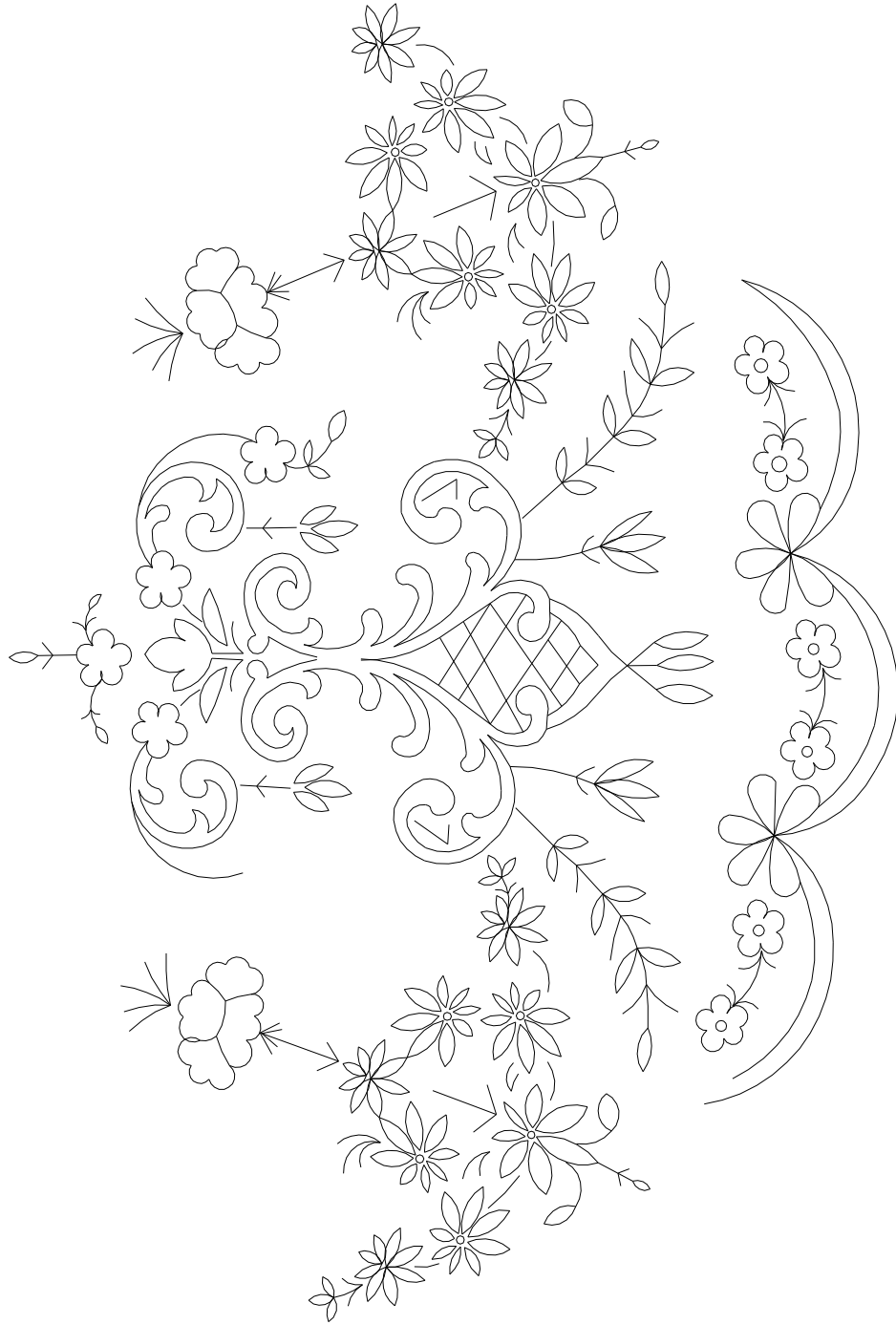
- Zeminde** : Mor
İşlemede : Altın rengi
Süslemede : Altın rengi
Astarında : Eflatun
Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Nihalinin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Daire formu nihalinin merkezinde stilize tek bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin etrafına merkezden dışa doğru stilize edilmiş kıvrımlı dal, çiçek ve yapraklardan oluşan motiflerin bağlantılı sıralamalarla ve yine dairesel formda işlendiği görülmektedir. Merkezdeki motifin dışında ise bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş çiçek, yaprak, kıvrımlı dal ve püsküllerden oluşan iki farklı motif merkeze doğru yönlendirilerek işlenmiştir. Ayrıca en dışta nihalinin kenarı boyunca bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş çiçek, dal ve püskül motiflerinden oluşan enli bir su yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Nihali sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 107: 793 En. no.'lu nihalinin desen çizimi.

Şekil 108: 793 En. no.'lu nihalinin desen çizimi.

Not: Nihaliye ait desenler 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 73**Fot. 153: Yastık örtüsünden bir görüntü.****Fot. 154: Yastık örtüsünün işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 586
Ürünün Adı ve Cinsi	: Yastık örtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 67 cm. X Boy 105 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Keten kumaş
İşlemede	: Kıрма tel ve pamuklu iplik
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

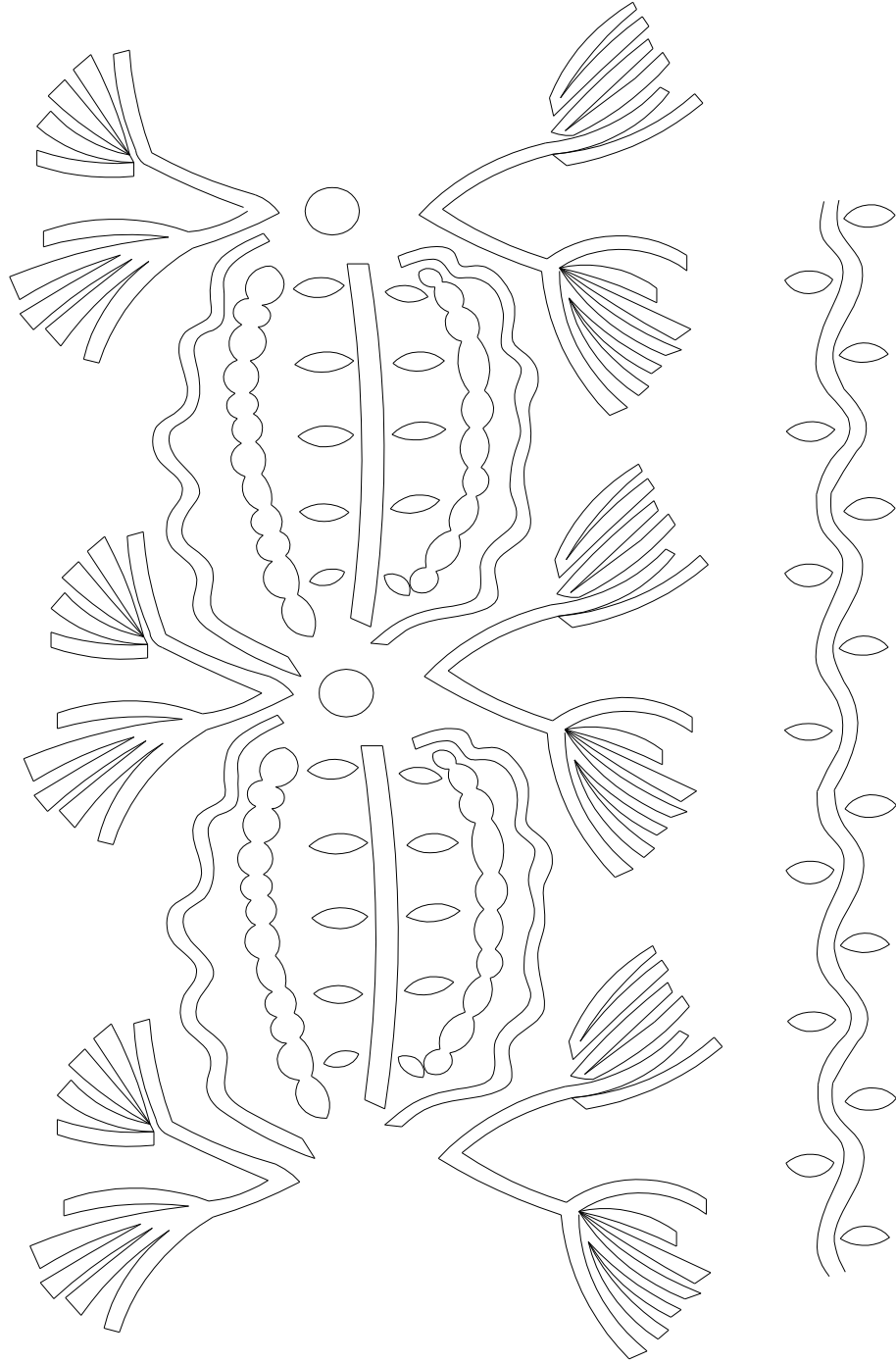
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi, pembe ve koyu mavi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Yastık örtüsünün işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki yastık örtüsü karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş püskül, yaprak ve dallardan oluşan motiflerin bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. İşleme aralarında yer yer farklı renklerdeki ipliklerle küçük yapraklar işlenmiştir. Ayrıca bu motiflerin hemen altında yine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su yer almaktadır. Yastık örtüsünün kenar temizliği ise çırpma dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Yastık örtüsü sağlam durumda olup, onarım görmemiştir.

Şekil 109: 586 En. no.'lu yastık örtüsünün desen çizimi.

Not: Yastık örtüsüne ait desen 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 74**Fot. 155: Örtüden bir görüntü.****Fot. 156: Örtünün işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 565
Ürünün Adı ve Cinsi	: Örtü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 125 cm. – En 80 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Keten dokuma kumaş
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: Pamuklu dantel ve dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

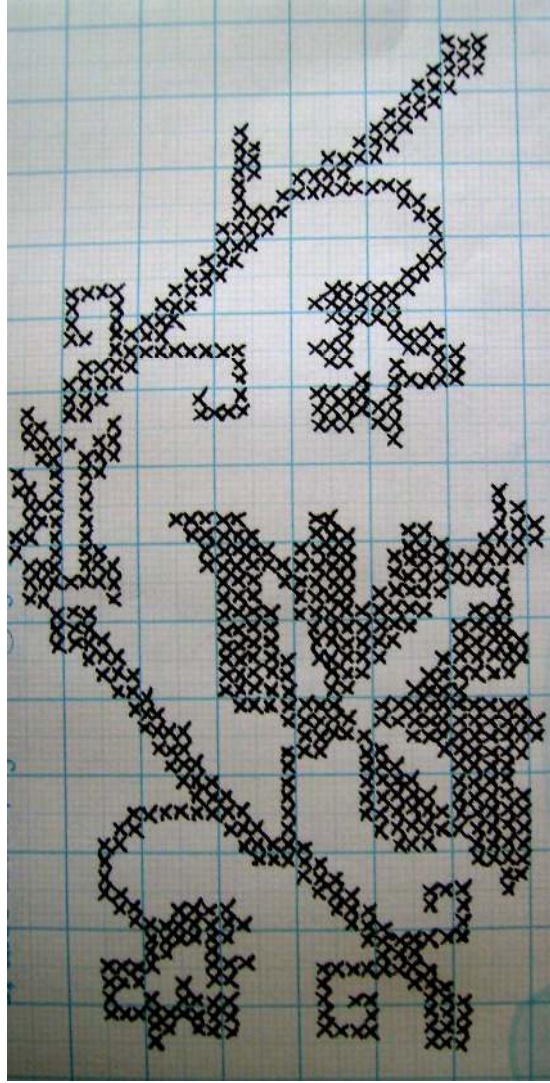
- İşlemede** : Tel kırma
Kenar temizlemede : Kenar kıvrırma
Kenar temizlemede : Gizli baskı dikişi

Kullanılan Renkler

- Zeminde** : Bej rengi
İşlemede : Gümüş rengi
Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Örtünün işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki örtünün karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş kıvrımlı bir dal üzerine yerleştirilmiş iki farklı tür yaprak motifinin yer aldığı bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir suyun kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Ayrıca bu motiflerin hemen altında kenara paralel olarak işlenmiş geometrik kaynaklı ince bir su yer almaktadır. Örtünün kısa kenarlarının temizliği ise kıvrılarak yapılmıştır. Ayrıca kısa kenarların pamuklu dantel dikilerek süslendiği görülmektedir.

Ürünle ilgili notlar : Örtü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 110: 565 En. no.'lu örtünün desen çizimi.

BİLGİ FORMU: 75**Fot. 157: Örtü takımından bir görüntü.****Fot. 158: Örtü takımının işlemeden detay.**

Envanter No	: 685
Ürünün Adı ve Cinsi	: Örtü takımı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 30 cm. – En 20 cm. (İki adet) Boy 58 cm. – En 23 cm. (Bir adet)
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Tül
İşlemede	: Kıрма tel
Süslemede	: Boncuk ve iplik

Kenar temizlemede : Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Tel kırma

Süslemede : İğne ile yapılmış boncuk oyası

Kenar temizlemede : Kenar kıvrırma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah

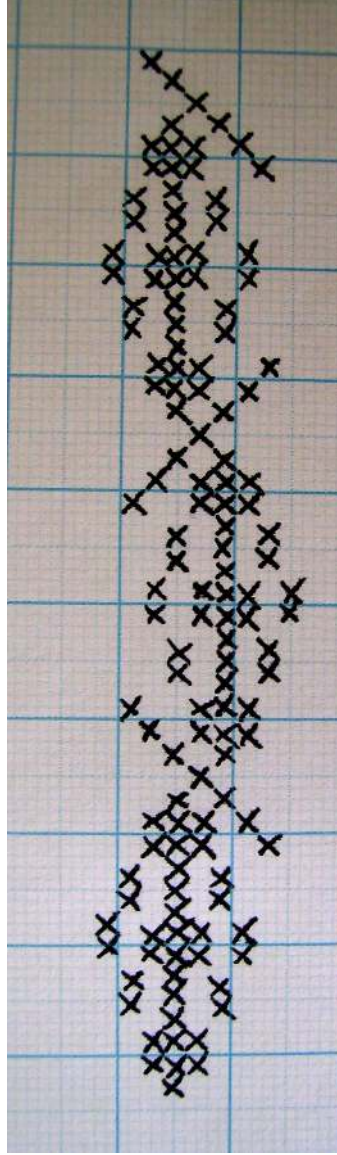
İşlemede : Gümüş rengi

Süslemede : Siyah ve beyaz

Kenar temizlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Üç parçadan oluşan örtülerin işleme konusunu geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bütün parçalarda kullanılan kompozisyon aynıdır. Dikdörtgen formlu örtünün dört kenarına geometrik kaynaklı motiflerin düzgün sıralamalarla işlendiği görülmektedir. Örtünün ortasında oluşan boşluğa ise tel kırma puanlar atlamalı sıralamalarla işlenmiştir. Örtülerin kenar temizlemesi ise kırma tel ile tutturulduktan sonra kısa kenarlara boncuk oyası dikilerek yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Örtü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 111: 685 En. no.'lu örtü takımının desen çizimi.

5.2.7. Bohçalar

BİLGİ FORMU: 76

Fot. 159: Bohçadan bir görüntü.

Fot. 160: Bohçanın işlemlerinden detay.

Envanter No	: 160
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 90 cm. X 88 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas kumaş

İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Metal pul ve tırtıl
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

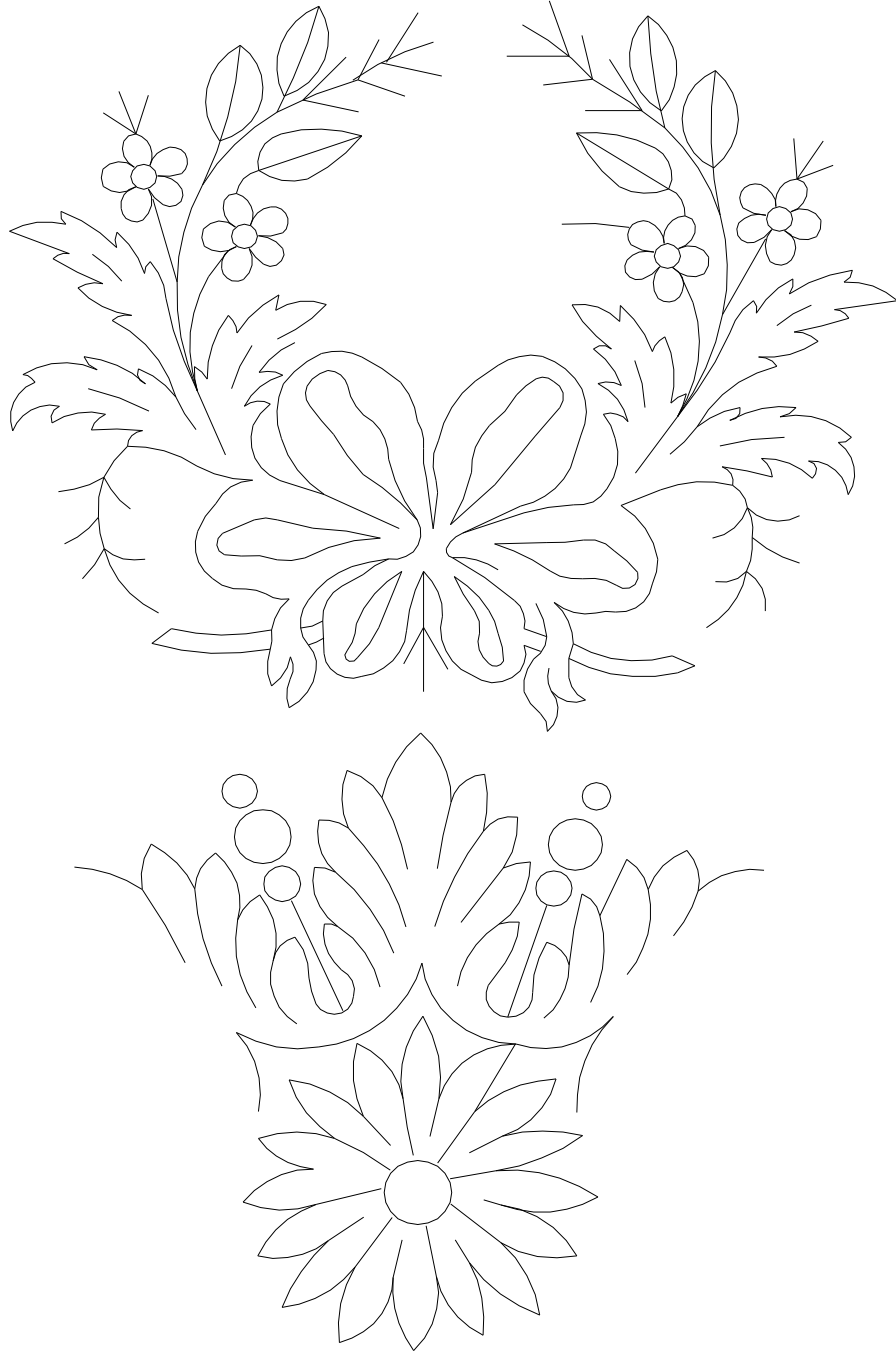
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Tırtıl ve pul tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Mor
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Pembe
Kenar Temizlemede	: Krem rengi

Kompozisyonu : Bohçanın işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare şeklindeki bohçanın merkezine stilize tek büyük bir çiçek motifi yerleştirilmiştir. Bu motifin etrafını üzerinde çiçek ve yapraklar olan iki dalın bir fiyonk ile tutturulmasından oluşan daire formu altı adet motif çevrelemektedir. Bohçanın köşelerinde ise saksı içine yerleştirilmiş çiçek ve yapraklardan oluşan dört motifin merkeze doğru yönlendirilmiş olduğu görülmektedir. Köşelerdeki motiflerin aralarına işlenen benzer küçük motifler aracılığı ile bağlantı yapılmıştır. Bohçanın kenar temizliğinin ise astarlanarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 112: 160 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 77

Fot. 161: Bohçadan bir görüntü.

Fot. 162: Bohçanın işlemeden detay.

Envanter No	: 154
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 90 cm. X 90 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Tafta kumaş
İşlemede	: Sırma
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede	: Zeminde kullanılan kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Dival işi

Kenar Temizlemede : Saçak

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kırmızı

İşlemede : Altın rengi

Astarında : Pembe

Kenar Temizlemede : Kırmızı

Kompozisyonu : Bohçanın işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bohçanın dört kenarı bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş stilize fiyonk, çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan enli bir su ile bezenmiştir. Aynı suyun bohçanın merkezinde daire bir form oluşturacak şekilde işlendiği görülmektedir. Ayrıca bohçanın köşelerine verrev olarak yerleştirilmiş ve merkeze doğru yönlendirilmiş bitkisel kaynaklı tek bir motifin işlendiği ve aynı motifin merkezdeki daire formlu suyun içinde de yer aldığı görülmektedir. Bohçanın kenar temizliği ise astarlanarak yapılmıştır. Ayrıca astarlama işlemi sırasında bohçanın kenarlarına zeminde kullanılan kumaş geçirilerek uçları sağılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 113: 154 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 78**Fot. 163: Bohçadan bir görüntü.****Fot. 164: Bohçanın işlemeden detay.**

Envanter No	: 156
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 90 cm X 90 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas kumaş
İşlemede	: Sırma
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kullanılan Teknikler	

İşlemede	: Dival işi
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Kırmızı
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Pembe
Kompozisyonu	: Bohçanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bohçanın biri en dışta kenar baskısının olduğu yerde, diğeri ise kenardan belli bir mesafe içeride kenarlara paralel olarak işlenmiş iki sarma sırasıyla iki bölüme ayrıldığı görülmektedir. Dışta kalan bordürün içine bitkisel kaynaklı motifler düzgün sıralamalarla işlenmiştir. Bohçanın ortasında yer alan bölümde ise aynı motiflerin atlamalı sıralamalarla yerleştirildiği görülmektedir. Bohçanın kenar temizliği ise astarlanarak yapılmıştır.
Ürünle İlgili Notlar	: Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 114: 156 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 79

Fot. 165: Bohçadan bir görüntü.

Fot. 166: Bohçanın işlemeden detay.

Envanter No	: 172
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 94 cm. X 94 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas kumaş
İşlemede	: Sırma
Astarında	: Atlas
Kenar Temizlemede	: Sırma

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma ve basit nakış iğne teknikleri (Sap işi, tohum işi ve gölge işi)

Kenar Temizlemede : Sarma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Pembe

İşlemede : Gümüş rengi

Astarında : Mavi

Kenar Temizlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Bohçanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare formlu bohçanın köşelerinde stilize edilmiş çeşitli çiçek, tomurcuk, dal ve yapraklardan oluşan üçgen formlu dört adet motifin verev olarak merkeze doğru yönlendirilmiş olduğu görülmektedir. Köşelerdeki motiflerin araları kenarlara paralel olarak düzgün sıralamalarla düzenlenmiş küçük motifler aracılığı ile bağlanmıştır. Ayrıca bohçanın merkezinde eşkenar dörtgen formlu bitkisel kaynaklı motifler yer almaktadır. Bohçanın kenar temizliği ise oymalı olarak sarma tekniği ile yapılmıştır. Bu oymalı birimlerin içine yine köşedeki motiflerin arasını bağlamak için kullanılan küçük motiflerin işlendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 115: 172 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 80**Fot. 167: Bohçadan bir görüntü.****Fot. 168: Bohçanın işlemeden detay.**

Envanter No	: 430
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 84 cm. X 84 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas
İşlemede	: Sırma
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kullanılan Teknikler	

İşlemede	: Sarma ve hasır iğne
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Kırmızı
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Pembe
Kompozisyonu	: Bohçanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Bohçanın biri en dışta kenar baskısının olduğu yerde, diğeri ise kenardan belli bir mesafe içeride kenarlara paralel olarak işlenmiş iki sarma sırasıyla iki bölüme ayrıldığı görülmektedir. Dışta kalan bordürün içine bitkisel kaynaklı motifler düzgün sıralamalarla işlenmiştir. Bohçanın ortasında yer alan bölümde ise aynı motiflerin atlamalı sıralamalarla yerleştirildiği görülmektedir. Bohçanın kenar temizliği ise astarlanarak yapılmıştır.
Ürünle İlgili Notlar	: Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 116: 430 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 81**Fot. 169: Bohçadan bir görüntü.****Fot. 170: Bohçanın işlemeden detay.**

Envanter No	: 790
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 94 cm. X 94 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Tırtıl
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Tırtıl tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Mor
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Mor

Kompozisyonu : Bohçanın işleme konusunu bitkisel, geometrik ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare formlu bohçanın köşelerinde alt uçlarından stilize bir fiyonk ile birleştirilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşan üçgen formlu dört adet motifin, verrev olarak merkeze doğru yönlendirilmiş olduğu görülmektedir. Bu motiflerin aralarına ise kenarlara paralel olarak yerleştirilmiş, dört adet bitkisel kaynaklı benzer küçük motifler işlenmiştir. Ayrıca bohçanın merkezinde daire içerisinde bir çiçek motifi ve çark görünümünde yapraklar ile bunun etrafında yer alan yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinden oluşan, yine daire formlu büyük tek bir motif yer aldığı görülmektedir. Bohçanın kenar temizliği ise astarlanarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 117: 790 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 1/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 82**Fot. 171: Bohçadan bir görüntü.****Fot. 172: Bohçanın işlemeden detay.****Fot. 173: Bohçanın işlemeden detay.**

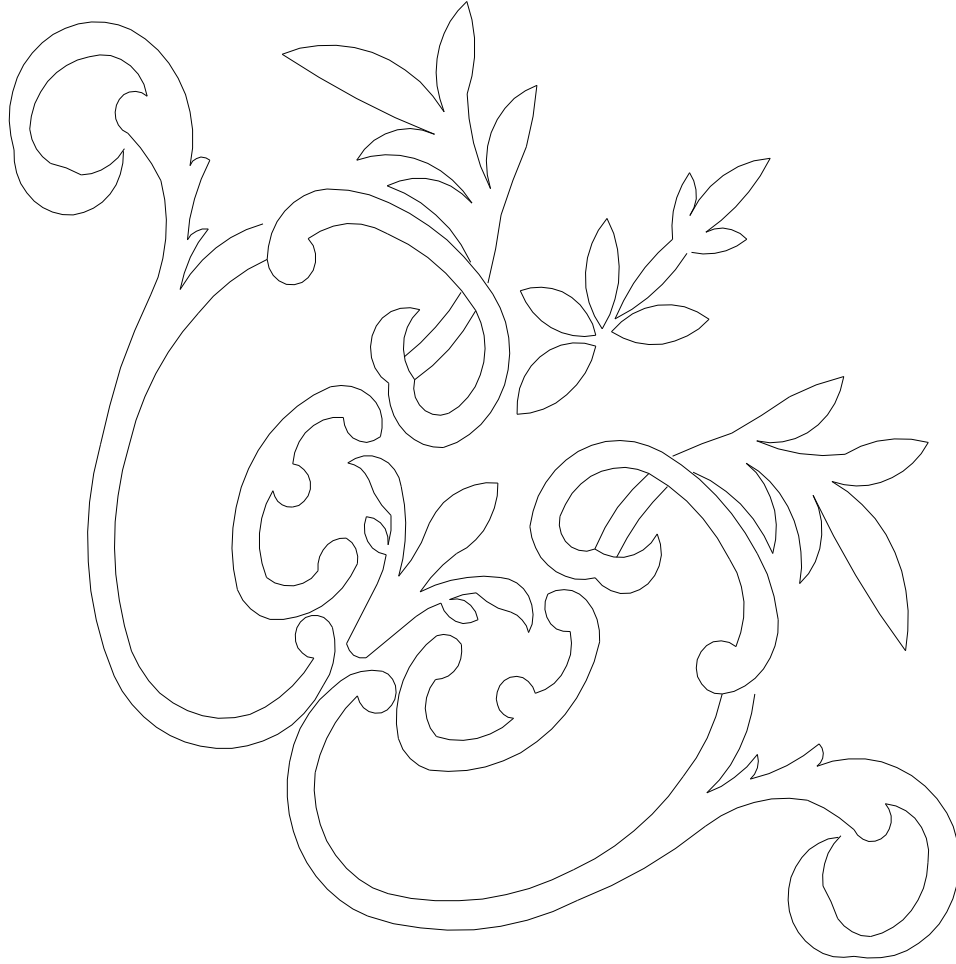
Envanter No	: 671
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 90 cm. X 90 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife
İşlemede	: Klaptan
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kullanılan Teknikler	
İşlemede	: Dival işi

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Lacivert
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Lacivert

Kompozisyonu : Bohçanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare formlu bohçanın köşelerine stilize edilmiş yaprak, çiçek ve kıvrımlı dallardan oluşan dört adet motifin merkeze doğru yönlendirilmiş olarak yerleştirildiği görülmektedir. Bohçanın merkezinde ise daire formlu büyük tek bir motif yer almaktadır. Ayrıca merkezdeki motifin çevresini küçük çiçeklerden oluşan bitkisel kaynaklı on iki adet motifin simetrik olarak sıralanarak çevrelediği görülmektedir. Bohçanın kenar temizliği ise astarlanarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Bohça sağlam durumdadır, ancak işlemlerde yer yer kopmalar mevcuttur.

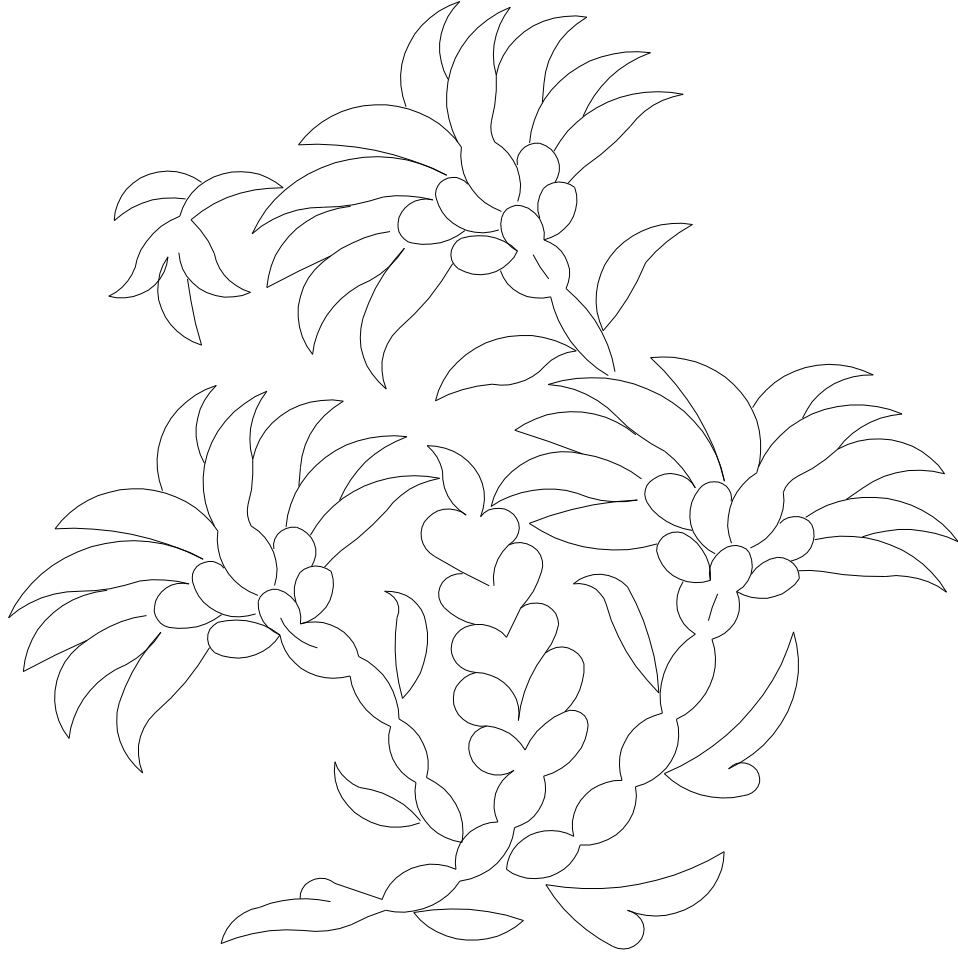
Şekil 118: 671 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 2/3 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 83**Fot. 174: Bohçadan bir görüntü.****Fot. 175: Bohçanın işlemeden detay.**

Envanter No	: 159
Ürünün Adı ve Cinsi	: Bohça
Ait Olduğu Dönem	: 47 cm. X 47 cm.
Ölçüleri	: 20. Y.Y.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas kumaş
İşlemede	: Sırma
Astarında	: Pamuklu kumaş
Kullanılan Teknikler	

İşlemede	: Dival işi
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo
İşlemede	: Altın rengi
Astarında	: Bordo
Kompozisyonu	: Bohçanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare formlu bohçanın köşelerine ve ortasına stilize edilmiş yaprak, çiçek ve dallardan oluşan büyük tek motiflerin atlamalı sıralamalarla işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin aralarında ise küçük motifler yer almaktadır. Bohçanın kenar temizliği duble dikişi ile yapılmıştır.
Ürünle ilgili notlar	: Bohça sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 119: 159 En. no.'lu bohçanın desen çizimi.

Not: Bohçanın deseni 2/3 ebadında çizilmiştir.

5.2.8. Elbiselerin Tamamlayıcı Parçaları

BİLGİ FORMU: 84

Fot. 176: Alduvaktan bir görüntü.

Fot. 177: Alduvağın işlemlerinden detay.

Envanter No	: 168
Ürünün Adı ve Cinsi	: Alduvak
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 96 X 69 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Şifon kumaş

İşlemede : Kıрма tel

Kenar Temizlemede : Klaptan

Kullanılan Teknikler

İşlemede :Sarma ve verev pesent

Kenar Temizlemede : Tığ danteli

Kullanılan Renkler

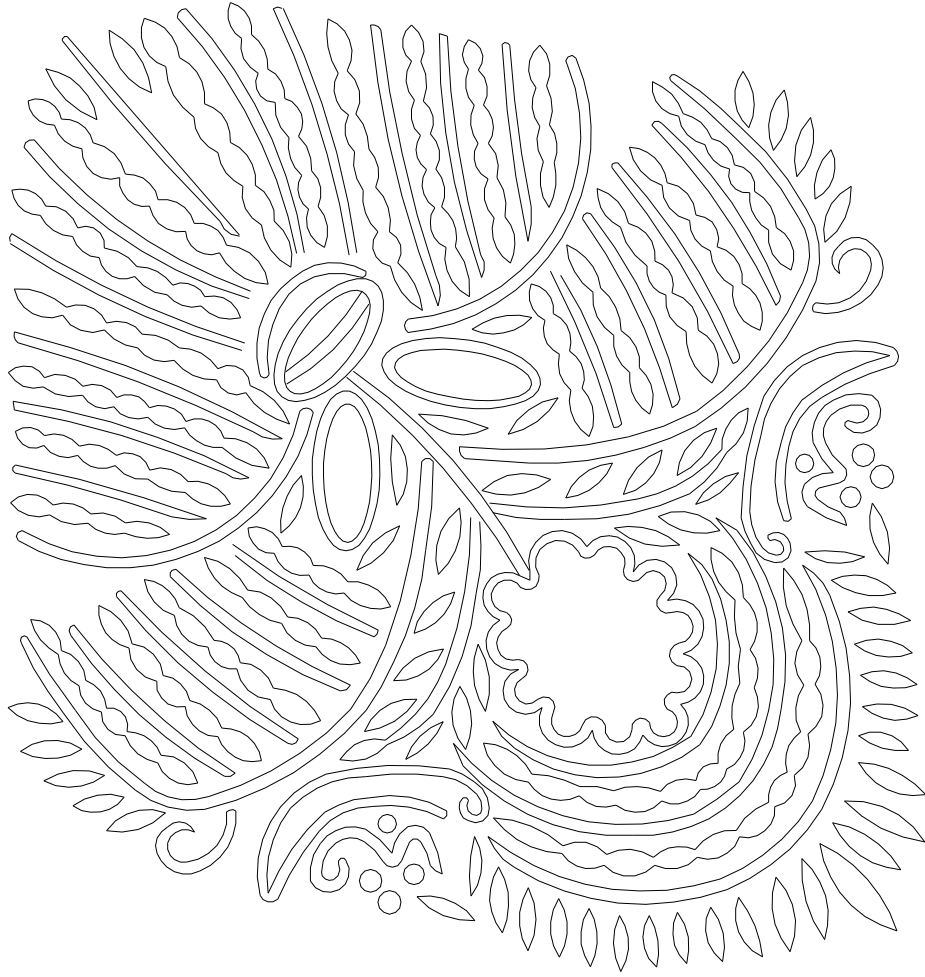
Zeminde : Kırmızı

İşlemede : Gümüş rengi

Kenar Temizlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Alduvağın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kare formlu alduvağın dört kenarına düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı enli bir su işlenmiştir. Bu suyun iç kısmında köşelere verev olarak yerleştirilmiş stilize çiçek, yaprak ve dallardan oluşan dört adet motifin merkeze doğru yönlendirildiği görülmektedir. Bu motiflerin ortasında kalan bölüm ise yine stilize çiçek, yaprak ve dal motiflerinden oluşan daha küçük motiflerin düzgün sıralamalarla tüm yüzeyi bezeyecek şekilde yerleştirilmesiyle duvak tamamlanmıştır. Alduvağın kenar temizliği metal iplikle örülmüş tığ danteli ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Alduvağın üzerine işlenmiş olduğu şifon kumaşta yer yer akmalar mevcut olduğundan kağıt üzerine teyellenerek muhafaza edilmektedir ve onarım görmemiştir.

Şekil 120: 168 En. no.'lu alduvağın desen çizimi.

Şekil 121: 168 En. no.'lu alduvağın desen çizimi.

Not: Alduvağın deseni 2/3 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 85**Fot. 178: Fularlardan bir görüntü.**

Envanter No : 124
Ürünün Adı ve Cinsi : Fular
Ait Olduğu Dönem : 20. Y.Y.
Ölçüleri : Boy 252 cm. – En 25 cm.
Müze Alınış Şekli : Armağan

Kullanılan Gereçler

Zeminde : İpek kumaş
İşlemede : Sırma
Kenar Temizlemede : Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma ve verev pesent
Kenar Temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Koyu pembe
İşlemede : Altın rengi
Kenar Temizlemede : Koyu pembe

Kompozisyonu : Fuların işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşlemeler dikdörtgen şeklindeki fuların karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş çiçek, yaprak, tomurcuk ve dallardan oluşan üç adet motifin bağlantılı sıralamalarla kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir.

Bu motiflerin hemen altında ise kenara paralel olarak işlenmiş bitkisel kaynaklı ince bir su yer almaktadır. Kenar suyu zig zag formu bir dal üzerinde yerleştirilmiş tomurcuk ve yaprak motiflerden oluşmaktadır. Fuların kenar temizliği ise çırpma dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Fular sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 122: 124 En. no.'lu fuların desen çizimi.

Not: Fuların deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 86**Fot. 179: Krepten bir görüntü.****Fot. 180: Krepin işlemeden detay.**

Envanter No	: 565
Ürünün Adı ve Cinsi	: Krep
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 104 cm. – En 36 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: İpek kumaş
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma, muşabak ve ciğerdeldi

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

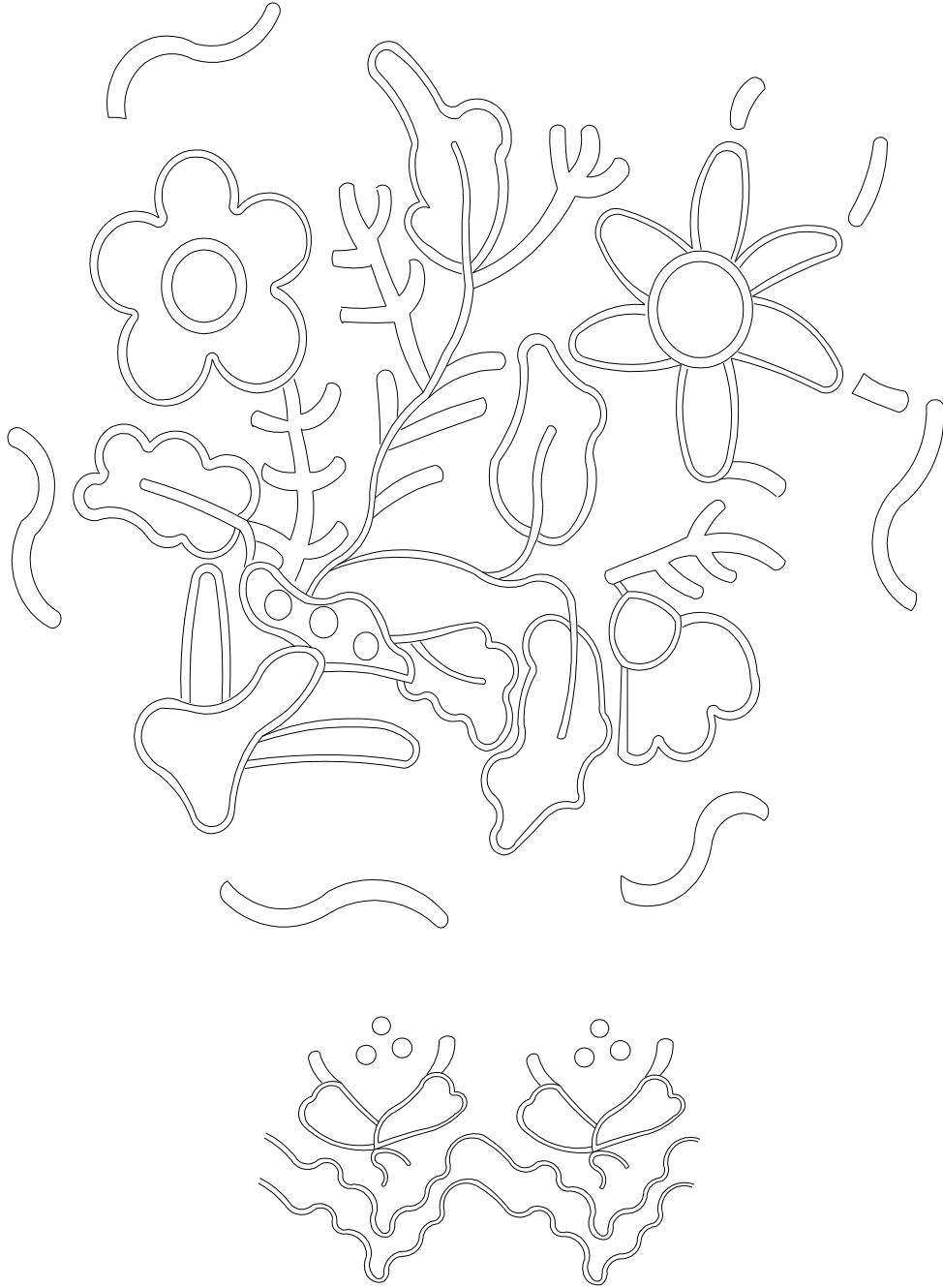
Kullanılan Renkler

Zeminde : Sarı ve yeşil

İşlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Krepin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Üçgen formlu krepin başa bağlandığında arka alt ucunda kalan köşesine stilize çiçek, yaprak ve dallardan oluşan tek bir motifin verev olarak yerleştirildiği görülmektedir. Ayrıca bu köşeyi oluşturan iki kısa kenar üzerine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş yine bitkisel kaynaklı ince bir su kenarlara paralel olarak işlenmiştir. Krepin kenar temizliği ise çırpma dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Krep sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 123: 565 En. no.'lu krepin desen çizimi.

Not: Krepin deseni 2/3 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 87**Fot. 181: Krepten bir görüntü.****Fot. 182: Krepin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 10
Ürünün Adı ve Cinsi	: Krep
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 104 cm. – En 36 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: İpek kumaş

İşlemede : Kıрма tel

Kenar temizlemede : Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, muşabak ve ciğerdeldi

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

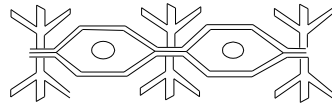
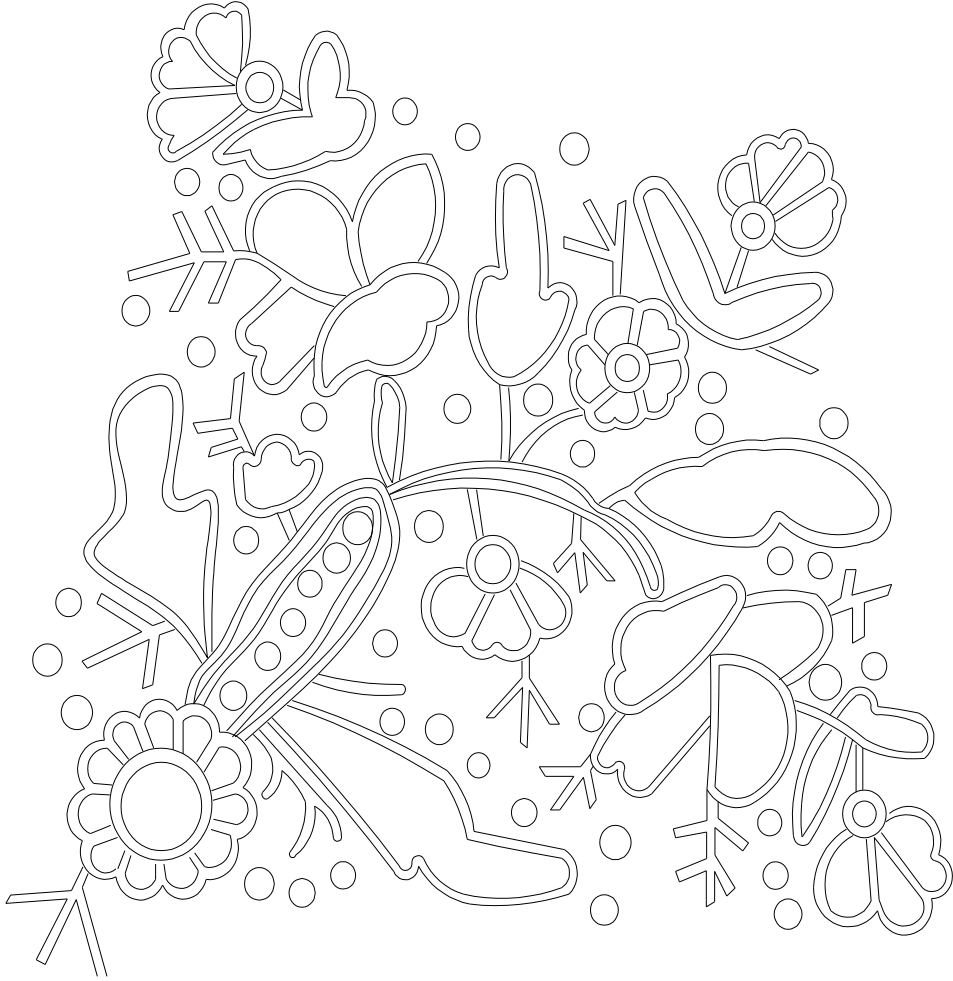
Kullanılan Renkler

Zeminde : Koyu pembe

İşlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Krepin işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Üçgen formlu krepin başa bağlandığında arka alt ucunda kalan köşesine stilize çiçek, yaprak ve dallardan oluşan tek bir motifin verev olarak yerleştirildiği görülmektedir. Ayrıca bu köşeyi oluşturan iki kısa kenar üzerine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş yine bitkisel ve geometrik kaynaklı ince bir su kenarlara paralel olarak işlenmiştir. Krepin kenar temizliği ise çırpma dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Krep sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 124: 10 En. no.'lu krepin desen çizimi.

Not: Krepin deseni 2/3 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 88**Fot. 183: Terlikten bir görüntü.****Fot. 184: Terliğin işlemeden detay.**

Envanter No	: 240
Ürünün Adı ve Cinsi	: Terlik
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boyu 23 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Tırtıl
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

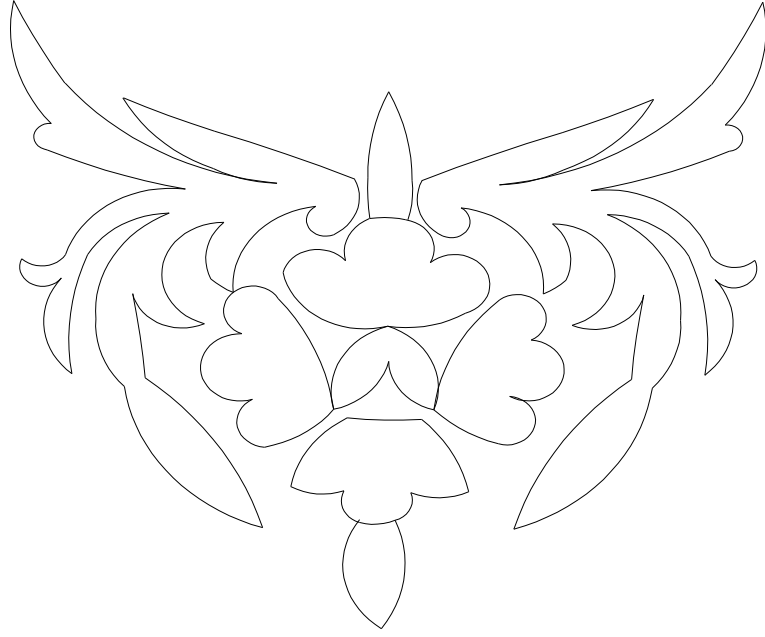
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Tırtıl tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Mor
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Mor

Kompozisyonu : Burnu kapalı, arkası açık olarak hazırlanmış olan terliğin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Terlik yüzünün ortasında, ucunda küçük bir yaprak bulunan stilize bir çiçek motifinin işlendiği görülmektedir. Çiçek motifinin hemen üstünde, iki tarafa simetrik olarak dağıtılarak işlenmiş yaprak motifleri yer almaktadır. İşlemelerin aralarında kalan boşluklar ise kurtla süslenerek terliğin yüzü tamamen bezenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Terlik yıpranmış durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 125: 240 En. no.'lu terliğin desen çizimi.

Not: Terliğin deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 89**Fot. 185: Nalından bir görüntü.****Fot. 186: Nalının işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 511
Ürünün Adı ve Cinsi	: Nalın
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boyu 25 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Deri
İşlemede	: Sırma
Kenar temizlemede	: Sırma
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Dival işi

Kenar temizlemede : Çırpma dikişi

Kullanılan Renkler

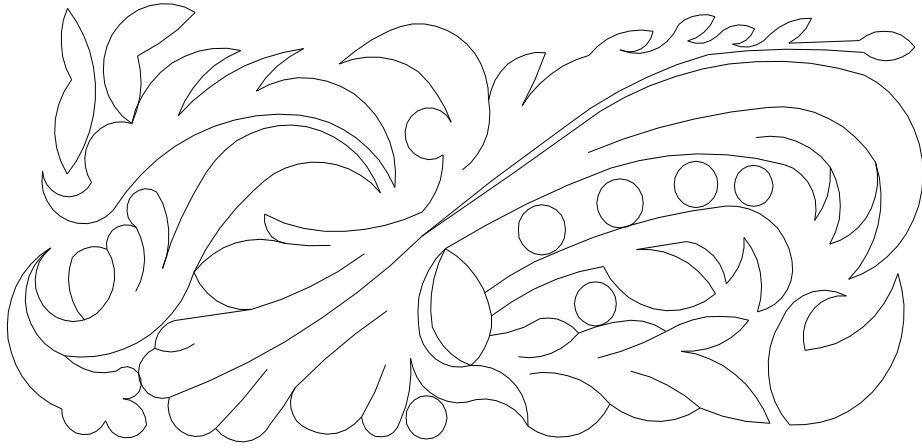
Zeminde : Doğal deri rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Nalının işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Nalının ayağı tutan tasma bölümü tamamen işlemelerle süslenmiştir. Dikdörtgen formlu tasmanın yüzeyi bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş stilize çiçek ve yaprak motifleri ile bezelidir. Nalın bantının her iki kenarı, çırpma dikişi ile tutturulmuş bir sıra kordon ile süslenerek kenar temizliği yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Nalın sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 126: 511 En. no.'lu nalının desen çizimi.

Not: Nalının deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 90**Fot. 187: Terlikten bir görüntü.****Fot. 188: Terliğin işlemeden detay.**

Envanter No	: 598
Ürünün Adı ve Cinsi	: Terlik
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boyu 24 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Atlas
İşlemede	: Tırtıl
Süslemede	: Metal pul
Astarında	: Atlas

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Tırtıl tutturma

Süslemede : Pul tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Eflatun

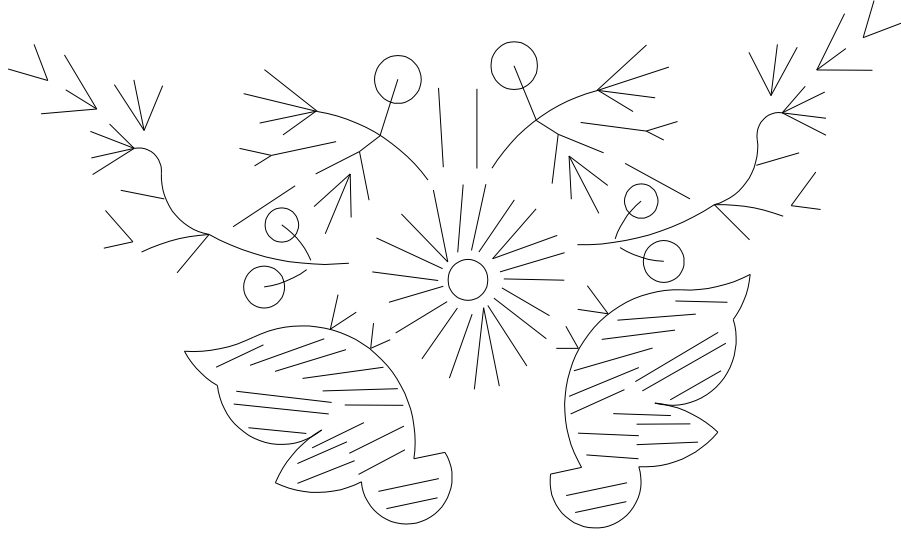
İşlemede : Altın rengi

Süslemede : Altın rengi

Astarında : Eflatun

Kompozisyonu : Burnu kapalı, arkası açık olarak hazırlanmış olan terliğin işleme konusunu bitkisel ve figürlü kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Terlik yüzünün ortasında daire formlu stilize bir çiçek motifinin yer aldığı görülmektedir. Bu motifin her iki yanında uçlarında küçük yapraklar olan dallar işlenmiştir. Terliğin burun kısmında ise simetrik olarak yerleştirilmiş iki adet stilize kuş motifi yer almaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Terlik yıpranmış durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 127: 598 En. no.'lu terliğin desen çizimi.

Not: Terliğin deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 91

Fot. 189: Saray terliğinden bir görüntü.

Fot. 190: Saray terliğinin işlemeden detay.

Envanter No	: 654
Ürünün Adı ve Cinsi	: Saray terliği
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: 24 cm. boyunda
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kösele
İşlemede	: Kıрма tel
Süslemede	: Pul
Kullanılan Teknikler	

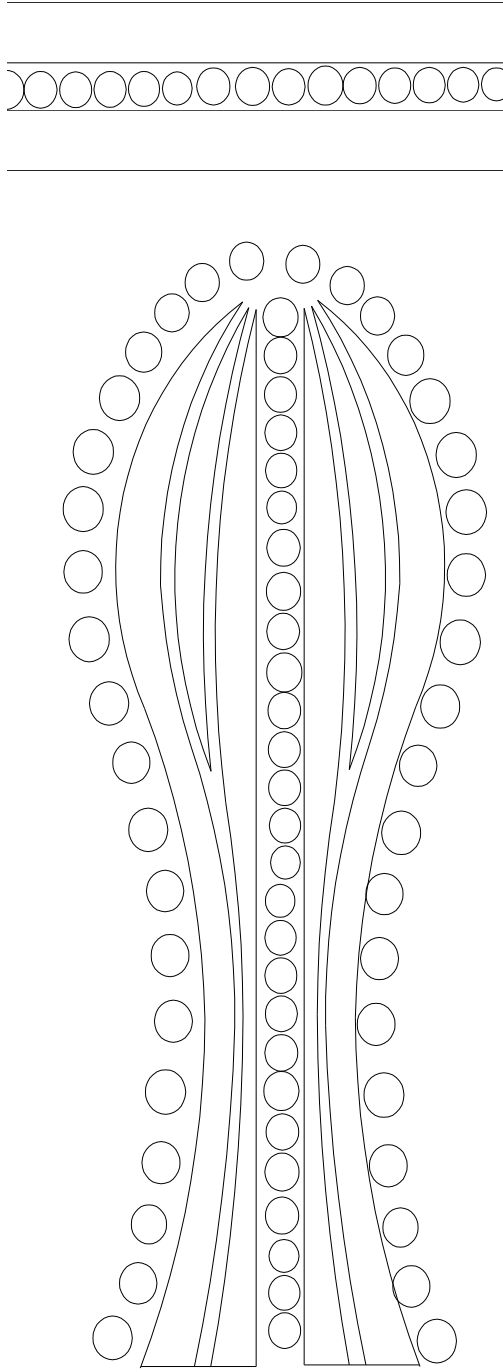
İşlemede	: Sarma
Süslemede	: Pul tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Doğal deri rengi
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : Saray terliğinin işleme konusunu geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Terliğin ayağı tutan tasma bölümü tamamen işlemelerle süslenmiştir. Dikdörtgen formlu tasmanın yüzeyi şekle göre sarma tekniği ile işlenmiştir. Terlik bandının ortasında yan yana bir sıra pul dikişleri ile yapılmış süslemeler bulunmaktadır. Ayrıca saray terliğinin tabanında da sarma tekniği ile yapılmış işlemeler bulunmaktadır.

Ürünle İlgili Notlar : Saray terliği sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 128: 654 En. no.'lu saray terliĝinin desen çizimi.

Not: Saray terliĝinin deseni 2/3 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 92**Fot. 191: Silahlık.****Fot. 192: Silahlığın işlemeden detay.**

Envanter No	: 237
Ürünün Adı ve Cinsi	: Silahlık
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 24 cm. - En 13 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Deri
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Sırma ile bükülerek hazırlanmış ince kordon
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kullanılan Teknikler

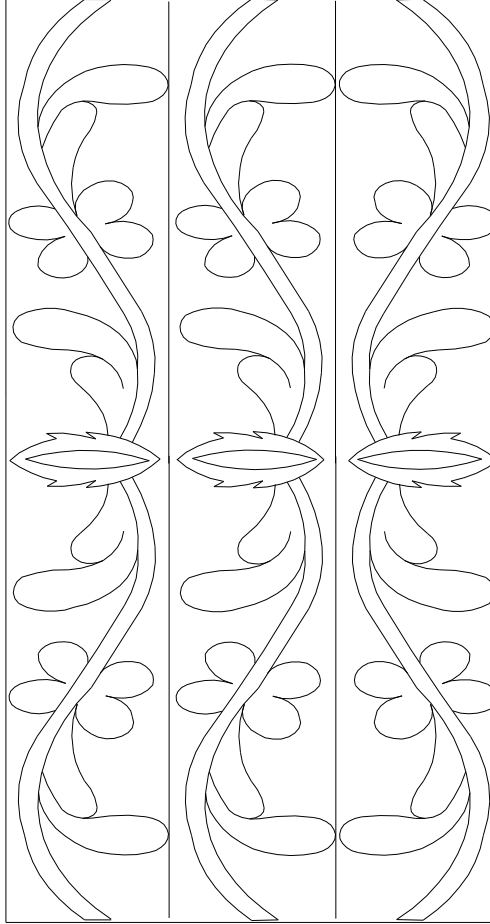
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Kordon tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Doğal deri rengi
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Lacivert

Kompozisyonu : Silahlığın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Silahlığın ön yüzü dikdörtgen bir form oluşturacak biçimde, birbirine paralel olarak işlenmiş üç sıra su ile tamamen bezenmiştir. Kıvrımlı bir dal üzerinde yer alan stilize çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan suyun, silahlığın orta kısmına yerleştirilmiş bir yaprak motifi aracılığı ile iki yana simetrik olarak işlendiği görülmektedir. Ayrıca silahlığın işleminin üst ve alt kısmında üç sıra, su aralarında ise tek sıra olmak üzere kordon ile yapılmış süslemeler mevcuttur.

Ürünle İlgili Notlar : Silahlık sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 129: 237 En. no.'lu silahlığın desen çizimi.

Not: Silahlığın deseni 1/2 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 93**Fot. 193: Tozluk.****Fot. 194: Tozluğun işlemeden detay.**

Envanter No	: 238
Ürünün Adı ve Cinsi	: Tozluk
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Yüksekliği 28 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Çuha kumaş
İşlemede	: Klaptandan bükülerek hazırlanmış ince kordon
Süslemede	:
Astarında	: Pamuklu kumaş

Kenar temizlemede : Harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kahverengi

İşlemede : Altın rengi

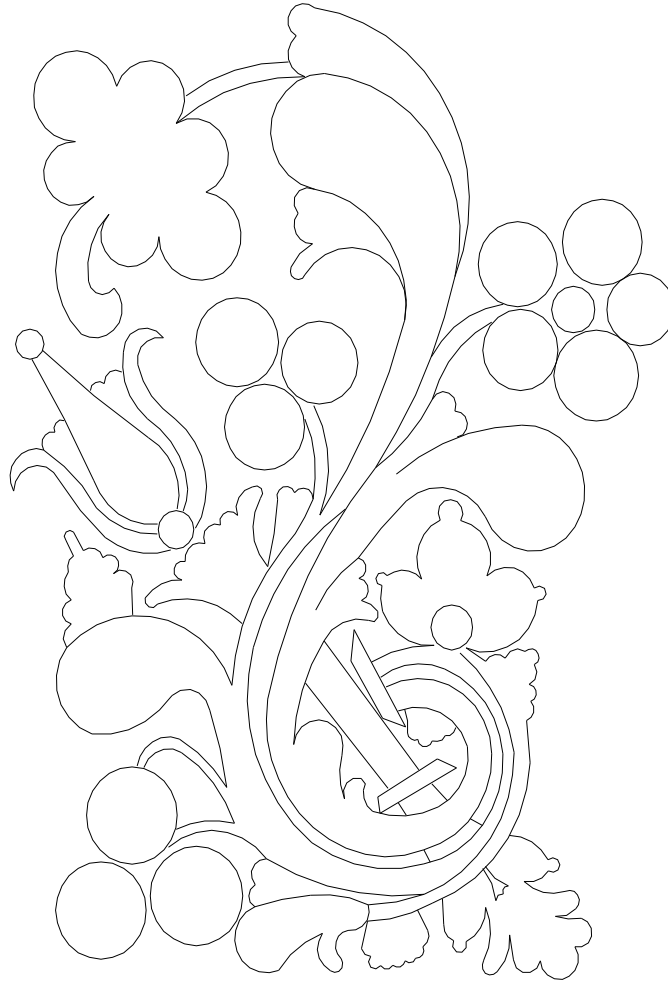
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Koyu pembe

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Tozluğun işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Tozluğun bacağın ön kısmına gelen bölümüne stilize edilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinin üst kenara paralel şekilde, altta ise bilek kıvrımına uygun olacak formda işlendiği görülmektedir. Bezemeyi oluşturan çiçekler, kıvrımlı dallar ve yapraklar yer yer birbiri içinden veya arasından geçerek girift bir görüntü sergilemektedir. Tozluğun şekline göre yan yana tutturulmuş harçlardan oluşan geometrik formlu süslemeler aracılığı ile hem kenar temizliğinin yapıldığı hem de süslendiği görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Tozluklar sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 130: 238 En. no.'lu tozluğun desen çizimi.

Not: Tozluğun deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 94**Fot. 195: Çantadan bir görüntü.****Fot. 196: Çantanın işlemeden detay.**

Envanter No	: 230
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çanta
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 19 cm. - En 11 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Sırma
Astarında	: Kadife kumaş
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Dival işi

Kullanılan Renkler

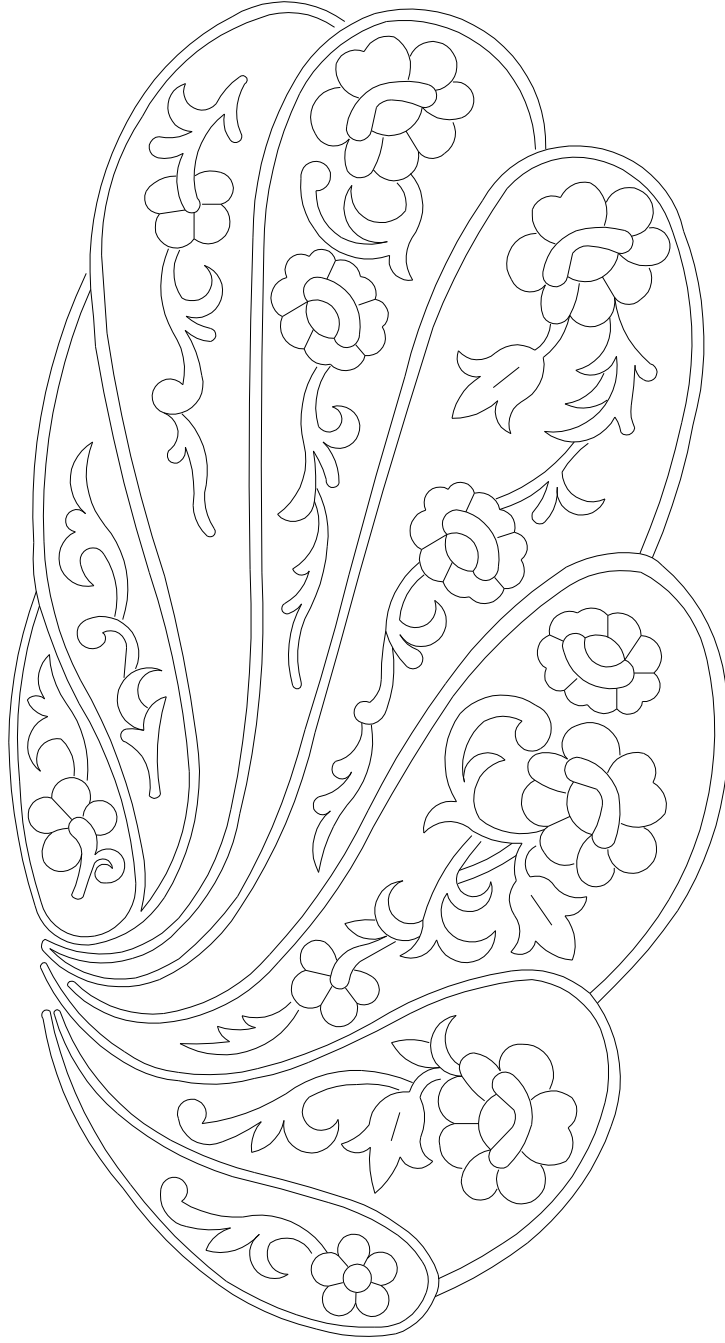
Zeminde : Koyu yeşil

İşlemede : Altın rengi

Astarında : Yeşil

Kompozisyonu : Oval şekilde hazırlanan çantanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ön yüzü işlemeli olan çantanın şekline göre kıvrımlı dallar aracılığı ile sekiz bölüme ayrıldığı görülmektedir. Çantanın üst kısmında bir araya toplanan her bir bölüm içerisine, yine şekle uygun olarak stilize edilmiş çiçek, yaprak ve dallardan oluşan motifler işlenmiştir.

Ürünle İlgili Notlar : Çanta sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 131: 230 En. no.'lu çantanın desen çizimi.

Not: Çantanın deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 95**Fot. 197: Çantadan bir görüntü.****Fot. 198: Çantanın işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 231
Ürünün Adı ve Cinsi	: Çanta
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 16 cm. - En 21 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş

İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Tırtıl
Astarında	: Kadife kumaş

Kullanılan Teknikler

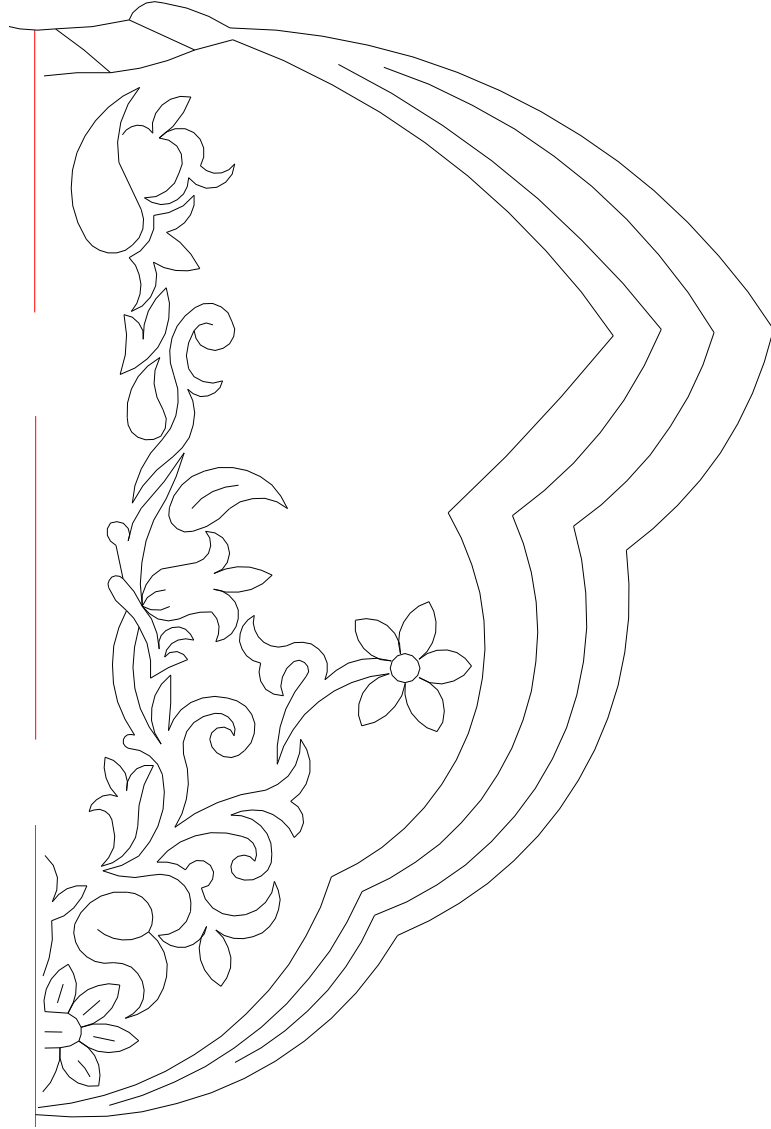
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Tırtıl tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Koyu yeşil
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Yeşil

Kompozisyonu : Kalp şeklinde üstten saplı olarak hazırlanan çantanın işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ön yüzü işlemeli olan çantanın alt kısmına, ortaya gelecek şekilde stilize edilmiş bir çiçek motifi işlenmiştir. Bu motiften yukarıya doğru çeşitli çiçek, yaprak ve dal motiflerinin simetrik olarak karşılıklı işlendiği görülmektedir. Ayrıca çantanın şekline göre üst ve alt kısımlarda ortada tek sıra olacak şekilde kenarlara üç sıra sarma yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Çanta sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 132: 231 En. no.'lu çantanın desen çizimi.

Not: Çantanın deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 96**Fot. 199: Uçkurdan bir görüntü.****Fot. 200: Uçkurun işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 202
Ürünün Adı ve Cinsi	: Uçkur
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 25 cm. - Uçkur çok yıpranmış olduğu için boyu ölçülememiştir.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Mermerşahi kumaş
İşlemede	: Kıрма tel, tırtıl, pul ve kum boncuk
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma ve balık sırtı ile tırtıl ve pul tutturma

Kenar temizlemede : Makine dikişi

Kullanılan Renkler

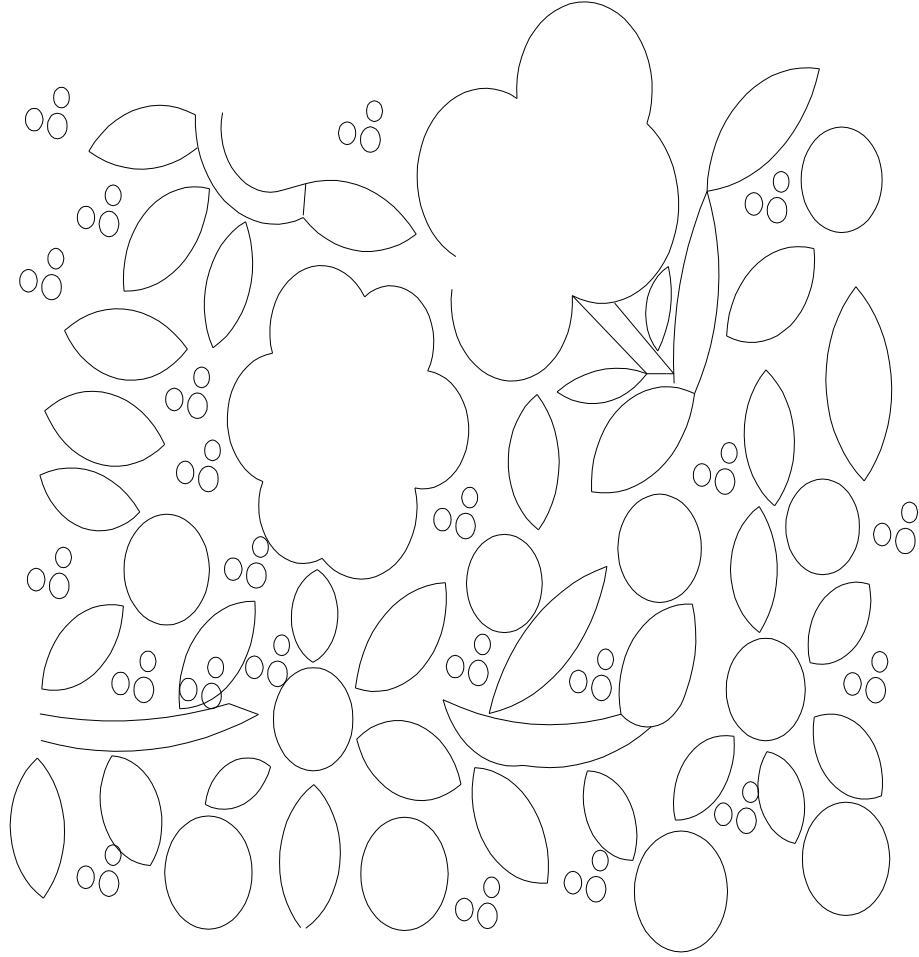
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Uçkurun işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Çeşitli boyuttaki stilize çiçek, yaprak ve tomurcuk motiflerinin girift olarak, dikdörtgen bir form oluşturacak şekilde işlendiği görülmektedir. Peşkirin kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Uçkur çok yıpranmış durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 133: 202 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.

Not: Uçkurun deseni 1/1 oranında çizilmiştir. Çizimi yapılan motifler uçkurun sağlam durumda olan sağ alt köşesine aittir.

BİLGİ FORMU: 97**Fot. 201: Uçkurdan bir görüntü.****Fot. 202: Uçkurun işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 25
Ürünün Adı ve Cinsi	: Uçkur
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 32 cm. – Boy 150 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Keten kumaş
İşlemede	: Kıрма tel
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma ve ciğerdeldi

Kenar temizlemede : Makine dikişi

Kullanılan Renkler

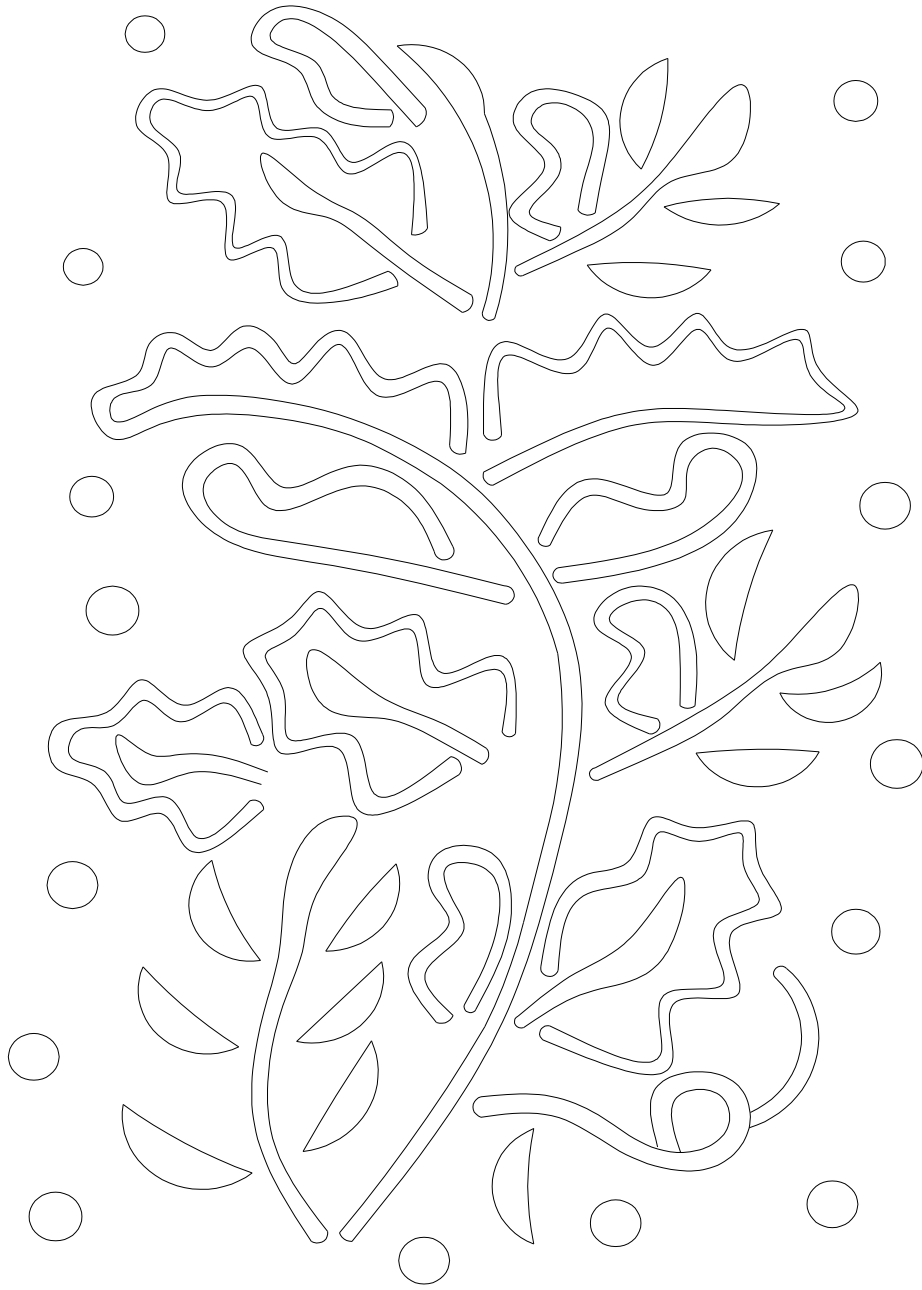
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Uçkurun işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peşkirin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Düzgün sıralamalarla düzenlenmiş bitkisel kaynaklı iki adet motifin kenara paralel olarak yan yana işlendiği görülmektedir. Uçkurun kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Uçkur sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 134: 25 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.

Not: Uçkurun deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 98**Fot. 203: Uçkurdan bir görüntü.****Fot. 204: Uçkurun işlemeden detay.**

Envanter No	: 496
Ürünün Adı ve Cinsi	: Uçkur
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 19 cm. – Boy 150 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Patiska
İşlemede	: Klaptan
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma ve sap işi

Kenar temizlemede : Makine dikişi

Kullanılan Renkler

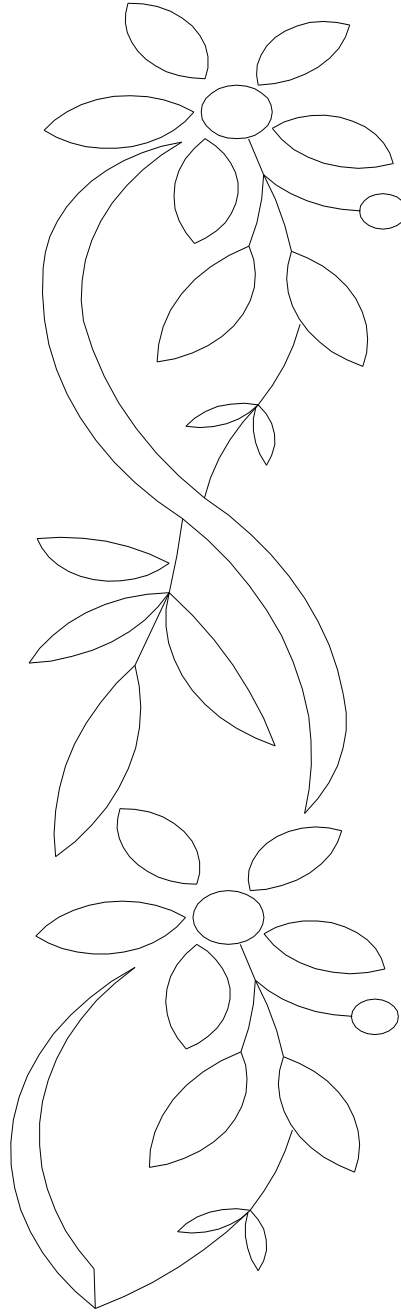
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Uçkurun işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki uçkurun karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinden oluşan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir suyun kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Uçkurun kenar temizliği ise makine dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Uçkur sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 135: 496 En. no.'lu uçkurun desen çizimi.

Not: Uçkurun deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 99**Fot. 205: Keseden bir görüntü.****Fot. 206: Kesenin işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 205
Ürünün Adı ve Cinsi	: Kese
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 17 cm. – En 15,5 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Tafta kumaş

İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Püskül ve kordon
Kenar temizlemede	: Harç

Kullanılan Teknikler

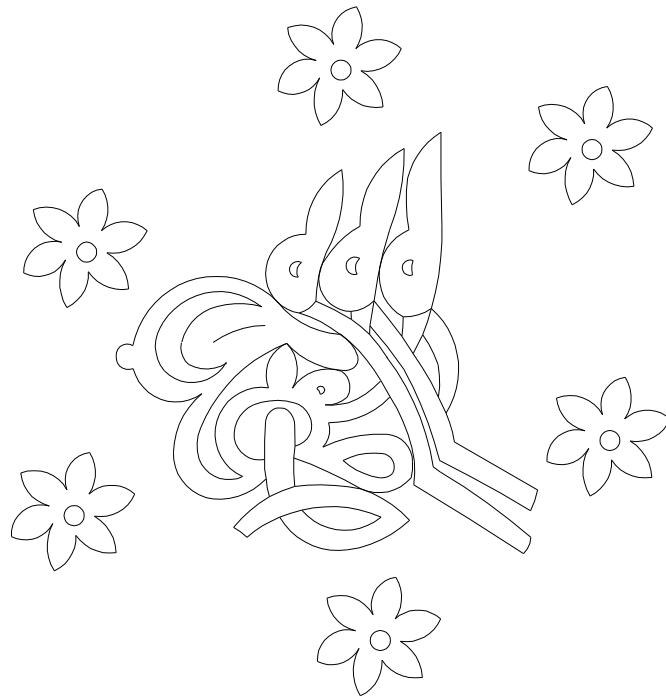
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Püskül

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Koyu pembe
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Siyah
Kenar temizlemede	: Siyah

Kompozisyonu : Kesenin işleme konusunu sembolik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Ön yüzü işlemeli olan kesenin merkezinde bir adet tuğra motifi yer almaktadır. Bu motifin çevresine dairesel bir formla altı adet yıldız motifinin işlendiği görülmektedir. Ayrıca kesenin ağız kısmından 2 cm. aşağıya iğne yardımı ile kordon geçirilmiştir. Kordonun uçları birleştirilerek birer adet püskül takılmıştır. Kesenin kenar temizliği ise saçaklı harç tutturularak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Kese sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 136: 205 En. No.'lu kesenin desen çizimi.

Not: Kesenin deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 100**Fot. 207: Kemerden bir görüntü.****Fot. 208: Kemerin işlemesinden detay.**

Envanter No	: 443
Ürünün Adı ve Cinsi	: Kemer
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 77 cm. – En 5cm.
Müzeeye Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Kadife kumaş
İşlemede	: Klaptan
Süslemede	: Metal kemer tokası

Astarında : Kadife kumaş

Kenar temizlemede : Harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Kordon tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Mor

İşlemede : Altın rengi

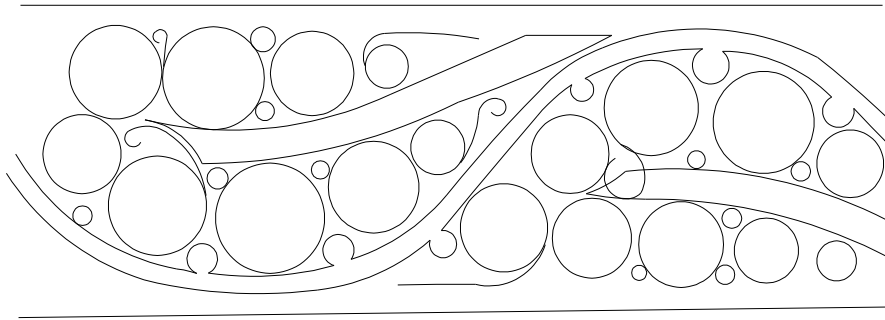
Süslemede : Altın rengi

Astarında : Mor

Kenar temizlemede : Altın rengi

Kompozisyonu : Kemerin işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Kemerin yüzeyi tamamen işleme ile bezelidir. İşleme stilize edilmiş S kıvrımlı bir dal etrafında yer alan, üzüm salkımı motiflerinin bağlantılı sıralamalarla düzenlenmesinden oluşmuş enli bir su şeklindedir. Kemerin kenar temizliği ise bir sıra harç dikilerek yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Kemer sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 137: 443 En. no.'lu kemerin desen çizimi.

Not: Kemerin deseni 1/1 oranında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 101

Fot. 209: Başörtüsünden bir görüntü.

Fot. 210: Başörtüsünün işlemlerinden detay.

Envanter No	: 184
Ürünün Adı ve Cinsi	: Başörtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 144 cm. – En 50 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

Zeminde : Tül
İşlemede : Kıрма tel

Kullanılan Teknikler

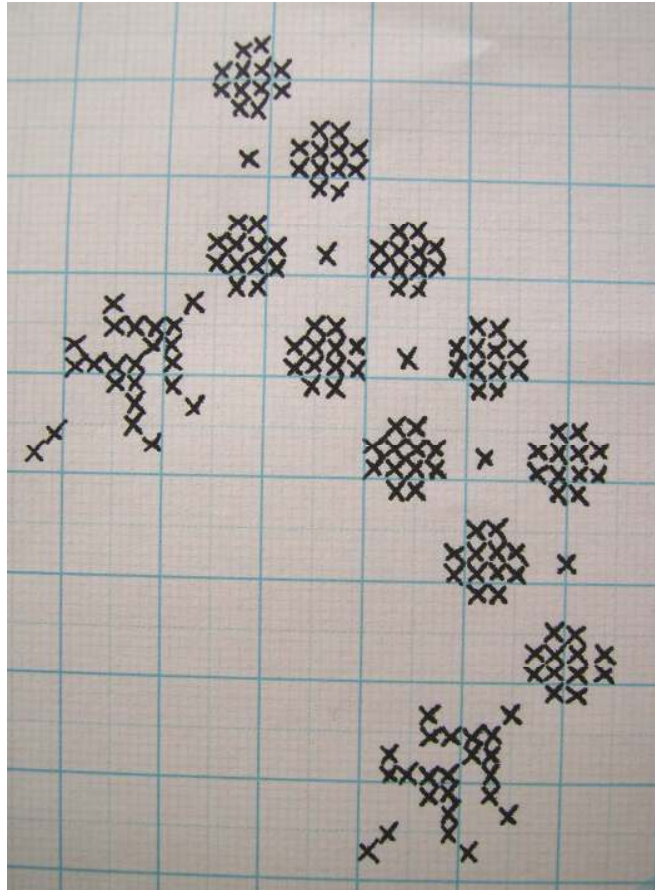
İşlemede : Tel kırma
Kenar temizlemede : Ürünün şekline göre kesim yapılarak

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah
İşlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Dikdörtgen formlu başörtüsünün işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Başörtüsünün uzun kenarlarından biri üzerine üçgen bir form oluşturacak şekilde atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş geometrik kaynaklı motiflerin işlendiği görülmektedir. Üçgenin taban kısmı başörtüsü örtüldüğünde yüzü çevrelemektedir. Bu motiflerin hemen dışına ise stilize edilmiş bir yaprak motifi bir sıra ve verrev olarak yan yana işlenmiştir. Bu motiflerin dışında kalan boşluklara yine atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş başka bir çiçek motifi serpiştirilmiştir. Başörtüsünün kenar temizliği ise zig zag formu ince bir su işlendikten sonra, bu suyun hemen dışından kesilerek yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Başörtüsü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 138: 184 En. no.'lu başörtüsünün desen çizimi.

BİLGİ FORMU: 102

Fot. 211: Başörtüsünden bir görüntü.

Fot. 212: Başörtüsünün işlemlerinden detay.

Envanter No	: 185
Ürünün Adı ve Cinsi	: Başörtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 130 cm. – En 60 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

Zeminde : Tül
İşlemede : Kıрма tel

Kullanılan Teknikler

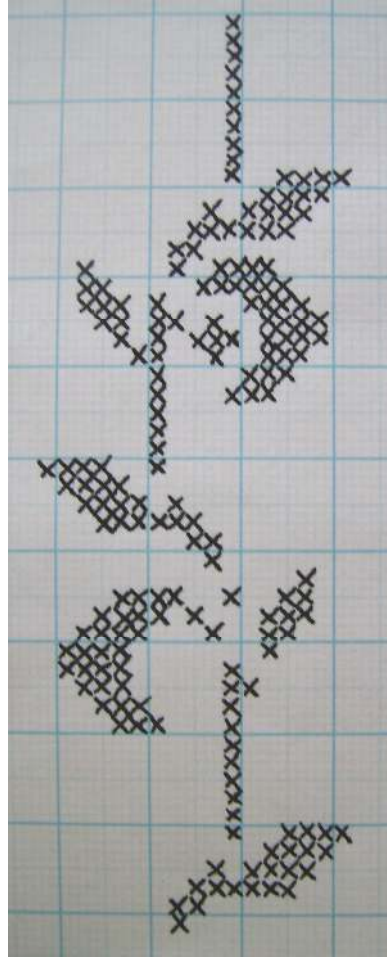
İşlemede : Tel kırma
Kenar temizlemede : Ürünün şekline göre kesim yapılarak

Kullanılan Renkler

Zeminde : Siyah
İşlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Dikdörtgen formlu başörtüsünün işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Başörtüsünün uzun ve kısa kenarları üzerine birbirine bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş, stilize edilmiş kıvrımlı bir dal üzerinde yer alan çiçek ve yaprak motiflerinin işlendiği görülmektedir. Bu motiflerin dışında kalan boşluklara tek yaprak motifleri serpiştirilmiştir. Başörtüsünün kenar temizliği ise zig zag formlu ince bir su işlendikten sonra, bu suyun hemen dışından kesilerek yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Başörtüsü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 139: 185 En. no.'lu başörtüsünün desen çizimi.

BİLGİ FORMU: 103

Fot. 213: Başörtüsünden bir görüntü.

Fot. 214: Başörtüsünün işlemlerinden detay.

Envanter No	: 186
Ürünün Adı ve Cinsi	: Başörtüsü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 170 cm. – En 80 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

Zeminde : Grepdemur kumaş

İşlemede : Kıрма tel

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Tel kırma

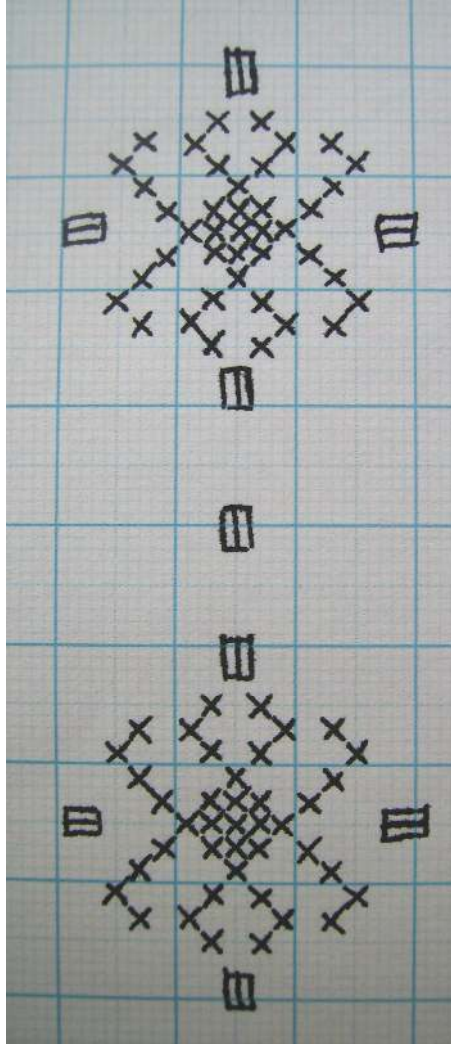
Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Gümüş rengi

Kompozisyonu : Başörtüsünün işleme konusunu geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş eşkenar dörtgen formundaki motiflerin, başörtüsünün kısa kenarlarında 15 cm. boşluk kalacak şekilde işlendiği görülmektedir. Ayrıca aynı motifler kısa kenarlar üzerine düzgün sıralamalarla bir sıra olarak işlenmiştir. Motif aralarında küçük puanlar görülmektedir. Ürünün kenar temizliği yapılmamıştır.

Ürünle ilgili notlar : Başörtüsü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 140: 186 En. no.'lu başörtüsünün desen çizimi.

5.2.9. Diğer Eşyalar

BİLGİ FORMU: 104

Fot. 215: Kur'an kabının önden görünüşü.

Fot. 216: Kur'an kabının kapak işlemlerinden detay.

Envanter No	: 653
Ürünün Adı ve Cinsi	: Kur'an kabı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 20 cm. – En 24 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	

Zeminde	: Atlas kumaş
İşlemede	: Sırma
Süslemede	: Üzerine metal iplik sarılmış boncuk ve 1,5 cm. eninde

pamuklu şerit kordon

Astarında	: Pamuklu kumaş
Kenar Temizlemede	: Kumaş biye

Kullanılan Teknikler

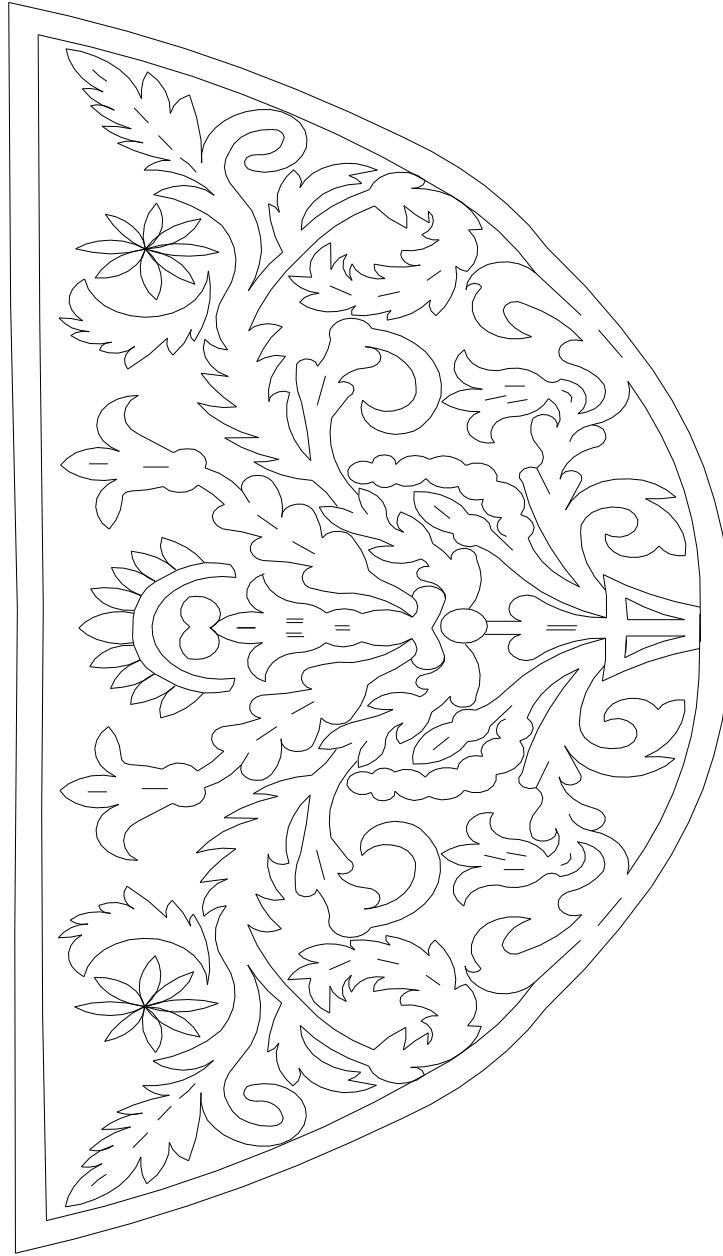
İşlemede	: Dival işi
Süslemede	: Şerit ve boncuk tutturma
Kenar Temizlemede	: Biye geçirme

Kullanılan Renkler

Zeminde	: Koyu yeşil
İşlemede	: Altın rengi
Süslemede	: Altın rengi
Astarında	: Krem rengi
Kenar Temizlemede	: Altın rengi

Kompozisyonu : Kur'an kabının ön yüzü ile kapağı simetrik olarak yerleştirilmiş bitkisel ve sembolik kaynaklı motifler ile bezenmiştir. Yarım daire formundaki Kur'an kabı kapağının alt kısmında, ortada bir saksı motifi yer almaktadır. Bu motif merkez alınarak saksının içinden çıkan çiçek, yaprak, kıvrımlı dal ve başak motiflerinin kapağın tüm yüzeyini kapladığı görülmektedir. Ayrıca bu motiflerin dışına ince bir sıra sarma uygulanarak çerçeve içine alınmıştır. Kapağın kenar temizliğinin ise kumaş biye ile yapıldığı görülmektedir. Kur'an kabının ön yüzüne de kapaktaki motiflerin benzerleri işlenmiştir. Ancak bu defa çiçek, yaprak, kıvrımlı dal ve başak motiflerinin düz bir zemin üzerine oturtularak bu merkezden dışa doğru dağıldığı görülmektedir. Bu motiflerin etrafına da ince bir sıra sarma uygulanarak kompozisyon tamamlanmıştır. Kur'an kabının sağ ve sol kenarı şerit kordon ile süslenerek, bu şerit aracılığı ile aynı zamanda sap oluşturulmuştur. Kabın köşelerine birer adet üzerine metal iplik sarılmış boncuk tutturulduğu görülmektedir.

Ürünle İlgili Notlar : Kur'an kabı onarım görmemiştir. Kenar süslemelerinde kullanılan pamuklu şerit kordonda yıpranmalar mevcuttur.

Şekil 141: 653 En. no.'lu Kur'an kabının desen çizimi.

Not: Kur'an kabının kapağına ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 105**Fot. 217: Peştamaldan bir görüntü.****Fot. 218: Peştamalın işlemeden detay.**

Envanter No	: 776
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peştamal
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 150 cm. – En 50 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu havlu kumaş
İşlemede	: Sırma
Kenar temizlemede	: Pamuklu iplik
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül

Kullanılan Renkler

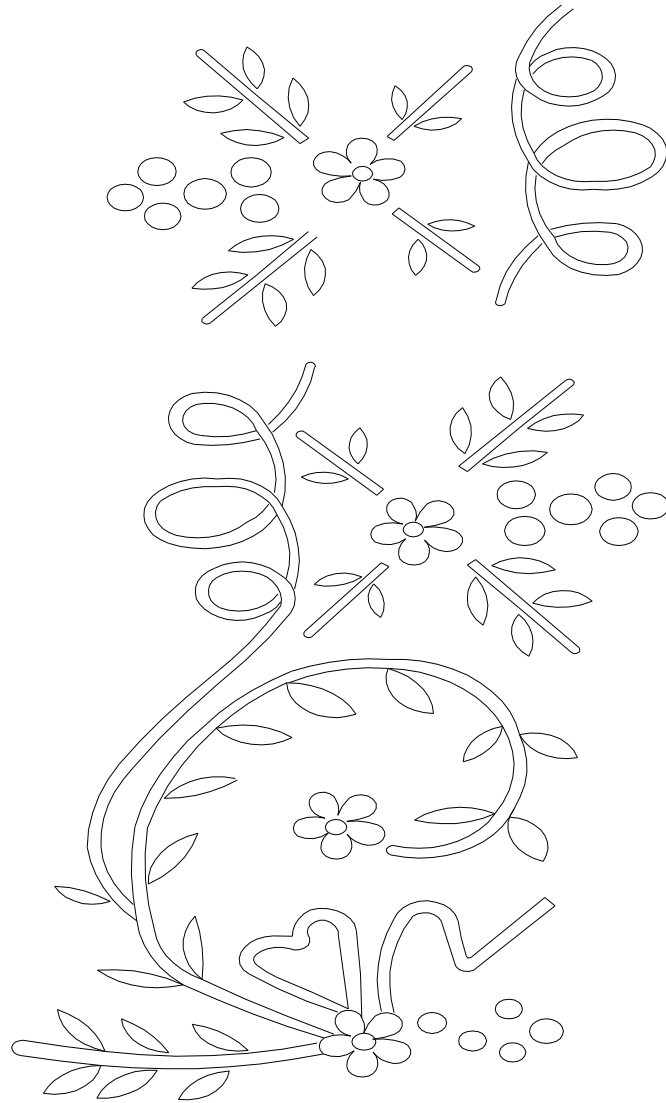
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peştamalin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşlemeler dikdörtgen şeklindeki peştamalin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş çiçek, yaprak, kıvrımlı dal ve fiyonk motiflerinden oluşan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir suyun kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Peştamalin kenar temizliği ise Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül takılarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peştamal sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 142: 776 En. no.'lu peştamalı'n desen çizimi.

Not: Peştamala ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 106**Fot. 219: Peştamaldan bir görüntü.****Fot. 220: Peştamalın işlemeden detay.**

Envanter No	: 777
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peştamal
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 152 cm. – En 79 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu havlu kumaş
İşlemede	: Sırma
Kenar temizlemede	: Pamuklu iplik
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma ve muşabak

Kenar temizlemede : Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül

Kullanılan Renkler

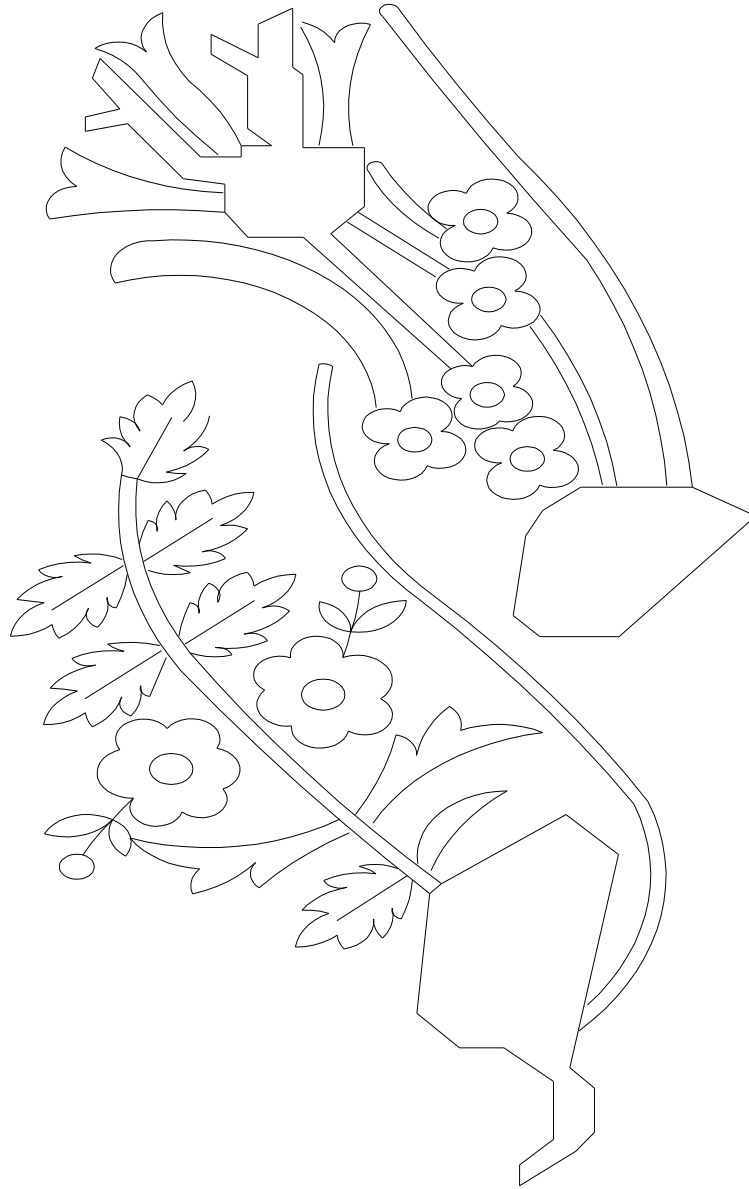
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peştamalin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşlemeler dikdörtgen şeklindeki peştamalin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş bir vazo içerisinde çıkan iki çeşit çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan oluşan iki farklı motifin, atlamalı olarak bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Peştamalin kenar temizliği ise Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül takılarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peştamal sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 143: 777 En. no.'lu peştamalı desen çizimi.

Not: Peştamala ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 107**Fot. 221: Peştamaldan bir görüntü.****Fot. 222: Peştamalın işlemeden detay.**

Envanter No	: 778
Ürünün Adı ve Cinsi	: Peştamal
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: Boy 150 cm. – En 76 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu havlu kumaş
İşlemede	: Sırma
Kenar temizlemede	: Pamuklu iplik
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma ve muşabak

Kenar temizlemede : Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül

Kullanılan Renkler

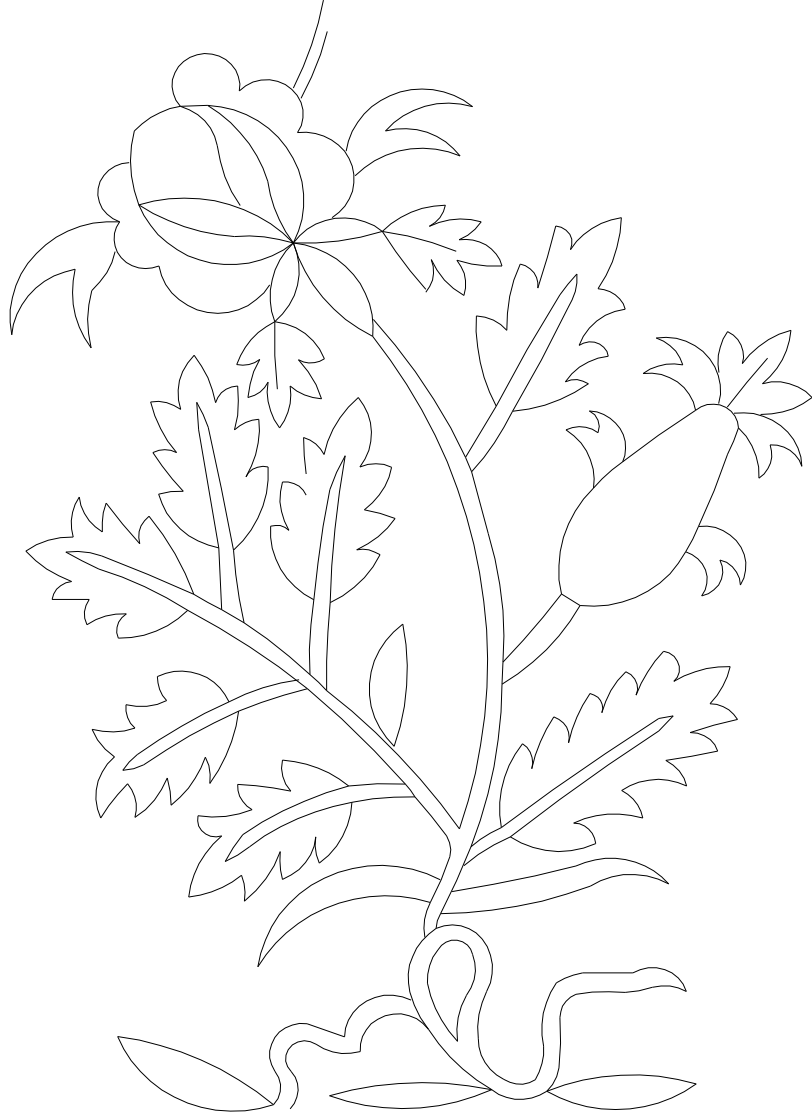
Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Peştamalin işleme konusunu bitkisel ve nesnel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşleme dikdörtgen şeklindeki peştamalin karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize gül, tomurcuk, yaprak ve dallardan oluşan motiflerin düzgün sıralamalarla enli bir su şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Simetrik olarak işlenen bu motiflerin ortasında bir fiyonk motifi yer almaktadır. Peştamalin kenar temizliği ise Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül takılarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Peştamal sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 144: 778 En. no.'lu peştamalın desen çizimi.

Not: Peştamala ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 108**Fot. 223: Yastık yüzünden bir görüntü.****Fot. 224: Yastık yüzünün işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 3
Ürünün Adı ve Cinsi	: Yastık yüzü
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 37 cm. – Boy 50 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu kumaş
İşlemede	: Klaptan, ipek iplik ve tırtıl
Süslemede	: Pul
Kenar temizlemede	: Ekstrafor ve harç

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, verev pesent, düz pesent, pul ve tırtıl tutturma teknikleri

Süslemede : Pul tutturma teknikleri

Kenar temizlemede :

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

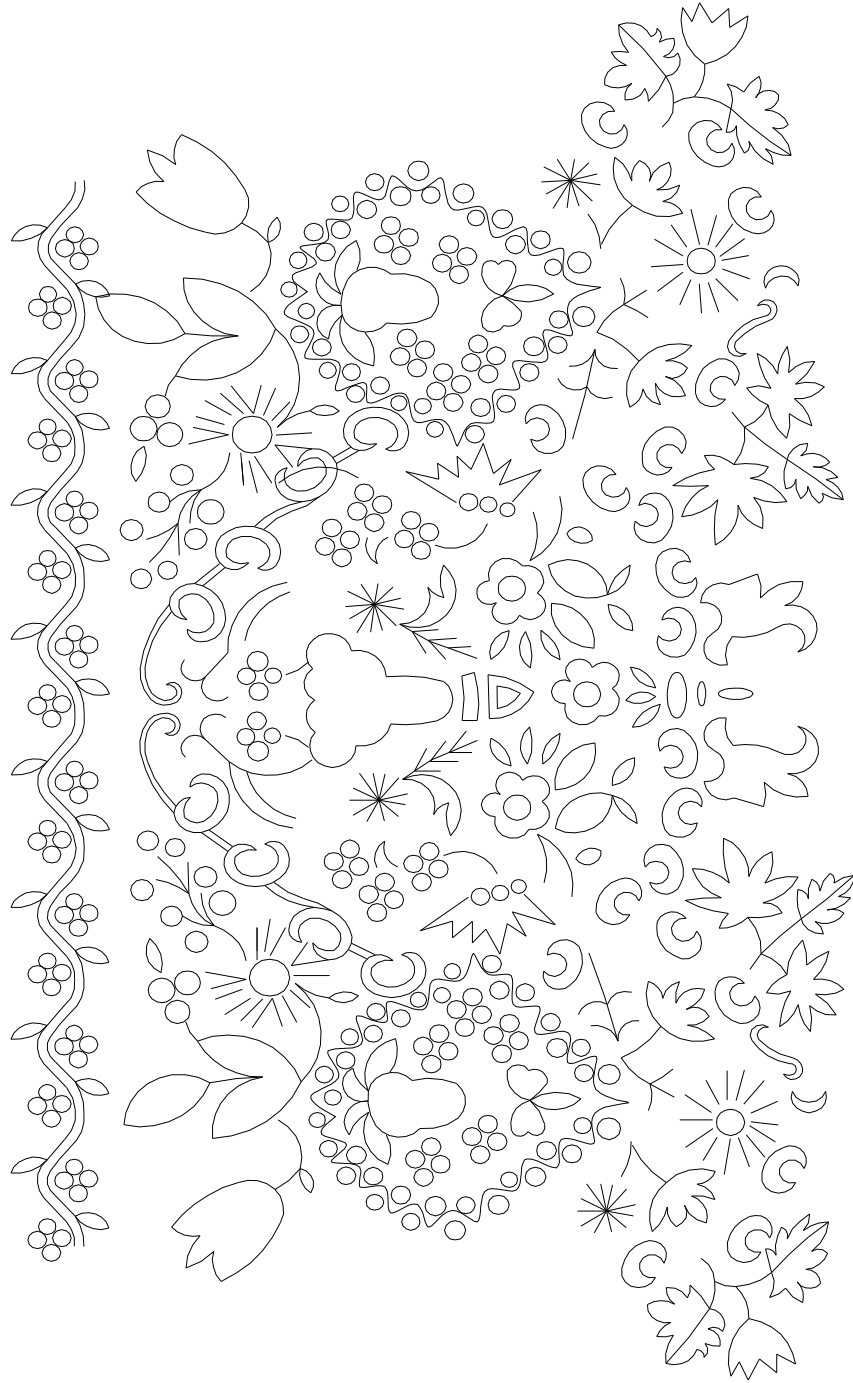
İşlemede : Altın rengi, pembe, mavi ve açık yeşil

Süslemede : Altın rengi, gümüş rengi, mavi ve mor

Kenar temizlemede : Bej rengi ve altın rengi

Kompozisyonu : Yastık yüzünün işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşlemelerin dikdörtgen formlu yastık yüzünün tüm yüzeyini kapladığı görülmektedir. Stilize edilmiş çeşitli çiçek, yaprak ve tomurcuk motifleri atlamalı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde, birbirine paralel iki sıra olarak işlenmiştir. Bu motiflerin arasında ise kıvrımlı bir dal üzerinde yer alan küçük çiçek ve yapraklardan oluşan bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş ince bir su yer almaktadır. Yastık yüzünün kenar temizliği ise dikiş işleminden sonra tığ danteli ile süslenerek yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Yastık yüzü sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 145: 3 En. no.'lu yastık yüzünün desen çizimi.

Not: Yastık yüzüne ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 109**Fot. 225: Havludan bir görüntü.****Fot. 226: Havlunun işleminde detay.**

Envanter No	: 779
Ürünün Adı ve Cinsi	: Havlu
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 51 cm. – Boy 112 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu havlu kumaş
İşlemede	: Klaptan
Kenar temizlemede	: Pamuklu iplik
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Bej rengi

Kompozisyonu : Havlunun işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşlemeler dikdörtgen şeklindeki havlunun karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş kıvrımlı dal üzerinde yer alan yaprak motiflerinin bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Havlunun kenar temizliği ise Kastamonu çarşaf bağlaması ve püskül takılarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Havlunun sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 146: 779 En. no.'lu havlunun desen çizimi.

Not: Havluya ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 110**Fot. 227: Havludan bir görüntü.****Fot. 228: Havlunun işlemeden detay.**

Envanter No	: 613
Ürünün Adı ve Cinsi	: Havlu
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 47 cm. – Boy 86 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Pamuklu havlu kumaş
İşlemede	: Klaptan
Kenar temizlemede	: Pamuklu iplik
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma

Kenar temizlemede : Püskül

Kullanılan Renkler

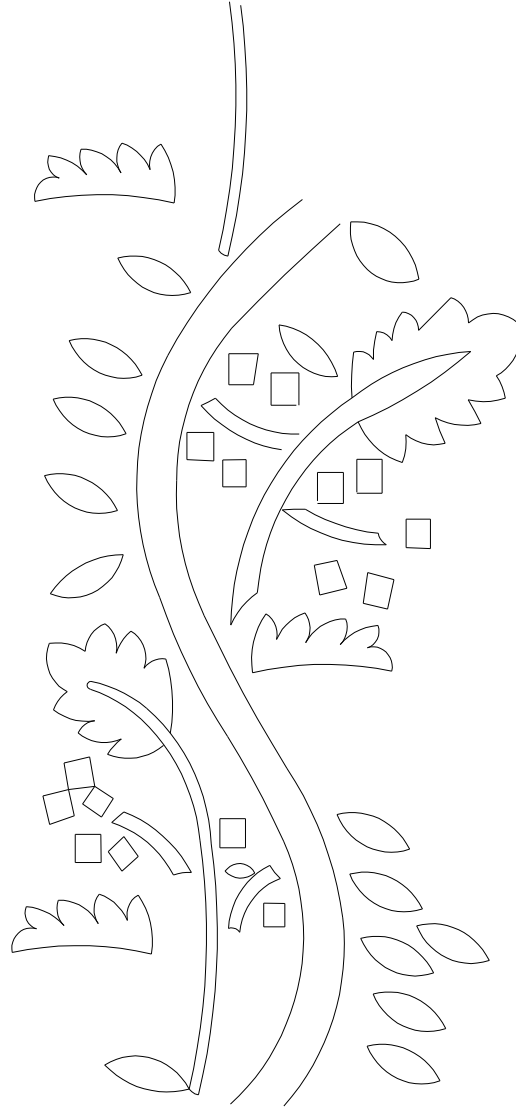
Zeminde : Krem rengi

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Krem rengi

Kompozisyonu : Havlunun işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. İşlemeler dikdörtgen şeklindeki havlunun karşılıklı iki kısa kenarı üzerinde yer almaktadır. Stilize edilmiş kıvrımlı bir dal üzerinde yer alan çiçek, yaprak ve dal motiflerinin bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş enli bir su şeklinde kenara paralel olarak işlendiği görülmektedir. Havlunun kenar temizliği ise ürünün kendi iplikleri bağlandıktan sonra püskül takılarak yapılmıştır.

Ürünle İlgili Notlar : Havlu sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 147: 613 En. no.'lu havlunun desen çizimi.

Not: Havluya ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

BİLGİ FORMU: 111**Fot. 229: Yastık başından bir görüntü.****Fot. 230: Yastık başının işlemlerinden detay.**

Envanter No	: 591
Ürünün Adı ve Cinsi	: Yastık başı
Ait Olduğu Dönem	: 20. Y.Y.
Ölçüleri	: En 22 cm. – Boy 40 cm.
Müze Alınış Şekli	: Armağan
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: İpek kumaş
İşlemede	: Sırma
Kenar temizlemede	: Dikiş ipliği
Kullanılan Teknikler	

İşlemede : Sarma, gölge işi ve ciğerdeldi

Kenar temizlemede : Makine dikişi

Kullanılan Renkler

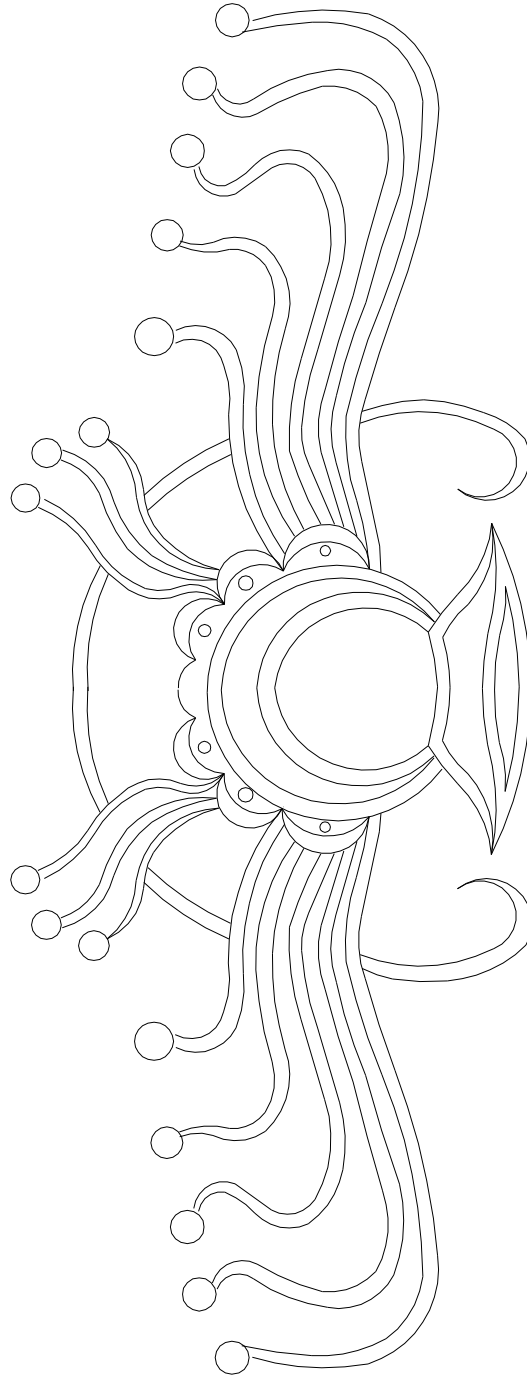
Zeminde : Beyaz

İşlemede : Altın rengi

Kenar temizlemede : Beyaz

Kompozisyonu : Yastık başının işleme konusunu bitkisel ve geometrik kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Yastık başının ön yüzünde simetrik olarak işlenmiş büyük tek bir motif yer almaktadır. Eşkenar dörtgen formlu bir kaide üzerine oturtulmuş yarım daire şeklinin etrafından iki yana uzanan dallar yastık başının ön yüzünü bezemektedir. Yastık başının kenar temizliği temiz baskı dikişi ile yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Yastık başı sağlam durumdadır ve onarım görmemiştir.

Şekil 148: 591 En. no.'lu yastık başının desen çizimi.

Not: Yastık başına ait desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu çalışmada Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş toplam 111 adet ürünün kullanım alanları, işlemlerde kullanılan metal iplik türleri, işleme teknikleri ile renk, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak işlemeli ürünleri incelemeye yönelik bir bilgi formu hazırlanarak kullanılmıştır. Bilgi formlarına ürünün envanter numarası, adı ve cinsi, ait olduğu dönem, ölçüleri, müzeye alınış şekli ile ilgili bilgiler envanter kayıtları dikkate alınarak doldurulmuştur. Ürünlerde kullanılan gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyonu özellikleri ile ilgili bilgiler ise araştırmacının Müzede yapmış olduğu ayrıntılı incelemeler sonucunda doldurularak kaydedilmiştir. Bilgi formlarından elde edilen bilgilere göre elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünler, kullanım alanları göre dokuz ana başlık altında gruplandırılarak incelenmiştir:

1. Cepken, cepken yelek ve cepken-şalvar takımlar.
2. Bindallılar.
3. Diğer giysiler (Üçetek, milli kıyafet, elbise vb.).
4. Çevreler.
5. Peşkir ve yağlıklar.
6. Örtüler.
7. Bohçalar.
8. Elbiselerin tamamlayıcı parçaları (Alduvak, fular, krep, başörtüsü, nalın, terlik, çanta, silahlık, tozluk, uçkur, kese ve kemer).
9. Diğer eşyalar.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerin tamamı 20. y.y.'a aittir ve ürünler müzeye armağan edilme yolu ile alınmıştır.

Müzedede bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünlerin sayısal olarak büyük çoğunluğunu bindallıların oluşturduğu tespit edilmiştir. Bindallılardan sonra kullanım alanı bakımından en fazla ürün cepkenlerdir.

Araştırma kapsamına alınan bazı ürünlerin işlemelerinin kullanılmış olması sebebiyle çok yıpranmış olduğu görülmüştür. Bu nedenle desen çizimleri yapılmamıştır. Ayrıca 378 envanter numaralı şalvarın işlemeli kısımlarının kesilerek çıkarılmak istendiği ve daha sonra ürünün bu şekilde Müzeye armağan edildiği anlaşılmıştır. Etnografik açıdan son derece değerli olan maddi kültür ürünlerinin bu şekilde tahribata uğratılması yanlış olmakla birlikte, inceleme yapmayı da güçleştirmektedir.

İncelemeye alınan ürünlerin işleminde kullanılan metal iplik türleri incelendiğinde yoğun olarak klaptan kullanıldığı tespit edilmiştir. İşlemelerde klaptandan bükülerek hazırlanmış farklı kalınlıklardaki kordonların kullanımının oldukça fazla olduğu görülmüştür. Klaptanı yakın değerlerle sıрма takip etmektedir. Ürünlerin işlemelerinde kırma telin kullanımı ise klaptan ve sırmaya göre daha azdır. Ayrıca incelenen ürünler arasında tırtıl kullanılarak işlenmiş bir ürün bulunmaktadır.

Ürünlerin işlemelerinde yoğun olarak tek iplik ürünün tercih edildiği görülmüş ve iki farklı metal iplik türünün bir arada kullanıldığı ürün sayısının oldukça az olduğu tespit edilmiştir. İncelenen ürünlerde klaptan ve kırma telin, örtü, yağlık ve çevrelerde beraber kullanıldığı görülmüştür. Klaptan ve tırtılın birlikte kullanımına ise bir uçkur ve yastık yüzünde rastlanmıştır. Ayrıca incelenen ürünler arasında sadece tırtıl kullanılarak işlenmiş bir terlik bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerin işlemelerinde kullanılan iğne teknikleri incelendiğinde yoğun olarak dival işinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bunu yakın değerlerle sarma ve kordon tutturma tekniklerinin takip ettiği görülmüştür.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerde sarma tekniğinin genellikle başka iğne teknikleri ile birlikte kullanımının oldukça yaygın olduğu tespit edilmiştir. Bu iğne tekniklerin balıksırtı, verrev pesent, ciğerdeldi, muşabak, düz pesent, gölge işi, susma, hasır iğne, makine dikişi, sap işi, tohum işi, dival işi, civankaşı, tırtıl ve pul tutturma olduğu belirlenmiştir. Sarmanın bu iğne teknikleri ile birlikte genellikle cepken, cepken yelek, cepken-şalvar takımları ve bindallılar dışındaki diğer ürünlerde kullanıldığı görülmüştür. İncelenen ürünler arasında sadece bir cepkende sarma tekniğinin kullanımına rastlanmıştır. Ürünlerde dival işi ve kordon tutturma tekniklerinin başka iğne teknikleri ile beraber kullanımının ise çok az olduğu anlaşılmıştır.

İncelemeye alınan ürünlerin işlemelerinde yoğun olarak altın renginin kullanıldığı tespit edilmiştir. Gümüş renginin ise işlemelerde kullanımı altın rengine göre daha azdır. Ayrıca araştırma kapsamına alınan ürünlerde altın ve gümüş renklerinin beraber kullanıldığı ürün sayısının ise çok az olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca incelemeye alınan cepken, çevre, yağlık, yastık yüzü ve çeşitli örtülerde işleme aralarında çok küçük miktarlarda renkli ipliklerin kullanıldığı görülmüştür. Renkli iplikler ile küçük çiçek, yaprak motiflerinin işlendiği ya da desenlerin dışında gözeme şeklinde kullanıldığı ve bu yolla farklı etkiler yaratılmak istendiği anlaşılmıştır. İşleme aralarında kullanılan renklerin kırmızı, bordo, açık yeşil, koyu yeşil, açık pembe, koyu pembe, açık mavi, koyu mavi, turuncu ve eflatun olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerin zemininde koyu renklerin kullanımının açık renklere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ürünlerin zemininde en fazla kullanılan koyu renklerin bordo, mor, lacivert ve siyah olduğu tespit edilmiştir. Kahverengi, koyu yeşil, kırmızı, petrol mavisi, koyu mavi ve şarap rengi gibi koyu renklerin kullanımı ise diğer koyu renklere göre daha azdır.

Ürünlerin zemininde kullanılan açık renkler arasında en fazla bej renginin kullanıldığı anlaşılmıştır. İşlemelerin zemininde karşılaşılan diğer açık renklerin ise koyu pembe, eflatun, doğal deri rengi, pembe, sarı yeşil ebruli, çingene pembesi, fildişi, fıstık yeşili ve beyaz olduğu görülmüştür.

İncelenen ürünlerde koyu renklerin daha çok bindallı, bohça ve cepkenlerde, açık renklerin ise çevre, peşkir, uçkur, havlu, peştamal gibi ürünlerde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerde yoğun olarak bitkisel kaynaklı motiflerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. İşlemlerde geometrik kaynaklı motifler ile vazo, fiyonk, püskül gibi nesnel kaynaklı motiflerin, stilize edilmiş bitkisel kaynaklı motiflerle beraber kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle bindallılarda vazo içerisinden çıkan kıvrımlı dallar arasına yerleştirilmiş farklı çiçek ve yaprak motifleri ile tüm bedeni bezeyen zengin düzenlemeler yapıldığı görülmüştür. Yine bindallılarda püsküllerin ya da alt ucundan bir fiyonk ile bağlanmış bitkisel kaynaklı motiflerin sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir.

İncelenen ürünlerde sembolik kaynaklı motiflerin kullanımının az olduğu belirlenmiştir. Bir bindallıda sembolik ay ve yıldız motiflerinin, bir kesede ise tuğra ve yıldız motiflerinin birlikte kullanımına rastlanmıştır. İşlemlerde figürlü bezemelerinde az kullanıldığı dikkat çekmektedir. Sadece bir terlik ile bir ayna örtüsünde kuş figürünün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerde daha çok bağlantılı sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunu ürünün şekline göre oluşturulmuş serbest kompozisyonlar ile düzgün sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonlar takip ettiği anlaşılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen ürünlerin işlemlerinde kullanılan motiflerin, eşyanın şekli dikkate alınarak yerleştirildiği ve kompozisyonların bu doğrultuda geliştirildiği anlaşılmıştır. Ayrıca ürünlerin işlemlerinde genellikle ana motiflere uygun su motiflerinin kullanımı oldukça yaygındır.

Cepken, cepken yelek, cepken-şalvar takımlar, bindallılar ve diğer giysilerde kullanılan motiflerin ve suların giysilerin şekline uygun olarak yerleştirilmiş olduğu anlaşılmıştır. Giysilerde bir merkeze doğru yönlendirilmiş kompozisyonların dışındaki bütün kompozisyon türlerinin kullanıldığı görülmüştür.

İncelemeye alınan çevre ve bohçaların tamamında bir merkeze doğru yönlendirilmiş kompozisyonların kullanıldığı tespit edilmiştir. Yağlık ve peşkirlerde genellikle düzgün sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonlar kullanıldığı görülmüştür. Örtülerde ise eşyanın şekline veya motif özelliğine göre daha çok bağlantılı veya düzgün sıralamalarla düzenlenmiş kompozisyonların kullanıldığı belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

1. Bu araştırmayı takip edecek yeni bir çalışmada Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde bulunan metal ipliklerle işlenmiş ürünler dışında diğer işlemeli ürünlere ait bir desen kataloğu oluşturulabilir.

2. Müzede sergilenen bazı ürünlerin yıpranmış olması sebebiyle desen çizimi ve incelemesinde güçlüklerle karşılaşmıştır. Bu nedenle kültürün aktarılmasında büyük önemi olan bu ürünlerin uygun koruma ve saklama koşulları altında, onarım ve bakım çalışmaları yapılabilir.

3. Bu araştırmayı takip edecek yeni bir çalışma ile Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Ülker Muncuk Müzesi dışındaki müzelerde sergilenen metal ipliklerle işlenmiş ürünlere yönelik yeni çalışmalar yapılabilir.

4. Anadolu etnografyası ve folklor araştırmalarının Cumhuriyetin kurulmasından sonra başlaması nedeniyle kültürel değerlerin unutulmaması için, Türk işleme sanatının teknik ve estetik özelliklerinin araştırılması ve belgelenmesi çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKÇİN, S. (2006). Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Bünyesinde Bulunan Ülker Muncuk Müzesi'ndeki Geleneksel İşlemeli Ürünlerin Değerlendirilmesi ve Eğitime Katkısının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi.
- ALPARSLAN AKER, S. (2003). **Tasarım Mesleki Resim**. (1. Baskı). İstanbul: Turan Ofset. YA-PA Yayın Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.
- ALTAY, F. (1974). *Türk Kumaşları, Sanat Dünyamız*. Yapı Kredi Bankası Yayınları, S.1, s.11-18.
- ALTAY, F. (1979). **Kaftanlar**. Topkapı Sarayı Müzesi: 3. İstanbul: Yapı Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetlerinden.
- ALTUN, R. (2003). Müzelerin Eğitimdeki Yeri ve Bu Bağlamda Müzelerin Eğitim Olanakları (Araç-Gereç-Personel) Açısından Yeterlik Düzeyi. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi.
- ALTUNTAŞ, Y. (2003). Kültürün Korunması ve Turizm Sektörü İçin Müzeciliğin Önemi. **Türkiye'de Halkbilim Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu**. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- ALYÜZ, A. (2007). Geleneksel Türk İşlemelerinden Türk İşinin Bilgisayar Destekli Nakış Makineleri İçin Desen Kalıbı Hazırlaması ve Öğretim Programı Önerisi. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi.
- ANONİM. (1985a). **Temel Türkçe Sözlük**. Cilt I. İstanbul: Karakuşak Basın ve Yayın Ltd. Şti., Tercüman Gazetesi ve Yapı Kredi Bankası İşbirliği Kültür Hizmeti Yayını.
- ANONİM. (1985b). **Temel Türkçe Sözlük**. Cilt II. İstanbul: Karakuşak Basın ve Yayın Ltd. Şti., Tercüman Gazetesi ve Yapı Kredi Bankası İşbirliği Kültür Hizmeti Yayını.
- ANONİM. (1985c). **Temel Türkçe Sözlük**. Cilt III. İstanbul: Karakuşak Basın ve Yayın Ltd. Şti., Tercüman Gazetesi ve Yapı Kredi Bankası İşbirliği Kültür Hizmeti Yayını.
- ANONİM. (1999). **İpekte Osmanlı Esintileri**. Ankara: Kız Teknik Öğretim Ankara Şerife Uludağlı Olgunlaşma Enstitüsü, Vakıfbank Yayınları.
- APAK SEVÜKTEKİN, M. Onat Gündüz F. ve Öztürk Eray, F. (1997). **Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri**. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Yayın No: 362. Ankara: Minpa Matbaacılık.

- ARSEVEN, C. E. (1984). **Türk Sanatı**. İstanbul: Cem Yayınevi.
- ASLANAPA, O. (1977). **Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (IV. Yüzyıl)**. Ankara: Tifdruk Matbaacılık Sanayi A. Ş.
- ASLANAPA, O. (1993). **Türk El Sanatı Kitabı**. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- ATA, B. (2002). Müzeler ve Tarihi Mekanlarda Tarih Öğretimi-Tarih Öğretmenlerinin Müze eğitime İlişkin Görüşleri. *Basılmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi.
- ATAGÖK, T. (1995). Çağdaş Müzecilik Uygulamaları İçin Müzecilik Eğitimi. **II. Müzecilik Eğitimi Seminerleri**, 19-23 Eylül. İstanbul.
- ATALAYER, G. (1996). *Elişi, Maison Française*. İstanbul: AD Yayıncılık, Yıl:2, S.17, s.5-6.
- ATASOY, N. (2002). **Otağ-ı Humayun - Osmanlı Çadırları**. (2. Baskı). İstanbul: MAS Matbaacılık A.Ş.
- BARIŞTA, H. Ö. (1984a). **Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen ve Terminolojisinden Örnekler**. Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Basımevi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kültür Dairesi Yayınları: 55.
- BARIŞTA, H. Ö. (1984b). *Koleksiyonlarımız: Yapı Kredi Bankası Koleksiyonundaki Türk İşlemeleri, Sanat Dünyamız Dergisi*. Yapı Kredi Bankası Yayınları, S.29, s.31.
- BARIŞTA, H. Ö. (1985). *Sadberk Hanım Müzesi'ndeki Türk İşlemeleri, Sanat Dünyamız Dergisi*. Yapı Kredi Bankası Yayınları, S.33, s.19-26.
- BARIŞTA, H. Ö. (1988). **Türk El Sanatları**. (1. Baskı). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 975. Ankara: Sevinç Matbaası.
- BARIŞTA, H. Ö. (1989). *Konya Müzelerinden, Kültür ve Sanat*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Pan Matbaacılık ve Yayıncılık, S.4, s.46-50.
- BARIŞTA, H. Ö. (1993). *İstanbul Harbiye Askeri Müzesi'ndeki Türk İşlemeleri Üzerine, Silahlı Kuvvetler Dergisi*. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, S.335, s.71-83.
- BARIŞTA, Ö. H. (1994). Selçuklu Dönemi İşlemeleri Üzerine. **IV. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri**, 25-26 Nisan. Selçuk Üniversitesi, Konya.

- BARIŞTA, Ö. H. (1995a). **Türk İşleme Sanatı Tarihi**. (2. Baskı). Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayın No:1. Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi.
- BARIŞTA, Ö. H. (1995b). Dolmabahçe Sarayı'nda Türk İşleme Sanatından Örnekler, Ankara: TBMM Basımevi. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayın No: 15.
- BARIŞTA, Ö. H. (1997a). **Türk İşlemelerinden Teknikler**. Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayın No:2.
- BARIŞTA, Ö. H. (1997b). *XIX.-XX. Yüzyıl Azerbaycan İşlemelerinden Örnekler, ARIŞ - Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Dergisi*. (1), 66-79.
- BARIŞTA, Ö. H. (1997c). 19-20. Yüzyıl Yazılı Bezemeli Türk İşlemeleri, Hanedan Türbelerinden Puşide ve Puşide Levhalarından Örnekler. **V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi**. Türk Hava Kurumu Basımevi.
- BARIŞTA, Ö. H. (1999). **Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemeleri**. (1. Baskı). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları / 2342. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- BAŞBUĞ, S. (1964). **Türk İşlemeleri**. İstanbul: Ceylan Yayınları Matbaası.
- BERKER, N., Durul, Y. (1970). **“Türk İşlemelerinden Örnekler”**, Ak Yayınları, Türk Süsleme Sanatları serisi: 1. İstanbul: Apa Ofset Basımevi.
- BERKER, N. (1974). *Türk İşlemeleri, Sanat Dünyamız*. Yapı Kredi Bankası Yayınları, S.2, s.2-10.
- BERKER, N. (1981). **İşlemeler**. Topkapı Sarayı Müzesi: 6. İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetlerinden.
- BİROL, İ., DERMAN, Ç. (1995). **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**. (2. Baskı). İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı: 26.
- CLOT, A. (2005). **Muhteşem Süleyman, Osmanlının Altın Çağı**. (5. Baskı). Çeviren: Turhan ILGAZ. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- ÇETİNTAŞ, V. (2000). Türk Plastik Sanatlarının Gelişim Sürecinde İstanbul'da Açılan Sergiler (1849-1923) ve Sanata Katkıları. **Türk Dünyası Kültür ve Sanat Sempozyumu**, 07-15 Nisan. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- DEVELİOĞLU, Y., CAN (KOCABAŞ) M. (2005). *“Metal İpliklerin Türk İşleme Sanatı İçerisindeki Yeri ve Bu İpliklerle Yapılan İşleme Tekniklerimiz”*, **Motif dergisi**, S.42. s.22-25.

- DİYARBEKİRLİ, N.(1993). Başlangıçtan Bugüne Türk Sanatı. İslamiyetten Önce Türk Sanatı. (1. Baskı). Ankara: Ajans-Türk Matbaa Sanayi A.Ş.. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- EMRE, K., Ölçmen, M., Sain, B., Markaloğlu, Ş., Doğruol, H. (1974). **Nakış (Hesap İğneleri, Basit Nakış İğneleri, Ajurlar, Danteller)**. Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi 1731-1. Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu.
- FİDAN, N. (1985). **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- GOLDSTEIN, S. K. (1977). **Sahada Folklor Derleme Metotları**. Çeviren: Ahmet E. Uysal. Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 23. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- GÖNÜL, M. (1973). **Türk El İşleri Sanatı XVI - XIX Y.Y.** Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Sanat Dizisi: 13. Ankara: Tisa Matbaacılık Sanayi.
- GÜNEY, Z., Güney, N. **Osmanlı Süsleme Sanatı**. Ankara: SFN Yapım / Tasarım.
- KAPTAN, S. (1973). **Bilimsel Araştırma Teknikleri**. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- KARASAR, N. (1979). Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi. Ankara.
- KETENCİOĞLU, E. (2000). Eyüp Sultan'da Adile Sultan Türbesi'ndeki Puşide Örnekleri. **Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüp Sultan Sempozyumu**, Şubat. İstanbul.
- KOÇAK KETENCİOĞLU, E. (2003). Konya-Mevlana Müzesi'nde Bulunan Puşideler Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Tasarımlar. *Basılmamış Sanatta Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi.
- KOÇU, R., E. (1996). **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü**. (2. Baskı). İstanbul: Güncel Yayıncılık Ltd. Şti.
- KORKUSUZ, S. (1980). **Nakış**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- KÖKLÜ, H. (2002). **El İşlemeleri**. İstanbul: Turan Ofset. YA-PA Yayın Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.
- KÖKLÜ, H. (2004). İç Anadolu Bölgesindeki El İşlemeli Peşkirler. *Basılmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi.
- MARKALOĞLU, Ş. (1996). **Dival İşleme (Sırma – Maraş İşi)**. Ankara: Özkan Matbaacılık Ltd. Şti.
- ONUK, T. (2005). **Osmanlı Çadır Sanatı (XVII-XIX Yüzyıl)**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını. Yayın No: 329, Bilimsel Araştırmalar Dizisi: 9.

- ÖGEL, B. (1984). **Türk Kültür Tarihine Giriş VII: Türklerde Ordu, Ordugah ve Otağ**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 585. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- ÖGEL, B. (1985). **Türk Kültür Tarihine Giriş V: Türklerde Giyecek ve Süslenme**. (2. Baskı). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 638. Kültür Ürünleri Dizisi: 46. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- ÖGEL, B. (2003). **İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi: Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre**. (5. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ÖZBEL, K. (1945a). **El Sanatları, Eski El İşlemeleri**. Klavuz Kitaplar: XII. Ankara: CHP Halk Evleri Bürosu.
- ÖZBEL, K. (1945b). **El Sanatları, Eski Türk Keseleri**. Klavuz Kitaplar: XIV. Ankara: CHP Halk Evleri Bürosu.
- ÖZCAN (TUĞTAŞ), F. (1994). **Türk Nakışları Öğretim Yaprakları**. Ankara: Önder Matbaacılık.
- ÖZCAN, F. (1998). Isparta ve Çeşitli Yörelere Ait Geleneksel İşlemelerden Örnekler. **Isparta'nın Dünü Bugünü ve Yarını Sempozyumu II**, 16-17 Mayıs. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- ÖZCAN, F. (2000). *Halk Sanatımız İşlemeler*, **Isparta Dergisi**. Lazer Ofset Matbaa Tesisleri San. Ve Tic. A.Ş., S.6, s.23-25.
- ÖZCAN (TUĞTAŞ), F. (2001). *Geleneksel Türk İşlemelerinden Türk İşi. Ev Tekstili*. Ev Tekstilcileri Derneği Yayınları, **S**, s.1-8.
- ÖZCAN (TUĞTAŞ), F. (2003). *Dokumalarımızın Geleneksel İşlemelerimizle Bütünleşmesi, Ev Tekstili*. Ev Tekstilcileri Derneği Yayınları, S.36, s.34-36.
- ÖZCAN (TUĞTAŞ), F. (2004). *El Sanatları ve Ev Ekonomisi, Çerçeve Dergisi*. Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği Yayınları, S.32, s.5-7.
- ÖZCAN (TUĞTAŞ), F. (2006). Kahramanmaraş Müzesi Dival İşlemelerinden Örnekler. **Halk Kültüründe Giyim, Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu**, 15-16-17 Aralık. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- ÖZCAN, Y. (1990). **Türk Kitap Sanatında Şemse Motifi**. Ankara: Mas Matbaacılık. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZEN, M. E. (1998). Türk Cilt Sanatı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: 377. Ankara: Bellek Tanıtım Ltd. Şti.

- SAİN, B. (1987). **Hesap İşi El İşlemeleri**. Ankara: Gaye Matbaacılık, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- SÖZEN, A., Güner, Ş. Geleneksel Türk El Sanatları. İstanbul: Hürriyet Gazete ve Matbaacılık.
- SÜRÜR, A. (1976). **Türk İşleme Sanatı**. Türk Süsleme Sanatları Serisi: 4, Ak Yayınları. İstanbul: Apa Ofset Basımevi.
- TEZCAN, H. (2001). “*Saray İçin Yapılan Gümüşlü, Altınlı Dokumalar, İşlemeler*”, **Antik Dekor Dergisi**. (64), 70-78.
- THER, U. (1993). **Türk İşlemeleri – Osmanlı Saray İşlemelerinden Anadolu Çeyiz Sandıklarına**. Çeviren: Fatma ARTUNDAL. İstanbul: Yeni Çığır Kitabevi.
- TUĞTAŞ, F. (1971). **Türk Nakışları Meslek Analizi**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları, Etüt ve Programlama Dairesi Yayınları No: 75.
- YETİM, F. (2004). Kastamonu El Dokumacılığı ve Üretilen Dokumaların Bazı Özellikleri İle İşleme Teknikleri Üzerine Bir Araştırma. *Basılmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi.
- YILMAZKURT, G. (2000). İstanbul Eyüp Sultan’da Mihrişah Valide Sultan Türbesi Sandukalarındaki Puşideler. **Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüp Sultan Sempozyumu**, Şubat. İstanbul.

Yararlanılan İnternet Sayfaları

- Türk Dil Kurumu. (26.09.2006). *Güncel Türkçe Sözlükte Söz Arama*. <<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul>> (2007, Kasım 13)
- Midyat.net (2008). Telkari sanatı. <<http://www.midyat.net/telkarisanati>> (2008, Kasım 11)

EKLER

EK-1. Bilgi Formu Örneği

BİLGİ FORMU:

Envanter No :
 Ürünün Adı ve Cinsi :
 Ait Olduğu Dönem :
 Ölçüleri :
 Müzeye Alınış Şekli :
 Kullanılan Gereçler
 Zeminde :
 İşlemede :
 Süslemede :
 Astarında :
 Kenar temizlemede :
 Kullanılan Teknikler
 İşlemede :
 Süslemede :
 Kenar temizlemede :
 Kullanılan Renkler
 Zeminde :
 İşlemede :
 Süslemede :
 Astarında :
 Kenar temizlemede :
 Kompozisyonu :
 Ürünle ilgili notlar :

EK-2. Dekoratif abajur çalışması

EK-2.1. Ürün Tanıtım Kartı

Fot. 231: Abajurdan bir görüntü.

Fot. 232: Abajurdan bir görüntü.

Fot. 233: Abajurun işlemlerinden detay.

Ürünün Adı ve Cinsi : Abajur
Ölçüleri : Yükseklik 40 cm. – Çapı 29 cm.

Kullanılan Gereçler

Zeminde : İnce keten kumaş
İşlemede : Sim (Klaptan)
Süslemede : Pul ve kum boncuk
Kenar temizlemede : 1,5 cm. eninde harç, ekstrafor ve dikiş ipliği

Kullanılan Teknikler

İşlemede : Sarma, balıksırtı, verev pesent ve makine dikişi
Süslemede : Pul tutturma
Kenar temizlemede : Harç tutturma

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bej rengi
İşlemede : Altın rengi
Süslemede : Altın rengi ve sarı
Kenar temizlemede : Altın rengi ve bej rengi

Kompozisyonu : Altı parçadan oluşan abajurun işleme konusunu bitkisel kaynaklı motifler oluşturmaktadır. Stilize edilmiş büyük tek bir çiçek motifinin etrafını çevreleyen kıvrımlı dallar üzerinde yer alan yaprak ve çiçek motiflerinden oluşan bezeme, abajurun üç parçasına üzerinde yer almaktadır. Aralarda birer parça boş bırakılmıştır. Abajurun kenar temizliği ise harç tutturularak yapılmıştır.

Ürünle ilgili notlar : Abajur ahşap bir ayak üzerine monte edilmiştir.

EK-2.2. Dekoratif Abajur Çalışmasının Yapım Aşamaları

1. Kullanılacak Gereçleri İşlemeye Hazırlama

Fot. 234: Abajurun yapımında kullanılan araç ve gereçlerden bir görüntü.

Kullanılacak araçlar: Kumaş makası, nakış makası, ütü, ütü masası, dikiş iğnesi, toplu iğne.

Kullanılacak gereçler: Abajurun teli, ekstrafor, mülaj kağıdı.

İşlem basamakları:

1. Abajurun teli üzerinden mülaj kağıdı ile kalıbını çıkarınız.
2. Abajurun telini ekstrafor ile boşluk bırakmadan sarınız.

Fot. 235 : Abajurun teline ekstrafor sarılma işlemi.

3. Kumaşı tersinden ütüleyiniz.

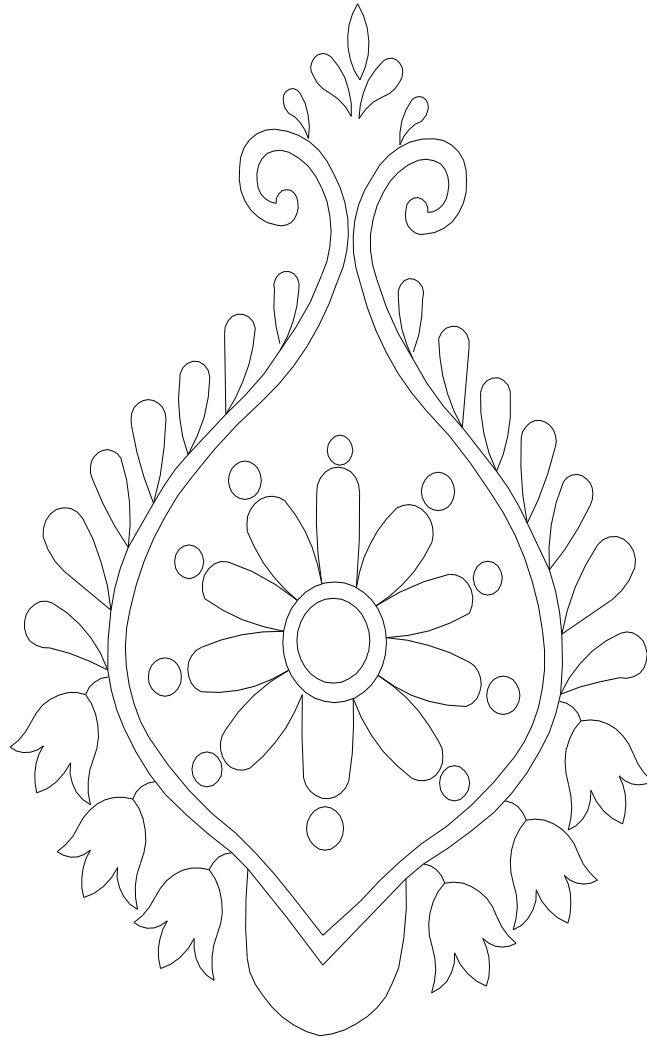
4. Kalıbı kumaşın boy ipliği yönünde yerleştirerek etrafından işaret teyeli alınız. İşleme üç parça üzerine yapılacağı için bu işlemi üç defa tekrar ediniz.

2. Desen Çizme ve Desen Geçirme

Kullanılacak araçlar: Makas, dikiş iğnesi ve toplu iğne.

Kullanılacak gereçler: Parşömen kağıdı, desen, sert ve yumuşak uçlu kalem,

İşlem basamakları: Kumaş açık renk olduğu için çizerek desen geçirme yöntemi kullanılmıştır.

Şekil 149: Abajurun desen çizimi.

1. Kalıbı parşömen kağıdına çiziniz.
2. Kalıbın orta işaretlerini alınız.
3. Deseni parşömen kağıdına sert uçlu kurşun kalemle çiziniz. Hazırlanan desen, desen geçirmede bir defa kullanıldığı için üç adet hazırlayınız.
4. Desenlerin tersinden yumuşak uçlu kurşun kalemle geçiniz.
5. Desenleri yüzü üstte kalacak şekilde ve önceden alınan teyel işaretleri ile kalıp çizgileri üst üste gelecek şekilde kumaşa yerleştirerek iğneleyiniz.
6. Desenin üzerinden sert ince uçlu bir kalemle geçiniz.

3. Kumaşı İşlemeye Hazırlama

Kullanılacak araçlar: Çalışma masası, kasnak ve kasnak bezi (dört adet)

Kullanılacak gereçler: İşleme kumaşı.

İşlem basamakları:

1. Kumaşın masa üzerine desen üstte kalacak şekilde seriniz.
2. Kasnağın iç çemberini desen kasnak içinde kalacak şekilde yerleştiriniz.
3. Dört adet kasnak bezini kasnağın çemberleri zerine gelecek şekilde yerleştiriniz.
4. Dış çemberi geçiriniz.
5. Kasnak bezerinde boy ipliği yönünde çekerek kumaşı geriniz.

4. İşleme Yapma

Kullanılacak araçlar: Nakış iğnesi, nakış makası, kasnak ve kasnak bezi

Kullanılacak gereçler: Sim, nakış makarası.

İşlem basamakları:

1. Simi iğneye geçiriniz. (Simi iğneye geçirme bkz. Sayfa)
2. Balıkçı düğümü atınız.
3. Desenin dallarına, çiçeğin ortasına ve üstte yer alan küçük damla yapraklara verev sarma yapınız. (Verev sarma yapma bkz. Sayfa)
4. Çiçeğin taç yapraklarına ve dal üzerinde yer alan damla yapraklara balıksırtı yapınız. (Balıksırtı yapma bkz. Sayfa)
5. Çiçeğin kök kısmına verev pesent yapınız. (Verev pesent yapma bkz. Sayfa)

Fot. 236: Abajurun işleme aşamasından bir görüntü.

6. Dalların alt kısmında yer alan küçük çiçeklere makine dikişi yapınız. (makine dikişi yapma bkz. Sayfa)

7. Çiçeğin taç yapraklarının ucuna ve ortasına pul tutturarak süsleyiniz. (Pul tutturma bkz. Sayfa)

5. Bitmiş İşin Ütüsünü Yapma

Kullanılacak araçlar: Ütü, ütü masası, ütü bezi, havlu.

Kullanılacak gereçler: İşleme yapılmış kumaş.

Fot. 237: Abajurun işleme tamamlanmış parçalarını ütüleme.

İşlem basamakları:

1. Ütü masasının üzerine temiz bir havlu seriniz.

2. Ütüü orta ısıya ayarlayınız. (Ütü çok sıcak olmamalıdır yoksa simde kararmalar meydana gelir.)

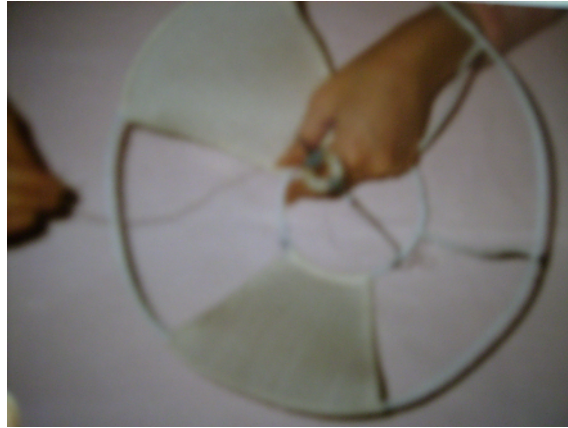
3. Kumaşın işlemeli kısmını tersi üste gelecek şekilde havlunun üzerine yerleştiriniz.

4. İşlemeli kısımları bastırmadan ütünün ağırlığı ile boy ipliği yönünde ütöleyiniz.

5. Kenar Temizliği Yapma

Kullanılacak araçlar: Abajur ayağı, Makas, dikiş iğnesi ve toplu iğne.

Kullanılacak gereçler: İşleme yapılmış kumaş, dikiş ipliği, sim, harç, ekstrafor sarılmış abajur teli.

Fot. 238 : Abajurun parçalarının tele tutturulması.

İşlem basamakları:

1. İşaret teyellerinin dışından (kalıp çizgilerinin) 1 cm. mesafe bırakarak kesiniz.

2. İşaret teyellerini dikkatli şekilde keserek temizleyiniz.

3. İşlemeli parçalar önce olmak üzere ekstrafor sarılmış tel üzerine toplu iğne ile tutturunuz.

4. Parçaların kenarını içe kıvrarak gergin şekilde temiz dikiş yapınız.

5. Harçları önce boyuna olan tel hatları üzerine daha sonra üst ve alt çembere sim kullanarak gizli dikişle tutturunuz.

Fot. 239 : Abajurun kenar temizleme işleminden bir görüntü.

6. Abajuru ayağa monte ediniz.

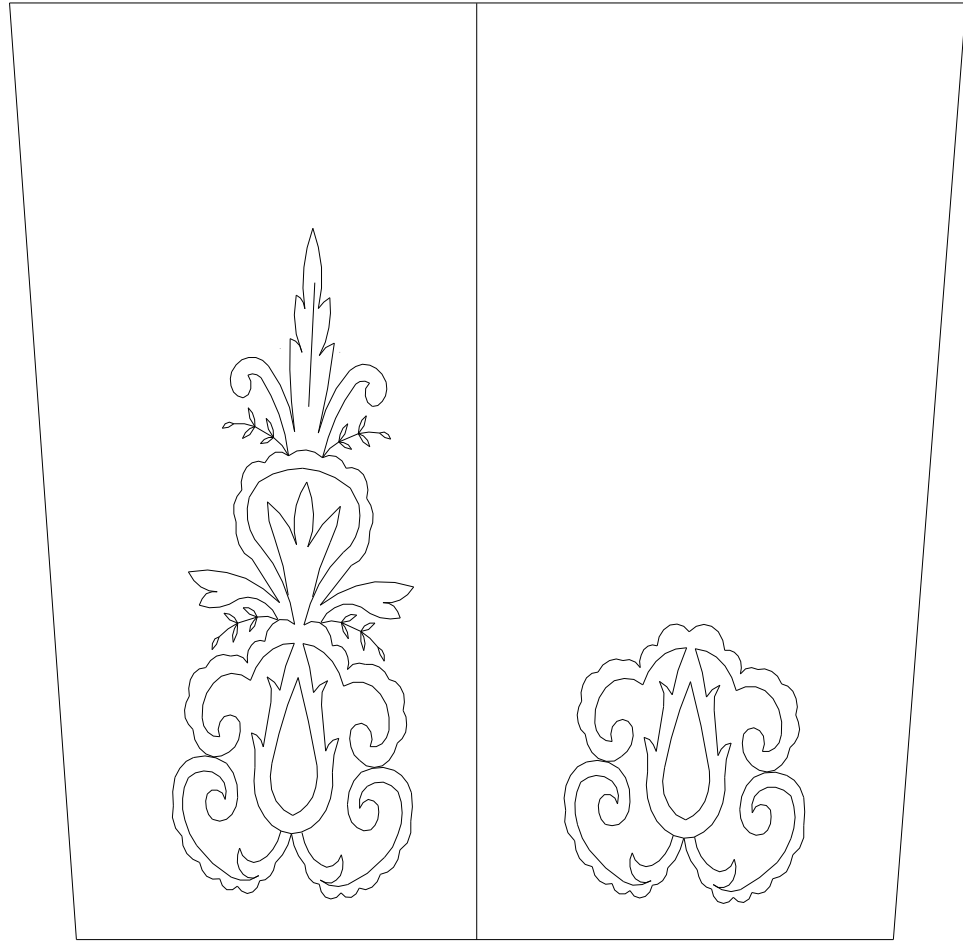
EK-3. 673 Envanter Numaralı Bindallının Tam Döküm Desen Çizimi

Not: Bindallının ön bedenine ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.

Not: Bindallının arka bedenine ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.

Not: Bindallının koluna ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.

EK-4. 355 Envanter Numaralı Cepkenin Tam Döküm Desen Çizimi

Not: Cepkenin ön bedenine ait olan desen 1/1 ebadında çizilmiştir.

Not: Cepkenin arka bedenine ait olan desen 1/6 ebadında çizilmiştir.